

זהר לך לך

פרשת לך לך

זהר

לך לך מארצך וגו' (בראשית יב א) רבי אבא פתח ואמר (ישעיה מו יב) שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה¹ שמעו אלי אבירי לב כמה תקיפין לביהו דחייביא דחמאן שבילי ואורחי דאורייתא² ולא מסתכלן בהו³ ולביהו תקיפין⁴ דלא מהדרין בתיובתא לגבי מריהון ואקרונ אבירי לב הרחוקים מצדקה דמתרחקי מאורייתא

רבי חזקיה אמר דמתרחקי מקב"ה ואינן רחיקין מניה⁵ ובגין כך אקרונ אבירי לב הרחוקים מצדקה דלא בעאן לקרבא לגבי קב"ה בגין כך אינן רחוקים מצדקה⁶ כיון דאינן רחוקים מצדקה רחוקים אינן משלום דלית לון שלום דכתיב (שם מח כב) אין שלום אמר יהו"ה לרשעים מאי טעמא בגין דאינן רחוקים מצדקה

תא חזי אברהם בעי לקרבא לקב"ה ואתקרב⁷ הה"ד (תהלים מה ח) אהבת צדק⁸ ותשנא רשע בגין דאהב צדק ושנא רשע אתקרב לצדקה⁹ ועל דא כתיב (ישעיה מא ח) אברהם אוהבי¹⁰ מאי טעמא אוהבי בגין דכתיב אהבת צדק רחימותא דקב"ה [דרחים] (ארחים)

"לך לך מארצך וגו'". רבי אבא פתח ואמר, "שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה". "שמעו אלי אבירי לב", כמה חזקים לבותיהם של הרשעים, שרואים את שבילי ודרכי התורה ולא מתבוננים בהם, ולבותיהם חזקים שאינם חוזרים בתשובה לרבונם, ונקראים אבירי לב. "הרחוקים מצדקה", שמתרחקים מן התורה.

רבי חזקיה אמר, שמתרחקים מן הקדוש ברוך הוא, והם רחוקים ממנו, ולכן נקראו "אבירי לב", "הרחוקים מצדקה", שאינם רוצים לקרב אל הקדוש ברוך הוא, לכן הם רחוקים מצדקה. כיון שהם רחוקים מצדקה, רחוקים הם משלום, שאין להם שלום, שכתוב "אין שלום אמר ה' לרשעים", ולמה, משום שהם רחוקים מצדקה.

בא וראה, אברהם רצה להתקרב אל הקדוש ברוך הוא והתקרב, זהו שכתוב "אהבת צדק ותשנא רשע", משום שאהב צדק ושנא רשע, התקרב לצדקה. ועל זה כתוב "אברהם אוהבי". למה "אוהבי", משום שכתוב "אהבת צדק", האהבה שאהב אברהם את הקדוש ברוך הוא

¹ וצדקה היינו התורה שהת"ת נקראת צדקה [עי' זהר חלק ג דף קיא ע"א] (אור יקר), כמ"ש (דברים ו כה) וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלהינו כאשר צונו (יהל אור).

² שבילין הן קצרים מאורחין (יהל אור). שבילי תורה הם הדברים הנסתרים בתורה, והאורחים הם הדברים הנגלים שבתורה (אור יקר ויהל אור). ל"ב נתיבות החכמה הם ל"ב שבילים ומסתתמין בעמודא דאמצעיתא תורה שבכתב, ושבבינה [נ"ל שכוונתו לל"ב נתיבות שבבינה עי' בהגר"א בס"י ג ע"ב] הן אורחין ומתגלן במלכות תורה שבעל פה (יהל אור).

³ לעיין בהם כמ"ש (ישעיה מב יח) והעורים הביטו לראות (יהל אור). עי' לקמן רכד ע"א.

⁴ שאין לבם נופל כמ"ש ומקשה לבו וגו' (יהל אור).

⁵ היינו שמתרחקים ברוע בחירתם וגם הקב"ה מסלק שכינתו מהם (אור יקר).

⁶ שאין רוצין להתקרב לו, ור"ל הקב"ה נקרא צדקה והוא בינה, ושלום יסוד, ובינה מלכא דשלמא דיליה (יהל אור).

⁷ הפיך מש"כ למעלה (יהל אור).

⁸ צדק במלכות, ושם השער להתקרב, ואח"כ הוסיף לו הקב"ה ה' באברהם ונתקרב לצדקה, ונתקרב לה בדרגא דחסד, שהוא קרוב לבינה, ומשם זכה לה' עלאה, דלא עייל בק"ק אלא איש חסד. וז"ס מ"ש (שבת קנו ע"ב) מאי דעתיך דקאי צדק במערב אהדרא ליה למזרח. והענין, כי מזל צדק בתולדתו, הוא כוכב אחרון, דרגא דמלכות, כמ"ש בתיקונים ובס"י, ואח"כ נתקרב בדרגא דחסד, וכן דרגא דאברהם כידוע בסוד ואנכי נטעתך שורק (יהל אור). עי' יהל אור ח"ב לב ע"ב: מדרגת האבות בתחלה אברהם במלכות לבנה חוורא יצחק ביסוד יעקב בת"ת ואח"כ נתהפכו כידוע ולכן מלכות נקרא בת של אברהם, ולגבי עליית אברהם אבינו.

⁹ שהוא היחוד כנ"ל (אור יקר).

¹⁰ החילוק בין אהבת שרוצה להתקרב אבל אוהבי שכבר נתקרב ולכן אצל אהבת כתיב צדק ומנ"ל דנתקרב לצדקה שנאמר ויחשבה לו צדקה ואז אתהדר צדק לצדקה (יהל אור).

זהר לך לך

סתרי תורה¹

תאנא בתוקפא² דהרמנו³ דמלכא⁴ אנציב חד
אילנא⁵ רבא ותקיף [גו נטיען עילאין] [ונטיען]
נטיע אילנא דא בתריסר תחומין אסתחר
בארבע סטריין דעלמא⁶ פרישא רגליה⁷ ת"ק
פרסי⁸ ממלנוי⁹ כל רעותין דאינון פרסין ביה
תליין כד אתער האי כלהו מתערין בהדיה לית
מאן דנפיק מרעותיה לבתר כלהו¹⁰ ברעותא
חדא בהדיה קם מלעילא¹¹ [נחית] [אתנחית]
בממלנוי לגו ימא¹² מניה ימא [אתגלי] [אתמליא]
איהו מקורא (דכל) [לכל] מיין דנבעין תחותיה
מתפלגין¹³ כל מימיו דבראשית¹⁴ שקיו דגנתא¹⁵
ביה תליין כל נשמתין¹⁶ דעלמא מניה פרחין
נשמתין אלן עאלין¹⁷ בגנתא¹⁷ לנחתא להאי
עלמא נשמתא כד נפקא אתברכא בשבע
ברכא¹⁸ למהוי אבא (לרוחא ורם) <לרוחא ורם>
לגופא (ולמהוי) בסליקו [נ"א] דדיוקנא עלאה
הה"ד (בראשית יב א) ויאמר יהו"ה אל אברם הא

למדנו בתוקף רצון המלך נטע אילן אחד
גדול וחזק בתוך הנטיעות העליונות.
הנטיעה של האילן הזה בתריסר תחומים
מסובבת, בארבעה צדדים של העולם
פרושה רגלו, ת"ק פרסאות הם מסעותיו,
כל הרצונות של אותם פרסות תלויים בו.
כשזה מתעורר, כולם מתעוררים עמו. אין
מי שיוצא מרצונו לחוץ, כך כולם ברצון
אחד עמו. קם מלמעלה (יורד) יורד
במסעותיו לתוך הים, ממנו הים (מתגלה)
מתמלא. הוא המקור (לכל, נ"א של כל)
המים הנובעים, תחתיו נחלקים כל מימי
בראשית, השקאת הגן תלויים בו. כל
הנשמות של העולמים פורחות ממנו.
הנשמות הללו נכנסות לגן לרדת לעולם
הזה, כשיוצאת נשמה, היא מתברכת בשבע
ברכות להיות אב (לרוח ורם) לגוף (ולהיות)
עליה (של הדמות העליונה, זהו שכתוב
<ויאמר ה' אל אברם>. הרי נשמה עליונה

- ¹ [קשה] שהרי רובו של ספר הזהור הוא רזין נסתרים וכו' עיקר סודות סתרי תורה הוא מיוסד על בחינות הדעת שהן הן עצמיות ופנימיות עצמי של קו האמצעי המתפשט בתוכיות זעיר שהוא הנקרא תורה סתם, אבל תחילת מקורה המתחלת להיות בסוד אצילות הוא ביסוד עתיק המסתתר בפנימיות אריך, ובו חו"ג כידוע שה"ס מצוות עשה ומצוות לא תעשה, והנה יסוד עתיק גי' סת"ר, ולהיות שהם שני יסודות דוכרא ונוק' נקראו סתרי בלשון רבים (רמ"ז). עי' בהגר"א בתיקון ריש תיקון ס' שזה רע"מ ולא ס"ת.
- ² הוא בוצד"ק (עי' לעיל טו ע"א), והוא סט' דגבורא דעתיק, שהוא משחתא דכולא, דביה נעשה הכל (יהל אור). בתוקף ורשות ורצון המלך ית' נטוע אילן גדול וחזק כמבואר (ד"א). פי' באמצע שולטנות המלך שהוא ג"ר נטוע אילן רב הוא יסוד ז"א. הרשב"ב (נ"א).
- ³ רצון העליון, שהוא הכתר (יהל אור).
- ⁴ מלכות דא"ק, עתיק (יהל אור).
- ⁵ יסוד (יהל אור).
- ⁶ חגת"ם (יהל אור).
- ⁷ נו"ה (יהל אור).
- ⁸ הן נ' תרעין דביה שמתפשטין עד הוד כ"א כלולה מעשר ונכללין ביסוד שלכן נקרא כל, גימ' נ' (יהל אור).
- ⁹ דהיינו ההארה היוצאת מראש ז"א ונגזנת ביסוד (בהגר"א על ספד"צ יב ע"א וז"ש בזעיר).
- ¹⁰ ר"ל רצון הזיווג שכד האי מיתער לזיווג כל האיברים מסכימין (יהל אור).
- ¹¹ ר"ל שהולך למוח ומביא משם הזרע שלכן נק' משכיל (יהל אור).
- ¹² שמוליק הזרע ע"י חוט השדרה ומולך כל הת"ק רעותין, נ' תרעין למלכות, שלכן נק' י"ם, גימ' חמשים (יהל אור).
- ¹³ ר"ל שהוא עץ החיים שאמרו ז"ל, עץ החיים ת"ק פרסה, ותחותיה מתפלגין כל מימי בראשית כי הוא נק' חי כידוע. וזהו עץ החיים (יהל אור).
- ¹⁴ של מלכות שנק' בראשית (יהל אור).
- ¹⁵ הוא בריאה, ששם צרורא דחיי דנשמתא צרור החיים, ושם יורד הקב"ה בחצי הלילה לאשתעשע וכו' (יהל אור).
- ¹⁶ שלכן נקראת נשמת כל חי (יהל אור).
- ¹⁷ לבריאה. וכ"ז כן הוא למטה שאילנא דת"ק פרסה הוא מט"ט וי"ם הוא עשיה, וגנתא הוא ג"ע שבארץ ג"ע התחתון (יהל אור).
- ¹⁸ מז"ס דזו"נ ע"י הרמנא דמלכא ז"ס דמלכות דא"ק (יהל אור).

זהר לך לך

אבא (לרוח ורם) לגוף בעליה) של דמות עליונה.
נשמתא עלאה אבא (לרוחא ורם) <לרוחא ורם>
לגופא בסליקו) דדיוקנא עלאה

כשרוצה (הנפש) לרדת לעולם הזה, משביע אותה הקדוש ברוך הוא לשמור את מצוות התורה ולעשות רצונו, ומוסר לה מאה מפתחות

עז/א

זהר

ליה (ל)אברהם מכל בני דריה דהווי אבירי לב ואינון רחוקים מצדקה, כמו שנתבאר. רבי יוסי פתח "מה ידידות משכנותיך ה' צבאות". כמה יש לבני אדם להסתכל בעבודת הקדוש ברוך הוא, שהרי כל בני האדם לא יודעים ולא מסתכלים על מה עומד העולם ועל מה הם קיימים. שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה שמים מאש וממים מעורבים יחד, ולא היו קופאים. ואחר כך קפאו ועמדו ברוח עליונה, ומשם שתל את העולם לעמוד על עמודים, ואותם התומכים לא עומדים אלא באותו הרוח, ובשעה שאותה הרוח עולה, כולם מתרופפים וזעים והעולם רותת. זהו שכתוב "המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון", והכל עומד על התורה, שכאשר ישראל עוסקים בתורה מתקיים העולם, ואותם העמודים ואדנים קיימים במקומם בקיום שלם.

בא וראה, בשעה שמתעורר חצות הלילה והקדוש ברוך הוא נכנס לגן העדן להשתעשע עם הצדיקים, כל האילנות של גן העדן מזמרים ומשבחים לפניו, שכתוב "אז ירננו עצי היער מלפני ה' וגו'", והכרוז קורא בחיל ואומר, קדושים עליונים אומרים לכם, מי מכם שנכנסה רוח לאזניו לשמוע ועיניו פקוחות לראות ולבו פתוח לדעת, בשעה שהרוח של כל הרוחות מרימה את התבשמות הנשמה, ומשם יוצא

¹ עיי' תרומה קכז רע"ב (לש"ו). שם נזכר ענין ס' מ' דאפרסמון הרי הם בינה ותבונה, שעל ידם נדחים החיצונים. ועיי' שער לאה ורחל פרק ז' (דע"ה ח"ב נה ע"ב), ועיי' זוהר הרקיע.

² ר"ל שמים, חג"ת, ובתחלה מחו"ג ולא נתקיימו עד שבא הרוח ת"ת ועבד שלמא והן ג' יסודות עלאין, וסמכין הן נ"ה (יהל אור).

³ שהוא רוחא הנ"ל (יהל אור).

⁴ גבריאל (יהל אור).

⁵ בכח מסט' דגבורה לפי שאז רוח צפון מנשב ולכן ג"כ התרנגול שנקרא גבר מתעורר לקרוא ג"כ למטה מעין התרנגול שלמעלה גבריאלה כמ"ש בפ' בראשית (יהל אור). לפי שהוא בסוד הדין והעת והזמן מגבירו על צד הדין ולכן קורא בחיל וכת. ז"ח (נ"א).

⁶ שמתעורר נשמתו לקול הכרוז כמ"ש החרשים שמעו והעורים וכו' (יהל אור).

זהר לך לך

הקול של הקולות, הצבאות התפזרו לארבעה רוחות העולם. למנדע בשעתא דרוחא דכל רוחין¹ ארים בסימו דנשמתא² ומתמן נפיק קלא דקליא³ חילין אתברדרו לארבע סטרי עלמא⁴

א חד סליק לסטר חד⁵ ב חד נחית להווא סטר⁶ ג⁷ חד עייל בין תריין⁸ ד תריין מתעריין (מתעטרין)² בתלת⁹ ה תלת עיילי בחד¹⁰ ו חד אפיק גוויניין¹¹ ז שית מנהון לסטר חד ושית מנהון

א. אחד עולה לצד אחד. ב. אחד יורד לאותו הצד. ג. אחד נכנס בין שנים. ד. שנים מתעוררים (ומתעטרים) בשלשה. ה. שלשה נכנסים באחד. ו. אחד מוציא צבעים. ז. ששה מהם לצד אחד וששה מהם יורדים לאותו הצד. ח. ששה נכנסים בשנים עשר. ט. שנים עשר מתעוררים בעשרים ושנים.

¹ הוא דעת עליון הפנימי כי רוח הוא ת"ת כנודע ורוחא דכל רוחין הוא סוד פנימיות הת"ת ולפני לפנים כי יש כמה ת"ת באבא ואימא וז"א ונוקביה כנודע וכולם נקראין רוחין ורוחא דכל רוחין נשמה להם והוא מחיה לכולם והוא דעת עליון לעיל' מת"ת אבא ואימא ורוחא דכל רוחין (שער מאמרי רשב"י).

² כמו שהיסוד מבסם לנוקבא תתאה, כן דעת מבסם לנוקבא עליונה הפנימית, וממשיך לה אור עליון לבסממה. ולפי שמלכות סוד נפש, כאשר יבסם אותה יקרא בסימו דנפשא. אבל בינה עליונה, סוד נשמה, כאשר יבסם אותה דעת עליון, וימשיך לה האור הנעלם בחכמה עליונה, יקרא בסימו דנשמתא (שער מאמרי רשב"י).

³ בסימו דנשמתא הוא סוד החיך והגרונ, בסוד חכו ממתקים, והיינו בסימו ממש, מיתוק הדינין. ומגרונ וחיך זה, מתפשט ויוצא הקול סוד ת"ת שבבינה הפנימי העליון וכל מיני ת"ת שלמטה ממנו נמשכין ומתקיימים על ידו וכו' רוחא דכל רוחין וקלא דקליא כולם הם פנימיות התפארת התחתון אלא שקול לפנים ורוח לפני לפנים (שער מאמרי רשב"י).

⁴ והנה הת"ת מתפשט בשש קצוות והוא נשמה להם והו' קצוות הם ארבע סטרי עלמא מזרח מערב צפון ודרום ומעלה ומטה, ועל מעלה ומטה אמר "חד סליק לסטר חד" והיינו מעלה, "חד נחית להווא סטר" והיינו מטה. והנה הקול מתפשט ומתפזר לארבע סטרי עלמא, ונכלל בהם בסוד דין ורחמים, מזרח רחמים מערב דין, דרום רחמים צפון דין, והיינו קלא אתברדר לד' סטרי עלמא, ואח"כ מתפשט הקול ועולה בסוד מעלה, וזהו חד סליק לסטר חד, וכן מתפשט ויורד, בסוד מטה, וזהו חד נחית להווא סטר (שער מאמרי רשב"י). הענין כמ"ש בתז"ח עט ע"א קלא דקליין אשתנין מגו וכו' וגלין אתהדרו לסטר צפון לסטר מזרח כו' ובתיקו"ז לו ע"ב [לה ע"ב] ודא אזיל לצפונא ודא אזיל לדרומא כו' תריין אחרנין כו' (יהל אור).

⁵ כ"ע עולה לעילת העילות ע"ה יורד לכ"ע כ"ע נכנס בין חכמה ובינה כ"ע וחכמה מתעטרין בבינה ג"ג בג"ג נכנסין בת"ת כ"ע מוציא שש גווינין ושש קצוות מהן לצד אחד ו"ק מהם יורדים לאותו צד שש נכנסין ב"ב הווי"ת ומתעטרין בכ"ב אותיות ששה כלולים ב"ס ע"ס עומדים בעילת העילות. אוי לישנים בבתיהם (וזהו בס' מראות הצובאות ג"כ מ"כ ששה כלולות ב"ה וא' צ"ל ב"ס). זה הלשון בירר הרב זלה"ה במראות הצובאות ואמר שצדקו דבריו (ד"א). ועי' במק"מ באורך (נ"א). פי' כתר עליון הנקרא רוחא דכל רוחין כשבא להרים מתיקת הנשמה ממקום הבינה (הערת הזוהר).

⁶ פירוש הנפש אתדבק ברוח (הערת הזוהר). הוא מ"ש שם בתיקו"ז דא סליק ודא נחית והן ו' סטריין דאגוזא שאמר בסת"א ה ע"א (יהל אור).

⁷ תיקונים עג לעיל לב ע"ב (הערת הזוהר).

⁸ פי' הרוח יורד למטה להתחבר עם הנפש (הערת הזוהר). דעת בין חו"ב והוא קלא פנימאה נקודה קדמאה בין חיך וגרון כמ"ש בתז"ח עט וכד אתפשטת מטאת לחד מאלין ואשתני ואתעבד רוח כו' והוא ספי' הראשונה דז"א שאמר בס"י אחת רוח אלהים חיים והוא בגרון (יהל אור).

⁹ פי' הנשמה השוכנת בין רוח לנפש (הערת הזוהר). חו"ב נכנסין בתלת מוחין דז"א והוא ג"ס הראשונות שאמר בס"י רוח מים ואש שהן חב"ד דז"א והוא שאמר בתז"ח סליק האי קשרא כו' ושני ליה בתלת גווינין באשא ברוחא במיא (יהל אור).

¹⁰ פי' שאז הרוח והנפש מתעדנין בנשמה (הערת הזוהר). שג' מוחין נכנסין ומתפשטין בת"ת והוא בקשרא דלישן כמ"ש שם האי קשרא דחיק ליה כו' ברזא דוא"ו דאיהו לישן כו' והת"ת הוא דאפיק גווינין כמ"ש בפ' משפטים קכג ע"א אתשפטותא דת"ת דגווינין ב' מתחברין כו' ואמר בזו"ח דף מה ע"ג כדן האי ניצוצא אחזי בהו גווינין ואתעכב ב' י"ב ירחין (יהל אור).

¹¹ פי' נפש רוח ונשמה כלם נכנסים בבינה אז הבינה מוציא ניצוצות (הערת הזוהר). ואינון י"ב כנ"ל י"ב ירחין והן י"ב גבולי אלכסון שבת"ת והענין כי הן ו' יריעות דאינון חמש ושש יריעות דאינון חמש ה"ח עם מוח חכמה וה"ג עם מוח בינה (יהל אור).

זהר לך לך

י. ששה כלולים בעשרה. יא. עשרה עומדים באחד.

נחתי לההוא סמ"ה ח שית עיילי בתריסר² ט תריסר מתערין בעשרין ותריין³ י שית כלילין בעשרה⁴ יא עשרה קאים בחד⁵

אוי לאותם שישינים ושינה בנחיריהם, לא יודעים ולא מסתכלים איך יקומו בדין כשהחשבון נמנה,

אתפקד

סתרי תורה

דברכאן דכל יומא⁶ לאשלמא לדרגין עלאין כחושבן³ ל"ך ל"ך דהא כלהו אתמסר לה בגין לאתתקנא בהו לגנתא ולמפלה לה ולנטרא לה מארצך דא גנתא דעדן (וממולדתך דא גופא דאתקרי אילנא דחי⁷ דאיהו תריסר שבטין עלאין ומבית אביך דא שכינתא אביך דא קודשא בריך הוא שנאמר (משלי כה כד) גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע וגו' ואין אביו אלא קודשא בריך הוא ואין אמו אלא כנסת ישראל אל הארץ אשר אראך דא איהו האי עלמא) [ומולדתך דא אילנא דחי ומבית אביך תריסר תחומין שבטין עלאין אל הארץ אשר אראך דא איהו האי עלמא]⁸

עו/ב

זהר

כד אסתאב גופא ונשמתא שמיא על אנפי דאורא⁹ דטיהרא וסלקא¹⁰ ונחתא¹¹ ותרעין לא

של ברכות של כל יום להשלים את הדרגות העליונות כחשבון ל"ך ל"ך. שהרי כולם נמסרו לה כדי לתקן בהם את הגן ולעבדה ולשמרה. "מארצך", זה גן העדן. ("ומולדתך" זה הגוף, שנקרא עץ החיים, שהוא י"ב שבטים עליונים. "ומבית אביך", זו השכינה. "אביך" זה הקדוש ברוך הוא, שנאמר "גוזל אביו ואמו ואמר אין פשע וגו'". ואין אביו אלא הקדוש ברוך הוא, ואין אמו אלא כנסת ישראל. "אל הארץ אשר אראך", זה הוא העולם הזה). ("ס"א" "וממולדתך" זה עץ החיים, "ומבית אביך" י"ב תחומים, שבטים עליונים, "אל הארץ אשר אראך" זהו העולם הזה).

כשנטמא הגוף, והנשמה משוטטת על פני האויר שמאיר ועולה ויורדת, והשערים לא נפתחים, ומתגלגלים כאבנים בתוך כף

¹ פי' אותן שש ניצוצות הראשונות סובבות למקום התפארת עולם הבנין שש קצוות ושש ניצוצות יורדות למדת מלכות. ר"ל שבע היכלות ממקום שהן באות (הערת הזוהר). ואלו מתחלקין מהגבורות נבנין תריסר טעמי וכ"ב אותיות ומהחסדים נבנין עשר נקודות (יהל אור).

² פי' אותן שש שהן בז' ספירות עולם הבנין עולים לשם של י"ב הוויות (הערת הזוהר).

³ פירוש אותן י"ב הוויות עולים למקום הבינה מקום מקור כ"ב אותיות (הערת הזוהר).

⁴ פירוש הו' ניצוצות שבמלכות ר"ל שבעה היכלות כלילן בי' ספירות (הערת הזוהר). ואלו עשר נקודות כלן קיימן על חד נקודה דנפקו מינה (יהל אור).

⁵ פירוש העשר ספירות עומדין בחד נקודה עלאה. וכלל המאמר להודיענו מעלת הנשמה ומעלת תורתנו הקדושה (הערת הזוהר) ועי' בתז"ח שם ותבין פי'. ואע"ג שאמר שם דטעמין הן תליסר אינן רק תריסר וא' כללן כידוע בי"ג תיקונים. ואלו הן כלל שמא מפר שבמ"ה נהורין אתברי עלמא תריסר ועשרין ותריין ועשרה וחד שהן ל"ב נתיבות וי"ג תיקונים או שתלת הן אמ"ש כנ"ל והן בין בנקודין ספי' וע"ס פנימיות בין ג"ר ג' אמות מכ"ב אותיות ואח"כ נכללין בלשון כנ"ל ומתחלקין לו' ו"ק של הרוח והן ו' נקודות אחרונות ו"ק של האותיות שהן ו' כפולות ואח"כ בי"ב שהן י"ב פשוטות ואח"כ נכללין במלכות כל הכ"ב וז"ש תריסר מתערין בכ"ב וכן נכללין כל הע"ס י' נקודין וז"ש שית כלילין בעשרה ועי' בס"י ותבין כל זה (יהל אור).

⁶ עי' שער מאמרי רשב"י, עי' ע"ח שער מ"ד ומ"ן פרק ה.

⁷ עי' ע"ח שער א"א יד, וכן שער כה פרק ג, שזהו כינוי לז"א.

⁸ עי' אריכות בזוהר הרקיע וביהל אור.

⁹ שאין רקיע נפתח לה (יהל אור). הנפש היא שוטטת על פני אויר הזן והזוהר המאיר מעולם הנשמות (ד"א).

¹⁰ מצד מעט מצות שבידה שהן כנפיים לנשמה רק שמכבידין עליה העונות (יהל אור).

¹¹ וכמ"ש ברע"מ פרשת ויקרא [צו כח ע"א] בסוד אשם תלוי (יהל אור).

זהר לך לך

מתפתחן מתגלגלן כאבנין בגו קוספיתא¹ ווי לון מאן יתבע לון דלא יקומון בעדונא דא בגו דוכתי דענוגי דצדיקיא אתפקדון דוכתייהו² אתמסרון בידא דדומה³ נחתי ולא סלקי עליהו כתיב (איוב ז ט) כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה⁴ בההיא שעתא⁵ אתער שלהובא חד מסטר צפון⁶ ובטש בארבע סטרי עלמא⁷ ונחית ומטי בין גדפי דתרנגולא ואתער⁸ ההוא שלהובא ביה וקרי ולית מאן דאתער בר אינון זכאי קשוט דקיימי ואתערו באורייתא וכדין קב"ה וכל אינון צדיקייא דבגו גנתא דעדן צייתי לקליהון כמה דאת אמר (שיר ח יג) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני⁹

ויאמר יהו"ה אל אברם (בראשית יב א) מה כתיב לעילא (שם יא כח) וימת הרן על פני תרח אביו וגו' מאי איריא הכא אלא עד ההוא¹⁰ יומא לא הוה בר נש דמית בחיי אביו¹¹ בר דא וכד אתרמי אברם לנורא אתקטיל הרן ובגין דא נפקו מתמן¹² מאן קטיל ליה להרן אלא כיון דרמו אברהם לנורא דכשדאי אתגלי עליה קב"ה ושזביה והוה הרן אחוי קאי תמן אמרו כשדאי בגין זכותיה דהרן אשתזיב מיד נפק שלהובא דאשא ואוקדיה להרן הה"ד וימת הרן על פני תרח אביו¹³

הקלע, אוי להם, מי יבקש אותם שלא יקומו בתענוג הזה, בתוך המקומות של ענוגי הצדיקים, ונפקד מקומם, ונמסרים בידי דומה, יורדים ולא עולים. עליהם כתוב "כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה". באותה השעה מתעוררת שלהבת אחת מצד הצפון, ומכה בארבעה רוחות העולם, ויורדת ומגיעה לבין כנפי התרנגול, ומתעוררת בו אותה השלהבת וקורא, ואין מי שמתעורר, פרט לאותם צדיקי האמת שעומדים ומתעוררים בתורה, ואז הקדוש ברוך הוא וכל אותם הצדיקים שבתוך גן העדן מקשיבים לקולם, כמו שנאמר "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני".

"ויאמר ה' אל אברם". מה כתוב למעלה, "וימת הרן על פני תרח אביו וגו'", איך זה שייך כאן. אלא עד אותו היום לא היה אדם שמת בחיי אביו פרט לזה, וכשנזרק אברם לאש, נהרג הרן, ומשום זה יצאו משם. (מי הרג את הרן. אלא כיון שהשליכו את אברהם לאור כשדים, התגלה עליו הקדוש ברוך הוא והצילו, והיה הרן אחיו עומד שם. ואמרו הכשדים, בשביל זכותו של הרן נצול. מיד יצאה שלהבת של אש ושרפה את הרן. זהו שכתוב "וימת הרן על פני תרח אביו".

¹ כאבן המתגלגל בתוך כף הקלע כן מתגלגלת נשמתו (ד"א).

² בג"ע נפקד מקומם (יהל אור).

³ לגהנם (יהל אור).

⁴ כמו בתחלה שהוא סליק ונחית (יהל אור).

⁵ קאי אלמעלה (יהל אור).

⁶ מבינה וזהו מי נתן לשכוי בינה (יהל אור).

⁷ חגת"ם (יהל אור).

⁸ להתעורר בני אדם לתורה שכל התעוררות הוא מצפון, כמ"ש עורי צפון והוא בחצות ובואי תימן בבקר לב"ה, בקר דאברהם הלוך ונסוע הנגבה, שעד חצות שינה סטרא דמותא שליט ואחר חצות מסטרא דבינה חיים, וצריך לקום מסטרא דמותא ולאחוז בחיים בתורה (יהל אור).

⁹ עי' אריכות ביהל אור.

¹⁰ הקושיא מבוארת דהאיכא הבל ולמך וזה שנים עלה בדעתי שאחר חי' העולם במבול קא' ולא שוה לי. עוד י"ל דע"פ תרח דייק שהמיתוהו בפניו לא כן הבל שלא היה בפני אדה"ר ולמך בהיות שמתושלח חי יותר מן הכל והוסיפו לו כמה שנים בה' שנים שמת למך קודם אביו לא חשו. כי שם נשבע"ו שניה"ם שנים רבות ומתושלח היה לו תוספת מכל חי. ועתה ראיתי שכתבו משם הרמ"ז דמתולדות נח קא' והיינו ע"ד תי' א'. ולמז"ה בז"ח ראיתי תי' ב' ושם כ' דלמך לא היה בפני אביו ואינו מחוור דמי יימר ומ"ש ה' א"ם דבריו כאן לא האירו ודו"ק (מא"י) (נ"א).

¹¹ ר"ל בלא זמן (יהל אור).

¹² עד ת"ח מה כתיב בס"י כ"י ליתיה וכ"נ מתוך ה'ל' שהוא לקוט [ובד"י הנוסח תוספתא] וכן משמעות ת"ח שייך אחר ובג"ד נפקו מתמן ת"ח וכו' דכיון דחמא כו'. ז"ח (נ"א).

¹³ הה"ד וימת, שמפשוט הכתוב נראה שמת מיתה פתאומית, שלכן נאמר על פני תרח אביו, וגם רמז הפסוק שמת להיותו אוחז מעשה תרח אביו, אביו דייקא (רמ"ז).

זהר לך לך

ואית דאמרי זרעא דתרה לית אשא שלטא ביה¹ אבל נרמי להרן לנורא ואי לא איתוקד נדע בודאי דלא שלטא נורא בזרעיה מיד רמו ליה להרן לנורא ואתוקד והוה תרה אבוי קאים תמן² הה"ד וימת הרן על פני תרה אבוי בההוא יומא³ ידעו כל אומיא ולישניא דלא שיזביה לאברהם אלא קב"ה [דאיהו] יחידאי דעלמא והווי מיייתין בנייהו למשכניה דאברהם ואמריין ליה חמינין לך דאת רחיין בקב"ה דאיהו רבוניה דעלמא (ו)אוליף לבננא מאורחך דאת ידע ועלייהו אמר קרא (תהלים מז י) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם

תא חזי מה כתיב (בראשית יא לא) ויקח תרה את אברם בנו ואת לוט בן הרן וגו' ויצאו אתם מאור כשדים ויצאו אתם אתו מבעי ליה דהא כתיב ויקח תרה [וגו'] מאי ויצאו אתם אלא תרה ולוט עם אברהם ושרה נפקו דאינון הוו עקרא למיפק מגו אינון חייביא דכיון דחמא תרה דאברהם בריה אשתזיב מגו נורא אתהדר למעבד רעותיה [דאברהם]⁴ (דאברם) ובגין כך ויצאו אתם תרה ולוט ובשעתא דנפקו מה כתיב (שם) ללכת ארצה כנען דרעותא דלהון הוה למיהך תמן מכאן אוליפנא כל מאן דאתער לאתדכאה מסייעין ליה תא חזי דהכי הוא דכיון דכתיב ללכת ארצה כנען מיד ויאמר יהו"ה אל אברם לך לך (בראשית יב א) ועד דאיהו אתער בקדמיתא לא כתיב לך לך

תא חזי מלה דלעילא⁵ לא אתער עד דאתער לתתא בקדמיתא על מה דתשרי ההיא דלעילא

ויש שאומרים, שאין שולטת אש בזרעו של תרה, ולכן נשליך את הרן לאש, ואם לא יבער, נדע ודאי שאין שולטת האש בזרעו. מיד השליכו את הרן לאש ונשרף, והיה תרה אבוי עומד שם, זהו שכתוב "וימת הרן על פני תרה אבוי". באותו היום ידעו כל אומה ולשון שלא הציל את אברהם אלא הקדוש ברוך הוא שהוא יחידו של עולם, והיו מביאים את בניהם למשכנו של אברהם, ואומרים לו, ראינו אותך שאתה בוטח בקדוש ברוך הוא, שהוא רבוננו של עולם, למד את בנינו מדרכך שאתה יודע. ועליהם אמר הכתוב "נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם".

בא וראה מה כתוב, "ויקח תרה את אברם בנו ואת לוט בן הרן וגו', ויצאו אתם מאור כשדים". "ויצאו אתם", היה צריך לכתוב אותנו, שהרי כתוב "ויקח תרה וגו'", מה זה "ויצאו אתם". אלא תרה ולוט יצאו עם אברהם ושרה, שהם היו העיקר לצאת מתוך אותם הרשעים, שכיון שראה תרה שאברהם בנו נצל מתוך האש, חזר לעשות את רצונו של אברהם, ולכן ויצאו איתם תרה ולוט. ובשעה שיצאו מה כתוב, "ללכת ארצה כנען". שרצונם היה ללכת לשם. מכאן למדנו, כל מי שמתעורר להיטהר, מסייעים אותו. בא וראה שכך הוא, שכיון שכתוב "ללכת ארצה כנען", מיד "ויאמר ה' אל אברם לך לך". ועד שהוא התעורר בתחלה, לא כתוב "לך לך".

בא וראה, הדבר שלמעלה לא מתעורר עד שמתעורר למטה בראשונה על מה שישרה עליו אותו שלמעלה. וסוד הדבר,

¹ נראה שהיו אומרים כן מפני שהם היו עובדים לאש כנזכר בבראשית רבה (פל"ח סי' יג), ולפי שתרה היה אדוק מאד בעבודה זרה היה עולה על דעתם שתהיה לזרעו זאת הסגולה ושתהיה עבודה זרה שלהם אש אוכלת אש, ולכן אמרו להשליך את הרן באש לנסות הדבר, ודוקא את הרן ולא את נחור, מפני שהרן היה מוחזק להם לחכם, וכדמשמע מיונתן בן עוזיאל (רמ"ז).

² כאילו נתפייס בדבר כי בטח בעבודה זרה שיצילהו, ואפשר שהיה שם מתפלל לפני האש על הצלתו, ואחר כך שנשרף צר לו מאד וחרה אפו, וז"ש על פני תרה אבוי, ועל דרך שכתב רש"י בפסוק (לב, כב) ותעבור המנחה על פניו, שיעקב היה שרוי בכעס (רמ"ז).

³ לפי שמיתתו גרמה קידוש ה' לכן זכה להתעבר באהרן הכהן כמ"ש הרב (שעה"ג הק' לג) וגם המשיח יצא ממנו (מ"מ).

⁴ כסברת ר' אלעזר לקמן עח ע"ב (מ"מ).

⁵ ירצה שהשפע המקיים העולמות לא פסיק לעלמין, מ"מ שאני אור הפנימיות שבא מאו"א אינו מתכונן לבוא עד שיתעורר ויעלה מלמטה התעוררות פעולת התחתונים המקבלת להחזיק בתורה אותו השפע העליון (מ"מ). שהעליון זך מאד, וא"א להיות למטה בלא התלבשות והוא בהתעוררות התחתון וכן נשמתא בנפש (יהל אור).

זהר לך לך

ורוא דמלה¹ נהורא אוכמא² לא אתאחיד
בנהורא חוורא³ עד דאיהי אתערית בקדמיתא
כיון דאיהי אתערית בקדמיתא מיד נהורא חוורא
שרייא עלה ועל דא כתיב (תהלים פג ב) אלהים⁴
אל דמי לך אל תחרש⁵ ואל תשקוט⁶ אל בגין
דלא יתפסק נהורא חוורא מעלמא לעלמין וכן
(ישעיה סב ו) המזכירים את יהוה⁷ אל דמי לכם
בגין לאתערא לתתא במה דישרי אתערותא
דלעילא⁸ וכן כיון דאתער בר נש אתערותא
בקדמיתא כדין אתער אתערותא דלעילא תא
חזי כיון דכתיב (בראשית יא לא) ויצאו אתם
מאור כשדים וגו' מיד (שם יב א) ויאמר יהוה אל
אברם וגו'

ויאמר יהוה אל אברם לך לך אמר רבי
אלעזר לך לך לגרמך לאתקנא גרמך⁹ (לאתקפא)
לאתקנא דרנא דילך¹⁰ לך לך לית אנת⁴ למיקם
הכא בין חייבין אלין¹¹ ורוא דמלה לך לך

עח/א

זהר

דהא קב"ה יהיב ליה לאברהם רוחא
דחכמתא והוה ידע ומצרף (צנורין) [סטריין]
דיישובי עלמא¹² ואסתכל בהו ואתקל בתיקלא¹³

האור השחור אינו נאחז באור הלבן עד
שהיא מתעוררת בראשונה. כיון שהיא
מתעוררת בראשונה, מיד שורה עליה האור
הלבן. ועל זה כתוב "אלהים אל דמי לך אל
תחרש ואל תשקוט אל", כדי שלא יפסק
האור הלבן מן העולם לעולמים. וכן
"המזכירים את ה' אל דמי לכם", כדי לעורר
למטה במה שתשרה ההתעוררות שלמעלה.
וכן כיון שמעיר אדם התעוררות בראשונה,
אז מתעוררת התעוררות שלמעלה. בא
וראה, כיון שכתוב "ויצאו אתם מאור
כשדים וגו'", מיד "ויאמר ה' אל אברם וגו'".

"ויאמר ה' אל אברם לך לך". אמר רבי
אלעזר "לך לך" לעצמך, לתקן את עצמך,
(להתחזק) לתקן את דרגתך. "לך לך" אינך
(כדאי) לעמוד כאן בין הרשעים הללו, וסוד
הדבר "לך לך",

שהרי הקדוש ברוך הוא נתן לאברהם
רוח של חכמה, והיה יודע ומצרף (צנורות)
צדדי ישוב העולם, והסתכל בהם, ושקל
במשקל, וידע את הכחות הממונים על צדדי
הישוב. כשהגיע לתוך נקודת אמצע הישוב,

¹ וסוד הדבר ועיין לעיל נא ע"א וע"ב ופקודי רכו (ד"א). כלומר סוד הדבר באצילות ממש (נ"א).
² גבורות (מ"מ). מלכות (נ"א).
³ סודו החסדים מאורא דכיא, ויאיר הכל כא' (מ"מ). ת"ת. ז"ח (נ"א).
⁴ מלכות כנז' ולזה אמר דוד שלהיותה מיוסדת בגבורות שה, ס נהורא אוכמא שלא תדום מלשבח
ומלהתפלל על יחוד החסדים (מ"מ).
⁵ מלענות (מ"מ).
⁶ מלהמשך שפע החסדים שהם שם א"ל (מ"מ).
⁷ וכסדרה של מלכות כך סדרן של בניה הרוצים להמשיך שפע עליהם והיינו "המזכירים" פי' מושכים שפע
החסדים מכח הזכר (מ"מ).
⁸ (הגהה ולכן הנביאים יתעוררו למטה תחלה ואח"כ יערה עליהם רוח"ק מלמעלה) (ד"א).
⁹ פי' שבארץ ישראל זכה לבנים ולהארות גדולות יותר מחו"ל (מ"מ).
¹⁰ פי' שבארץ ישראל זכה למדת החסד, שהיא מדתו של אברהם כמש"ה הלוך ונסוע הנגבה (מ"מ).
¹¹ שלא תחשוב שבכאן תוכל להיטיב ולהכניסם תחת כנפי השכינה, או לברר ניצוצי קדושה שביניהם,
שאין זה עכשיו לך שהרי הם בעלי עבירות רבות ולא תועיל כלום, ואין עתה זמן להוציא הפרידות הקדושות
שבקליפה שלהם (רמ"ז).
¹² סטרי דיישובי עלמא - הוא לגבי ארץ ישראל, שכל העולם מקיפה מכל צדדיה והיא אמצע העולם,
דווקא אמצע הישוב, ולכן לא אמר סטרי דעלמא אלא דיישוב (רמ"ז).
¹³ ידע לשקול המדרגות, ואיזו יתירה על חברתה, וכמו כן מעלת הנהירו דקיק שבכל סטר וסטר (רמ"ז).
והיה שוקל במשקל הדעת לידע ולהשיג מי הוא השר וכח עליון שממונה על א"י כי הוא ידע כל אקלימי
הישוב וממונה שלו למעלה זולת שר א"י למעלה לא היה יכול להשיג לפי שהש"י לא נתן א"י לשום שר
וממונה לשלוט עליו רק הוא ית' בעצמו כמ"ש עיני ה' אלקיך בה וגו'. וי"מ אתקל תקלא גלגל גלגולים וצורפים
לידע שר של א"י למעלה והוא מלשון תקלא שהוא גלגל היוצר שמגלגל ברגליו והכל ענין ומכוון א' (ד"א).

זהר לך לך

וידע חילין די ממנן על סטרי יישובא¹ כד מטא לגו נקודה דאמצעיתא דיישובא² תקיל בתיקלא ולא הוה סליק בידיה³ אשגח למנדע חילא די ממנא עלה ולא יכיל לאתדבקא ברעותיה תקיל כמה זמנין וחמא דהא מתמן אשתיל כל עלמא אשגח וצרף ותקל למנדע וחמא דהא חילא עלאה דעלה לית ליה שעורא עמיק וסתים ולא איהו כגוני דסטרי דרגי דיישובא אשגח ותקיל וידע דהא כמה דמההיא נקודה אמצעיתא דיישובא מניה אשתיל כל עלמא לכל סטרוי הכי נמי ידע דהא חילא דשרי עלה מתמן נפקו כל שאר חילין דממנן על כל סטרי עלמא וכלהו ביה אחידין כדין (בראשית יא לא) ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען עוד אשגח ותקיל וצרף למיקם על ברירא דמלה דההוא אתר ולא הוה ידע ולא יכיל <למיקם עלה> לאתדבקא

כיון דחמא תוקפא דהאי אתר ולא יכיל למיקם עליה מיד ויבאו עד חרן וישבו שם מאי טעמא דאברהם אלא דאיהו הוה ידע וצרף בכל אינון שלטנין מדברי עלמא בכל סטרו דיישובא והוה תקיל וצרף⁴ אינון דשלטין בסטרי דיישובא מדברי ככביא ומזליהון⁵ מאן אינון תקיפין אלין על אלין והוה תקיל כל ישובי דעלמא (ולא) [והוה] סליק בידי כד מטא להאי אתר חמא תקיפו דעמיקין [ולא] (דלא) יכיל למיקם ביה כיון דחמא קב"ה אתערותא דיליה ותיאובתא דיליה מיד אתגלי עליה ואמר ליה לך לך (בראשית יב א) למנדע לך ולא תקנא גרמך⁶

שקל במשקל ולא היה עולה בידו. התבונן לדעת את הכח שממונה עליה, ולא יכול להתדבק ברצונו. שקל כמה פעמים וראה שהנה משם נשתל כל העולם. התבונן וצרף ושקל לדעת וראה שהנה הכח העליון שעליה אין לו שיעור, עמוק וסתום, ואינו כמו הצדדים של דרגות הישוב. התבונן ושקל וידע שהרי כמו שמהנקודה היא אמצעיתו של הישוב, ממנה נשתל כל העולם לכל עבריו. כך גם ידע שהרי הכח ששורה עליה, משם יצאו כל שאר הכחות הממונים על כל צדדי העולם, וכולם אחוזים בו. אז "ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען". עוד התבונן ושקל וצרף לעמוד על בירור הדבר של אותו המקום ולא היה יודע, ולא יכול לעמוד עליה להתדבק.

כיון שראה את כחו של המקום הזה ולא יכול לעמוד עליו, מיד "ויבאו עד חרן וישבו שם". למה אברהם [עשה כך]. אלא שהוא היה יודע ומצרף את כל אותם השליטים מנהיגי העולם בכל צדדי הישוב, והיה שוקל ומצרף אותם השולטים בצדדי הישוב מנהיגי הכוכבים והמזלות שלהם, מי הם החזקים אלו על אלו, והיה שוקל את כל ישובי העולם, (ולא) והיה עולה בידו. כשהגיע למקום הזה, ראה את חוזק העומקים ולא יכול לעמוד בו. כיון שראה הקדוש ברוך הוא את התעוררותו

¹ איתא בזהר ויקהל (רט ע"ב), שיש פתח גדול כנגד ארץ ישראל למעלה, והוא הנקרא שער השמים, ואמצעיות תוכיותו מכוון אל בית המקדש, אבל כל ארץ ישראל היא תחת שער זה, וסיום שער זה הוא על ראש עולם העשיה, שהרי ארץ ישראל מתנהגת ע"י היצירה וכו', וסביבות פתח זה יש שבעים חלונות שמשם יורד השפע לשבעים שרים שבעולם העשיה, דהיינו מתמצית ארץ ישראל, וכו', ולכן השפע הבא לארץ ישראל דרך השער הגדול הוא בשופע, והניתן לשבעים אומות הוא מה שמתמצה דרך אותם השערים שלהם. והנה אברהם אבינו וכו' היה בקי בכל אותם השערים (רמ"ז).

² ה"ס ארץ ישראל שבה מתפשט אור העליון בדרך ישר, אשר מקורו הוא מהיכל לבנת הספיר, המכוון כנגד הר ציון, וה"ס יסוד שבמלכות [ע"י שער מאמרי רשב"י לא ע"ג: אין נזכר לשון נקודה בכל ספר הזוהר אלא לנקודת היסוד של זכר או של הנקבה כי הוא נקרא נקודה דאמצעיתא] (רמ"ז). דיישובא דייקא ולא אמצעיתא דעלמא ועיין תצוה קפה ע"ב (ד"א).

³ מדרגתה ומעלת האור המאיר בה ושיעורה, ולא היה עולה בידו למצוא לו שיעור מוגבל כשאר הארצות (רמ"ז).

⁴ היה מגלגל ומצרף בצירופי אותיות ומספר (ד"א).

⁵ מנהיגי כוכבים ומזלות (ד"א).

⁶ במ"ש הרב זלה"ה שחייב כל אדם לחקור ולדעת שורש נשמתו כדי שיוכל להשלימה ולהשיבה אל מקורה שהוא עצמות מהותה, ונמצא שכל עוד שהולך ומשתלם, הולך ומתקרב אל עצמו, וזהו למנדע לך, לדעת את עצמך כדי שבזה תוכל לתקן עצמך (רמ"ז) [ע"י שעה"ג הק' כג]. כלומר לידע שרש נשמתך מאיזה מקום נחצבה ובזה תתקן גרמך שאם לא ידע זה אינו יכול ליתקן. ז"ח (נ"א).

זהר לך לך

ותשוקתו, מיד התגלה עליו ואמר לו "לך לך", לדעת אותך ולתקן עצמך.

מארצך (שם) מההוא סטרא דישובא דהוית מתדבק ביה וממולדתך מההוא חכמה דאת משגח ותקיל תולדתא דילך ורגעא ושעתא וזמנא דאתיילדת ביה ובההוא כוכבא ובההוא מזלא ומבית אביך דלא תשגח בביתא דאבוך ואי את לך שרשא לאצלהא בעלמא מביתא דאבוך בגין כך לך לך מהחכמה דא ומאשגחותא דא תא הזי דהכי הוא דהא נפקן מאור כשדים והוון בחרן אמאי יימא ליה לך לך מארצך וממולדתך אלא עקרא דמלתא כמה דאתמר אל הארץ אשר אראך אראך מה דלא יכילת למיקם עליה ולא יכילת למנדע חילא דההיא ארעא דאיהו עמיק וסתיים

ואעשך לגוי גדול וגו' (שם ב) ואעשך בגין דכתיב (שם א) לך לך ואברכך בגין דכתיב מארצך ואגדלה שמך בגין דכתיב וממולדתך והיה ברכה בגין דכתיב ומבית אביך רבי שמעון אמר ואעשך לגוי גדול מסטרא דימינא ואברכך מסטרא דשמאלא ואגדלה שמך מסטרא דאמצעיתא והיה ברכה מסטרא דארעא דישראל הא הכא כרסייא דארבע סמכין דכלהו כלילין ביה באברהם מכאן ולהלאה ברכאן לאחריני דמתוני מהכא דכתיב (שם ג) ואברכך

סתרי תורה

ואעשך לגוי גדול¹ האי ברכתא² חדא ואברכך תריין³ ואגדלה שמך תלת⁴ והיה ברכה ארבע ואברכה⁵ מברכך חמש ומקללך⁶ אאור

"מארצך", מאותו הצד של הישוב שהיית נדבק בו. "וממולדתך", מאותה החכמה שאתה מתבונן ושוקל את תולדתך והרגע והשעה והזמן שנוולדת בו, ובאותו הכוכב ובאותו המזל. "ומבית אביך", שלא תשגח בבית אביך. ואם יש לך שורש להצליח בעולם מבית אביך, לכן לך לך מהחכמה הזו ומהתבוננות הזו. בא וראה שכך הוא, שהרי יצאו מאור כשדים והיו בחרן. למה יאמר לו "לך לך מארצך וממולדתך", אלא עיקר הדבר כמו שנאמר "אל הארץ אשר אראך", "אראך" מה שלא יכלת לעמוד עליו, ולא יכלת לדעת את כח הארץ ההיא שהוא עמוק וסתום.

"ואעשך לגוי גדול וגו'". "ואעשך" משום שכתוב "לך לך". "ואברכך" משום שכתוב "מארצך". "ואגדלה שמך", משום שכתוב "וממולדתך". "והיה ברכה", משום שכתוב "ומבית אביך". רבי שמעון אמר, "ואעשך לגוי גדול" מצד הימין, "ואברכך" מצד השמאל, "ואגדלה שמך" מצד האמצע, "והיה ברכה" מצד של ארץ ישראל. הנה כאן כסא של ארבעה עמודים שכולם כלולים באברהם. מכאן והלאה ברכות לאחרים שנזונים מכאן, שכתוב "ואברכה מברכך

"ואעשך לגוי גדול", זו ברכה אחת, "ואברכך", שתים, "ואגדלה שמך", שלש, "והיה ברכה" ארבע, "ואברכה מברכך", חמש, "ומקללך אאור", שש, "ונברכו בך כל משפחות האדמה", הנה שבע. כיון שהתברך בשבע הברכות הללו, מה כתוב, "וילך אברם כאשר דבר אליו ה'", לרדת לעולם הזה כפי

¹ כנ"ל ואתברכא בשבע [סתרי תורה עו ע"ב] (יהל אור).

² מסטרא דז"ס כנ"ל, ד' ברכות מחגת"ם, כמ"ש בזהר בעמוד הזה רש"א ואעשיך לגוי גדול וכו' (יהל אור).

³ כי גדול בימינא וברכה בשמאלא (יהל אור).

⁴ מסט' דת"ת, והוא נוטה לימינא לכן ואגדלה. ומלכות נוטה לשמאלא ולכן והיה ברכה. ואמר שמך שהוא מלכות כידוע, לאכללא מדת לילה ביום. וכן בסוד שמי וזכרי רמ"ח בת"ת ושס"ה במלכות, וזהו אגדלה שמך שמוסיף ה' בשמו, ויהיה גימ' רמ"ח מסט' דת"ת וה' מוסיף בשמך. שמך גימ' ש"ס ועם ה' שס"ה. וז"ש ואגדלה עם ה' וכן אמר והיה כו' ואכללא מדת יום בלילה שהן כלולין כי שניהם נוטלין מחו"ג רק שכאן וזה גובר וכאן זה גובר וזהו והיה שהוא אותיות הוי"ה ואמר והיה בתחלה ו"ה לאשלמא לזכרי וזהו ברכה גימ' זכר ואח"כ י"ה לאשלמא לשמי וזהו שם דשמך לאכללא כנ"ל (יהל אור).

⁵ ואברכה נצח ישראל לא ישקר (יהל אור).

⁶ ומקללך, הוד, כל היום דוה, ויגע בכף ירכו (יהל אור).

זהר לך לך

שית ונברכו¹ בך² כל³ משפחות⁴ האדמה הא שבע כיון דאתברכו באלין שבע ברכאן מה כתיב (שם ד) וילך אברם כאשר דבר אליו יהו"ה לנחתא להאי עלמא כמה דאתפקדא מיד וילך אתו לוט דא איהו נחש דאתלטיא ואתלטיא עלמא בניניה דאיהו קאים לפתחא⁵ לאסמאה לגופא ולא תפעול נשמתא פולחנא דאתפקדת עד דיעברון⁶ [עלה] בהאי עלמא [י"ג] שנין (די"ד) [דהא מתריסר⁷ שנין ולעילא נשמתא אתערת למפלח פולחנא דאתפקדת הה"ד]

עח/ב

זהר

ומקללך אאור ונברכו בך כל משפחות האדמה

רבי אלעזר הוה יתיב קמיה דרבי שמעון אבוי והוי עמיה רבי יהודה ורבי יצחק ורבי חזקיה א"ר אלעזר לרבי שמעון אבוי <האי דכתיב> (הא כתיב) (בראשית יב א) לך לך מארצך וממולדתך כיון דכלהו נפקו למיהך אמאי לא אתמר ליה דכלהו יפקון דהא אע"ג דתרח הוה פלח לע"ז כיון דאתער באתערותא טב למיפק בהדיה דאברהם וחמינן דקב"ה אתרעי בתיובתא דחייביא⁸ ושרא למיפק⁹ אמאי לא כתיב לכו לכם אמאי לאברהם בלחודוי לך לך

א"ל רבי שמעון אי תימא דתרח כד נפק מאור כשדים בנין לאהדרא בתשובה הוה לאו הכי אלא כד נפק לאשתזבא נפק דהו כלהו בני ארעיה בעאן למקמליה כיון דחזו דאשתזיב אברהם הוה אמרי ליה לתרח אנת הוא דהוית מטעי לן באלין פסילין ומגו דחלא דלהון נפק תרח כיון דמטא לחרן לא נפק מתמן לבתר דכתיב (שם ד) וילך אברם כאשר דבר אליו

שהצטוה. מיד "וילך איתו לוט", זה הנחש שהתקלל והתקלל העולם בגללו, שהוא עומד לפתח להסטיין לגוף, ולא תפעל הנשמה עבודה שהצטוה עד שיעברו עליה בעולם הזה שלש עשרה שנים. שהרי משנים עשר שנים ומעלה מתעוררת הנשמה לעבוד את העבודה שהצטוה, זהו שכתוב

ומקללך אאור ונברכו בך כל משפחות האדמה."

רבי אלעזר היה יושב לפני רבי שמעון אביו, והיה עמו רבי יהודה ורבי יצחק ורבי חזקיה. אמר לו רבי אלעזר לרבי שמעון אביו, זה שכתוב "לך לך מארצך וממולדתך", כיון שכולם יצאו ללכת, למה לא נאמר לו שכולם יצאו, שהרי אף על גב שתרח היה עובד עבודה זרה, כיון שהתעורר בהתעוררות טובה לצאת עם אברהם, וראינו שהקדוש ברוך הוא מרוצה מתשובת הרשעים, והתחיל לצאת, למה לא כתוב לכו לכם, למה לאברהם לבדו "לך לך".

אמר לו רבי שמעון, אם תאמר שתרח, כשיצא מאור כשדים, זה היה כדי לחזור בתשובה, לא כך. אלא כשיצא, יצא להנצל, שכל בני ארצו רצו להרוג אותו. כיון שראו שנצל אברהם, היו אומרים לתרח, אתה הוא שהיית מטעה אותו בפסילים הללו, ומתוך ההפחדה שלהם יצא תרח. כיון שהגיע לחרן, לא יצא משם אחר כך, שכתוב "וילך אברם כאשר דבר אליו ה' וילך איתו

¹ יסוד (יהל אור).

² שבו כ"ב אתוון (יהל אור).

³ שנקרא כל (יהל אור).

⁴ הנשמה יש לה ע' אנפין, כמ"ש לקמן, והן ע' משפחות האדמה, והן עד פרי החג שמתברכין ע' אומין, והן ע' שנין כמ"ל (יהל אור).

⁵ כמ"ש לפתח חטאת רובץ, וכו', ור"ל לפתחא דעלמא (יהל אור).

⁶ שאז בא יצר הטוב לאדם ואז מתעוררת הנשמה לאדם (יהל אור).

⁷ ר"ל לאחר י"ב בתחלת י"ג מתחלת הנשמה להתעורר ובסוף י"ג שנה נשלמת הנשמה וזהו שנחלקו בגמ' (נדה מח ע"ב) תוך הפרק אם הוא כלפני הפרק או כלאחר הפרק. ור"ל לפרש הפסוק ואברהם בן חמש כו' (יהל אור).

⁸ וחזר בתשובה ודאי בצאתו מאור כשדים וכוונתו להתקרב אל הקדושה בבואו עם אברהם (אור יקר).

⁹ והתחיל ללכת כמ"ש ויצאו ללכת וגו' (ד"א).

זהר לך לך

לוט", ואלו תרח לא כתוב (בו וילך אלא "ויצא").

פתח ואמר, "וימנע מרשעים אורם וזרוע רמה תשבר". הפסוק הזה בארוהו, אבל "וימנע מרשעים אורם" זה נמרוד ובני דורו שיצא אברהם מהם שהיה אורם, "וזרוע רמה תשבר" זה נמרוד. דבר אחר, "וימנע מרשעים אורם" זה תרח, ובני ביתו, "אורם" זה אברהם, לא כתוב האור אלא "אורם", שהיה עמהם. "וזרוע רמה תשבר", זה נמרוד, שהיה מטעה אחריו את כל בני העולם. ולכן כתוב "לך לך", כדי להאיר לך ולכל אותם שיצאו ממך מכאן והלאה.

עוד פתח ואמר, "ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים ורוח עברה ותטהרם". "ועתה לא ראו אור", מתי, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך". "בהיר הוא בשחקים", שרצה הקדוש ברוך הוא להדביק את אברהם באור ההוא שלמעלה ולהאיר שם. "ורוח עברה ותטהרם", שהרי אחר כך שבו בתשובה תרח וכל בני ביתו (וכל בני עירו). בני ביתו (בני עירו) שכתוב "ואת הנפש אשר עשו בחרן". תרח שכתוב "ואתה תבוא אל אבתיך בשלום וגו'".

תו פתח ואמר (איוב לו כא) ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים ורוח עברה ותטהרם ועתה לא ראו אור אימתי בשעתא דאמר קב"ה לאברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך בהיר הוא בשחקים³ דבעא קב"ה <לאדבקא> (לאתדבקא) ליה לאברהם בהוא אור דלעילא⁴ ולאנהרא תמן⁵ ורוח עברה ותטהרם דהא לבתר תבו בתיובתא תרח וכל בני ביתיה [בני ביתיה] <נ"א וכל בני מאתיה בני מאתיה> דכתיב (בראשית יב ה) ואת הנפש אשר עשו בחרן תרח דכתיב (שם טו טו) ואתה תבא אל אבותיך בשלום וגו' וילך אברם כאשר דבר אליו יהו"ה (שם ד) א"ר אלעזר תא חזי דהא לא כתיב ויצא אברם כאשר דבר אליו יהו"ה⁶ אלא וילך כמה דאת אמר לך לך דהא יציאה בקדמיתא עבדו⁷ דכתיב (שם יא לא) ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען והשתא כתיב וילך ולא כתיב ויצא כאשר דבר אליו יהו"ה דאבטח ליה בכלהו הבטחות⁵ וילך אתו לוט דאתחבר עמיה בגין

"וילך אברם כאשר דבר אליו ה'". אמר רבי אלעזר, בא וראה, שהרי לא כתוב ויצא אברם כאשר דיבר אליו ה', אלא "וילך" כמו שנאמר "לך לך", שהרי בראשונה עשו יציאה, שכתוב "ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען", ועכשיו כתוב "וילך" ולא כתוב ויצא. "כאשר דבר אליו ה'", שהבטיח לו את כל ההבטחות. "וילך אתו לוט", שהתחבר עמו כדי ללמוד ממעשיו, ועם כל זה לא למד כל כך. אמר רבי אלעזר, אשרי

¹ עי' לקמן רג ע"ב, ולקמן ח"ב רכד ע"ב, וח"ג פח ע"א.

² אורם עם הכולל גימטריא אברהם וכתוב אורם כי בלכתו עדיין שמו אברם. אך בגי' אברהם דמעת שיצא מאור כשדים תקן ה' ובכח כבר היה שמו אברהם. מאי"ן (נ"א).

³ נ"ה שחסד מאיר בהם (אור יקר).

⁴ חסד אברהם, אור קדמאה שנברא ביום א' (אור יקר).

⁵ כי חסד לא היה מתפשט למטה מפני שלא היה שום מרכבה אליו עד עתה ועתה על ידי אברהם יהיה מאיר ומתפשט בתחתונים (אור יקר).

⁶ היינו לראיה לדברי רבי שמעון שפירש לא יצא תרח מאור כשדים בתשובה (אור יקר).

⁷ לשון יציאה מורה על תחילת היציאה ממקום שהיו בו, אבל לשון הליכה "וילך אברם" מורה על היותם כבר בדרך והולכים ממסע למסע ללכת לארץ ישראל, ולכן בחרן כתיב וילך אברם (מ"מ).

זהר לך לך

למילף מעובדוי¹ ועם כל דא לא אולף כולי האי א"ר אלעזר זכאין אינון צדיקיא דאולפי ארחוי דקב"ה בגין למיהך בהו ולדחלא מניה מההוא יומא דדינא דזמין בר נש למיהב דינא וחושבנא לקב"ה פתח ואמר (איוב ז) ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו האי קרא אוקמוה אבל

סתרי תורה

ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה (בראשית יב ד) שבע וחמש תריסר אינון (ותרין עלאין עלייהו ארבע סרי אינון) וכדין אתחזיאת נשמתא² בהאי עלמא דאיהי אתיא מחמש שנים³ דאינון ת"ק פרסי דאילנא דחיי⁴ ושבעים שנה דא איהו ההוא אילנא ממש דאיהו שביעאה לדרגין⁵ ושבעין שנה אתקרי כדין נפקת⁶ מההוא זוהמא דנחש ועאלת בפולחנא קדישא הה"ד (שם) בצאתו מחרן (ימי ע' שנה לא ספורות חיים⁷ מההוא ארבע סרי) מההוא [רונזא ו]תקפא דההוא (שמן) נחש דהוה אסמי ליה עד השתא לגופא ושלטא עלוי באילנא שלטא ערלה⁸ תלת שנין בבר נש תלת סרי שנין דאקרון שני ערלה כיון דאעברו על גופא [אינון שנין] (ואתעברת) >ואתעברת< [ואתערת] נשמתא למפלה פולחנא קדישא פקידת לגופא לרעותא טבא לכפוף לההוא נחש דהא לא יכיל

ע"א

זהר

הצדיקים שלומדים דרכי הקדוש ברוך הוא כדי ללכת בהם ולירא ממנו מאותו יום הדין שעתיד אדם לתת דין וחשבון לקדוש ברוך הוא. פתח ואמר, "ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו". הפסוק הזה בארוהו, אבל

"ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה", שבע וחמש הם שנים עשר, (ושני עליונים עליהם, ארבעה עשר הם). ואז נראית הנשמה בעולם הזה, שהיא באה מחמש שנים שהם ת"ק פרסות של עץ החיים. ושבעים שנה, זהו אותו אילן ממש, שהוא שביעי לדרגות, ונקרא שבעים שנה. אז יוצאת מאותה זוהמת הנחש, ונכנסת לעבודה הקדושה. זהו שכתוב "בצאתו מחרן". (ימי שבעים שנה לא ספורות חיים מאותם ארבע עשרה) מאותו הרוגז והכח של (השטן) ההוא הנחש שהיה מסית עד עכשיו את גופו ושולט עליו. באילן שולטת ערלה שלש שנים, באדם שלש עשרה שנים שנקראים שני ערלה. כיון שעברו על הגוף אותן השנים והתעברה (והתעוררה) הנשמה לעבוד את עבודת הקודש, היא מצוה את הגוף לרצון טוב, להכניע את אותו הנחש שהנה לא יכול

¹ גם ללוט ההולך נתאחזו בו ניצוצי קדושה שהיה מסוד אחר הקדושה שהיו מעורבים בקליפה נתבררו ונאחזו בו (לקוטי תורה לך לך).

² ר"ל לאחר י"ב שנה, מתחיל להראות הנשמה (יהל אור).

³ ר"ל מה' ספירות חגתנ"ה, שהן ת"ק פרסה ומספירת יסוד שנקרא ע' שנה באין ע' שנה לאדם כמש"ו (יהל אור).

⁴ ת"ק פרסאות של עץ החיים עז ע"ב בס"ת (ד"א).

⁵ ר"ל לבינה שמשם הנשמה ויסד כלול מכולם, שכל א' כלול מעשר הא שבעים (יהל אור).

⁶ שהקלי' שממית בידים תתפש, נגד ז' תחתונות כידוע. ואמר כאן שבעים וכאן חמש וחלק אותן לשתי שני ערלות על הברית יסוד, א' ערלה, וא' עור הפריעה והן ג"ן, נגד דכר ונוק', וכן כאן ב' קלי' א' נגד מלכות שמסטר נקרא יסוד שבעים שנה ספירה שביעית ונקרא ג"כ י' זעירא אות ברית כידוע. והכל א' כידוע ששניהם נכללין כא' והן היכל שביעאה לבנת הספיר יסוד ומלכות. וחמש שני ערלה השני נגד ה"ס שלכן כתיב שנים והענין הוא בנשמה שבה ע' אנפין שמהן שבעין שנה וה' מדרגות של הנשמה הידועים והן שבעים וחמש הנ"ל. וז' שנים הראשונים יוצאין ע' אנפין מערלה הראשונה מלמטה למעלה מקליפה שכנגד היסוד ואז הולך לרבו כמ"ש (ב"ב) שמכניסין כבן שבע כי השבע כלילין משבעים כנ"ל ואח"כ חמש כו' ושבע ימים הראשונים שלטא עליה ערלה הגופני' על הברית נגד מלכות שנקראת בת שבע, ומיום הח' מתחיל לצאת מע"ה שנים הנ"ל ושנת ה"ג הולכת הנשמה ונשלמת עד שיוצא מההוא ערלה לגמרי נגד בינה והוא ביסוד נגד בינה שבת עלאה שבת תתאה והן י"ג שנים ז' ו' ז"נ (יהל אור).

⁷ אינם במספר שני חיי האדם כי הם אינם חיים מאחר שהוא אז ברשות תוקף היצה"ר שהוא הנחש הקדמוני (ד"א).

⁸ מ"י דף קעב ע"א וזהוהר פקודי רמד ע"ב (ד"א).

זהר לך לך

תא חזי בההוא יומא דאשלימו יומי דבר נש לאפקא מעלמא ההוא יומא דגופא אתבר ונפש בעיא לאתפרשא מניה! כרין אתייהיב רשו לבר נש למחמי מה דלא הוה ליה רשו למחמי בזמנא דגופא שלמא וקאים על בורייה² וכרין קיימי עליה תלת שליחן³ וחשבי יומי וחובי וכל מה דעבד בהאי עלמא והוא אודי על כלא בפומיה ולבתר הוא חתים עליה בידיה⁴ הה"ד (איוב לו ז) ביד כל אדם יחתום ובידיה כלהו חתימין למידן ליה (בההוא) [בהאי] עלמא על קדמאי ועל בתראי⁵ על חדתי ועל עתיקי⁶ לא אתנשי חד מנייהו הה"ד (שם) לדעת כל אנשי מעשהו וכל אינון עובדין דעבד בהאי עלמא בגופא ורוחא הכי נמי יהיב חושבנא בגופא ורוחא עד לא יפוק מעלמא

תא חזי כמה דחייבא אקשי קדל⁷ בהאי עלמא הכי נמי אפילו בשעתא דבעי לנפקא מהאי עלמא אקשי קדל⁸ בגין כך זכאה הוא בר נש דיליף בהאי עלמא ארחוי דקב"ה בגין למיהך בהו וחייבא אע"ג דאסתכל בהני [נ"א דאשתדל בהדין] צדיקייא אקשי קדל ולא בעי למילף ובגין כך אית ליה לצדיקא למתקף [ביה] ואע"ג דחייבא אקשי קדל הוא לא ישבוק ליה ואית ליה לאתקפא בידיה ולא ישבוק ליה דאי ישבוק ליה יהך ויחריב עלמא

תא חזי מן אלישע דדחה לגחזי וכן באברהם כל זמנא דהוה לוט בהדיה לא אתחבר בהדי רשיעיא כיון דאתפרש מניה מה כתיב (בראשית

בא וראה, ביום ההוא שנשלמים ימי האיש לצאת מן העולם, היום ההוא שהגוף נשבר והנפש רוצה להיפרד ממנו, אז ניתנת רשות לאדם לראות מה שלא היתה לו רשות לראות בזמן שהגוף שלט ועמד על בוריו. ואז עומדים עליו שלשה שליחים ומחשבים ימיו וחטאיו וכל מה שעשה בעולם הזה, והוא מודה על הכל בפיו, ואחר כך הוא חותם עליו בידו. זהו שכתוב "ביד כל אדם יחתום", ובידו כולם חתומים לדון אותו (באותו, בזה) העולם על הראשונים ועל האחרונים, על חדשים ועל ישנים, לא נשכח אחד מהם. זהו שכתוב "לדעת כל אנשי מעשהו". וכל אותם המעשים שעשה בעולם הזה בגוף ורוח, כך גם נותן חשבון בגוף ורוח בטרם יצא מן העולם.

בא וראה כמה הרשעים קשי עורף בעולם הזה, כמו כן אפילו בשעה שרוצים לצאת מן העולם הזה הם קשי עורף, לכן אשרי האיש שלומד בעולם הזה את דרכי הקדוש ברוך הוא כדי ללכת בהם. והרשע אף על פי שמסתכל באלו (שעוסק עם) הצדיקים, מקשה עורף ולא רוצה ללמוד. ולכן יש לצדיק להחזיק בו, ואף על גב שהרשע מקשה עורף הוא, לא יעזוב אותו, ויש לו להחזיק בידו ולא יעזוב אותו. כי אם יעזוב אותו, ילך ויחריב את העולם.

בא וראה מאלישע שדחה את גיחזי, וכן באברהם, כל זמן שלוט היה עמו, לא התחבר עם הרשעים. כיון שנפרד ממנו, מה כתוב, "ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן",

¹ החומר מתבטל והנפש מתפשטת ממנו, ולכן יש בה כח להשיג גילוי שכינה (אור יקר). יום המיתה הוא תכלית האדם, והוא בחינת יחידה (מתוך נרנח"י) של שיעור קומת האדם, הרי הוא בחי' מלכות של העולם העליון. ולכן השגתו ביום זה גדולה יותר ממה שיכול היה להשיג בכל ימי חייו (מים אדירים עמוד ג), ולכן זכה רשב"י לגלות את האד"ז ביום זה. עי' לקמן צח ע"א.

² שהוא עומד על בריאותו במזג שוה (ד"א).

³ הא', ימיני, כותב זכויותיו. שמאלי, כותב חובותיו. האמצעי, מונה ימיו (אור יקר).

⁴ עי' תיקו"ז לג ע"א: יד כותבת אורייתא דבכתב דאיהי לימינא יד חותמת אורייתא דבעל פה דאיהי לשמאלא וכו' ביד כל אדם יחתום ואיהי לשמאלא דתמן איהי אימא עלאה דאתמר בה חתמנו לחיים. עי' בהגר"א בתיקו"ז קד ע"ג: דכל מעשה ידיו של אדם הוא באתפתחת היד שהן פרי מעשיו של אדם והוא מעשיו הטובים.

⁵ שחטא בהם ראשונה מעשה הנערות (אור יקר). עי' תיקו"ז קסז ע"א. ועי' ח"ב צא ע"ב שחובי קדמאי הם עונות אבותיו שלא תקנם.

⁶ שתפס מעשה אבותיו בידו (אור יקר).

⁷ מקשים עורף (ד"א).

⁸ עי' עירובין יט ע"א: רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה שנאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וגו' שפשעו לא נאמר אלא הפושעים שפושעים והולכין לעולם לא קשיא הא במושעי ישראל הא במושעי עובדי כוכבים.

זהר לך לך

יג יא) ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן וכתוב (שם יב) ויאהל עד סדום מה כתיב בתריה (שם יג) ואנשי סדום רעים וחטאים ליהוה מאד א"ר אבא האי דאמרת וילך אברם (שם יב ד) ולא כתיב ויצא אברם שפיר הוא אבל סופא דקרא מה כתיב (שם) בצאתו מחרן! א"ר אלעזר מחרן כתיב² [וההיא] (והא) יציאה מארץ מולדתו הות בקדמיתא

ויקח אברם את שרי אשתו (שם ה) מהו ויקח אלא אמשיך לה במלי מעלייתא בגין דלית ליה רשו לבר נש לאפקא אתתיה למיהך בארעא אחרא בלא רעותא דילה וכן הוא אומר (במדבר כ כה) קח את אהרן (שם ג מה) קח את הלויים ובגין כך ויקח אברם משיך לה במלין ואודע לה ארחהון דאינון בני דרא כמה בישין ובגין כך ויקח אברם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו מה חמא אברהם לדבקה עמיה לוט³ אלא בגין דצפה ברוח הקדש דזמין למיפק מניה דוד⁴

ואת הנפש⁵ אשר עשו בחרן (בראשית יב ה) אלין גרים וגיורות⁶ דאתקינו נפשיהו אברהם מגייר גוברין ושרה מגיירת נשין ומעלה עליהון כאלו עבדו להון א"ר אבא אי הכי⁷ כמה בני נשא הוון אי תימא דכלהו אזלו עמיה א"ר אלעזר אין (ובגין דכלהו) [ובגין כך כלהו] בני נשא דהוון אזלין עמיה כלהו אקרונן

סתרי תורה

לשלטאה כמה דהוי דכתיב (בראשית יב ה) ויקח אברם את שרי אשתו וגו' (אברם דא י' את שרי דא ה' י' דא נשמתא לנשמתא והוא זכר ה' דא נשמתא נוקבא) [דא גופא דאיהי לגבי

וכתוב "ויאהל עד סדום". מה כתוב אחר כך, "ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד". אמר רבי אבא, זה שאמרת "וילך אברם" ולא כתוב ויצא אברם, זה יפה. אבל בסוף הפסוק מה כתוב, "בצאתו מחרן". אמר רבי אלעזר, כתוב "מחרן", והיציאה היא מארץ מולדתו היתה בראשונה.

"ויקח אברם את שרי אשתו". מה זה "ויקח", אלא משך אותה בדברים נעימים, משום שאין רשות לאדם להוציא את אשתו ללכת לארץ אחרת ללא רצונה. וכן הוא אומר "קח את אהרן", "קח את הלויים". ולכן "ויקח אברם", משך אותה בדברים והודיע לה את דרכי בני הדור ההוא כמה הם רעים. ולכן "ויקח אברם את שרי אשתו". ואת לוט בן אחיו". מה ראה אברהם להדביק עמו את לוט. אלא משום שצפה ברוח הקודש שעתיד לצאת ממנו דוד.

"ואת הנפש אשר עשו בחרן", אלו הגרים והגיורות שתקנו את נפשותם, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים, ומעלה עליהם כאלו עשו אותם. אמר רבי אבא, אם כך, כמה בני אדם היו, אם תאמר שכולם הלכו עמו. אמר רבי אלעזר, כן, (ומשום שכולם, ד"א ולכן כלם) האנשים שהיו הולכים עמו, כולם נקראו

לשלוט כמו שהיה, שכתוב "ויקח אברם את שרי אשתו וגו'". ("אברם" זו י', "את שרי" זו ה', י' זו הנשמה לנשמה, והוא זכר, ה' זו הנשמה של הנקבה). זה הגוף, שהוא אצל הנשמה כמו נקבה אצל הזכר. "ואת

¹ אלמא שגם בחרן הזכיר יציאה (מ"מ).

² פי' הכתוב, מחרן, מפני שאין לשון יציאה צודק (אור יקר). והאי יציאה מארץ מולדתו וכו', ופי' מחרן כאדם הבא בדרך ופגע בעיר אחת ולן בה ויצא ממנה, קרי לה יציאה לגבי אותה העיר שיצא ממנה (מ"מ).

³ קשיא ליה, כי לפי דבריו, ויקח נמי הדר ללוט ולקחו בדברים, אם כן מאי חמא, כי בשלמא אי אמרינן דמנפשיה אזל ניחא, שכיון שרצה ללכת עמו אין לדחותו, אלא השתא דאמרת שלא היה רוצה ללכת ולקחו בדברים "מה חמא וכו'" והוצרך לפרש כן משום דויקח ממואב (אור יקר).

⁴ ואם תאמר למה לא צפה נעמה מעמון, אלא דוד רגל הרביעי במרכבה והוא דבק בימין לכך דבקו עמו (אור יקר). אפשר לרמוז דלוט לשון קללה ע"ד שרמז בס"ת לקמן דף פ' מ"מ משם יצא דהע"ה ומלך המשיח דהם תיקון אדה"ר וכן לוט גי' אד"ם בסוד אדם דוד משיח (מא"ן) (נ"א).

⁵ וגם אותם משך בדברים טובים שילכו עמו כדי שלא יחזרו לסורם (אור יקר).

⁶ כל בחינת הגרים הם ניצוצות העולות מהקל"י דנוגה [ע"ח שער קיצור אבי"ע פרק ז] וניתנים באותו גוף של אותו נכרי שבסגולת קדושת אותו הניצוץ הוא מתעורר לצאת מן הטומאה ומשתוקק לקדושה וכו' וזה היו עושים אברהם ושרה בכל הזווגים שעשו עד הפקד שרה (רמ"ז).

⁷ בשלמא למאי דפרישית דזכותא דלוט ניחא דלא הוון כל כך אלא לדידך קשה דהא כמה בני נשא הוון כי רבים השיבו מעון, ודוחק לומר שכל עם רב כזה הולך עמו (אור יקר).

זהר לך לך

נשמתא כנוקבא לגבי דכורא] ואת לוט בן אחיו¹ דא (יצר הרע) [נחש] דלא אעדי כל [כך² מן גופא בגין דדבקותא דגופא לא אעדי³ כל כך] זמנא (ההוא) מניה אבל אתערותא דנשמתא אלקי ליה תדיר ואתרי [ביה] ואוכח ליה וכפיף ליה על כרחיה ולא יכיל לשלמאה

ואת כל רכושם אשר רכשו (שם) אלין עובדין טביין³ דעביד בר נש בהאי עלמא באתערותא דנשמתא ואת הנפש אשר עשו בחרן⁴ (שם) ההוא נפש דהות בקדמיתא בדבקותא בחברותא דההיא ערלה בהדי גופא ואתקין לה לבתר דהא לבתר דתליסר שנין ולעילא דנשמתא אתערת לאתקנא לגופא תרווייהו מתקנין לההוא נפש דמשתתפא בתוקפא דנחש ותאובתיה בישא הה"ד (שם) ואת הנפש אשר עשו בחרן ועם כל דא נשמתא אתקיפת ביה בההוא נחש לתברא ליה בתוקפא בשעבודא דתשובה [נ"א בשעבודא דאורייתא ואמשיך ליה⁵ לגבי בתי כנסיות ובתי מדרשות בגין דלא יתגבר על רוחא כדבקדמיתא הה"ד (שם ו) ויעבור⁶].

ע"ב

זהר

עם אלהי אברהם והוה מעבר בארעא ולא הוה דחיל דכתיב (בראשית יב ו) ויעבור אברם בארץ א"ל רבי אבא אי הוה כתיב והנפש אשר עשו בחרן הוה אמינא הכי אלא ואת הנפש כתיב את לאסנאה זכותא דכלהו נפשאן דהוו <אזלי> עמיה⁷ דכל מאן דמוכה לאחרא⁸ הוה זכותא

לוט בן אחיו" זה (יצר הרע) הנחש שלא אז כל כך מן הגוף, משום הדבקות של הגוף לא כל כך זזים (הזמן ההוא) ממנו, אבל התעוררות הנשמה תמיד מלקה אותו ומתרה בו ומוכיחה אותו ומכניעה אותו בעל כרחו, ולא יכול לשלוט.

"ואת כל רכושם אשר רכשו", אלו המעשים הטובים שעושה אדם בעולם הזה בהתעוררות של הנשמה. "ואת הנפש אשר עשו בחרן", אותה הנפש שהיתה בראשונה בדבקות בחברות של הערלה ההיא עם הגוף ותיקן אותה לאחר מכן, שהרי אחר שלש עשרה שנים ומעלה, כשהנשמה מתעוררת לתקן את הגוף, שניהם מתקנים את אותה הנפש שמשתתפת עם כח הנחש ותשוקתו הרעה, זהו שכתוב "ואת הנפש אשר עשו בחרן". ועם כל זה הנשמה מתגברת באותו הנחש לשבור אותו בכח בשעבוד של תשובה (בשעבוד של תורה, ומושך אותו לבתי כנסיות ובתי מדרשות, כדי שלא יתגבר על הרוח כבראשונה). זהו שכתוב "ויעבור".

"עם אלהי אברהם". והיה עובר בארץ ולא היה פוחד, שכתוב "ויעבור אברם בארץ". אמר לו רבי אבא, אם היה כתוב והנפש אשר עשו בחרן, הייתי אומר כן, אלא כתוב "ואת הנפש", "את" לרבות את הזכות של כל הנפשות שהיו הולכות עמו.

¹ ואמר בן אחיו, שהוא בן הרוח שגדל עמו ובחיקו תשכבנה, כזכור בניהם מזבחחותם, והרוח אחיו של הנשמה שבא בשנת י"ג (יהל אור).

² ר"ל אע"פ שמתעוררת הנשמה (יהל אור).

³ ר"ל מעשים טובים שעשה קודם שנת י"ג שבסייעתא דילהון כפיך לסטרא בישא ומתקן לגוף אחר י"ג שנים (יהל אור).

⁴ מזיווג דוכרא דנוגה עם נוקבא הוא שיוצאין נפשות הגרים (ע"ח שער מט פרק ג).

⁵ ר"ל עד מקום שכם וכו' כמש"ו, ואמר "ויצא ללכת כו'", ר"ל שיצאו מחרן כנ"ל ללכת ארצה כנען, ר"ל לארץ החיים ללמוד תורה והוא ארץ של כנען, זוכין לה כידוע אמר ללכת בשנת י"ג ויבאו ארצה כנען לאחר י"ג (יהל אור).

⁶ הכתוב בדף פ' אחר הגליון שורה ט"ו (הערת הזוהר).

⁷ השתא דכתיב "ואת" יש לנו לרבות שגם זכותם של אותם שלא הלכו עמו הלך עמו (אור יקר).

⁸ עיי' אבות (פ"ה מ"ח) כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו. ועיי' ח"ב קכט ע"א, ועיי' שעה"ג (הק' כ): כל הנשמות ע"י חטאו של אדה"ר, נתערבו טוב ברע, ולכן לפעמים יהיה שקצת טוב שבנפש הצדיק נתערב ברשע, וקצת רע של הרשע נתערב בצדיק. והנה לסבה זו החמירו בס"ה (ח"ב קכט ע"א), שצדיק האדם למרדף בתר חייביא, ולמזכה להו כמאן דרדיף בתר חיי וכו', והענין הוא, כי ברדוף הצדיק אחר הרשע לזכותו, אולי הרשע ההוא יש בו אותם נצוצות טובות שנאבדו ממך, ונצוצותיו הרעות נתנו לך, ועיי' שתתחברו יחד בחשק

זהר לך לך

תליא ביה ולא אעדי מניה מנלן! דכתיב (שם ה) ואת הנפש אשר עשו בחרן וכותא דאינון נפשן הוה אזיל עמיה דאברהם

לך לך א"ר שמעון מאי טעמא דגלויא קדמא דאתגלי קב"ה עליה דאברהם פתח בלך לך² דהא עד הכא לא מליל עמיה קב"ה מאי טעמא פתח לך לך אלא הא קאמרו דרמו בחושבניה מאה³ דהא למאה שנין אתייליד ליה בר

אבל תא חזי כל מה דעביד קב"ה בארעא כלא רזא דחכמתא איהו⁴ בגין דאברהם לא הוה דביק ביה בקב"ה כדין כדקא חזי אמר ליה לך לך ודא רמו להווא אתר דבעי לאתקרבא בהדיה דקב"ה⁵ ואיהו דרגא קדמאה⁶ לאעלא לקב"ה בגין כך לך לך והאי דרגא לא יכיל אברהם לאתאחדא ביה עד דייעול לארעא⁷ דתמן יקבל ליה להווא דרגא

כגוונא דא⁸ כתיב (שמואל ב' ב א) וישאל דוד ביהו"ה לאמר האעלה באחת מערי יהודה ויאמר יהו"ה עלה ויאמר אנה אעלה ויאמר חברונה וכי כיון דמית שאול ומלכותא אתחזי לדוד אמאי לא קביל מלכותא מיד על כל ישראל אלא כלא רזא דחכמתא איהו בגין דדוד לית ליה לקבלא מלכותא אלא עד דיתחבר באבהן⁹ דאינון בחברון וכדין בהו יקבל מלכותא ועל דא אתעכב תמן שבע שנין¹⁰ בגין דיקבל מלכותא

שכל מי שמזכה את האחר, אותה הזכות תלויה בו ולא זזה ממנו. מנין לנו, שכתוב "ואת הנפש אשר עשו בחרן", הזכות של אותן הנפשות היתה הולכת עם אברהם.

"לך לך". אמר רבי שמעון, למה ההתגלות הראשונה שהתגלה הקדוש ברוך הוא על אברהם פותחת ב"לך לך", שהרי עד כאן לא דיבר עמו הקדוש ברוך הוא, ולמה פתח ב"לך לך". אלא זה אמרו שרמו בחשבוננו מאה, שהרי למאה שנים נולד לו בן.

אבל בא וראה, כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בארץ, הכל הוא סוד של חכמה, משום שאברהם לא היה דבוק בקדוש ברוך הוא אז כראוי, אמר לו "לך לך". וזה רמז למקום ההוא שצריך להתקרב עם הקדוש ברוך הוא, והיא הדרגה הראשונה להיכנס לקדוש ברוך הוא, לכן "לך לך". ובדרגה הזו לא יכול אברהם להאחז בה עד שיכנס לארץ, ששם יקבל את הדרגה ההיא.

כדוגמא זו כתוב "וישאל דוד בה' לאמר האעלה באחת מערי יהודה ויאמר ה' אליו עלה ויאמר דוד אנה אעלה ויאמר חברונה". וכי כיון שמת שאול והמלכות ראויה לדוד, למה לא קיבל את המלכות מיד על כל ישראל. אלא הכל הוא סוד של חכמה, משום שדוד אין לו לקבל מלכות אלא עד שיתחבר עם האבות שהם בחברון, ואז יקבל בהם מלכות. ועל כן התעכב שם שבע

ואהבה, אז הטוב שבו יוסר ממנו ויותנו בך, ואז אתה נשלם בכל הטוב, והוא נשלם בכל הרע. וז"ס צדיק נוטל חלקו וחלק חברו בג"ע, רשע נוטל חלקו וחלק חברו בגיהנם.

¹ השתא דריש מלישנא דנפש אשר עשו דמאי אכפת ליה השתא לקרא להודיענו שהנפשו עשו (אור יקר).

² כיון שהיה עתה פעם הראשונה שנראה לו היה לו לפתו בדברים אחרים כגון אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים, ואח"כ לך לך מפני שלך לך הם דברים קשים (אור יקר).

³ והוא נחמד בשורת בניים (אור יקר).

⁴ הכל לפי סוד המדות (אור יקר).

⁵ כלומר מקום שצריך האדם לאחוז כדי לידבק למעלה (אור יקר). היינו המ' שהוא פתח כניסת הת"ת וז"ש לאעלה לקב"ה ת"ת. ז"ח (נ"א).

⁶ מלכות, והיא נקראת "לך" ואמר לו הקב"ה לך לך כלומר לך למקום שתוכל לידבק עם לך, שהיא מדת המלכות, ונקראת לך מפני שהיא מדה נגלת מקום מוכן גלוי לידבק בו מה שאין כן למעלה, שא"א לומר בו אתה ולא לך אלא הוא דרגא דאתכסיא, וכל כינוי לנוכח הוא במלכות, מדה המזומנת לאדם (אור יקר).

⁷ היא כבודה בת מלך פנימה, ואינה יוצא מארץ ישראל שהוא היכל המלך (אור יקר).

⁸ כענין זה דרך חכמה עשה הקב"ה עם דוד אלא שדוד אחז במלכות דרך להיות מלך, ולכן הוצרך לידבק באבות להשלימה במרכבה ואברהם אחז בה סתם להתגייר ולהתקדש בקדושת ישראל, ולכן לא הוצרך אלא ליכנס בקדושה בארץ ישראל לבד (אור יקר).

⁹ הם חג"ת ושם עמהם המלכות מלך, ונמצא דוד עמהם ד' רגלי המרכבה (אור יקר). (צט ע"א וקצו ע"א ורמו ע"ב וארא לא ע"א) (ד"א). שהוא רמז לדוד העליון שיתחבר בחג"ת (נ"א).

¹⁰ שכינה שורה עליו ואתעכב שם שבע שנים שכן שלימותה ודאי בת שבע מהשבע ספירות העליונות (אור יקר). נגד ו"ק הת"ת עם הז' מלכות (ז"ח) (נ"א).

זהר לך לך

כדקא יאות וכלא ברזא דחכמתא ובגין דיתקן מלכותיה

כגוונא דא אברהם לא עאל בקיומא דקב"ה עד דעאל לארעא חמי מה כתיב (בראשית יב ו) ויעבור אברם בארץ ויעבור וילך מבעי ליה אלא הכא הוא רמו שמא קדישא דאתחתים¹ ביה עלמא בע"ב אתוון² גליפן דכלהו בשמא דא³ כתיב הכא ויעבור וכתוב התם (שמות לד ו) ויעבור יהו"ה על פניו ויקרא

בספרא דרבי ייסא סבא כתיב הכא ויעבור אברם בארץ וכתוב התם (שם לג יט) אני אעביר כל טוב⁴ והוא רמו לקדושא דארעא דאתי מאתר עלאה⁵ כדקא חזי (בראשית יב ו) עד מקום שכם עד אלון מורה מסטרא דא (דלתתא) לסטרא דא כדקא חזי והכנעני אז בארץ הא אתמר דעד כדין שלטא חויא בישא דאתלטיא ואייתי לוטין על עלמא דכתיב (שם ט כד) ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו וכתוב (שם ג יג) ארור אתה מכל הבהמה וגו' ותמן אתקריב אברהם לגבי קב"ה מה כתיב (שם יב ז) וירא יהו"ה⁶ אל אברם הכא אתגלי ליה⁷ מה דלא הוה ידע ההוא חילא עמיקא <לשלטא> (דשלטא) על ארעא ובגין כך וירא⁸ מה

סתרי תורה

⁷ [ג"א] קב"ה רמזי חכמתא עלאה באברהם וביצחק אברהם דא נשמתא לנשמתא ואיה⁸ נשמ"ה דא היא שרה

שנים, כדי שיקבל מלכות כראוי, והכל בסוד החכמה, וכדי שיתקן את מלכותו.

כדוגמא זו אברהם לא נכנס לבריתו של הקדוש ברוך הוא עד שנכנס לארץ. ראה מה כתוב, "ויעבור אברם בארץ". "ויעבור", היה צריך לכתוב וילך. אלא כאן הוא רמז השם הקדוש שנחתם בו העולם בשבעים ושתיים אותיות חקוקות שכולן בשם הזה. כתוב כאן "ויעבור", וכתוב שם "ויעבור ה' על פניו ויקרא".

בספרו של רבי ייסא הזקן, כתוב כאן "ויעבור אברם בארץ", וכתוב שם "אני אעביר כל טוב", והוא רמז לקדושת הארץ שבאה ממקום עליון כראוי. "עד מקום שכם עד אלון מורה", מצד זה (ל"ג שלמטה) לצד זה כראוי. "והכנעני אז בארץ", הרי נתבאר שעד כעת שולט הנחש הרע שהתקלל והביא קללות על העולם, שכתוב "ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו", וכתוב "ארור אתה מכל הבהמה וגו'", ושם התקרב אברהם לקדוש ברוך הוא. מה כתוב, "וירא ה' אל אברם", כאן התגלה לו מה שלא היה יודע אותו הכח העמוק ששולט על הארץ, ולכן "וירא", מה

הקדוש ברוך הוא רומז חכמה עליונה באברהם וביצחק, אברהם זו הנשמה

¹ הנה שם מ"ב הוא מן הגבורה והוא שם שנברא בו העולם והיינו בראשית וכו' עד ב' של בוהו וכו' אמנם ראה שלא היה מתקיים, שתף עמו רחמים, והיינו חסד שבו ע"ב דהיינו דאתחתים ביה עלמא כיד שיהיה לו קיום ועמידה (אור יקר).

² פ' ויעבור ע"ב ר"ו, ר"ו הם ג' ע"ב דויסע ויבא ויט, בהיותם אותיותיהם ר"ו ואחר שנתחברו במלכות ונעשו שמות כל שם ג' אותיות הם ע"ב שמות וזהו ויעבור אברם בארץ ל' שהמשיך ר"ו והע"ב הנזכרים בארץ שהיא מלכות (מ"מ). בע"ב אותיות החקוקים בצירופי אותיות בסוד ויסע ויבא ויט אשר פרטם ר"ו אותיות וכללם ע"ב והיינו ויעבור ע"ב ר"ו ועיין לקמן פ' בשלח ופ' בהעלותך מענין זה (ד"א).

³ פ' ויעבר, ואפשר דהדר לשם ע"ב שבו ע"ב ר"ו, ואפשר דאהדר לשם בן ד' דהיינו יעבור הו"ה שבו כלל ע"ב ר"ו (אור יקר).

⁴ פ' הם החסדים שנקראים טוב (מ"מ). רומז למש"כ ברע"מ [כי תצא] רעו ע"ב: ואיהו גדיל לה (למלכות) בתליסר מכילן דרחמי וכו' (רמ"ז).

⁵ אימא (מ"מ).

⁶ שנתגלה לו השם, ויאמר לזרעך, והא הבטחת הנשמה לחזור בתחילה ויירש אז את הארץ שאז נקרא יצחק לבני ליצחק וכמ"ש בפרשת חיי שרה (יהל אור).

⁷ דהיינו שידע הנהגת הקדושה בארץ ישראל שהוא הדבר שהיה נעלם ממנו (אור יקר). כנז"ל (עח ע"א) שלא יכול לכוין ולדעת הכח השולט על ארץ ישראל, והטעם מפני שהוא חילא עמיקא, הוא יסוד אימא בירא עמיקא, שמשם מאיר כתר מלכות (רמ"ז).

⁸ וטעמו מפורש שלא יכול להתגלות לו בחוץ לארץ וכו', כי חושך הקליפה היה פרוס על כל העולמות, ושהיתה השכינה רחל מסולקת על ז' רקיעין (רמ"ז).

זהר לך לך

לנשמה והיא (אב ורם), והנשמה הזו היא שרה.

לוט זה הוא הנחש ובת זוגו של הסמא"ל הוא, רוח הקדושה זה יצחק, נפ"ש הקדושה זו רבקה. יצר הרע זו רוח הבהמה, ועל זה אמר שלמה בחכמתו "מי יודע רוח בני האדם בני האדם העולה היא וגו' נפש הבהמית דא נפש מסטרא דיצר הרע ועל דא אמרו¹ דאיהי נשמתא לנשמתא אתערא לגברא בירא"ה ובחכמת"א נשמתא אתערא לאיניש בבינה הה"ד (איוב כח כח) ויאמר לאדם הן יראת אדני"ה היא חכמה וגו' נשמת"א אתערא בתשוב"ה דאתקרי בינה ואקרי שר"ה ורו"ח הוא הקול ואתקרי דעת ואתערי לאיניש די סליק קליה באורייתא ואתקרי תורה שבכתב ונפש השכלית¹ אתער מניה עובדין טבין)

פ/א

זהר

דהוה מתכסי מניה וכדין ויבן שם מזבח² ליהו"ה (בראשית יב ז) הנראה אליו כיון דאמר ליהו"ה מהו הנראה אליו אלא הכא אתגלי ליה ההוא דרנא דשלטא על ארעא ועאל ביה³ ואתקיים ביה⁴

ויעתק משם ההרה⁵ (בראשית יב ח) מתמן ידע⁶ הר ה'⁷ וכלהו דרגין⁸ דנטיעין בהאי אתר ויט

לוט זה הוא הנחש ובת זוגו של הסמא"ל הוא, רוח הקדושה זה יצחק, נפ"ש הקדושה זו רבקה. יצר הרע זו רוח הבהמה, ועל זה אמר שלמה בחכמתו "מי יודע רוח בני האדם העולה היא וגו'". נפש הבהמית זו הנפש מצד היצר הרע. ועל זה אמרו (שההוא) שהוא הנשמה לנשמה הזו, מעוררת את האיש ביראה ובחכמה. הנשמה, מעוררת את האיש בבינה. זהו שכתוב "ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וגו'". הנשמה מעוררת בתשובה שנקראת בינה ונקראת שרה, ורוח הוא הקול, ונקרא דעת, ומעוררים את האיש שקולו עולה בתורה, ונקרא תורה שבכתב. והנפש השכלית מתעוררים ממנה מעשים טובים.

שהיה מכוסה ממנו. ואז "ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו". כיון שאמר "לה'", מה זה "הנראה אליו". אלא כאן התגלתה לו אותה הדרגה ששולטת על הארץ, ונכנס בה והתקיים בה.

"ויעתק משם ההרה", משם ידע הר ה' וכל הדרגות הנטועות במקום הזה. "ויט אהלה", כתוב בה"א, פרש פרישה וקיבל מלכות שמים בכל הדרגות שאחוזות בו, ואז ידע שהקדוש ברוך הוא שולט על הכל, ואז בנה מזבח. ושני מזבחות היו, משום

¹ יש לאדם חמשה מיני נפשות, כידוע, נפש הצומחות וכו' [המרכבת והצומחת והבהמית]. הארבעה נמצאים אפילו באומות העולם, אבל נפש החמישית שהיא נפש השכלית, לא זכו בה כי אם ישראל לבד (ספר הליקוטין קדושים).

² הוא מזבח שמקריבין עליו נשמתין (מנחות קי ע"א) והוא מזבח ההרוס דאליהו (יהל אור).

³ שיצא מכלל כל החכמות והאצטגנינות ונכנס בחכמת ידיעת הקדושה ונכנס תחת רשותה (אור יקר). היינו בזה האור המאיר במלכות, בבחי' המלכות ולא בבחי' האור עצמו מסוד הזכר, כי לא נכנס בו אלא אחר המילה (רמ"ז).

⁴ שלא סר משם ואילך ימין ושמאל ממנה (אור יקר). פי' אע"פ שיצא אחר כך לחוץ לארץ למצרים מכל מקום לא נסתלק עוד ממנו כיון שכבר זכה בו בארץ ישראל (רמ"ז).

⁵ שנסע ממדרגה למדרגה והוא מי יעלה בהר ה' מי יגור באהלך כו' ועי' ז"ח מט ע"ג [כז ע"א]. מקדם לבית אל – כמו שלמטה בבית המקדש דרגין דרגין קודם נכנסין להר הבית, במזרח ואח"כ לשאר מדרגות כן למעלה כידוע, כמש"ל צד ע"ב בקדמיתא חצריך וכו' (יהל אור).

⁶ משם, משורש כתר רחל, ידע והשכיל (אבל לא נתגלה לו) בחינת יסוד אימא שהוא בת"ת זעיר הנקרא הר ה' (רמ"ז).

⁷ ת"ת שבמלכות (אור יקר).

⁸ שאר בחינות הספירות אשר בה (אור יקר). ה"ס שורש ח"ג נ"ה הכלולים בו וגם שורש כתר יעקב וכמה בחינות יוצאות משם (רמ"ז).

זהר לך לך

אהלה¹ בה"א² כתיב פריש פרישו³ וקביל מלכו שמיא בכלהו דרגין דאחידן ביה וכדין ידע (דקב"ה שליט) [קב"ה דשליט] על כלא וכדין בנה מזבחה⁴ ותרין מדבתן הוו בנין דהכא אתגלי ליה דהא קב"ה שליט על כלא וידע חכמה עלאה⁵ מה דלא הוה ידע מקדמת דנא ובנה תרין מדבתן חד לדרגא דאתגליא וחד לדרגא דאתכסיא

תא חזי דהכי הוה בקדמיתא כתיב (שם ז) ויבן שם מזבחה⁶ לה' >הנראה אליו< וגו' ולבתר כתיב ויבן שם מזבחה לה' סתם ולא כתיב הנראה אליו וכלא רזא דחכמתא איהו⁷ וכדין אתעטר אברהם מדרגא לדרגא עד דסליק לדרגיה הה"ד (שם ט) ויסע אברם⁸ הלוך ונסוע הנגבה דא דרום⁹ דהוא חולקיה דאברהם הלוך ונסוע דרגא בתר דרגא עד דסליק לדרום ותמן אתקשר כדקא יאות וסליק לדרגיה דדרום כיון דאתעטר אברהם בדרגוי בארעא קדישא (דעאל בארעא) [ועאל בדרגא] קדישא כדין מה כתיב (שם י) ויהי רעב בארץ דלא הוה ידעי ידיעה לקרבא לגבי דקב"ה

ויהי רעב בארץ (שם) דעד כען לא הוה חילא דעל ארעא יהיב תוקפא ומזונא על ארעא¹⁰ בנין דעד לא אתקדשת [נ"א אתתקנת] >לא קיימא בקיומא כיון דחמא אברהם דהא ההוא חילא דממנא על ארעא לא יהיב תוקפא וחילא קדישא כדקחזי כדין וירד אברם מצרימה לגור שם מנא ידע אברהם דכתיב (שם טו יח) לזרעך נתתי את

שכאן התגלה לו שהרי הקדוש ברוך הוא שולט על הכל, וידע החכמה העליונה מה שלא היה יודע מלפני כן. ובנה שני מזבחות, אחד לדרגה הגלויה ואחד לדרגה הנסתרת.

בא וראה שכך היה, בראשונה כתוב "ויבן שם מזבחה לה' הנראה אליו וגו'", ואחר כך כתוב "ויבן שם מזבחה לה' סתם, ולא כתוב הנראה אליו, והכל הוא סוד של חכמה. ואז התעטר אברהם מדרגה לדרגה עד שעלה לדרגתו, זהו שכתוב "ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה", זה דרום, שהוא חלקו של אברהם. הלוך ונסוע דרגה אחר דרגה עד שעלה לדרום ושם נקשר כראוי, ועלה לדרגתו של הדרום. כיון שאברהם התעטר בדרגתו בארץ הקדושה ונכנס (בארץ) לדרגה הקדושה, אז מה כתוב, "ויהי רעב בארץ", שלא היו יודעים ידיעה להתקרב אל הקדוש ברוך הוא.

"ויהי רעב בארץ", שעד כעת לא היה הכח שעל הארץ נותן כח ומזון על הארץ, משום שטרם התקדשה (נתקנה) ולא עמדה בקיום. כיון שאברהם ראה את אותו הכח הממונה על הארץ, לא נתן חוזק וכח קדוש כראוי, אז וירד אברם אל מצרים לגור שם. מנין ידע אברהם, שכתוב "לזרעך נתתי את הארץ הזאת", אז ידע אברהם שהנה הארץ

¹ שם, כמ"ש מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך. בית אל מים והעי מקדם – כמ"ש למטה, שעי הוא דרגין דלתתא והן חוץ להר הבית סביב רשעים כו', וחופפת לה והיא עומד בהר, בית אל מים והעי מקדם, שהן מלכי קדם אשר מלכו לפני מלך כו' מהררי קדם ינחני כו' (יהל אור).

² ה"ס יסוד אימא ה' עלאה (רמ"ז).

³ שהוא נטה אהל ה' שהיא המלכות וקשרה עם חייליה בענין שנתפשט אור בכל הקדושים עד הגיע מציאותה למטה להוריד שכינה אל התחתונים (אור יקר). סוד סכת שלום [עי' לעיל מח ע"א] (רמ"ז).

⁴ מזבחה, הוא מזבחה הפנימי בסוד לאה, כי הנזכר למעלה סודו רחל כנז"ל, ולכן כאן לא אמר הנראה אליו, כי היא מעלמא דאתכסיא (רמ"ז).

⁵ כי עד עתה היה אחוז בחכמה תתאה תחת עץ החיים אבל עכשיו נתעלה למעלה (רמ"ז).

⁶ דכמה מזבחות בנה, שבכל עולם שעולה מקריבין אותו כידוע, והוא בונה ואתם בעולם הזה כידוע (יהל אור).

⁷ פי' שני המזבחות אחוזים ביסוד החכמה המבריה באמצע, אחד בדעת ואחד בת"ת (רמ"ז).

⁸ כמ"ש"ל [עו ע"ב] כמו שהם מלמטה כך הכל למעלה בכל הכללים ופרטים, וכשהולכין להר הבית, באין ומפפים דרך ימין לדרום והוא סוד הייחוד של ק"ש ותפילה כמ"ש בפרשת במדבר [קכ ע"א], ובא לו לקרן דרומית כו' ע"ש (יהל אור).

⁹ וכפי זה הכתובים אינם כסדרן שתחלה ויבן שם מזבחה לה' הנראה אליו, שהיא מלכות, ואח"כ ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה שהוא חסד ואח"כ ויבן שם מזבחה לה' סתם, וכ"כ בזהר פג ע"ב (מ"מ). חסד - פע"ח (לולב ג) כלומר לצד ימין בו אין כ"כ אחיזה לסט"א (דע"ה ח"ב קז ע"א).

¹⁰ לא היה אפשר אם לא ימצא מתקן ומייחד מלמטה (אור יקר).

זהר לך לך

לא נתקנה בתיקון קדוש, אלא בדרגות (ידועות) קדושות שיצאו ממנו. ואז ידע אברהם את סוד החכמה, שהארץ לא תתוקן בקדושה, אלא כפי שאמרנו.

כדאמרן

סתרי תורה

ובדוגמא דא ברא גופא מארבע יסודות אש ורוח ועפר ומים כגוונא דהוא נשמתא לנשמתא נשמה ורוח ונפש מים דא דכר ודא הוא מים מתיקי דקדושה ואית מים המאררים דאינון יצר הרע אית אשא קדישא נוקבא ואית אשא נוכראה אש זרה ועל דא כתיב (ויקרא טז ב) ואל יבא בכל עת אל הקדש דאיהי נוקבתא מן יצר הרע רוח קדישא איהו דכר אית רוח מסאבא דא יצר הרע שנאמר (ישעיה יד כט) כי משרש נחש יצא צפע אית עפר קדישא ואית עפר מסאבא ועל דא נשמתא דאיהי תשובה אתקיפת ביה בההוא נחש לתברא ליה בשעבודא דתשובה ואמשיך ליה לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ואינון ארבע יסודי מתפשטין לכ"ב אתוון אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסשר"ץ

ויעבור אברם בארץ עד מקום שכם (בראשית יב ו) דא בי כנישתא אתר דדיורא דשכינתא תמן כמה דאת אמר (שם מח כב) ואני נתתי לך שכם אחד דא שכינתא דאתחזי ליה הואיל ואתקרי צדיק דהא צדק לאו דיוורה אלא בהדי צדיק ודא הוא עד מקום שכם עד אלון מורה אלו בתי מדרשות דאולפינ ומורים [תמן] תורה ברבים

והכנעני אז בארץ כדין אתבסס ואתתקן יצר הרע בגופא בעל כרחיה² דסגיאין שמהן אית ליה ובניני כך (אתהדר) [אדכר] בשמהן סגיאין אז בארץ ודאי ואתכפיא בהאי בגין דכדין איהו גופא בזמנא דלא אתעבר מניה ההוא נחש כל כך בגין דבקתא דגופא כדין הכנעני אז בארץ אמאי אקרי כנעני דאסחר גופא לדינין בישין

ונשמתא קיימא בהאי עלמא כדקא יאות בגין למזכי בה לבתר כד נפקת מהאי עלמא אי זכאת סלקאת לאתרה דנפקת מתמן דכתיב (בראשית

ובדוגמא הזו ברא את הגוף מארבעה יסודות, אש ורוח ועפר ומים, כדוגמא שהוא נשמה לנשמה, נשמה ורוח ונפש. מים זה זכר, וזהו המים המתוקים של קדושה, ויש מים המאוררים שהם יצר הרע. יש אש קדושה נקבה, ויש אש נכריה, אש זרה. ועל זה כתוב "ואל יבא בכל עת אל הקודש", שהיא נקבה מיצר הרע. רוח קדושה היא זכר, ויש רוח טומאה זה יצר הרע, שנאמר "כי משורש נחש יצא צפע". יש עפר קדוש ויש עפר טמא. ועל זה, הנשמה שהיא תשובה, מתגברת באותו הנחש לשבור אותו בשעבוד של תשובה, ומושך אותו לבתי כנסיות ובתי מדרשות, ואותם ארבעת היסודות מתפשטים לכ"ב אותיות, אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסשר"ץ.

"ויעבור אברם בארץ עד מקום שכם", זה בית הכנסת, מקום דיור השכינה שם, כמו שנאמר "ואני נתתי לך שכם אחד", זו שכינה שראויה לו, הואיל ונקרא צדיק, שהרי הצדק אין דיוורה אלא עם צדיק, וזה הוא "עד מקום שכם". "עד אלון מורה", אלו בתי מדרשות שלומדים ומורים שם תורה ברבים.

"והכנעני אז בארץ", אז נמתק ונתקן יצר הרע בגוף בעל כרחו, ששמות רבים יש לו, ולכן (חזר) נזכר בשמות רבים. "אז בארץ", ודאי, ונכנע בזה, משום שאז הוא גוף בזמן שלא בטל ממנו אותו הנחש כל כך, משום דבקות הגוף "אז הכנעני אז בארץ", למה נקרא "כנעני", שמסובב את הגוף לדינים רעים.

והנשמה עומדת בעולם הזה כראוי כדי לזכות בה. אחר כך יוצאת מן העולם הזה, אם זוכה, עולה למקומה שמשם יצאה, שכתוב "אל מקום המזבח אשר עשה שם

¹ גרסינן דהיינו יצחק ויעקב כדי שיהיו ג' אבות עליונים חג"ת ובעוד שעדיין לא יצאו לעולם אלו אין המ' מתתקנת ומטהרת ממקור דיליה וה"ט שלא התפלל על הרעב לפי שהיו כל העולם שטופים אחר הע"ז ואין ראוי להתפלל בל' תשובה (ז"ח) (נ"א).

² כנעני לשון הכנעה שנכנע ונתקן ונתבסס וחוזר ופי' ג"כ לשון סוחר אשר סוחר' שרים כנענים לשון סוחר המסחר גופו לדינין בישין (זהר הרקיע).

זהר לך לך

יג ד) אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה וכתוב (שם ג) אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה אהלה בה"א והשתא איהי קיימאת בין לסלקא לעילא ובין לנחתא לתתא בין בית אל ובין העי אי זכאת סלקא אל מקום המזבח אשר עשה שם וגו' מאן עשה ומאן מזבח אלא אשר עשה שם דא קודשא בריך הוא דאיהו עבד תמן האי מזבח ואתקין לה על <תריסר> (תלסר) אבנין למספר¹⁰ בני יעקב אשר היה דבר יהו"ה אליו לאמר ישראל יהיה שמך (מלכים א' יח לא) ודאי ומזבח דא עשה שם בראשונה כד אתברי עלמא [עילאה] <עילאה עלאה> טמירא לכל עלמין ומיכאל¹¹ כהנא רבא קאים ומקריב עלה קרבנין דנשמתין

כיון

פ/ב

סתרי תורה

דנשמתא סלקא תמן מה כתיב (בראשית יג ד) ויקרא שם אברם בשם יהו"ה¹ נשמתא קארי תמן ואציריא בערורא דחיי² וכל דא אי זכאה בהאי עלמא [לאתקנא] (לאתקנא) גופא כדקא יאות ולאכפיא (ולאספיא) תוקפא דההוא לטייא עד דאתפרשא מניה מה כתיב (שם ז) ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט (דא יצר הרע³) דבכל יומא ויומא בהאי עלמא אינון סיען ומנהיגין [דנשמתא ואינון סיען ומנהיגין] דיצר הרע אינון בקטרוגא מקטרגין אלין באלין וכל שייפין דגופא בצערא בינייהו בין נשמתא וההוא נחש דקא מגיחין קרבא בכל יומא

מה כתיב (שם ח) ויאמר אברם אל לוט נשמתא אהדרא לגבי יצר הרע ואמר ליה אל נא תהי מריבה ביני וביניך ובין רועי ובין רועיך (בראשית יג ח) סטרין דילי וסטרין דילך⁴ כי אנשים אחים אנחנו יצר טוב ויצר הרע קריבין דא בדא דא לימינא ודא לשמאלא הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי (שם ט) סגיאיין חייביא אינון בעלמא זיל ושוט אבתרייהו ואתפרש מעמי אם השמאל ואימינה וגו' ואוכח

בראשונה, וכתוב "אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה", אהלה בה"א. וכעת היא עומדת בין לעלות למעלה ובין לרדת למטה, "בין בית אל ובין העי". אם זוהי עולה "אל מקום המזבח אשר עשה שם וגו'", מי עשה ואיזה מזבח, אלא "אשר עשה שם" זה הקדוש ברוך הוא, שעשה שם את המזבח הזה, ותיקן אותו על שתיים עשרה אבנים כמספר בני יעקב, "אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך", ודאי. והמזבח הזה עשה שם בראשונה כאשר נברא העולם העליון (העליון) הטמיר של כל העולמות, ומיכאל הכהן הגדול עומד ומקריב עליו קרבנות של נשמות.

כיון

שעולה לשם נשמה מה כתוב, "ויקרא שם אברם בשם ה'". הנשמה קוראת שם ונצרת בצרור החיים. וכל זה אם צדיק בעולם הזה לתקן הגוף כראוי ולהכניע (ולאסוף) החוזק של אותו המקלל, עד שנפרד ממנו. מה כתוב, "ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט" (זה יצר הרע), שבכל יום ויום בעולם הזה הם מסייעים ומנהיגים את הנשמה, והם מסייעים ומנהיגים את היצר הרע, הם מקטרגים בקטרוג אלו עם אלו, וכל האיברים של הגוף בצער ביניהם, בין הנשמה לאותו הנחש שנלחמים בקרב בכל יום.

מה כתוב, "ויאמר אברם אל לוט", הנשמה חוזרת ליצר הרע ואומרת לו, "אל נא תהי מריבה ביני וביניך ובין רועי ובין רועיך", הצדדים שלי והצדדים שלך, "כי אנשים אחים אנחנו", יצר הטוב ויצר הרע קרובים זה עם זה, זה לימין וזה לשמאל. "הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי", רבים הרשעים בעולם, לך ושוטט אחריהם והיפרד מעמי. "אם השמאל ואימינה וגו'". ומוכיח אותו ומציק לו בכמה קרבות

¹ שם דווקא כמ"ש בכל מקום אשר אזכיר וכו', וכמ"ש יעקב ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' כו' (יהל אור).

² עי' לעיל סה ע"ב.

³ עי' לעיל עט ע"א. ועי' תז"ח מה ע"א: לאו כל שדין שוין וגו'.

⁴ הקליפה היתה נאחזת באחור, ורוצה גם להתאחז בפנים, וזהו הריב (ספר הליקוטים לך לך פרק יג).

זהר לך לך

שעושה עמו בכל יום, עד שכתוב "ויפרדו איש מעל אחיו".¹

כיון שנתפרדים זה מזה מה כתוב, "אברם יושב בארץ כנען", הנשמה מתישבת עם אותם הצדיקים בשוב טוב בשלום. "ולוט יושב בערי הכנר", אותו המקלל המקטרג הולך לקטרג ולהתחבר במקום שהרשעים שם, שכתוב "ויאהל עד סדום". מה כתוב אחריו, "ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד", שם שרוי ושם דוורו ביניהם להתחבר עמהם להסיט אותם ולאבד אותם. (ואברהם במעשים טובים בתשובה ובתורה) (חסר) (במעשים רעים). כיון שנשאר הנשמה בלי מקטרג ונטהר הגוף מאותה הזוהמא, מיד הקדוש ברוך הוא משרה את דוורו עמו ויורש נחלה עליונה ותחתונה, ויש לו נחת בין הצדיקים, והמקלל ההוא בין אותם הרשעים חוטאים עמו, עד שאין פדות לחטאיהם.

מה כתוב, "וישמע אברם כי נשבה אחיו", "וישמע אברם" זו הנשמה שנשארה בטוהר בגוף. "כי נשבה אחיו", זה יצר הרע שנשבה בין אותם הרשעים בחטאים רבים. "וירק את חניכיו ילידי ביתו", אלו הם הצדיקים שעוסקים בתורה, שהם האיברים של הגוף הזריזים ללכת עמו. שמנה עשר ושלוש מאות, אלו רמ"ח איברי הגוף, ושבעים של סוד הנשמה שיוצאת משם, בכל מזדרז ללכת לשם לאותם הרשעים להשיב אותם (מחטאים) מחטאיהם. מה כתוב, "וירדוף עד דן", רודף אחריהם ומודיע להם את דין העולם ההוא ועונש הגיהנם, ולא נותן שינה לעיניו ביום ובלילה עד שמוכיח אותם את אותם הרשעים, ומשיב אותם בתשובה לקדוש ברוך הוא.

מה כתוב (בראשית יד) וישמע אברם כי נשבה אחיו² וישמע אברם דא נשמתא דאשתארת בדכיו בנופא כי נשבה אחיו דא יצר הרע דנשבה בין אינון חייביא בחובין סגיאין וירק את חניכיו ילידי ביתו אלין אינון צדיקיא דלעאן באורייתא דאינון שייפי דגופא זריזין למיהך בהדיה י"ח ושלוש מאות אלין רמ"ח שייפין דגופא ושבעין דרוא דנשמתא דנפקא מתמן > בכלא אזדרו למהך תמן לגבי אינון חייביא לאתבא לון (מחובין) [מחוביהון] מה כתוב (בראשית יד) וירדוף עד דן⁴ רדיף אבתרייהו ואודע לון דינא דההוא עלמא ועונשא דגיהנם ולא יהיב דמיכו לעיניה ביממא ובליליא עד דאוכח לון לאינון חייבין ואתיב לון בתיובתא לגבי קודשא בריך הוא

מה כתוב (בראשית יד) וישמע אברם כי נשבה אחיו³ וישמע אברם דא נשמתא דאשתארת בדכיו בנופא כי נשבה אחיו דא יצר הרע דנשבה בין אינון חייביא בחובין סגיאין וירק את חניכיו ילידי ביתו אלין אינון צדיקיא דלעאן באורייתא דאינון שייפי דגופא זריזין למיהך בהדיה י"ח ושלוש מאות אלין רמ"ח שייפין דגופא ושבעין דרוא דנשמתא דנפקא מתמן > בכלא אזדרו למהך תמן לגבי אינון חייביא לאתבא לון (מחובין) [מחוביהון] מה כתוב (בראשית יד) וירדוף עד דן⁴ רדיף אבתרייהו ואודע לון דינא דההוא עלמא ועונשא דגיהנם ולא יהיב דמיכו לעיניה ביממא ובליליא עד דאוכח לון לאינון חייבין ואתיב לון בתיובתא לגבי קודשא בריך הוא

¹ בהיות אברהם בחוצה לארץ, לא נעשה זיווג עליון דז"ן, וכו' ולכן היתה הקליפה דבוקה בקדושה ויונקת ממנה, וכו' וכאשר הלך אברהם לא"י, וכו' אז נכנסו המוחין דגדלות, ונפרד לוט שהוא הקליפה מעל אברהם (שעה"פ לך לך).

² לוט ירד מיסוד דז"א, אל המלכים דמיתו, וז"ס כנר הירדן. אברם ישב בארץ כנען, נכנס אל הנוקבא דקדושה (ספר הליקוטים לך לך יג).

³ עי' ז"ח כד ע"ד.

⁴ הוא להכניע כח הסט"א שבהיכל חובה שהוא נגד היכל זכות ששם סנהדרין דדיינין דינא (אפיקי ים מגילה ו ע"ב).

זהר לך לך

מה כתיב (שם טז) וישב את כל הרכוש אתיב לון בתיובתא שלימא כדקא יאות¹ וגם את לוט אחיו וגו' אפילו להווא יצר הרע אתקיף בהדיה עד דאכפייה בעל כרחיה (ולא אמתין² ליה כד חזי דלא) <ואמתין ליה כדקא חזי כלא> אתיב בתיובתא שלימא כדקא יאות בגין דלא [אשתכח] (אשתכח) יממא וליליא עד דאוכח לון ורדף לון על ההוא חובא דהאבו עד דתאבו בתיובתא שלימא כדקחזי

אהדרנא למלי קדמאי דפרשתא כתיב (שיר ג ג) מצאוני השומרים הסובבים בעיר וגו'² (תנן כדוגמת דרמיז באברהם ויצחק ושרה ורבקה יהו"ה כדוגמא דא רמיז בהאי קרא (רות א ב) ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם שני בניו מחלון וכליון אפרתים אלימלך דא נשמתא לנשמתא נעמי דא נשמה ואמאי אתקרי נעמי משום (תהלים צ יז) ויהי נועם יהו"ה אלהינו מחלון דא רוחא קדישא ולמה אתקרי מחלון דמחל ליה קודשא בריך הוא רות דא נפש קדישא ולמה אתקרי רות על שם תור³ כליון דא רוחא דבעירא ועל דא אמר שלמה ע"ה (קהלת ג כא) רוח הבהמה דא יצר הרע ערפ"ה דא נפשא דשמאלא בת זוגיה של יצר הרע⁴ ולמה אתקרי ערפה משום כי עם קשה עורף הוא (שמות לג ג) אי זכה בר נש סלקא נשמתא עלאה ואי לאו מסתלקי אינון דוברי נשמתא ורוחא ואשתאר נשמתא עלאה ונפש השכלית⁵ מה כתיב (רות א ז) ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלותיה עמה ותאמר נעמי לכלותיה

מה כתוב, "וישב את כל הרכוש", השיב אותם בתשובה שלמה כראוי. "וגם את לוט אחיו וגו'", אפילו את אותו יצר הרע מחזיק עמו, עד שמכניעו בעל כרחו (ולא) וממתין לו כראוי. והכל משיב בתשובה שלמה כראוי. מכיון שלא ישקט יומם ולילה, עד שמוכיח אותם ורודף אותם על אותו החטא שחטאו, עד ששבים בתשובה שלמה כראוי.

חזרנו לדברים הראשונים של הפרשה. כתוב "מצאוני השומרים הסובבים בעיר וגו'". (שנינו, כדוגמא שרמוז באברהם ויצחק ושרה ורבקה יהו"ה, כדוגמא הזו רמוז בפסוק הזה "ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם שני בניו מחלון וכליון אפרתים". "אלימלך" זו הנשמה לנשמה, "נעמי" זו הנשמה, ולמה נקראת נעמי, משום "ויהי נועם ה' אלהינו". "מחלון" זו רוח הקודש, ולמה נקרא "מחלון", שמחל לו הקדוש ברוך הוא. "רות" זו הנפש הקדושה, ולמה נקראת "רות", על שם תור. "כליון" זו רוח הבהמה, ועל זה אמר שלמה עליו השלום, "רוח הבהמה", זה יצר הרע. "ערפ"ה" זו נפש השמאל, בת זוג של היצר הרע. ולמה נקראת "ערפה", משום "כי עם קשה עורף הוא". אם זכה אדם, עולה הנשמה העליונה, ואם לא, מסתלקים אותם דוברי הנשמה והרוח, ונשארת הנשמה העליונה והנפש השכלית. מה כתוב, "ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלותיה עמה. ותאמר נעמי לכלותיה שובנה בנותי

¹ עי' זו"ח כה ע"א שזה בעל כרחם.

² וכל הציון גליון. רש"ב. ובז"ח כתב הגדילו התערובות בל' זה והוא הגיהו ותקנו ע"ש (נ"א).

³ עי' זו"ח פה ע"א: רות בדיוקנא דעלמא תתאה דקא מרווה לקב"ה תדיר בשירין ובתושבחן וכו', ע"כ. אפשר שרומז דהנפש חייב במצות. והרוח חייב לעסוק בתורה כו' כידוע וא"כ נפש קדושה נקרא רוח ע"ש תו"ר תר"ו מצות שנצטוית חוץ מז' הכוללות לכל ובמקומו הארכתי בס"ד (מא"ן) (נ"א).

⁴ עי' זו"ח עה ע"א: פתח רבי ואמר ברזא דיהו"ה י' אקרי בדוגמא דא אלימלך ה' אתקרי בדוגמא דא נעמי ולמה נקרא שמה נעמי שנאמר ויהי נועם ה' עלינו וגו' ו"ה דוגמא דא רות ובעלה. ועי"ש עה ע"א: נעמי נשמה. אלימלך נשמתא לנשמתא. מחלון רוח השכלית. רות נפש השכלית. כליון רוח הבהמיות וכו'. ועי' לקוטי תורה רות: ודע כי אלימלך ונעמי ומחלון ורות הם ד' פרצופין דקדושה ואלימלך אל י' מלך היינו קוצה של יו"ד דתמן אל רחום וי' היינו אבא והוא מלך על כל שאר פרצופים נעמי ה' עילאה אמא כי נועם גי' קס"ו סוד ריבוע ס"ג שבבינה. מחלון ו' שבשם ונק' מחלון שנתעבר בעיבור ב' ומקטן נעשה גדול רות היא מלכות והטעם שנקראת המלכות רות כי הלא אדני במלואו הוא תרע"א ואם תסיר מן המלוי ס"ה כמנין אותיות אדני ישאר המילוי רות ולכן ממנה נבנית מלכות בית דוד ודע כי מחלון וכליון הם גלגול ער ואונן ולכן נקרא אונן שהיה אונן ואבל על חטאיו עד שנתגלגל במחלון ומחל לו כי נתקן ע"י בעז בסוד עובד שהיה עובד אדמתו שהיא הנוק'.

⁵ היינו הכח למעשים טובים כנ"ל בזו"ח עה ע"א, ועי' תיקו"ז קכ ע"ב.

זהר לך לך

וגו'. ותאמר רות אל תפגעי בי וגו'. וערפה שבה לעמה ולאלהיה").

שנינו, עשה הקדוש ברוך הוא ירושלים של מעלה כדוגמת ירושלים של מטה, בחומות ומגדלים ופתחים פתוחים, ואותן החומות ששם יש עליהם שומרים

פ/א

סתרי תורה

דנטרי תרעי [ד]אינון חומות דכתיב (ישעיה סב ו) על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים וגו' >מיכאל כהנא רבא עלאה מכלהו נטרי תרעי דאינון חומות

נשמ"ה (דאתקרי נעמ"י) כד נפקת מהאי עלמא אי זכאת עאלת בגנתא דערן [דארעא³] דנטע קודשא בריך הוא לרוחיהון דצדיקיא כגוונא דההוא גנתא דערן דלעילא ותמן כל צדיקיא דעלמא וכד נשמתא נפקת מהאי עלמא עאלת במערתא דכפלתא⁴ דתמן איהו פתחא דגן ערן⁵ פגעת באדם הראשון ובאינון אבהן דתמן אי זכאת איהי חדאן בה ופתחין לה פתחא¹² ועאלת ואי לא דחיין לה לבר (נ"א) ומה היא אמרה כד דחיין לה לבר (שיר ג ג) מצאוני השומרים וגו' אזלת

ששומרים את השערים של אותן החומות, שכתוב "על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים וגו'". ומיכאל כהן גדול עליון מכולם, שומר פתחים של אלו החומות.

הנשמה (שנקראת נעמי), כשיוצאת מן העולם הזה, אם זוכה, נכנסת לגן העדן של הארץ שנטע הקדוש ברוך הוא לרוחות הצדיקים כדוגמת אותו גן עדן שלמעלה, ושם כל הצדיקים של העולם. וכשהנשמה יוצאת מן העולם הזה, נכנסת למערת המכפלה ששם הוא פתח גן העדן, ופוגשת באדם הראשון ובאותם האבות ששם. אם היא זוכה, שמחים בה ופותחים לה פתחים ונכנסת. ואם לא, דוחים אותה החוצה. (ומה היא אומרת כשדוחים אותה החוצה, "מצאוני השומרים וגו'", והולכת.

לבתר דאזלת תמן מקמי דאתיא לעלמא דא ויהיבת נר על רישיה שנאמר (איוב כט ג) בהלו נרו עלי ראשי כל מאן דחזון לה מזדעזעין ואמרי הזאת נעמי אתיבת היא⁶ ואמרה (רות א כ) אל תקראן לי נעמי קראן לי מרה וגו' אני מלאה הלכתי בההוא אתר וריקם השיבני יהו"ה בלא תורה ובלא מעשים טובים דאעיל לי בגופא בישא למה תקראן לי נעמי ויהו"ה ענה בי זכאת [ואי זכיאת] עיילת לגנתא דערן כיון דעיילת יתבא תמן כגנתא [נ"א] ואזדווגת באלימלך דא מחלון דדא רוח אזדווג ברות דדא נפש השכלית

לאחר שהולכת משם ולפני שבאה לעולם הזה, נתון נר על ראשה שנאמר "בהלו נרו עלי ראשי". כל מי שרואים אותה מזדעזעים ואומרים הזאת נעמי. והיא משיבה ואומרת, "אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרשא וגו'". "אני מלאה הלכתי" באותו מקום, "וריקם השיבני ה'" בלי תורה ובלי מעשים טובים, שהכניס אותי לגוף רע. "למה תקראנה לי נעמי וה' ענה בי". ואם זוכה, נכנסת לגן עדן, כיון שנכנסת, יושבת שם בגן (ומזדווגת עם אלימלך. זה מחלון, שזה הרוח מזדווג עם רות, שזו הנפש

¹ עי' זר"ח כ ע"ד וכא ע"א.

² עי' ח"ג קסד ע"ב ורט ע"א.

³ עי' לעיל ז ע"א, יט ע"ב, לח ע"ב.

⁴ עי' ע"ח שער רפ"ח ג, שזה שם ב"ן.

⁵ עי' פת"ש גדלות דז"א עג שהיינו נקב הטבור.

⁶ עי' זר"ח עה ע"ב: ואם בר נש לא יזכה באורייתא ולעובדין טבן כד יסתלק מעלמא יעול באורחא חשוכא דאמרנא ואזדעזעו כל מאן דאית בההוא אתר ויימרון הזאת נעמי דאזלת באתרא הדין מלייא כל טובא מלייא מאורייתא.

זהר לך לך

ואתלבישו] [ואתלבשת] תמן בלבושא דדיוקנא
דהאי עלמא¹ [ואתעדנת תמן]

סתרא דסתרינ לחכימי לבא² [אתמסר ארבע]
[אתמסרי תלת] דרגין [אינון דאהידן דא בדא]
ואלין אינון [נפש] [ננ"א] נשמתא לנשמתא
נשמתא עלאה דאתקרי יו"ד] רו"ח [ונשמה]
[נפ"ש] נפש איהו חילא דגופא אתבני מניה דכד
בר נש אתער בהאי עלמא לאזדווגא בנוקביה כל
שייפי מסתכמי [נ"א מתכנשי] ומתתקני
[לאתהנאה לנשמה] [לאתנאה] תמן וההוא נפש
ורעותא דיליה אסתכס ביה בההוא עובדא
(ממש) ומשיך ליה לההוא נפש ואעיל ליה תמן
בההוא זרעא דאושיד

ומגו רעותא ומשיכו דנפשא דמשיך תמן
אתמשך חילא אוהרא תמן מאינון דרגין
דאתקרון אישי"ם³ ועאל כלא במשיכו דההוא
זרעא ואתבני מניה גופא ודא איהו חילא קדמאה
תתאה דאינון (ארבע ובגין דהאי נשמתא
לנשמתא בדבקותא ויסודא דגופא קרבנא
דאתקריב לכפרא על נשמתא יהב חולקא לאינון
דרגין אישים) (דאתקרון רוח ונפש השכלית)
דמשיכו דחולקא דההוא נשמה) [תלת ובגין
דהאי נפש⁴ אקריב בדבקותא ויסודא דגופא
קרבנא דאתקריב לכפרא על נשמתא אתיהיבת
חולקא לאינון דרגין דאנשים דאתקרון רוח ונפש
השכלית בגין דמשיכו דחולקא דההוא נפש]
אתי מנייהו

והיינו דכתיב (במדבר כח ב) את קרבני לחמי
לאשי [נ"א] מהו לחמי לאשי דיהיב מזונא לאשי
ודא הוא שפע מאור דאינון מתהנן מזיו
השכינה⁵ (בגין דמה הוא נמלי חולקיהון) [בגין

השכלית). (והתלבושו, ד"א ומתלבשת) שם
בלבוש של הדמות של העולם הזה ושם
מתעדנת.

סתרי הסתרים נמסר לחכמי הלב, (ארבע)
שלש דרגות הן שאחוזות זו בזו, ואלו הן
נפש (נשמה לנשמה, הנשמה העליונה
שנקראת יו"ד) רו"ח ונשמה, (נפ"ש), הנפש
היא הכח שהגוף נבנה ממנו, שכאשר האדם
מתעורר בעולם הזה להזדווג עם נקבתו, כל
איבריו מסכימים (מתכנסים) ונתקנים
(להנות לנשמה) להתנאות שם. ואותה
הנפש והרצון שלו מסכים עם אותו המעשה
(ממש), ומושך את אותה הנפש ומכניס
אותה שם באותו הזרע ששופך.

ומתוך רצון והמשכת הנפש שמושך
לשם, נמשך כח אחר לשם מאותן הדרגות
שנקראות אישי"ם, והכל נכנס במשיכת
הזרע ההוא ונבנה ממנו הגוף. וזה הוא הכח
הראשון התחתון של אותן (ארבע) שלש.
ומשום שזאת (נשמה לנשמה) הנפש נקרב
בדבקות והיסוד של הגוף, הקרבן שנקרב
לכפר על הנשמה, נותנת חלק לאותם
הדרגות של אישים (שנקראו רוח ונפש
השכלית), משום שמשיכת החלק של אותה
(נשמה) הנפש באה מהם.

והיינו שכתוב "את קרבני לחמי לאשי".
(מהו "לחמי לאשי", שנותן מזון לאשי, וזהו
שפע מאור שהם נהנים מזיו השכינה),
משום שהוא כפרת הנפש נוטלים חלקם.

¹ עי' ז"ח לג ע"א שזה הקרן עור פניו של משה. ועי' רמ"ז במדבר קנב ע"א שזה ד' יסודות של אותו עולם.
² עי' ז"ח לח ע"א וסב ע"ב שהם אלה שמותר לגלות להם סתרי תורה, והוא הא דאיתא בחגיגה (יא ע"ב)
"חכם ומבין מדעתו", ועי' ב"ע רכז ע"א שזה מי שעומד במעלת המתקלא.

³ עי' לעיל ע"א מש"כ במ"מ ואור יקר על אישים, ועי' תיקו"ז לב ע"ב: וכמה מארי דקלין ודבורין דפומא
סלקין עמה דאתמר בהון כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר (קהלת י כ) וכמה מארי דצוארי
סלקין עמה דתמן קנה ושט דממנו על קרבנין וצלותין (ס"א דצלותין) דאתמר בהון את קרבני לחמי לאשי
(במדבר כח ב) ואלין אתקריאו אישי"ם.

⁴ עי' רמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות - מאמר חקור דין - ח"ג פ"ז), ועי' נפה"ח (ש"ב פ"ד), ועי' אפיקי ים
(סוטה דף ה ע"ב), ועי' שיח יצחק (שבת בראשית ענין בחירת ישראל).

⁵ במזבח היה מכל ד' יסודות, מיסוד הדומם מלח ומים שהוא עשיה, ומיסוד הצומח סולת ושמן ויין שהוא
יצירה, ומיסוד הבעלי חיים צאן ובקר בבהמה, ותורים ובני יונה בעוף שהוא בריאה. והמקריבים אותם שהם
כהנים לויים וישראלים, והבעלים עצמם שהם מקריבים את עצמם, הוא אצילות. ויש שנאכל לאשים, וזהו

זהר לך לך

דהוא כפרה דנפש נמלי חולקיהון וכד מית בר נש בהאי עלמא ההיא נפש לא אתעדי מן קברא לעלמין ובחילא דא ידעי מתייא ומשתעו דא עם דא¹ רוח איהו דמקיים לנפש בהאי עלמא ואיהו משיכו דאתערותא דנוקבא לגבי דכורא כד אינון בתיאובתא חדא וכדין אתערת לגבי דכורא בתיאובתא דילה [להאי רוח] כגוונא דנוקבא דלתתא אשדיאת זרעא בתיאובתא לגבי דכורא]

וסתרא דא (נ"א) כד אשדיאת שפע בתיאובתיה לגבי נוקבא והכא רזא) (קהלת יב ז) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה והאי ר"ח (נ"א) [ונפ"ש ונשמ"ה ונשמ"ה לנשמ"ה (כד) נפקא מהאי עלמא [ואתפרשת מנפש] (אתפרשן י"ה אסתלק לגנתא דעדן בשמיא עלאה ומתלבש בדיוקנא עלאה מרקמא בכל גוונין ו"ה¹³) עאל לגנתא דעדן דבהאי עלמא (תתאה) ואתלבש תמן גו אורא דגנתא <כמה> (במה) דמתלבשי מלאכי עלאי כד נחתין להאי עלמא בגין דאינון מההוא רוח הו דכתיב (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות וגו'

[אוף הכי רוח דא מתלבש בגן עדן דארעא בדיוקנא דהאי עלמא ותמן אתעדנת בכל עידונין בגן עדן דא אית ציורין ודיוקנין דהאי עלמא ואית ציורין ודיוקנין דעלמא עלאה ותמן כל אינון צדיקייא אזלין ומתעדנין תמן וברישי ירחי ושבתיי אינון בעאן לסלקא לעילא] (דיוקנא דא מרו"ח וא"ש דבהאי עלמא ובדיוקנא דא אתעדנו בכל עדונין ובכל זמני וירחי ושבתיי אסתלקו ר"ח ונפ"ש ומתפשטי מהאי גופא ומתלבשי בדיוקנא עלאה בגן עדן דלעילא מרקמא בכל גוונין באן אתר הוא י"ה בלבושא דיליה ואזדווגו כחדא יהו"ה ואינון נהנין מאור השכינה)

ובמציעות גנתא אית עמודא חדא מרקמא בכל גוונין וההוא רוח כד בעא לסלקא אתפשט תמן מההוא לבושא ונפשא אשתארת תמן בגופא¹⁴ ועאל גו ההוא עמודא (וסלקת לעילא גו

וכשמת אדם בעולם הזה, אותה הנפש לא זזה מן הקבר לעולמים, ובכח הזה יודעים המתים ומספרים זה עם זה. הרוח היא שמקיימת את הנפש בעולם הזה, והיא מושכת התעוררות הנקבה לזכר כשהם בתשוקה אחת, ואז מתעוררת לזכר בתשוקתה לרוח הזו, כדוגמא שהנקבה שופכת זרע בתשוקה כלפי מטה אל הזכר.

והסתר הזה (כשנשפך שפע בתשוקה לנקבה, וכאן סוד) "והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה". והר"ח הזו (ונפ"ש ונשמ"ה ונשמ"ה לנשמה כאשר) כשיוצאת מן העולם הזה ונפרדת מן הנפש, (נפרדים י"ה מסתלק לגן עדן בשמים העליונים, ומתלבש בדמות עליונה מרוקמת מכל הצבעים) נכנס לגן העדן שבעולם הזה (התחתון), ומתלבש שם בתוך האויר של הגן כמו שמתלבשים המלאכים העליונים כשירדו לעולם הזה, משום שהם היו מאותה הרוח, שכתוב "עושה מלאכיו רוחות וגו'".

כמו כן הרוח מתלבשת בגן העדן של הארץ בדמות העולם הזה, ושם מתעדנת בכל העדונים. בגן העדן הזה יש ציורים ודמויות של העולם הזה, ויש ציורים ודמויות של העולם העליון, ושם כל אותם הצדיקים הולכים ומתעדנים, ובראשי חדשים ושבתות הם רוצים לעלות למעלה. (הדמות הזו מרו"ח וא"ש של העולם הזה. ובדמות הזו מתעדנים בכל העדונים, ובכל המועדים והחדשים והשבתות מסתלקים הר"ח והנפ"ש ומתפשטים מהגוף הזה ומתלבשים בדמות עליונה בגן העדן שלמעלה מרוקם בכל הצבעים. באיזה מקום הוא י"ה, בלבשו, ומזדווגים יחד יהו"ה, והם נהנים מאור השכינה).

ובאמצע הגן יש עמוד אחד מרוקם בכל הצבעים, וכשאותה הרוח רוצה לעלות, מתפשטת שם מהלבוש ההוא (והנפש נשארת שם בגוף) ונכנסת לתוך אותו

לחמי לאשי, והוא עשיה. ויש ריח, והוא יצירה. ויש ניחות, והוא בריאה. ויש לה, והוא אצילות (ספר הליקוטין - פרשת בראשית - פרק א). עי' בהגר"א בס"י ט ע"א.

¹ עי' ברכות יח ע"ב: כתיב אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל ואמר רבי יצחק קשה רמה למת כמחט בבשר החי אמרי בצערא דידהו ידעי בצערא דאחרנא לא ידעי ולא והתניא מעשה וכו' והלך ולן בבית הקברות ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו וכו'.

זהר לך לך

ההוא אתר דנפקת מיניה מיכאל כהנא רבא ומקריב לה קרבן בוסמין קמי קודשא בריך הוא ואתת) [וסליק לעילא גו ההוא אתר דנפקת מיניה כדכתיב (קהלת יב ז) והרוח תשוב וגו' ונמיל לה מיכאל כהנא רבא ומקריב לה קרבן בוסמין קמי קודשא בריך הוא ויתבא] תמן ומתעדנא בההוא צרורא דחיי (ישעיה סד ג) דעין לא ראתה אלהים זולתך וגו'.

לבתר

פא/ב

סתרי תורה

(ד) נחתא לגו גנתא דארעא ומתעדנא בכל עדונין [ואתלבשת בההוא לבושא] ואזדווגא בנפש דידיה (ויתבא תמן בעטורא¹⁵) על חד תרין [מכמה דהות בקדמיתא] [נ"א] ודא הוא בחול ואסתלקא בישיבות דגן עדן ומתעסק באורייתא ובכל רישי ירחי וזמני ושבתני נחתא ואזדווגת (בנפש) ונשמה היא חילא עלאה על כל אלין ואיהי מחילא דדכורא רוא דאילנא דחיי ודא סלקא לעילא מיד וכל (הני) [אינון תלת] דרגין מתקשרין כחדא דא בדא וכד מתפרשן [כולהו] סלקין <ותבין> (ותאבין) לההוא אתר דנפקו מניה

כד האי רוחא נפקת מהאי עלמא <ו>עאלת בגו מערתא דאדם ואבהן תמן (ו) אינון יהבין לה פנקס² סימנא ועאלת לגבי גנתא דעדן קריבת תמן ואשכחת כרובים וההוא להט החרב המתהפכת אי זכאת חמאן פנקס סימנא ופתחין לה פתחא ועאלת ואי לא דחיין לה לבר (ו) יתבא תמן [כל] (ההוא) זמנא דיתבא מתלבשא תמן בדיוקנא דהאי עלמא וברישי ירחי ושבתני כד בעאת לסלקא צדיקיא דבגנתא דעדן יהבין לה פנקס סימנא וסלקת בההוא עמודא ופגעת באינון נטרי חומות ירושלם אי זכאה פתחין לה פתחא ועאלת ואי לא נשלין מינה ההוא פנקס ודחיין לה לבר תבת לגנתא ואמרה (שיר ג ג) מצאוני השומרים הסובבים בעיר וגו' נשאו את

העמוד, (ועולה) ועולה למעלה לתוך אותו המקום שיצאה ממנו, ככתוב "והרוח תשוב וגו'". ונוטל אותה מיכאל הכהן הגדול, ומקריב אותה קרבן בשמים לפני הקדוש ברוך הוא, (ובאה) ויושבת שם, ומתעדנת באותו צרור החיים, ש"עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'".

אחר

כך יורדת לתוך הגן של הארץ ומתעדנת בכל העדונים, ומתלבשת בבוש ההוא (ומזדווגת עם נפשו), ויושבת שם בהר בעיטור של אחד פי שנים מכמה שהיתה בראשונה. (וזהו בחול. ועולה לישיבות של גן העדן ומתעסקת בתורה. ובכל ראשי חדשים ומועדים ושבתות יורדת להזדווג עם הנפש). הנשמה היא כח עליון על כל אלו, והיא מכח הזכר, הסוד של עץ החיים. וזו עולה למעלה מיד, וכל אלו (אותן) שלש הדרגות נקשרות יחד זה עם זה, וכשנפרדות, כולן עולות ושבות לאותו מקום שיצאו ממנו.

כשהרוח הזו יוצאת מן העולם הזה ונכנסת למערה ששם אדם [הראשון] והאבות, הם נותנים לה פנקס סימן, ונכנסת לגן העדן, הקרובה לשם, ומוצאת הכרובים ואותה להט החרב המתהפכת. אם זוכה, רואים פנקס הסימן, ופותחים לה פתח ונכנסת, ואם לא, דוחים אותה החוצה, ויושבת שם, כל אותו הזמן שיושבת מתלבשת שם בדמות של העולם הזה. ובראשי חדשים ושבתות כשרוצה לעלות, הצדיקים שבגן עדן נותנים לה פנקס סימן ועולה בעמוד ההוא, ופוגשת את אותם שומרי חומות ירושלים, אם זוכה, פותחים לה פתח ונכנסת, ואם לא, נוטלים ממנה אותו הפנקס ודוחים אותה החוצה. היא שבה לגן ואומרת, "מצאוני השומרים הסובבים בעיר וגו', נשאו את

¹ באדם נשמה חיה יחידה, שכללם הנשמה, היא ג"ר של הרוח של האדם אבל הנשמה עצמה שהיא ג"ר עצמן אינן באים באדם כלל והן אלקות וז"ס איש האלקים (יהל אור ח"א יא ע"ד).

² ע"י לקמן כגו ע"ב בתוספתא. הק' המד"ל כיון שבזכותא תלייא מלתא פנקס למה. ותירץ דהפנקס הוא תכשיט דבסמוך קרי ליה רידי (מ"מ). ואני אומר בהקשות קושיא אלימתא מדידה, דאי דחיין לה לבר מאי אהנייא פנקס, וכן לקמן בסמוך בעת עלותה לעדן. ונראה דפנקס זה להנהיגה בדרך, וכן בסמוך להעלותה עד שערי גן עדן, אבל בזכותא להכנס אינון נטפלין (רמ"ז).

זהר לך לך

רדידי מעלי¹ דא איהו פנקס סימנא דנטלי (מניה) (ממנה).

שומרי החומות אלין אינון נטרי חומות ירושלם [נ"א] כדוגמא דא נשמתא לנשמתא אתפשט מההוא לבושא דלעילא ומסתלק לעילא לעילא ואתהני מאור השכינה (ונשמה) >ושמה¹⁶ אשתארת בגופא² ובכל רישי ירחי וזמני ושבתי נחתא >נשמה לנשמה< ומזדווגא >לנשמה דאשתארת בגופא ומזדווגא< בנשמה ודיוקנא דגנתא דעדן דלעילא הוה מן רוה ועפר ההוא דאשתמודע לגבי עילא ורוא יקרא הוא ובלבושא דא מתלבש י"ה לבושא דגנתא דעדן דלתתא³ הוא מאש ומים שנאמר שמים עד הכא רוחא דשמאלא היורדת למטה אזלת לדרגא דיליה ונפש דיליה אשתארא בגופא דארעא דכתיב (איוב יד כב) אך בשרו עליו יכאב ונו⁴ ועל דא אמרו דמתיא ידעי בעלמא דאתי מיקרא דצדיקיא ומעלמא תתאה ומשתעיין דא עם דא זהר

וירד אברם מצרימה לגור שם⁵ (בראשית יב י) מאי טעמא למצרים⁶ אלא בגין דשקיל לגן יהו"ה דכתיב (שם יג י) כגן יהו"ה כארץ מצרים דתמן שקיל ונחית חד נהרא⁷ דאיהו לימינא דכתיב (שם ב יא) שם האחד פישון הוא הסובב את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב ואברהם כיון דידע ועאל בהימנותא שלימתא בעא למנדע כל אינון דרגין דאתאחדן לתתא ומצרים הוה נטיל (מימינא) [לימינא] ובגין כך נחת למצרים ותא

"שומרי החומות", אלו אותם שומרי חומות ירושלים. (כדוגמא הזו, הנשמה לנשמה מתפשטת מאותו הלבוש שלמעלה ומסתלקת למעלה למעלה ונהנית מאור השכינה. והנשמה (והנפש) נשארת בגוף, ובכל ראשי החדשים והמועדים והשבתות יורדת נשמה לנשמה ומזדווגת עם הנשמה שנשארה בגוף ומזדווגת עם הנשמה, והדמות של גן העדן שלמעלה היתה מן הרוח והעפר שניכר למעלה, וסוד חשוב הוא. ובלבוש זה מתלבש י"ה לבוש של גן עדן שלמטה, הוא אש ומים, שנאמר "שמים". עד כאן הרוח של השמאל היורדת למטה, והולכת לדרגתה, ונפשה נשארת בגוף של הארץ, שכתוב "אך בשרו עליו יכאב וגו'". ועל זה אמרו שהמתים יודעים בעולם הבא מכבוד הצדיקים ומהעולם התחתון ומספרים זה עם זה).

"וירד אברם מצרימה לגור שם". למה למצרים. אלא משום ששקול לגן ה', שכתוב "כגן ה' כארץ מצרים", ששם לוקח ויורד נהר אחד שהוא לימין, שכתוב "שם האחד פישון הוא הסובב את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב". ואברהם כיון שידע ונכנס באמונה השלמה, רצה לדעת כל אותן הדרגות שנאחזו למטה. ומצרים היה נוסע מימין (לימין), ולכן ירד למצרים. ובא וראה, הרעב לא נמצא בארץ אלא כאשר מסתלקים רחמים מן הדין.

¹ עי' שיה"ש רבה פ"ה ס"ז: נשאו את רדידי מעלי זה הזין תני רשב"י זין שנתן להם לישראל בחורב שם המפורש היה חקוק עליו וכיון שחטאו נטל מהם. ועי' שעה"כ (ב ע"ב): ועי' כך [החטא] מפשיטין מעליו לבוש הקדושה ומלבישין לנשמתו לבוש הקלי' בגדים צואים כדמיון מה שאמר הכתוב ויתנצלו בניי את עדים ונמשך עליהם זוהמת הנחש. ועי' בהגר"א בספד"צ ג ע"א שזה מוחין דא"א הכתרים שהיו בהר סיני.

² שמות קמא ע"ב (הערת הזוהר).

³ עי' ע"ח שער הצלם פרק א.

⁴ עי' לקמן קכב ע"ב: כל שבעת הימים, נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו. ועי' ז"ח (פג ע"א). גוף האדם התחתון בעה"ז כשנקבר בקבר נאמר בו ונפשו עליו תאבל ונשאר בו אותו הבחי' של הרוחני של עצמותיהן הנקרא בזוהר הבל דגרמי כנ"ל כדי שיהיה לו איזה חיות כדי שיוכל להתקיים עד זמן התחייה (ע"ח שער רפ"ח פרק א).

⁵ בתחילה היה זה שלא ברשות, ואח"כ השי"ת הסכים עמו (דע"ה ח"ב פג ע"ד), ועי' לקמן פב ע"ב בשם הדע"ה וכן פג ע"ב שם.

⁶ היה לו לחזור לחרן או לדרך זה שהיה יודע בו (אור יקר).

⁷ עי' לקמן קכה ע"א (לש"ו).

זהר לך לך

חזי כפנא לא אשתכח בארעא¹ אלא כד מסתלקי רחמי מן דינא²

ויהי כאשר הקריב לבא מצרימה (שם יב יא) אמר רבי אלעזר כאשר הקריב כאשר קרב מבעי ליה מאי כאשר הקריב אלא כדכתיב (שמות יד ו) ופרעה הקריב דאיהו אקריב להו לישראל לתיובתא אוף הכא הקריב³ דאקריב גרמיה לקב"ה כדקא יאות לבא מצרימה לאשגחא באינן דרגין ולא תרחקא מנייהו ולא תרחקא מעובדי מצרים

א"ר יהודה תא חזי כיון <נ"א בנין> דנחת אברהם למצרים בלא רשוי⁴ אשתעבידו בנוי במצרים ארבע מאה שנין דהא כתיב (בראשית יב י) וירד אברם מצרימה ולא כתיב רד מצרים ואצטער כל ההוא ליליא בנינה דשרה ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את וכי עד ההיא שעתא לא הוה ידע אברהם דאשה יפת מראה הות אלא הא אוקמוה דעד ההיא שעתא לא אסתכל בדיוקנא דשרה בסגיאנות צניעותא דהות ביניהון וכד קריב למצרים אתגלייא איהי וחמא בה דבר אחר כמה ידע אלא על ידא דטורה אורחא בר נש מתבזה והיא קיימא בשפירו דילה ולא אשתני

דבר אחר הנה נא ידעתי דחמא עמה שכנינתא ובנין כך אתרחיץ אברהם ואמר אחותי היא ומלה דא אסתלק לתרי גוונין חד כמשמעו וחד כדכתיב (משלי ז ד) אמור לחכמה אחותי את⁵ וכתיב (בראשית יב יג) אמרי נא אחותי את וכתיב (דברים ה כד) ואת תדבר⁶ אלינו למען ייטב לי בעבורך כלפי שכינה אמר בעבורך ייטב לי קב"ה⁷ וחיתה נפשי בגללך בנין דכדא יסתלק בר נש ויזכה לאסתלקא לאורחא¹⁷ דחיי⁸ אמרי

"ויהי כאשר הקריב לבא מצרימה". אמר רבי אלעזר, "כאשר הקריב", היה צריך לכתוב כאשר קרב, מה זה "כאשר הקריב". אלא ככתוב "ופרעה הקריב", שהוא קרב את ישראל לתשובה, אף כאן הקריב, שהקריב את עצמו לקדוש ברוך הוא כראוי. "לבא מצרימה", להתבונן באותן הדרגות ולהתרחק מהן, ולהתרחק ממעשי מצרים.

אמר רבי יהודה, בא וראה, כיון (משום) שירד אברם למצרים בלי רשות, השתעבדו בניו במצרים ארבע מאות שנה, שהרי כתוב "וירד אברם מצרימה", ולא כתוב רד מצרים. והצטער כל הלילה ההוא בשביל שרה. "ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את", וכי עד העת ההיא לא היה יודע אברהם שהיתה אשה יפת מראה. אלא זה פרשוה, שעד השעה ההיא לא הסתכל בדמות שרה מרוב הצניעות שהיתה ביניהם, וכשקרב למצרים, היא התגלתה וראה אותה. דבר אחר, במה ידע. אלא על ידי טורח הדרך אדם מתבזה, והיא עמדה ביופיה ולא השתנתה.

דבר אחר, "הנה נא ידעתי", שראה עמה את השכינה, ולכן בטח אברהם ואמר אחותי את, וזה הדבר עולה לשני צבעים, אחד כמשמעו, ואחד ככתוב "אמור לחכמה אחותי את". וכתוב "אמרי נא אחותי את", וכתוב "ואת תדבר אלינו". "למען ייטב לי בעבורך", כלפי שכינה אמר, בעבורך ייטב לי הקדוש ברוך הוא. "וחיתה נפשי בגללך", משום שבזה יתעלה אדם ויזכה להתעלות לדרך החיים. "אמרי נא אחותי וגו'". רבי

¹ אהדר לעיל דקאמר מנא ידע (אור יקר).

² הו"ה מן אדנ"י (אור יקר).

³ הנשמה הקריבה הגוף לעבודת ה', והיינו אומרו דאקריב גרמיה, ר"ל הקריב גופו (אור יקר).

⁴ עי' לקמן ח"ג נב ע"א שמבואר שם כי לא היה מצטער כלל עי"ש וכל דברי ר' יהודה כאן בזה הוא קודם ששמע את כל דברי רשב"י אשר לקמן פג ע"א ע"ש וכן שם ע"ב לבתר ידע כו' כו' ע"ש שמבואר כי הסכים ר' יהודה ג"כ לכל דברי הרשב"י עש"ה ותמצא (לש"ו).

⁵ היינו חכמה תתאה שהיא נקראת "את" לשון נקבה וכו' שם חסד אברהם וחכמה תתאה אחים ודאי, אלא שזה נאצל לימין וזה נאצל לשמאל (אור יקר).

⁶ לראיה שהשכינה נקראת "את" (אור יקר).

⁷ "קב"ה" הבינה ישפעי לחסד בגלל המלכות (אור יקר).

⁸ מצד א"א שהיא עולה עד אין סוף (אור יקר).

זהר לך לך

נא אחותי וגו' רבי ייסא אמר¹ ידע הוה אברהם דכלהו מצראי שטיפין אינון בזמה וכיון דכל האי

פב/א

ידע אמאי לא דחיל על אתתיה דלא אהדר מארחא ולא ייעול לתמן אלא בנין דחמא שכינתא [עמה]²

ויהי כבא אברם מצרימה ויראו המצרים את האשה כי יפה היא מאד (בראשית יב יד) א"ר יהודה בתיבה אעיל לה ופתחו לה למיסב מנה³ קוסטונא כיון דאתפתח הוה נהורא כנהורא דשמשא הה"ד כי יפה היא מאד מאי מאד אלא דחמו בתיבה דיוקנא [נ"א נהורא] אחרא אפיקו לה וחמו לה כמלקדמין הה"ד (שם טו) ויראו אותה שרי פרעה כיון דכתיב (שם יד) ויראו המצרים את האשה מאי ויראו אותה שרי פרעה אלא דאפיקו לה וחמו לה כמלקדמין וכדין ויהללו אותה אל פרעה וגו'⁴

א"ר יצחק ווי לאינון חייביא דעלמא דלא ידעין ולא משניחין בעבידתיה דקב"ה ואינון לא מסתכלי (בכלא) דכל מה דהוי בעלמא מעם קב"ה איהו דאיהו ידע בקדמיתא מה [להוין] (דהוי) בסופא דכתיב (ישעיהו מו י) מגיד מראשית אחרית ואיהו אסתכי ועביד עבידן בקדמיתא בנין לסלקא לון לבתר יומין

תא חזי אלמלא דאנסיבת [שרה] (שרי) לגבי פרעה לא אלקי הוא ואלקאותא דא גרים אלקאותא לבתר כן דילקון מצרים בנגעים גדולים כתיב הכא (בראשית יב יז) נגעים גדולים וכתיב התם (דברים ו כב) ויתן יהו"ה אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים מה להלן עשר מכות אף כאן עשר מכות כמה דעביד קב"ה נסין וגבורן לישראל ליליא אוף הכא עבד לה קב"ה לשרה נסין וגבוראן ליליא

רבי יוסי פתח ואמר (תהלים ג ד) ואתה יהו"ה מגן בעדי כבודי ומרים ראשי אמר דוד אע"ג דכל בני עלמא ייתון לאנחא בי קרבא ואתה יהו"ה מגן בעדי תא חזי כתיב מגן בעדי אמר דוד

ייסא אמר, אברהם היה יודע שכל המצריים שטופים הם בזימה, וכיון שהוא ידע כל זה,

למה לא פחד על אשתו, ולא חזר מן הדרך שלא יכנס לשם. אלא משום שראה עמה שכינה.

"ויהי כבוא אברם מצרימה ויראו המצריים את האשה כי יפה היא מאד". אמר רבי יהודה, הכניס אותה בתיבה, ופתחו אותה לקחת ממנה מכס. כיון שנפתח, היה אור כאור השמש. זהו שכתוב "כי יפה היא מאד". מה זה "מאד", אלא שראו בתיבה דמות (אור) אחרת, הוציאו אותה וראו אותה כבתחילה. זהו שכתוב "ויראו אותה שרי פרעה". כיון שכתוב "ויראו המצרים את האשה", מה זה "ויראו אותה שרי פרעה". אלא שהוציאו אותה וראו אותה כבתחילה, ואז "ויהללו אותה אל פרעה וגו'".

אמר רבי יצחק, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא מתבוננים במעשי הקדוש ברוך הוא, והם לא מסתכלים (בכל) שכל מה שיש בעולם הוא מעם הקדוש ברוך הוא, שהוא יודע בתחלה מה שיהיה בסוף, שכתוב "מגיד מראשית אחרית", והוא צופה ועושה מעשים בראשונה כדי להעלותם לאחר ימים.

בא וראה, אלמלא שנטלה שרי לפרעה, הוא לא היה נלקה, וההלקאה הזו גרמה הלקאה לאחר מכן, שילקו מצרים בנגעים גדולים. כתוב כאן "נגעים גדולים", וכתוב שם "ויתן ה' אותות ומופתים גדולים ורעים במצרים". מה להלן עשר מכות, אף כאן עשר מכות. כמו שעשה הקדוש ברוך הוא נסים וגבורות לישראל בלילה, אף כאן עשה הקדוש ברוך הוא לשרה נסים וגבורות בלילה.

רבי יוסי פתח ואמר, "ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי". אמר דוד, אף על גב שכל בני העולם יבואו לערוך עמי מלחמה, "ואתה ה' מגן בעדי". בא וראה, כתוב "מגן בעדי", אמר דוד לקדוש ברוך הוא, רבונו של

¹ הכריח שהיה עמה שכינה ממקום אחר (אור יקר).

² מה שחסר כאן עיין בסוף הספר בסי' י"ד (הערת הזוהר).

³ פי' מכס (ד"א).

⁴ כאן שייך מה שבז"ח דף לח ע"ב (הערת הזוהר).

זהר לך לך

לקב"ה רבש"ע מפני מה לא עבדי בי חתימה דברכה¹ כמה דחתמי ברכה באברהם דכתיב (בראשית טו א) אנכי מגן לך ואמרי מגן אברהם א"ל קב"ה לדוד אברהם כבר בחנתיו וצרפתיו וקאים קמאי בקיומא שלים² א"ל דוד אי הכי (תהלים כו ב) בחנני יהו"ה ונסני צרפה כליותי ולבי

כיון דעבד ההיא מלה דבת שבע אדכר דוד קמיה על מה דאמר אמר (שם יז ג) בחנת לבי פקדת לילה צרפתני כל תמצא זמותי כל יעבר פי אמר אנא אמינא בחנני יהו"ה ונסני ואנת בחנת לבי אנא אמינא צרפה כליותי ואת צרפתני כל תמצא לא אשכחת לי כדקא יאות זמותי כל יעבר פי מאן יתן והאי מלה דחשבת דלא יעבר לי פומאי ועם כל דא חתמין ביה ברכה דקאמרן מגן דוד ובגין כך אמר דוד ואתה יהו"ה מגן בעדי כבודי ומרים ראשי (והאי) [ודאי] דרגא [דא] יקרא דילי³ דאנא מתעטרנא ביה⁴

ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו תא חזי (חסר שם) קב"ה איהו מגן לצדיקייא דלא ישלטון בהו בני נשא וקב"ה אגין על אברהם דלא ישלטון ביה ובאתתיה תא חזי שכינתא לא אתעדי מינה דשרה כל ההוא ליליא אתא פרעה למקרב בהדה אתא מלאך ואלקי ליה כל אימת דאמרה שרה אלקי הוה מלקי ואברהם הוה מתקיף במאריה דהא שרה לא יכלין לשלטאה עלה הה"ד (משלי כח א) וצדיקים ככפיר יבטח והכא נסיונא הוא דלא הרהר אבתריה דקב"ה⁵

א"ר יצחק⁶ תא חזי דבגין כך⁷ לא פקיד קב"ה לנחתא למצרים אלא הוא עצמו מגרמיה נחת בגין דלא יהא פתחון פה לבני עלמא דאמר ליה כן ולבתר אצטער על אתתיה¹⁸

עולם, למה לא עושים בי חתימה של ברכה כמו שחותמים ברכה באברהם, שכתוב "אנכי מגן לך", ואומרים "מגן אברהם". אמר הקדוש ברוך הוא לדוד, אברהם כבר בחנתיו וצרפתיו, ועומד לפני בקיום שלם. אמר לו דוד, אם כך "בחנני ה' ונסני צרפה כליותי ולבי".

כיון שעשה אותו הדבר של בת שבע, נזכר דוד לפניו על מה שאמר, ואמר "בחנת לבי פקדת לילה צרפתני כל תמצא זמתני כל יעבר פי". אמר אני אמרתי "בחנני ה' ונסני", ואתה "בחנת לבי". אני אמרתי "צרפה כליותי" ואתה "צרפתני כל תמצא", לא מצאת אותי כראוי. "זמותי כל יעבר פי", מי יתן והדבר הזה שחשבתני, שלא יעבור את פי, ועם כל זה חותמים בו הברכה, שאנו אומרים מגן דוד. ולכן אמר דוד, "ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי". (וזה) ודאי דרגה זו הכבוד שלי שאני מתעטר בו.

"ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו". בא וראה, הקדוש ברוך הוא מגן לצדיקים שלא ישלטו בהם בני אדם, והקדוש ברוך הוא הגן על אברהם שלא ישלטו בו ובאשתו. בא וראה, השכינה לא זזה משרה כל הלילה ההוא. בא פרעה לקרב אליה, בא המלאך והכה אותו. כל פעם שאמרה שרה הכה, היה מכה. ואברהם היה מחזיק ברבונו, שהרי על שרה לא יכלו לשלוט. זהו שכתוב "וצדיקים ככפיר יבטח". וכאן הנסיון שלא הרהר אחר הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, בא וראה שלכן לא צוה הקדוש ברוך הוא לרדת למצרים, אלא הוא עצמו מעצמו ירד, כדי שלא יהיה פתחון פה לבני העולם שאמר לו כן, ואחר כך הצטער על אשתו.

¹ עי' סנהדרין קז רע"א ועי' פסחים קיז ע"ב (לש"ו).

² שעמד אברהם בנסיון וכו', כי הכוונה שאברהם ראוי שיחתמו בו הברכה דהיינו שמירת השפע והברכות, מפני שיכול לעמוד בנסיון נגד יצר הרע, ואינם שולטים בברכות החצונים, אבל דוד וכו', ועכ"ד חתמין כענין השפע במלכות (אור יקר).

³ ג' פעמים א"ל גימ' מג"ן, והם אל ראשון בפן ימין. אל ב' בפן שמאל. אל ג' בחוטם. ומשם נתקנת המלכות ולכן נקרא המלכות מגן, ועליה קאים עלמא, מלכות, בניינה מהבורות שמקבל מהיסוד, ובגיניה אסתמך מצד החסדים שמקבלת ג"כ מהיסוד שהם סומכים אותה מכווננים אותה בסוד והוכן בחסד כסא (מ"מ).

⁴ תפארת שהוא מגן בעד המלכות, ובעת שמתעטרת המלכות בו אין לה פחד מהקלי', והעד כדמסיק בענין אברהם ושרה דהיינו מגן אברהם מגן דוד (אור יקר).

⁵ עם היות שלא יוכלו להזיקה סוף סוף צער היה לו על הלקיחה (אור יקר).

⁶ פליג אדרבי יהודה דלעיל (אור יקר).

⁷ בתחילה היה זה שלא ברשות ואח"כ השי"ת הסכים עמו (דע"ה ח"ב פג ע"ד).

זהר לך לך

רבי יצחק פתח ואמר (תהלים צב יג) צדיק כתמר יפרח¹ כארו בלבנון ישנה צדיק כתמר יפרח מפני מה אקיש צדיק לתמר מה תמר כיון דגזרין ליה לא סליק עד זמן סגיא אוף [הכי צדיק] (הצדיק) כיון דאתאביד מעלמא לא סליק אחר תחותיו עד זמן סגיא² [כארו בלבנון ישנה אוף הכי נמי] כתמר יפרח מה תמר לא סליק אלא דכר ונוקבא³ אוף הכי צדיק לא סליק אלא דכר ונוקבא⁴ דכר צדיק ונוקבא צדקת כגוונא <דאברהם> (דאברם) ושרה כארו בלבנון ישנה מה ארו בלבנון עלאה על כלא וכלא יתבי תחותיו אוף הכי צדיק הוא עלאה על כלא וכלא יתבי תחותיו ועלמא לא קיימא⁵ אלא על צדיק חד דכתיב (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם ועליה קאים עלמא⁶ ובגיניה אסתמיך ועליה אשתיל⁷

רבי יהודה אמר והא תנינן דעל שבעה סמכין עלמא קיימא דכתיב (שם ט א) הצבה עמודיה שבעה א"ל רבי יוסי הכי הוא ודאי אבל (הכא) כלהו אחרנין בשביעאה

פב/ב

רבי יצחק פתח ואמר, "צדיק כתמר יפרח כארו בלבנון ישנה". "צדיק כתמר יפרח", למה הקיש צדיק לתמר. מה תמר כיון שגוזרים אותו לא עולה עד זמן רב, אף כך צדיק, כיון שנאבד מן העולם, לא עולה אחר תחתיו עד זמן רב. "כארו בלבנון ישנה", כמו כן גם כתמר יפרח, מה תמר לא עולה אלא זכר ונקבה, כמו כן הצדיק לא עולה אלא זכר ונקבה. הזכר צדיק והנקבה צדקת, כדוגמא שאברהם ושרה. "כארו בלבנון ישנה", מה הארו בלבנון עליון על הכל והכל יושבים תחתיו, כמו כן הצדיק הוא עליון על הכל והכל יושבים תחתיו. והעולם אינו עומד אלא על צדיק אחד, שכתוב "וצדיק יסוד עולם", ועליו העולם עומד, ובגללו נסמך ועליו נשתל.

רבי יהודה אמר, והרי שנינו שעל שבעה עמודים העולם עומד, ככתוב "הצבה עמודיה שבעה". אמר לו רבי יוסי, כך הוא ודאי, אבל (כאן) כל האחרים

¹ ארו בגימ' יצחק ישג'א בגי' שד"י (ד"א). היסוד כלול מדו"ן (ע"ח שער מו פרק ג', וביאורים ח"ב סה ע"ב).

² לא קשיא על מה שכתבו חז"ל עד שלא שקעה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל וכו', כי באמת הצדיק אינו נולד עד שלא מת צדיק אחר אבל אינו בעולם למלאות מקומו עד זמן סגיא (זהר הרקיע). ולא קשיא מה שארז"ל עד שלא מת וכו' כי אמת שהצדיק נולד עד שלא מת הצדיק אבל אינו עדיין במעלותיו למלאות מקומו עד זמן רב (ד"א).

³ עי' אד"ר קלה ע"ב (לש"ו).

⁴ שכן הנשמת מלמעלה זכר ונקבה, והקב"ה מזווגם למטה (אור יקר).

⁵ להוכיח איך כולא יתבין תחותיי, כי אחר שהעולם מתקיים על ידי היסוד, והצדיק מרכבה אליו, אם כן כולא יתבין תחותיו. ואומר "לא קיימא אלא" בלשון שלילה, מוכיח שאין המלכות מקבלת מן המדות העליונות אלא על ידי היסוד, וזהו שאמר "לא קיימא" בשאר המדות אלא על צדיק אחד, שהוא מקבל שפע כל המדות ומשפיע למלכות (אור יקר).

⁶ ג' בחי' שימצאו במציאות לפי דין ומשפט בני עולם: או שיהיו בני עולם מחצה עונות ומחצה זכיות, שאז לזכות הצדיק הזה, הם עומדים ממש על קיומם בלי להתמוטט, וזה שאמר "ועליה קאים" העמדה ממש. או שיהיו בני העולם רובא עוונות שאז העולם מתמוטט ונופל, ועכ"ז הצדיק הזה סומכו סמך מה שלא יפול על ידי הרשעים וזה שאמר "וביה אסתמך". או שיהיו כולם חייבים ונתחייבו לחורבן, כולם בענין דור המבול, ואשתיל על ידי הצדיק כענין נח. וג' בחי' אלו ביסוד ומלכות בסוד שורשי הנמצאות בה כנודע. "עלמא" מלכות, והיא מתקיימת בכח שבע הספירות, והיינו חצבה המלכות, עמודיה שבעה, והיינו מציאות שבע ספירות שבתוך המלכות, בית קבול לז' ספירות עליונות (אור יקר).

⁷ שם ב"ן נתן היסוד למלכות ושם ב"ן זה מעלה מ"ן דמלכות, וז"ש ועליה אשתיל, כי השתילה היא ממטה למעלה גדל האילן כמ"ש בניך כשתילי זתים וכן שם ב"ן מעלה מ"ן ממטה למעלה, ושרשו מהיסוד (מ"מ).

זהר לך לך

קיימי דאיהו סמכא דעלמא ואיהו צדיק ודא אשקי¹ (לעלמא) ורוי עלמא¹⁹² וזן כלא³ ועליה כתיב (ישעיה ג י) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו וכתיב (תהלים קמה ט) טוב יהוה לכל ורחמיו על כל מעשיו

אמר רבי יצחק⁴ הא כתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן דא הוא סמכא דעלמא קאים עליה ואיהו אשקי לגנתא⁵ (דעדן) וגנתא אשתקי מניה ומניה עבידא פירין וכולהו פירין פרחין בעלמא⁶ ואינון קיומא דעלמא⁷ קיומא דאורייתא⁸ ומאן נינהו נשמתהון דצדיקייא דאינון פרי עובדוי דקב"ה ובגין כך בכל ליליא וליליא נשמתהון דצדיקייא סלקן⁹ וכד אתפלג ליליא קב"ה אתי לגנתא דעדן¹⁰ לאשתעשעא בהו במאן אמר רבי יוסי בכלהו בין אינון דמדוריהון בההוא עלמא¹¹ בין אינון דיתבי במדוריהון בהאי עלמא בכלהו משתעשע בהו קב"ה בפלגות ליליא

תא חזי עלמא דלעילא¹² אצטריך לאתערותא דעלמא תתאה וכד נשמתהון דצדיקייא נפקי מהאי עלמא וסלקי לעילא כלהו מתלבשי בנהורא דלעילא בדיוקנא יקר ובהו קב"ה משתעשע ותאיב לון דאנהו פרי עובדוי ועל דא אקרין ישראל דאית לון נשמתין קדישין בנין

הם עומדים בשביעי, שהוא עמוד של העולם והוא צדיק, וזה משקה (את העולם) ומרוה את העולם (מן הכל) וזן לכל. ועליו כתוב "אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו", וכתוב "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו".

אמר רבי יצחק, הרי כתוב "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן", זה הוא העמוד שהעולם עומד עליו והוא משקה לגן (העדן) והגן נשקה ממנו, וממנו עושה פירות. וכל הפירות פורחים בעולם, והם הקיום של העולם, והקיום של התורה. ומי הם. נשמות הצדיקים שהם פרי מעשיו של הקדוש ברוך הוא. ולכן בכל לילה ולילה נשמות הצדיקים עולות. וכשנחלק הלילה הקדוש ברוך הוא בא לגן העדן להשתעשע בהם. במי. אמר רבי יוסי בכולם, בין אותם שמדורם בעולם ההוא, ובין אותם שיושבים במדורם בעולם הזה, בכולם משתעשע הקדוש ברוך הוא בחצות הלילה.

בא וראה, העולם העליון צריך את התעוררותו של העולם התחתון. וכשנשמות הצדיקים יוצאות מן העולם הזה ועולות למעלה, כולן מתלבשות באור שלמעלה בדמות נכבדה, והקדוש ברוך הוא משתעשע בהם ותאב להם, שהם פרי מעשיו, ועל זה נקראו ישראל, שיש להם נשמות קדושות, בנים לקדוש ברוך הוא.

¹ מצד קו האמצעי (אור יקר). בסוד לבושין דשכינה, דכמה לבושין אית לה, לבושין דחול יצירה, לבושין דגלות עשיה, לבושין דשבת וי"ט בריאה, וזהו ורוי עלמא בשובע גדול. ז"ח (נ"א).

² מצד השמאל ששם יין (אור יקר). עלמא אשקי מצד מח חכמה שביסוד ורוי מצד מח בינה, שביסוד כי נודע שהמוחין משפיעים ביסוד והוא משפיע במלכות הנק' עלמא (מ"מ).

³ מצד הימין ששם הזן את העולם וגו' בחסד. פירוש אחר אשקי מצד הימין ששם מים, רוי מצד השמאל ששם יין זן מצד קו האמצעי ששם לחם וכו' (אור יקר).

⁴ להשיב לשאלת רבי יהודה דלעיל (אור יקר).

⁵ שמשפיע בה מ"ד וגנתא אשתקי מניה, פי' שהמלכות מתאוה לקבל הטיפה ממנו כשם שהוא מתאוה לה כך היא מתאוה לו (מ"מ).

⁶ מהמלכות אל גופות המוכנים להם בעולם הזה (אור יקר).

⁷ שבזכות מעשיהם מקיימין העולם והיינו קיום העולם על ידי היסוד כיון שהוא בסבת הנשמות הנמשכות ממנו (אור יקר).

⁸ בסוד עסקם בתורה למטה ועוד עשו סייג לתורה ומפרשים אותה לדורות הבאים (אור יקר).

⁹ לפום מאי דמפרש לקמיה רבי יוסי, שאלו הם אותם שכבר מתו, או אותם שעדיין לא באו, ירצה סלקון, שבחצות לילה מסתלקות במעלה חופה יותר גבוהה (אור יקר)

¹⁰ הקב"ה היא רחל שיורדת לבראיה להשתעשע בנשמות הצדיקים, א"נ יעק במזדווג עם לאה ע"י נשמות הצדיקים שמעלים מ"ן ביסוד דידה (מ"מ).

¹¹ שהם אותם שעדיין לא נבנו בגוף בעולם התחתון (אור יקר).

¹² לתת תוספת מעלה אל הצדיקים שכבר מתו מאותם שעדיין לא באו לעולם, מפני שהם מלמטה על ידי מעשיהם גורמין להתעוררות וכו', ורבי ייסא הוסיף אפילו אותם שהם חיים עדנה (אור יקר).

זהר לך לך

כמו שנאמר "בנים אתם לה' אלהיכם",¹ בנים ודאי, פרי מעשיו.

אמר רבי ייסא, אפילו אותם שבעולם הזה (של הארץ). איך. אמר לו, משום שבחצות הלילה כל אותם צדיקי אמת, כולם מתעוררים לקרא בתורה ולשמוע את תשבחות התורה. והרי נתבאר שהקדוש ברוך הוא וכל אותם הצדיקים שבתוך גן העדן כולם מקשיבים לקולם, וחוט של חסד נמשך עליהם ביום, שכתוב "יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי". ועל כן התשבחות שעולות בלילה לפניו, זו תשבחת שלמה. בא וראה, בשעה שישראל היו סגורים בבתייהם כשהרג הקדוש ברוך הוא בבכורי מצרים, היו אומרים הלל ותשבחות לפניו.

בא וראה שדוד המלך היה קם בחצות הלילה, שאם תאמר שהיה יושב או שוכב במטתו והיה אומר שירות ותשבחות, לא, אלא כמו שכתוב "חצות לילה אקום להודות לך". אקום ודאי בעמידה להתעסק בשירות ותשבחות של התורה. ולכן דוד המלך חי לעולמים. ואפילו בימי מלך המשיח הוא מלך, שהרי שנינו, מלך המשיח, אם מן החיים הוא, דוד שמו, ואם מן המתים הוא, דוד שמו. והוא היה מתעורר בבוקר בטרם יבא [הבוקר], שכתוב "עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר".

בא וראה, כל אותו הלילה ששרה היתה אצל פרעה, באו המלאכים העליונים לזמר לקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות. אמר להם הקדוש ברוך הוא, כולכם לכו ועשו מכות גדולות במצרים, סימן למי שאני

¹ בשלמא הנשמות שכבר מתו שייך בהם העלאת מ"ן אחר חצות אבל הנשמות דהאי עלמא מאי העלאת מ"ן שייך בהם הרי אחר חצות כבר עמדו וניעורו משנתם לעסוק בתורה (מ"מ).

² משמע אפי' אותם שאינם ת"ח מחוייבים לעמוד מחצות לילה לומר שירות ותשבחות. א"ם (כ"ב הרב ר"ח לאפוקי מהרב מז"ק) (מא"ן) (נ"א).

³ ומן הראוי שלא לקבל שירה כענין מעשי ידי טובעים בים, ועכ"ז הו' אמרי הלולא והקב"ה היה רוצה בשירתם ומצילם, ומשום דמהי'א לית ראי'ה שלימה דאנא אמינא דדוקא שירה שעל ידי מעשה נס ודאי אמנם תושבחן ושירין שאינם על ידי נס מהיכא, לזה אמר ת"ח וכו' (אור יקר).

⁴ מכאן נראה לעמוד בעמידה כשאומר תהלים ושאר שירים. א"מ (נ"א). וכן עי' ריש אד"ר קכז ע"ב: קם ר"ש וצלי צלותיה יתיב בגווייהו, משמע שתחילה היה תפילה וזה בעמידה והדר יתיב, והוא ללימוד עצמו.

⁵ אפילו שינה שהיא אחד מששים במית הלא השליט בו, כדי שלא לפגום מדתו שהי ארגליה יורדות מות (אור יקר). כמו שלא הפסיק בשינה סוד המות לכך לא נפסקה מלכותו ולעולם קיימת (נ"א).

⁶ פ' דהוה קם בחצות לילה גם לא היה ישן כל הלילה ועכ"ז לא היה ישן בפנות בוקר כדרך מי שאינו ישן בלילה דבבוקר שינה חוטפתו. ז"ח (נ"א).

⁷ הם מלאכים דקדושה שהם משוררים מחצות ואילך, וצריך לומר שקודם בתחלת הלילה לקה על ידי המלאך שהיה עמה, אמנם אלו נוספו עליו אחר חצות לילה (אור יקר).

זהר לך לך

זמין²⁰ למעבד¹ לבתר (דא) מה כתיב (בראשית יב יז) וינגע יהוה את פרעה נגעים גדולים וגו'

תא חזי מה כתיב² (שם יח) ויקרא פרעה לאברם וגו' מנא הוה ידע דהא לא כתיב הכא כמה דאתמר באבימלך דכתיב (שם כ ז) ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא וגו' והכא לא א"ל מדי אמר רבי יצחק הא כתיב (שם יב יז) על דבר שרי אשת אברם דהכי הוה אמרי ליה על דבר שרי אשת אברם דהא לא הוה ממליל עמיה כמה (דממליל) [דמליל] באבימלך אלא (כמלה) [מלה] <במלה> דא אתמר ולא יתיר מכתשא דא על דבר שרי אשת אברם איהי ולא (הוה מלה דא) [מליל] עמיה³ כדין ידע (הוא) דהא אתתיה דאברהם איהי מיד ויקרא פרעה לאברם ויאמר וגו' ויצו עליו פרעה אנשים למה בגין דלא יקרב בר נש בהו לאבאשא לון

וישלחו אותו לוייה עבדו ליה בכל ארעא דמצרים א"ל קב"ה הכי אנת זמין למעבד לבנוי את תוזיף לון מארעך דכתיב (שמות יג יז) ויהי בשלח פרעה את העם⁴ דאוזיף לון מכל ארעיה א"ר אבא כל כך למה הזדמן ליה לאברהם⁵ ולמאי אצטריך אלא בגין לגדלא שמיה דאברהם ושרה בעלמא

פנ/א

דאפילו במצרים דאינון חרשי עלמא ולא הוה יכול בר נש לאשתזיב מנייהו אתגדל אברהם ואסתליק לעילא הה"ד (בראשית יג א) ויעל אברם ממצרים לאן אתר הנגבה⁶ (נ"א) ומאי הוא ואשתו וכל אשר לו אלא לאודעא דלא גזלו מניה מדעם מאינון מתנן דיהבו ליה בדיל שרה דתהא למלכא⁷

אמר רבי שמעון תא חזי כלא רזא דחכמתא איהו וקא רמו הכא בחכמתא ודרגין דלתתא

עתידי לעשות אחר כך. (זה) מה שכתוב "וינגע ה' את פרעה נגעים גדולים וגו'".

בא וראה מה כתוב, "ויקרא פרעה לאברם וגו'". מנין היה יודע, שהרי לא כתוב כאן כמו שנאמר באבימלך, שכתוב "ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא וגו'", וכאן לא אמר לו דבר. אמר רבי יצחק, הרי כתוב "על דבר שרי אשת אברם", שכך היו אומרים לו, "על דבר שרי אשת אברם", שהרי לא היה מדבר עמו כמו שמדבר עם אבימלך, אלא בדבר זה נאמר ולא יותר. המכה הזו היא על דבר שרי אשת אברם, ולא היה מדבר (זה) עמו. אז ידע (הוא) שהרי היא אשתו של אברהם. מיד, "ויקרא פרעה לאברם ויאמר וגו'". "ויצו עליו פרעה אנשים". למה. כדי שלא יקרב אדם להם להרע להם.

"וישלחו אותו", לוייה עשו לו בכל ארץ מצרים. אמר לו הקדוש ברוך הוא, כך אתה עתידי לעשות לבנוי, אתה תלוה אותם מארצך, שכתוב "ויהי בשלח פרעה את העם", שלוה אותם מכל ארצו. אמר רבי אבא, כל כך למה הזדמן לאברהם ולמה הצטרף. אלא כדי לגדל את שמם של אברהם ושרה בעולם,

שאפילו במצרים שהם מכשפי העולם, ואדם לא היה יכול להנצל מהם, התגדל אברהם והתעלה למעלה. זהו שכתוב "ויעל אברם ממצרים". לאיזה מקום. "הנגבה". (ומה זה "הוא ואשתו וכל אשר לו". אלא להודיע שלא גזלו ממנו דבר מאותן מתנות שנתנו לו בשביל שרה שתהיה למלך).

אמר רבי שמעון, בא וראה, הכל הוא סוד של חכמה, ורמזו כאן בחכמה והדרגות שלמטה שאברהם ירד לעומקם וידע אותם

¹ ואלו לא היו צורך הצלת שרה אלא רשימו לבד ועוד אם יאמרו וכי מלאכים שרים גדולים קדושים כמונו ירדו למצרים המלאה גלולים ועוד יתלבשו בלבוש נכרי כדי לנגוע נגעים גדולים לזה אמר להם רשימו למה דאנא זמין כדכתיב אני ולא מלאך אני לא שרף אם כן דיו לעבד להיות כרבו (אור יקר).

² לפרש מלת "על דבר" (אור יקר).

³ נראה ששמע פרעה קול אומר כן ולא אליו (נ"א).

⁴ משמע שפרעה עשה לוייה לישראל. א"מ (נ"א).

⁵ כאן נכנס אברהם לנסיון של ידיעת הצד הרע (דע"ה ח"ב פא ע"ד).

⁶ ממצרים עמקי הקלי' לנגבה חסד ודאי (אור יקר). עי' לעיל פ ע"א בשם ספר הדע"ה.

⁷ פי' וירד אברם ויעל אברם וכיוצא רזא דחכמתא שירד לקלי' בשכלו לחקור הנהגתם וממשלתם כנז' ולא נתפתה ועלה בשלום וצוה עליו פרעה ראש הקליפה שלא יגעו וכו'. ז"ח (נ"א).

זהר לך לך

דקא נחית אברהם¹ לעומקייא דלהון וידע לון ולא אתדבק בהו ותב לקמי מריה ולא אתפתא בהו כאדם² דכד מטא להווא דרגא אתפתא בנחש וגרים מותא לעלמא ולא אתפתא כנח דכד נחת ומטא להווא דרגא מה כתיב (שם ט כא) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה כתיב בה"א³ אבל באברהם מה כתיב (שם יג א) ויעל אברם ממצרים דסליק ולא נחית ותב לאתריה לדרגא עלאה דאתדבק ביה בקדמיתא ועובדא [דא] הוה בנין לאחזאה חכמתא דאתקיים בקיומא שלים כדקא חזי ליה ולא אתפתא וקם בקיומא ותב לאתריה הנגבה דא דרום דרגא עלאה דאתאחיד ביה בקדמיתא דכתיב (שם יב ט) הלוך ונסוע הנגבה אוף הכא [הנגבה] אתר דאתדבק ביה בקדמיתא

תא חזי רזא דמלה אי אברם לא ייחות למצרים ולא יצטרף תמן בקדמיתא לא יהא חולק עדביה בקב"ה כגוונא דא לבנוי כד בעא קב"ה למעבד (ליה) [לון] עמא חדא עמא שלים ולקרבא לון לגביה אי לא נחתו בקדמיתא למצרים ולא יצטרפון תמן לא הוו עמא יחידא דיליה⁴ כגוונא דא אי לא אתייהבת ארעא קדישא לכנען בקדמיתא וישלוט בה לא הות ארעא חולקיה ועדביה דקב"ה וכלא רזא חדא

רבי שמעון הוה אזיל בארחה והוה עמיה רבי אלעזר בריה ורבי אבא ורבי יהודה עד דהוו אזלי א"ר שמעון תוהנא היך בני עלמא לא משגיחין למנדע מלי דאורייתא ועל מה קיימי פתח ואמר (ישעיה כו ט) נפשי אויתיך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך⁵ האי קרא אוקמוה ואוקימנא ליה אבל תא חזי נפשא דבר נש כד סליק לערסיה נפקת מניה וסלקא לעילא ואי תימא דכלהו סלקאן לאו כל חד וחד חמי אפי מלכא אלא

ולא נדבק בהם, ושב לפני רבונו, ולא התפתה בהם כאדם שכאשר הגיע לדרגה ההיא התפתה בנחש וגרם מות לעולם. ולא התפתה כמו נח, שכאשר ירד והגיע לדרגה ההיא מה כתוב, "וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה", "אהלה" כתוב בה"א. אבל באברהם מה כתוב. "ויעל אברם ממצרים", שעלה ולא ירד. ושב למקומו לדרגה עליונה שנדבק בה בראשונה. והמעשה הזה היה כדי להראות החכמה שהתקיים בקיום שלם כראוי לו ולא התפתה ועמד בקיומו ושב למקומו. "הנגבה", זה הדרום, הדרגה העליונה שנאחז בה כבראשונה, שכתוב "הלוך ונסוע הנגבה", אף כאן "הנגבה", מקום שנדבק בו בראשונה.

בא וראה סוד הדבר, אם אברם לא ירד למצרים ולא יצטרף שם בראשונה, לא יהיה חלק גורלו בקדוש ברוך הוא. כדוגמא זו לבניו, כשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות לו (להם) עם אחד, עם שלם, ולקרבים אליו, אם לא ירדו בראשונה למצרים ולא יזדככו שם, לא היו העם היחידי שלו. כדוגמא זו, אם לא נתנה הארץ הקדושה לכנען בראשונה וישלוט בה, לא היתה הארץ חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא, והכל סוד אחד.

רבי שמעון היה הולך בדרך, והיה עמו רבי אלעזר בנו, ורבי אבא ורבי יהודה. בעודם הולכים, אמר רבי שמעון, תמהני איך בני העולם לא משגיחים לדעת דברי תורה, ועל מה עומדים. פתח ואמר, "נפשי אויתיך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך". הפסוק הזה בארוהו, ובארנו אותו. אבל בא וראה, נפש האדם, כשהוא עולה למטתו, יוצאת ממנו ועולה למעלה. ואם תאמר שכולן עולות, אין כל אחד ואחד רואה את פני המלך, אלא הנפש עולה ולא

¹ עי' דע"ה לקמן פג ע"ב ופב ע"ב.

² אע"ג שבפ' נח דף עו אמר יהב חכמתא לאברהם וכו' נפק מניה ישמעאל, משמע משם שלא עמד בנסיונו אלא מרע"ה. "ל דלגבי אדם ונח אמר נחית אברהם לעמקייא דלהון וידע לון ולא אתדבק בהו כאדם ונח, אבל מ"מ אינו כמרע"ה דקאים במהימנותא עילאה כדקא יאות (מ"מ).

³ שהוא כרם מ"יין המשכר" (הנזכר ברמ"ק וכתבי האריז"ל) הרי הוא נוק' דס"מ נחש אשת זנונים (דע"ה ח"ב פא ע"ד).

⁴ סא ע"א (הערת הזוהר).

⁵ כלומר נפשי איוה אותך בלילה, וכנגד הקב"ה אמר, שהנפש באותה שעה היא מסתלק להקב"ה (אור יקר).

זהר לך לך

נפש סלקא¹ ולא אשתאר בה בהדי גופא בר חד רשימו² (נשימו) דקסטא דחיותא³ דלבא ונפשא אזלא ובעיא לסלקא⁴ וכמה דרגין לדרגין לסלקא שטאת והיא אתערעת בהני קומרין טהירין דמסאבותא⁵ אי היא דכיאת דלא אסתאבת ביממא סלקא לעילא ואי לאו דכיאת אסתאבת בינייהו ואתדבקת בהו ולא סלקא יתיר ותמן מודעי לה מלין [ואיהי] (ו)אתדבקת מאינון מלין דזמן קריב ולזמנין דחייכין בה⁶ ומודעין לה מלין כדיבין וכדין אזלא כהאי גוונא כל ליליא עד דיתער בר נש⁷ ותאבת לאתרה [זכאין אינון צדיקיא דגלי לון קב"ה רזין דיליה בחלמא בגין דיסתמרון⁸ מן דינא] ווי לאינון חייבי עלמא דמסאבין גרמייהו⁹ ונפשייהו¹⁰

תא חזי אינון דלא אסתאבו¹¹ כד סלקי בערסייהו נפשא סלקא ועאלת בין כל הני דרגין (ו)דרגין בקדמיתא וסלקא ולא אתדבקת בהו ולבתר אזלא ושטאת וסלקא כפום אורחה¹² ההיא נפשא דזכת לסלקא אתחזיאת קמי דסבר אפי יומין¹³ ואתדבקת ברעותא¹⁴ לאתחזאה

נשאר בה עם הגוף רק רושם (נשימה) של המדה של חיות הלב. והנפש הולכת ורוצה לעלות. וכמה דרגות לדרגות לעלות. והיא משוטטת ופוגשת בקליפות של אורות הטומאה. ואם היא טהורה, שלא נטמאה ביום, עולה למעלה. ואם היא לא טהורה, נטמאת ביניהם ונדבקת בהם ולא עולה יותר. ושם מודיעים לה דברים, ונדבקת מאותם דברים של זמן קרוב. ולפעמים שצוחקים עליה ומודיעים לה דברים כוזבים, ואז הולכת כדוגמא זו כל הלילה עד שיתעורר האיש, ושבה למקומה. אשרי הצדיקים הללו שהקדוש ברוך הוא מגלה להם סודותיו בחלום כדי שישמרו מן הדין. אוי לאותם רשעי העולם שמטמאים עצמם ונפשם.

בא וראה אותם שלא נטמאו, כשעולים למטתם, הנפש עולה ונכנסת בין כל אותן הדרגות בראשונה, ועולה ולא נדבקת בהן. אחר כך הולכת ומשוטטת ועולה כפי דרכה. אותה הנפש שזוכה לעלות, נראית לפני סַבַר פְּנֵי הַיָּמִים, ונדבקת ברצון להראות בתשוקה עליונה לראות בנועם המלך ולבקר בהיכלו. וזה הוא האיש שיש לו חלק תמיד בעולם הבא. וזו היא הנפש שהרצון

¹ הוא הבל דגרמי והוא נפש דקטנות שהוא רשימו דנפש דגדלות הנכנסת כשנולד (רמ"ז).

² נשאר אצלו בעת שינתו רשימת מקום הכלי שחיות הלב והנפש בו תמיד (ד"א).

³ ביאור מילת קיסטא דחיותא וכו' ר"ל מדת החיים פי' שעתה חזר ז"א להיותו כבראשונה כמדתו שלא היו בעת אצילותו רק ר"ק בלבד וכו' ונוק' אין בה בחי' מוחין ושום אבר מן גופא רק חלק עשירי מעשרה חלקים שיש לה בגדלותה וכו' אין בו בחי' חיות רק אותו חלק העשירי מן החיות שהיה לו שהוא מגיע לנוק' ואז נחלק אותו החיות שאינו רק חלק העשירי בלבד ונחלק בו"ק ובמלכות שבו וזהו ביאור קיסטא דחיותא (שעה"כ נה ע"ב). מדה וכלי (ד"א). מדה קטנה דחיות האדם בלב כמו הבלא דגרמי והנפש פוגעת בכחות הטומאה ופי' קימרין קלי' הטמונים ומכוסים באויר כמו ביב הקמור. הרש"ב (נ"א).

⁴ עליה זו היא מפני שהנשמה מקור חיים לרוח והרוח מקור חיים לנפש והנפש מקור חיים לנשמה (אור יקר).

⁵ כוחות חיצונות שהם מכסה וקליפה לטהירין שהם האורות עליונות ומלת קומרין פי' כסויים שהם מכסים האורות בעת תגבורתם כמ"ש סכתה בענן (ד"א).

⁶ שהם משחקים עם אותה הנשמה ומודיעים לה דברים כזבים (ד"א).

⁷ בחצות לילה, שאחר חצות אין שעשוע זה לנפשות מפני שהקב"ה בא לגן עדן של מטה, והישן אחר החצות אפילו צדיק גמור, אין ממש בענייניו, כי הנפש היא נאחזת בחצונים, וכל חלום שהוא אחר חצות אין בו צדק (אור יקר).

⁸ הם יודעים בחלמם גזרה עליונה ומתענים ושבים בתשובה (אור יקר).

⁹ במעשים רעים ביום (אור יקר).

¹⁰ בלילה בעת סלוקה (אור יקר).

¹¹ שלא פגמו ביום (אור יקר).

¹² היינו בסוד מנוחת הנפש כל א' וא' כפי בחינתה ומדרגתה דאית נפש ואית נפש (אור יקר).

¹³ שר הפנים שהוא נקרא סבא אפי יומין, דהיינו הסברת פנים העליונה פני הספירות העליונות שהם מים עליונים (אור יקר).

¹⁴ אחר כך, החכמת עצמה וכוללת עצמה בו (אור יקר).

זהר לך לך

בתיאובתא²¹ עלאה¹ למחמי בנועם מלכא ולבקרא בהיכליה² ודא הוא בר נש דאית ליה חולקא³ תדיר⁴ בעלמא דאתי⁵ ודא היא נפשא (דכסיפא) [דכסופא]⁶ דילה [כד סלקא] בקב"ה (תדיר) ולא אתדבקת בהני זינין טהירין אחרנין והיא אזלת בתר זינא קדישא (באתרא) [בתר אתרא] דנפקת מתמן ובגיין כך כתיב (ישעיה כו ט) נפשי אויתיך בלילה בגיין למרדף בתרך ולא לאתפתאה בתר זינא אחרא נוכראה⁷

תא הזי נפשי דא נפש דאיהי שלטא בלילה למרדף בתר דרגא רוח ביום דכתיב נפשי אויתיך⁸

פנ/ב

בלילה דא נפש דאיהי שלטא בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך דא רוח דאיהו שלטא ביממא ואי תימא דתריין דרגין אינון בפרודא לאו הכי דהא דרגא חד אינון ואינון תריין בחבורא חד וחד עלאה דשלטא עליהו⁹ ואתדבק בהו ואינון ביה¹⁰ (ואקרין) [ואתקריאת] נשמה¹¹ וכלהו דרגין סלקאן ברזא דחכמתא דכד מסתכלן אלין דרגין יסתכל בר נש בחכמה עלאה והאי נשמה עייל בהו ומתדבקן בה וכד האי שלטא כדין ההוא בר

שלה כשעולה בקדוש ברוך הוא (תמיד) ולא נדבקת במינים הללו אורות האחרים. והיא הולכת אחר מין קדוש במקום (אחר מקום) שיוצאת משם. ולכן כתוב "נפשי אויתיך בלילה", כדי לרדוף אחרך ולא להתפתות אחר מין אחר נכרי.

בא וראה, "נפשי" זו הנפש ששולטת בלילה ורודפת אחר הדרגה. הרוח [שולטת] ביום, שכתוב "נפשי אויתך

בלילה", זו הנפש ששולטת בלילה. "אף רוחי בקרבי אשחרך", זו הרוח ששולטת ביום. ואם תאמר ששתי דרגות [האלה] הן בפירוד, לא כך, שהרי הן דרגה אחת, והן שתים בחיבור אחד, [ועוד] אחת עליונה ששולטת עליהן ונדבקת בהן והן בה, (ונקראים) ונקראת נשמה. וכל הדרגות עולות בסוד החכמה, שכאשר מסתכלים [על] אלו הדרגות, יסתכל האדם בחכמה העליונה, והנשמה הזו נכנסת בהם ונדבקים בה. וכשזה שולט, אז אותו האיש נקרא קדוש, שלם מן הכל, רצון אחד לקדוש ברוך הוא.

¹ להתדבק ברוב החשק התחתון בעליון, וכן היא מרוב השקה היא נכללת שם ומשם היא משגת נועם ה' דהיינו אור הבינה המתגלה על ידי הת"ת (אור יקר).

² מלכות (אור יקר).

³ היינו היות נועם ה' מתגלה למטה והוא משתעשע בו (אור יקר).

⁴ בין בחייו בין במותו (אור יקר).

⁵ בינה (אור יקר).

⁶ שתאותה (ד"א).

⁷ מיני אורות אחרים שהם צד הקליפה חיצוני' (ד"א).

⁸ היינו המלכות מדת לילה רוח שליט ביממא היינו תפארת מדת יום, וחשק המלכות להדבק בת"ת, ושיעור הכתוב "נפשי" כנגד המלכות, שהיא מדת לילה, וחלק ממנה הוא נפש האדם לכך אמר אויתיך בלילה דהיינו עת סילוק הנפש מהגוף שהיא הת"ת מדת יום, ואינו באדם לפעמים, גם כן רוח שהיא חלק הת"ת אשחרך דהיינו בשחר ביום שהוא זמן שליטתו אשחרך (אור יקר).

⁹ היינו הנשמה והיא כעין הבינה על ת"ת ומלכות, וכמו שהבינה קושרת ומייחד ת"ת ומלכות כן הנשמה היא קושרת ומייחדת רוח ונפש. ואומר "שלטא עליהו" הכוונה שהם מתנהגים למטה כרצונה (אור יקר).

¹⁰ "אינון" רוח ונפש, "ביה" בנשמה, דהיינו כענין דבקות הת"ת ומלכות ומציאותם בבינה להיותם שואבים שפע וחיות עליון ממנה, ואף כן נפש ורוח דבקי בנשמה ומציאותה בה להיותם שואבים ממנה חיות עליון (אור יקר).

¹¹ שמה יעיד על מציאותה מבינה כענין ונמשות שדי תבינם וכענין נשמת כל חי שהיא הבינה והיא נשימה וחיות לתחתונים, וכן הנשמה (אור יקר).

זהר לך לך

נש אקרי קדוש¹ שלים מכלא² רעותא חדא³ לגבי קב"ה

נפ"ש איהי אתערותא תתאה ודא סמיכא בגופא וזנת ליה וגופא אחיד בה והיא אתאחדת בגופא⁴ לבתר אתתקנת ואתעבידת כרסייא לאשראה עלה רוח באתערותא דהאי נפש דאתאחידת בגופא כמה דכתיב (ישעיה לב טו) עד יערה עלינו רוח ממרום לבתר דמתקני⁵ תרווייהו זמינין לקבלא נשמה דהא רוח אתעביד כרסייא לגבי נשמה לאשראה עליה והאי נשמה איהי סתימא עלאה⁶ על כלא טמירא דכל טמירין אשתכח דאית (לה) כרסייא⁷ לכרסייא וכרסייא לגבי עלאה עליהו וכד תסתכל בדרגין⁸ תשכח רזא דחכמתא בהאי מלה וכלא הוא חכמתא לאתדבקא [בהאי] (כהאי) גוונא מלין סתימין

תא הזי⁹ נפש (ד) איהי אתערותא תתאה דאתדבקא ביה בגופא כגוונא דנהורא דבוצינא דנהורא תתאה דאיהי אוכמא¹⁰ אתדבקת בפתילה¹¹ (אתעבידת כורסייא) ולא אתפרש מנה ולא אתתקנת¹² אלא בה וכד אתתקנת בפתילה אתעבידת כרסייא לנהורא עלאה חוורא¹³ דשרייא על ההוא נהורא אוכמא¹⁴ לבתר כד מתתקנן תרווייהו אתעבידת ההוא

הנפש היא התעוררות תחתונה, והיא סמוכה בגוף וזנה אותו, והגוף אווז בה והיא אחוזה בגוף. אחר כך נתקנת ונעשית כסא להשרות עליה רוח בהתעוררות הנפש הזאת שנאחזת בגוף, ככתוב "עד יערה עלינו רוח ממרום". לאחר שמתקנים את שניהם, עתידים לקבל נשמה, שהרי הרוח נעשית כסא לנשמה להשרות עליה, והנשמה הזו היא סתימה עליונה על הכל טמונת כל הטמונים. נמצא שיש (לה) כסא לכסא, וכסא לעליון עליהם. וכשתסתכל בדרגות, תמצא סוד החכמה בדבר הזה, והכל היא חכמה להדביק בדוגמא הזו דברים סתומים.

בא וראה, הנפש היא התעוררות תחתונה שנדבקת בגוף, כצורת האור של הנר, שהאור התחתון שהוא שחור נדבק בפתילה ולא נפרד ממנה ולא נתקן אלא בה. וכשנתקן בפתילה, נעשה כסא לאור העליון הלבן ששורה על אותו האור השחור. אחר כך כששניהם נתקנים, נעשה אותו אור לבן כסא לאור הסתום שאינו נראה ואינו נודע מה ששרה על אותו האור הלבן, ואז האור שלם. וכך האדם שהוא שלם בכל, ואז נקרא קדוש, כמו שנאמר

¹ מצד החכמה והבינה ששם הקדש כנודע, מהיכל קדש הקדשים ועיקר בחכמה (אור יקר).

² בכל כלל הג' נפש רוח ונשמה (אור יקר).

³ שהרי הנשמה כוללת הכל אל העבודה. ואפשר קדוש מצד החכמה, שלים מכל מצד הבינה, רוחא חד מצד הכתר, בענין שמה שאין לו חלק מהספירות כגון חכמה וכתר, הוא משתלם במעשיו בקדושתו, מחכמה וברעותא חדא וכו' מכתר (אור יקר).

⁴ פי' הבריאה נק' גופא לגבי מלכות דאצילות (מ"מ).

⁵ הן אמת שניהם צריך שיתקנו כדי שיזכו אל הנשמה מפני התועלת הנמשך לשניהם ממנה, אמנם הכסא אליה הוא הרוח לבד וזה שאמר דהא רוחא אתעביד כורסייא וע"י הרוח מאירה בנפש (אור יקר).

⁶ הנשמה היא מבינה, אמנם נכללת בה החכמה והכתר בסוד החיים העליונים הנמשכים בכל המדרגות מאין סוף, וזה שאמר איהי סתימא דהיינו מצד החכמה, עילאה על כולא מצד הכתר, טמירא דטמירין מצד החיות העליון הנמשך על ההגון. ומדרך זה יוכל האדם למצוא קשר הספירות העליונות נפש מלכות, רוח ת"ת, נשמה בינה, ובה כלל הכל, אפילו החיים הנצחיים הנעלמים המעמידים הכל, וזה שאמר וכד תסתכל בדרגין (אור יקר). לפי שמקורה מהבינה (נ"א).

⁷ הנפש היא כסא לרוח והגוף הוא כסא לכסא והרוח כסא לנשמה (נ"א).

⁸ והכל נכלל באדם הכשר (אור יקר).

⁹ לעיל עז ע"ב (הערת הזוהר).

¹⁰ מלכות (נ"א).

¹¹ גוף (אור יקר).

¹² אין למ' תיקון וקשוט כ"א במצות ומעשה התחתונים (נ"א).

¹³ ת"ת (נ"א).

¹⁴ נפש (אור יקר).

זהר לך לך

"לקדושים אשר בארץ המה וגו'", כדוגמא זו בסוד עליון.

נהורא חוורא¹ כרסייא לנהורא סתימאה² דלא אתחזי ולא אתיידע מה דשרא על ההוא נהורא חוורא וכדין נהורא שלים³ וכך הוא בר נש דאיהו שלים בכללא⁴ וכדין אקרי קדוש כמה דאת אמר (תהלים טז ג) לקדושים אשר בארץ המה 'וגו' (ואדירי כל חצפי בם) כגוונא דא ברזא עלאה

תא חזי בשעתא דעאל אברהם לארעא אתחזי ליה קב"ה כמה דאתמר דכתיב (בראשית יב ז) ליהו"ה הנראה אליו וקביל תמן נפש ובנה מזבח ליהו"ה דרגא לבתר הלוך ונסוע הנגבה⁵ (שם ט) דקביל רוח <לבתר> (<נ"א> עד) דסליק לאתדבקא גו נשמה כדין (שם ז) ויבן שם מזבח ליהו"ה סתם דא היא נשמה דאיהי סתימא דכל סתימין לבתר ידע דבעי (לאצטרפא) [לאטרפא] ולאצטרפא בדרגין⁶ מיד וירד אברם מצרימה (בראשית יב י) ואשתזיב מתמן ולא אתפתא גו אינון טהירין⁷ ואתצריף ותב לאתריה כיון דנחת ואתצריף מיד ויעל אברם ממצרים (בראשית יג א) סליק ודאי ותב לאתריה ואתדבק במהימנותא עלאה דכתיב (בראשית יב ט) הנגבה⁸

מכאן והלאה ידע אברהם חכמתא עלאה ואתדבק בקב"ה ואתעביד ימינא⁹ דעלמא כדין ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובוזהב (בראשית יג יב) כבד מאד בסטרא דמזרח¹⁰

בא וראה, בשעה שאברהם נכנס לארץ, נראה לו הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר "לה' הנראה אליו", וקיבל שם נפש ובנה מזבח לדרגה ההיא. אחר כך "הלוך ונסוע הנגבה", שקיבל רוח. אחר כך (עד) שעלה להתדבק תוך הנשמה, אז "ויבן שם מזבח לה", סתם. זו היא הנשמה שהיא נסתת כל הנסתרים. אחר כך ידע שצריך להצרף ולהתעטר בדרגות, מיד, "וירד אברם מצרימה". וניצל משם, ולא התפתה תוך אותם האורות, ונצרף ושב למקומו. כיון שירד ונצרף, מיד, "ויעל אברם ממצרים", עלה ודאי ושב למקומו ונדבק באמונה העליונה, שכתוב "הנגבה".

מכאן והלאה ידע אברהם החכמה העליונה ונדבק בקדוש ברוך הוא, ונעשה הימין של העולם. אז "ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובוזהב", "כבד מאד" בצד המזרח, "במקנה" בצד המערב, "בכסף" מצד הדרום, "בוזהב" מצד הצפון. באו רבי אלעזר ורבי אבא וכל החברים ונשקו את ידו. בכה

¹ רוח (אור יקר).

² נשמה (אור יקר). הבינה והת"ת והמ' כסא לבינה. ז"ח (נ"א).

³ עוד כוון אל אחדותם, שהכל אחדות אחת ונר אחד, ואין שלימות אל הנר, אם יחסר אחד מהם (אור יקר).

⁴ אינו שלם אם לא יכלול כולם, והטעם שאינו נקרא קדוש אלא בסוד הנשמה וקרא כתיב לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חצפי בם, נראה שאין חפץ להקב"ה אלא באלו השלמים הכוללים הכל (אור יקר).

⁵ עיין בשל"ה ומה שאמר חמש' דרגין ארזי לבנון ביה עיין עד ע"א בגי' הכתוב משמו בפנחס ריז ע"ב ולפי דרכנו למדנו שקורא לת"ת ז"א (ד"א).

⁶ מפני שעד עתה כיון שלא נצטרף לא היה מעוטר בספירות להיותו מרכבה אליהם (אור יקר). דהיינו שצריך להתנסות גם בזה, לרדת בכל מדרגות הקלי' והחיצונים, להתבונן בהם ולהכיר את כולם, ועכ"ז לא ידבק בידו מאומה מן החרם, כך, שלא יהנה מהם מאומה, ויכנס לשלום וייצא לשלום (דע"ה ח"ב פא ע"ד).

⁷ תוך אותן אורות כוחות חיצונות כנזכר (ד"א).

⁸ שהקליפ' מטמטמים הלב לבל יכנס פנימה להשיג ידיעתו יתב' ואחר שירד אברהם אליהם ועלה לא היה בהם כח לטמטמו אלא ידע וכו'. ז"ח (נ"א).

⁹ כיון שנצטרף ויצא טהור נעשה מרכבה לחסד וקודם ירדתו למצרים לא נעשה מרכבה אלא נכלל בנפש ורוח ונשמה (אור יקר).

¹⁰ בסטרא דמזרח חסד, מצד הת"ת שבו, מאד אדם (אור יקר). פי' מאד גימ' מ"ה ושם מ"ה בת"ת שנק' מזרח (מ"מ).

זהר לך לך

רבי אבא ואמר, וי, כשתסתלק מן העולם, מי יאיר את אור התורה. אשרי חלקם של החברים ששומעים דברי תורה הללו מפיו.
במקנה בסטרא דמערב¹ בכסף מסטרא דדרום² בזהב מסטרא דצפון³ אתו רבי אלעזר ורבי אבא וכלהו חבריא ונשקו ידוי בכה רבי אבא ואמר ווי ווי כד תסתלק מן עלמא מאן ינהיר נהורא דאורייתא זכאה חולקהון דחברייא דשמעין מלין דאורייתא אלין מפומך

אמר רבי שמעון, בא וראה מה כתוב, "וילך למסעיו", לפקוד את מקומו ודרגתו. "למסעיו", כתוב למסעו, מי המסעו, זו הדרגה הראשונה שראויה לו בראשונה. כתוב כאן "מסעו", וכתוב שם "אבן שלמה מסע נבנה". והרי בארנו אבן שלמה ודאי, מסע כמו שנתבאר. "וילך למסעיו", כל אותן הדרגות דרגה אחר דרגה, כמו שנאמר, "מנגב"

אמר רבי שמעון תא חזי מה כתיב (שם יג ג) וילך למסעיו למפקד אתריה⁴ ודרגויו⁵ למסעיו⁶ למסעו כתיב מאן מסעו דא דרגא קדמאה⁷ דאתחזי ליה בקדמיתא כתיב הכא מסעו וכתוב התם (מ"א ו ז) אבן שלמה מסע נבנה והא אוקימנא אבן שלמה ודאי מסע⁸ כמה דאתמר וילך למסעיו⁹ כל אינון דרגין דרגא בתר דרגא כמה דאתמר מנגב

פד/א

ועד בית אל¹⁰ (בראשית יג ג) לאתקנא אתריה ולחברא לון ביחודא שלים¹¹ דהא מנגב ועד בית אל אשתכח רזא דחכמתא¹² כדקא יאות אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה (שם) אהלה בה"א מאן אהלה דא בית אל¹³ אבן שלמה כדאמרן תו רשים¹⁴ ואמר אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה דכתיב

ועד בית אל", לתקן את מקומו ולחברם ביחוד שלם, שהרי "מנגב ועד בית אל" נמצא סוד החכמה כראוי. "אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה", "אהלה" בה"א. מי אהלה, זה בית אל. אבן שלמה, כמו שאמרנו. עוד רשם ואמר, "אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה", שכתוב

¹ מסטרא דמערב חסד מצד המלכות שבו, ששם מקנה בסוד זה הים גדול ורחב ידים שם רמש וגו' (אור יקר). פי' מקנה הם החיילות, ומלכות נק' אשת חיל, אל"נ מקנה היא בהמה גי' ב"ן שהיא מלכות (מ"מ).

² חסד שבחסד ששם הלובן והכסף (אור יקר).

³ חסד מצד הגבורה אשר שם הזהב והאודם והיינו שכלל החסד בכל ד' בחינות המרכבה שבה (אור יקר).

⁴ חסד (אור יקר).

⁵ ממלכות (אור יקר).

⁶ תימה כי אינו כתוב כך ובפרשת בלק רג ע"ב ומגבעות אמר רב מתיבתא מלא וא"ו כתיב ובמתיבתא עילאה חסר וא"ו וכן אל תירא אותו וכן עד דרוש אחיך אותו וכן כלת ואחרי' ג"כ וכן ויהי ריב (ד"א). אמת למסעיו כתיב וכן ויהי ריב דלקמן וכמוהו רבים ועל קבלתם רב כתיב הדרשה תדרש ועיין פנחס רנ"ד א' קו' זו ותירוצה בר"מ על כלת משה. הרש"ב (נ"א).

⁷ היינו המלכות, והיא נקרא מסע כדמסיק מסע נבנה שנסעה ממקום למקום (אור יקר).

⁸ כלומר לא נעשית המלכות הנק' אבן שלמה בשלימות אלא על ידי מסע, היותה נוסעת ממקום למקום נמצאת שהיא נקראת מסע בבחינת השלימות ומפני שאברהם כלל אותה בשלימותה קראה מסע (אור יקר).

⁹ עי' פירושו בס' הגלגולים דף ו סע"ג סוף פ' ו' (הערת הזוהר).

¹⁰ וזהו וילך למסעיו רבים דרגא בתר דרגא עד שהגיע למדתו מדת החסד ואח"ז כיון לקשר העליונות במ' ולחד זהו הלך ונסוע הנגבה ואח"כ מנגב ועד בית אל לאתקנא אתריה ולחברא לעליונות ביחודא שלים עם המ' (נ"א).

¹¹ פירוש גם שלא זכר ג"ר אשתכח רזא דחכמתא דז"א היינו סוד הבינה המעלים את החכמה. רזא דחכמתא והיחוד שלים (נ"א).

¹² רמז לכתר (נ"א).

¹³ שלמות המלכות אל הייחוד הוא בהיותה נקראת ה' שהיא מצד החסד המתפשטת ענפיה כלפי מעלה מצד החסד, כי משם לה תיקון זה, ולכן אהלה בה"א היינו מנגב ועד בית אל והיינו שלימותה ולפיכך אמר שהיא אבן שלימה (אור יקר).

¹⁴ רצה לפרש המלכות בבחינה יותר נגלת (אור יקר).

זהר לך לך

(בראשית יב ז) ליהוה הנראה אליו וכדין ויקרא¹
שם אברם בשם יהוה² (בראשית יג ד) כדין
אתדבק במהימנותא שלימתא

תא חזי בקדמיתא סליק³ מתתא לעילא
דכתיב (בראשית יב ז) וירא יהוה אל אברם
וכתיב (שם) ליהוה הנראה אליו ודא הוא דרגא
קדמאה כדאמרן אבן שלמה (נ"א) מסע נבנה
וכתיב למסעו ולבתר הלוך ונסוע הנגבה⁴ דרגא
בתר דרגא עד דאתער בדרום חולקיה ועדביה
לבתר סתים מלה⁵ כד סליק ואמר ליהוה סתם
דא עלמא עלאה ומתמן נטיל⁶ בדרגין ונחית
מעילא לתתא ואתדבק כלא באתריה⁷ כדקא
יאות והכא כד תסתכל בדרגין⁸ תשכח רזא
דחכמתא עלאה מה כתיב (בראשית יג ג) וילך
למסעו מנגב מסטרא דימינא שירותא דעלמא
עלאה⁹ סתימא¹⁰ עמיקא¹¹ לעילא¹² עד אין סוף¹³
ונחית דרגא בתר דרגא (עד) מנגב ועד בית אל
(שם) מעילא לתתא וכתיב (שם ד) ויקרא שם
אברם בשם יהוה אדבק יהודא באתריה¹⁴
כדקא יאות דכתיב (שם) אל מקום המזבח אשר
עשה שם בראשונה

מאי אשר עשה שם דסליק לה מתתא לעילא
והשתא נחית בדרגין מעילא לתתא בגין דהיא
לא תעדי מאינן דרגין עלאין ואינן לא יעדון מנה

"לה' הנראה אליו", ואז "ויקרא שם אברם
בשם ה'", אז נדבק באמונה השלמה.

בא וראה, בראשונה עלה ממטה למעלה,
שכתוב "וירא ה' אל אברם", וכתוב "לה'
הנראה אליו", וזו הדרגה הראשונה כמו
שאמרנו אבן שלמה (מסע נבנה, וכתוב
למסעו), ואחר כך "הלוך ונסוע הנגבה",
דרגה אחר דרגה. עד שהתער בדרום,
חלקו וגורלו. אחר כך סתם הדבר כשעלה
ואמר לה' סתם, זה העולם העליון. ומשם
נסע בדרגות וירד ממעלה למטה, והכל
נדבק במקומו כראוי. וכאן כשתסתכל
בדרגות, תמצא את סוד החכמה העליונה.
מה כתוב, "וילך למסעיו מנגב", מצד הימין,
ראשית העולם העליון הסתום העומק
למעלה עד אין סוף. וירד דרגה אחר דרגה
(עד) "מנגב ועד בית אל", ממעלה למטה.
וכתוב "ויקרא שם אברם בשם ה'", נדבק
היחוד במקומו כראוי, שכתוב "אל מקום
המזבח אשר עשה שם בראשונה".

מה זה "אשר עשה שם", שהעלה אותה
ממטה למעלה, ועכשיו ירד בדרגות ממעלה
למטה כדי שלא תזוז מאותן הדרגות

¹ ויקרא מל' וקרא זה אל זה. השפיע בשם זה ה' אל עולם ה' ת"ת אל חסד עולם בינה ג"מ מג' קיים (נ"א).
² המשך הפסוק: אל עולם. אל חסד, עולם בינה כוללת ג' ראשונות וכלל הכל במלכות (אור יקר).
³ תחלה עלה ממטה למעלה ונכנס דרך הפתח (אור יקר).
⁴ עי' לעיל פ' ע"א בשם הדע"ה.
⁵ אמר לה' סתם ויבן שם מזבח לה' סתם בינה ומתמן נחית (נ"א).
⁶ היינו השתא דקאמר מנגב ועד בית אל (אור יקר).
⁷ במלכות (אור יקר).
⁸ לתרץ שבמדרגות אלו כלולות כל האצילות כדלעיל (אור יקר).
⁹ בינה ותחלתה לגבי מטה מחסד (אור יקר). פי' שהחסד הוא הספירה הראשונה שתיקנה הבינה נק' עלמא
עילאה (מ"מ).
¹⁰ עם החכמה (אור יקר).
¹¹ אבא (אור יקר, ומ"מ).
¹² כתר (אור יקר). א"א (מ"מ).
¹³ כמשמעו, הכל נכלל שם וממשיך מנגד ועד בית אל עד מדרגה אחרונה (אור יקר). כלל כל הפרצופים
הנעלמים עד א"ס ב"ה ושיעור הכתוב "וילך למסעיו" אחר שאע"ה תיקן המלכות והעלה אותה עד הבינה
אח"כ שצטרף במצרים ובירר הביורים המשיך לה הארה מחסד ז"א שנתקן מאימא ומאורות הראשונים,
וזהו וילך למסעיו, למסעו כתיב שהיא המלכות שתיקנה. ופי' הכתוב במה תיקנה ואחר מנגב שהוא חסד
שאחר שאורות העליונים האירו בחסד המשיך הארת חסד למלכות מלמעלה למטה כדי שתהיה היא כלולה
עמהם והניחה שורשה בספירות העליונים על ידי מה שהעלה אותה למעלה ואח"כ ע"י מה שתמשיך לה
מלמעלה למטה יכלול ספירות העליונות בה ומניחים שרשם בה וז"ש בגין דהיא לא תעדי מאינן דרגין עילאין
ואינן לא יעדון מנה (מ"מ).
¹⁴ כלומר כלל שם הכל במלכות והיינו בשם ה' אל עולם כדלעיל (אור יקר).

זהר לך לך

ויתיחד כלא ביחודא חדא כדקא יאות כדין אתעטר אברהם והוה חולק עדביה דקב"ה ודאי זכאין אינון צדיקייא דמתעטרי ביה בקב"ה! והוא מתעטר בהון זכאין אינון בעלמא דין זכאין אינון בעלמא דאתי עליהו כתיב (ישעיה ס כא) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ² וכתיב (משלי ד יח) ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום

אזלו כד מטו בחד בי חקל יתבו פתח רבי שמעון ואמר (תהלים פו טז) פנה אלי וחנני וגו' האי קרא אית לאסתכלא ביה³ והא אוקימנא ליה בכמה אתר אבל בהאי קרא מלין סתימין אית ביה פנה אלי וכי דוד אמר פנה אלי וחנני⁴ אלא בגין⁵ דרגא דיליה דאיהו אתעטר ביה⁶ קאמר תנה עזך לעבדך (תהלים פו טז) תנה עזך דא עז עלאה⁷ כדכתיב (ש"א ב י) ויתן עז למלכו מאן מלכו דא מלך סתם מלכא משיחא אוף הכא לעבדך דא מלכא משיחא כדאמרן מלך סתם והושיעה לבן אמתך (תהלים שם) וכי לא הוה בריה דישי איהו עד דאיהו אמר בשמא דאמיה ולא בשמא דאבוי אלא הא אוקימנא דכד ייתי בר נש לקבל מלה עלאה לאדכרא בעי למהך במלה דאיהו ודאי ועל דא אדכר לאמיה ולא לאבוי ותו הא תנינן (דהא) [דרא] מלך כדקאמרן אמר רבי שמעון תא חזי מה כתיב (בראשית יג ז) ויהי ריב בין רעי מקנה אברם⁸ רב כתיב חסר יו"ד⁹ דבעא לוט למהדר לפולחנא נוכראה דפלהי יתבי ארעא וסופיה דקרא אוכה דכתיב

העליונות והם לא יזוזו ממנה, ויתיחד הכל ביחוד אחד כראוי. אז התעטר אברהם והיה לחלק גורלו של הקדוש ברוך הוא ודאי. אשריהם הצדיקים שמתעטרים בקדוש ברוך הוא והוא מתעטר בהם. אשריהם בעולם הזה ואשריהם בעולם הבא. עליהם כתוב "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ", וכתוב "ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום".

הלכו. כשהגיעו לשדה אחד ישבו. פתח רבי שמעון ואמר, "פנה אלי וחנני", בפסוק הזה יש להסתכל בו, והרי בארנו אותו בכמה מקומות, אבל בפסוק הזה יש בו דברים סתומים. "פנה אלי". וכי דוד אמר "פנה אלי וחנני". אלא בעבור דרגתו שהוא מתעטר בה הוא אמר, "תנה עזך לעבדך", "תנה עזך", זה העז העליון, ככתוב "ויתן עז למלכו". מי מלכו, זה מלך סתם, מלך המשיח. אף כאן לעבדך, זה מלך המשיח, כמו שאמרנו מלך סתם. "והושיעה לבן אמתך", וכי לא היה בן ישי הוא, עד שהוא אמר בשם של אמו ולא בשם של אביו. אלא הנה בארנו, שכאשר יבא אדם לקבל דבר עליון להזכיר, צריך ללכת בדבר שהוא ודאי, ועל כן הזכיר את אמו ולא את אביו. ועוד, הנה שנינו (שהרי) שזה מלך כפי שאמרנו.

אמר רבי שמעון, בא וראה מה כתוב, "ויהי ריב בין רועי מקנה אברם", רב כתוב חסר יו"ד, שרצה לוט לחזור לעבודה הזרה שעובדים יושבי הארץ, וסוף הכתוב מוכיח, שכתוב "והכנעני והפריזי אז יושב בארץ".

¹ שמציאות אורו מעטרים והיינו העלול מתעטר מן העילה והוא מתעטר בהו בנשמתם למעלה, והיינו העלול נכלל בעילתו (אור יקר).

² שאין שולט בהם שום בריה בעולם וזוכים לנחול את הארץ והיינו קרא ועמך כולם צדיקים (אור יקר).

³ הוא קורא עצמו בג' שמות, קודם אמר "פנה אלי", ואח"כ אמר עבדך, ולא אמר "לי", ואח"כ אמר "בן אמתך" (אור יקר).

⁴ מורה שיש לו זכות לעצמו ואין דרך הצדיקים לומר כן (אור יקר).

⁵ ומלת אלי ר"ל א"ל י' שהיא מדת י' זעירא שבזה תחונני (נ"א).

⁶ מדת דוד שהיא המלכות ירצה פנה אל מדתי (אור יקר).

⁷ בינה, וקשיא ליה, כי עז מלכות ולפירושו לא יתיישב לזה הוכיח מפסוק ויתן עז למלכו (אור יקר). פי' דעז סתם גבורה פי' משפע ותוקף הבינה שהיא בעלת רחמים (נ"א).

⁸ שלא נדרוש דכשראוי ליכנס אות מאותיות שם הוי' ואינו נכנס שם רמז אין כאן קדושה. וכן דרשו נתן אברהם מתנות חסר שמסר להם שמות הטומאה. ז"ח (נ"א).

⁹ רב, היינו שנחלקו על רבון העולם כדמסיק לקמיה (אור יקר). עי' ספר הליקוטים (פרשת חיי שרה - פרק כה): ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת - מתנת חסר ו' כתיב. מכאן סמכו רז"ל לדרוש שם הטומאה מסר להם. כי כיון שראוי להיות בו אחת מאותיות השם הגדול, ובא חסר, הוא רמז לקליפה המערבת גילוי הקדושה באותו מעשה. וכן דרשו פלגשם כתיב, וכן ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט, כתיב ר"ב חסר יו"ד, כי רועי לוט היו רעים כמוהו, שהסיע עצמו מקדמונו של עולם.

זהר לך לך

(שם) והכנעני והפריזי אז יושב בארץ ומגלן דלוט אהדר לסרחניה לפולחנא נוכראה (הדא הוא) דכתיב (שם יא) ויסע לוט מקדם מאי¹ מקדם מקדמונו של עולם כתיב הכא ויסע לוט מקדם וכתיב (שם יא ב) ויהי בנסעם מקדם מה להלן נטילו מקדמונו של עולם אוף הכא בן

כיון דידע אברהם דלוט להכי נטי לביה מיד ויאמר אברם אל לוט [וגו'] הפרד נא מעלי לית אנת כדאי לאתחברא בהדאי כדין אתפרש אברם² מניה ולא בעא למיהך ולא אתחברא עמיה דכל מאן דיתחבר לחייבא סופיה למיהך אבתריה ולא תענש³

פד/ב

בניניה מגלן מיהושפט דאתחבר עם אהאב ואלמלא זכו דאבהן אתענש תמן דכתיב (ד"ה ב' יח לא) ויצעק יהושפט וכדין אשתזיב דכתיב (שם) ויסיתם אלהים ממנו ועל דא לא בעא אברם למיהך בהדיה דלוט ועם כל דא לא בעא לוט למהדר מסורחניה אלא ויבחר לו לוט את כל כבר הירדן ויסע לוט מקדם אתנטיל מן קדמאה דעלמא³ ולא בעא לאתדבקא במהימנותא שלימתא כאברהם

אברם ישב בארץ כנען (בראשית יג יב) לאתדבקא באתרא דמהימנותא ולמנדע חכמתא לאתדבקא במאריה ולוט ישב בערי הככר ויאהל עד סדום (שם) עם אינון חייבין דעלמא דנפקו מגו מהימנותא⁴ דכתיב (שם יג) ואנשי סדום רעים וחטאים ליהו"ה מאד כל חד אתפרש לארחיה כדקא יאות בגין כך זכאין אינון חברייה דמשתדלי באורייתא יממא וליליא וחברותא דלהון בקב"ה ועלייהו כתיב (דברים ד ד) ואתם הרבקים ביהו"ה אלהיכם חיים כלכם היום

ומנין לנו שלוט חזר לסורו הרע לעבודה זרה, שכתוב "ויסע לוט מקדם", מהו "מקדם", מקדמונו של עולם. כתוב כאן "ויסע לוט מקדם", וכתוב "ויהי בנסעם מקדם", מה להלן נסיעה מקדמונו של עולם, אף כאן בן.

כיון שידע אברהם שלכך נטה לבו של לוט, מיד, "ויאמר אברם אל לוט וגו' הפרד נא מעלי", אינך כדאי להתחבר עמי. אז נפרד ממנו אברהם ולא רצה ללכת ולהתחבר עמו, שכל מי שמתחבר לרשע, סופו ללכת אחריו ולהענש בגללו.

מנין לנו, מיהושפט שהתחבר עם אהאב, ולולא זכות אבות נענש שם, שכתוב "ויצעק יהושפט", ואז ניצל, שכתוב "ויסיתם אלהים ממנו". ועל כן לא רצה אברם ללכת עם לוט. ועם כל זה לא רצה לוט לחזור מסורו הרע, אלא "ויבחר לו לוט את כל ככר הירדן ויסע לוט מקדם", נסע מקדמונו של העולם, ולא רצה לדבק באמונה השלמה כמו אברהם.

"אברם ישב בארץ כנען" להדבק במקום האמונה ולדעת החכמה להדבק ברבוננו. "ולוט ישב בערי הככר ויאהל עד סדום", עם אותם הרשעים של העולם שיצאו מתוך האמונה, שכתוב "ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד", כל אחד נפרד לדרכו כראוי. לכן אשריהם החברים שעוסקים בתורה יומם ולילה והחברות שלהם עם הקדוש ברוך הוא, ועליהם כתוב "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום".

¹ לעיל עד ע"ב (הערת הזוהר).

² קשה דלעיל (עט ע"א) פי' רבי אלעזר דאדברה אין ראוי להפרד מן הרשע וכו', ודוחק לומר דפליג אדאבוה, ונ"ל כי ודאי ראוי לצדיק לאחוז בו להחזירו למוטב, ובתנאי שיהיה מובטח שלא ילמוד הוא מלוט (אור יקר).

³ ע"י לעיל עד ע"ב.

⁴ ע"י ח"ב ק ע"א: קודשא בריך הוא לא מקפח אגרא דשום בריין דברא, בר אינון דנפקו מגו מהימנותא דיליה, ולא הוה בהו טב לעלמין, ובר מאינון דלא כרעו במודים. ועי' פע"ח (עמידה כ): צריך לכרוע במודים, כדי להמשיך שפע ליסוד מלמעלה בב' כריעות נגד הב' הילין. ומי שאינו כורע במודים, נעשה שדרתו נחש לאחר ע' שנים. והטעם, כמו שהנחש הפריד אלופו של עולם, שנאמר ונרגן מפריד אלוף, ואין נרגן אלא נחש. אך מי שאינו כורע במודים, אינו ממשיך השפע מלמעלה, ויונק מצד הנחש, ואז נעשה שדרתו דומה לנחש לאחר ע' שנה.

זהר לך לך

ויהו"ה אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו וגו' (בראשית יג יד) רבי אבא פתח (יונה א ג) ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני יהו"ה ווי למאן דאסתתר מקמי קב"ה דכתיב ביה (ירמיה כג כד) הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם יהו"ה והוא אתי למערק מקמיה אלא כתיב (שיר ב יד) יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה יונתי דא כנסת ישראל בחגוי הסלע דא ירושלם דאיהי סלקא על כל עלמא מה סלע איהי עלאה ותקיפא על כלא אוף ירושלם איהי עלאה ותקיפא על כלא בסתר המדרגה דא ((ג"א) בית המקדש) אתר דאקרי בית קדש הקדשים¹ (ב) לבא דכל עלמא ובגין כך כתיב בסתר המדרגה בגין דתמן הות שכינתא מסתתרא כאתתא דאיהי צנועה לבעלה ולא נפקא מביתא לבר כמה דאת אמר (תהלים קכח ג) אשתך כגפן פוריה ברכתי ביתך וגו'² כך כנסת ישראל לא שרייא לבר מאתרהא בסתירו דדרגא אלא בזמנא דגלותא דאיהו בנו גלותא ובגין דאיהי בגלותא שאר עמין אית לון מיבו ושלוח יתיר

תא חזי בזמנא דישראל שריין על ארעא קדישא כלא הוה מתתקן כדקא יאות וכרסיא שלים³ עליהו ועבדי פולחנא⁴ ובקע אוירין דעלמא⁵ וסליק ההוא פולחנא לעילא לאתריה בגין דארעא לא אתתקנת לפולחנא אלא לישראל בלחודייהו ובגין כך שאר עמין עעכו"ם הוו מתרחקי דלא הוו שלטין בה כדהשתא בגין דלא אתזנו אלא מהתמצית⁶

ואי תימא הא חמינן כמה מלכין הוו דשליטין בזמנא דבית המקדש קיים על עלמא תא חזי בבית ראשון עד לא סאיבו ישראל ארעא לא הוו

"וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו וגו'". רבי אבא פתח, "ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני ה' וגו'". אוי למי שמסתתר מלפני הקדוש ברוך הוא, שכתוב בו "הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה'", והוא בא לברוח מלפניו. אלא כתוב "יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה". "יונתי", זו כנסת ישראל, "בחגוי הסלע", זו ירושלים, שהיא עולה על כל העולם. מה הסלע הוא עליון וחזק על הכל, אף ירושלים היא עליונה וחזקה על הכל. "בסתר המדרגה", זה (בית המקדש) המקום שנקרא בית קדש הקדשים, הלב של כל העולם. ולכן כתוב "בסתר המדרגה", משום ששם היתה השכינה נסתרת, כמו אשה שהיא צנועה לבעלה ואין יוצאת מביתה החוצה. כמו שנאמר "אשתך כגפן פוריה ברכתי ביתך וגו'", כך כנסת ישראל אינה שורה מחוץ למקומה בסתר המדרגה אלא בזמן של הגלות שהיא בתוך הגלות, ומשום שהיא בגלות, לשאר העמים יש טובה ושלוח יותר.

בא וראה, בזמן שישראל שורים בארץ הקדושה, הכל היה מתוקן כראוי, והכסא שלם עליהם, ועושים את העבודה, ובוקע האוירים של העולם. ואותה העבודה עולה למעלה למקומה, משום שהארץ לא נתקנה לעבודה אלא לישראל לבדם. ולכן שאר העמים עובדי עכו"ם היו מתרחקים, שלא היו שולטים בה כמו עכשיו, משום שלא נזונו אלא מהתמצית.

ואם תאמר, הרי ראינו כמה מלכים היו ששלטו בזמן שבית המקדש קיים על העולם. בא וראה, בבית ראשון, טרם

¹ שכינתא יש ב' ג' בחינות: הא', היא נקודה אמצעית ומשכנה בבית קדש הקדשים. הב', היא בחינה המתפשטת יותר ומשכנה בבית המקדש כולו. הג', היא בחינתה יותר מתגלת ומשכנה בירושלים (אור יקר).

² עי' תיקו"ז קל ע"א: דור הולך ודור בא דא עמודא דאמצעיתא איהו אזיל ואתי בגלגולא אבל שכינתא לעולם עומדת איהי לא אזלא בגלגולא ולא אתרכיבת באתר אחרא ובגין דא אתמר בה אשתך כגפן פוריה מה גפן לא קבילת הרכבה ממין אחרא מכל אילנא דעלמא הכי שכינתא לא קבילת עליה הרכבה אחרא בעלמא אלא מבעלה.

³ עי' פע"ח שער העמידה פי"ט: כי יד על כס י"ה, וארז"ל אין הכסא שלם, כי אות א' חסר מכסא, וידוע כי כסא בבריאיה.

⁴ שאז אין אחיזה לחצונים רק למנוע הנבואה שכינתא הוה צניעא בינייהו שהיתה מתלבשת דווקא באויר ארץ ישראל הטהור והקדוש ולא היתה מתלבשת החוצה באויר ארץ העמים הטמא כלל, וז"ש "ולא נפקא מגו ביתא וכו'" (אור יקר).

⁵ עי' עמק המלך (ש"ה פ"ע) היינו בקיעת מחיצה של ברזל המפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים.

⁶ עי' לעיל עח ע"א בשם הרמ"ז.

זהר לך לך

שלטין שאר עמין עכו"ם אלא אתזנו מתמצית ובה הוו שלטין ולא כל כך כיון דחבו ישראל וסאיבו ארעא כדין כביכול דחו לה לשכינתא מאתרה ואתקרבת לדוכתא אחרא וכדין שלטין שאר עמין ואתיהיב לון רשו לשלמאה

תא הוי ארעא דישראל לא שליט עלה ממנא אחרא בר קב"ה בלחודוי ובשעתא דחאבו ישראל והוו מקטרין לטעוון אחרנין בנו ארעא כביכול אדחייא שכינתא מאתרה ומשכי ומקטרי לאתקשרא טעוון אחרנין גו שכינתא וכדין אתיהיב לון שלטנותא בגין דקפרת קטרא¹ הוא לאתקטרא וכדין שלטו שאר עמין ובטלו נביאים וכל אינון דרגין עלאין לא שלטו בארעא ולא אעדיו שולטנותא דשאר עמין בגין דאינון משכו לשכינתא לגבייהו ועל דא בבית שני הא שולטנותא משאר עמין לא אעדיו וכל שכן בגלותא דשכינתא בשאר עמין² אתר דשאר ממנן שלטין ובגין כך כלחו ינקין מן שכינתא דאתקריבת גבייהו ועל

פה/א

דא בזמנא דישראל הוו שראן על ארעא ופלחי פולחנא דקב"ה שכינתא הות צנועה ביניהו ולא נפקת מגו ביתא לבר באתגלייא ובגין כך כל אינון נביאים דהוו בההוא זמנא לא נטלו נבואה אלא באתרה כדקאמרן ובגין כך יונה הוה ערק לבר מארעא קדישא דלא יתגלי עליה נבואה ולא יהך בשליחותא דקב"ה

ואי תימא הא חמינין³ דאתגלייא שכינתא בבבל דאיהו לבר הא אוקימנא דכתיב (יחזקאל א ג) היה היה דהוה מה דלא הוה מן קדמת דנא מיומא דאתבני בי מקדשא וההיא נבואה

שטמאו ישראל את הארץ, לא היו שולטים שאר העמים עובדי עכו"ם, אלא נזונו מן התמצית, ובה היו שולטים ולא כל כך. כיון שחטאו ישראל וטמאו את הארץ, אז כביכול דחו את השכינה ממקומה, והתקרבה למקום האחר, ואז שלטו שאר העמים ונתנה להם הרשות לשלוט.

בא וראה, על ארץ ישראל לא שולט ממונה אחר חוץ מהקדוש ברוך הוא לבדו. ובשעה שחטאו ישראל והיו מקטירים לאלהים אחרים שבתוך הארץ, כביכול נדחתה השכינה ממקומה, ומושכים ומקטירים לקשר עבודה זרה לתוך השכינה, ואז נתנה להם השליטה, משום שקטורת היא קשר להתקשר, ואז שלטו שאר העמים ובטלו נביאים, וכל אותן הדרגות העליונות לא שלטו בארץ, ולא הסירו את שליטת שאר העמים, משום שהם משכו את השכינה אליהם. ועל זה הנה בבית שני לא סרה השליטה משאר העמים, וכל שכן בגלות, ששכינה בשאר העמים, המקום ששם שולטים שאר הממונים. ולכן כולם יונקים מן השכינה שנקרבת אליהם. ועל

זה, בזמן שישראל היו שרויים על הארץ ועובדים את עבודת הקדוש ברוך הוא, השכינה היתה צנועה ביניהם, ולא יצאה מתוך ביתה החוצה בגלוי. ולכן כל אותם הנביאים שהיו באותו הזמן, לא נטלו נבואה אלא במקומה, כפי שאמרנו, ולכן יונה היה בורח מחוץ לארץ הקדושה, כדי שלא תתגלה עליו הנבואה, ולא ילך בשליחות של הקדוש ברוך הוא.

ואם תאמר, הרי ראינו שהתגלתה השכינה בבבל שהיא בחוץ, הנה פרשנו שכתוב "היה היה", שהיה מה שלא היה מלפני כן מיום שנבנה בית המקדש, והנבואה ההיא היתה לשעתה. וכתוב "על נהר כבר", הנהר שכבר היה מן היום שנברא העולם, והשכינה תמיד התגלתה עליו,

¹ לפי שהקטרת הוא מקשר המדרגות יחד ולכן נקרא בשם קטרת שהוא ל' קשור בלשון תרגום (ד"א). ומקשרים טעוון אחרנין בהקטרת זרות תוך השכינה. הרשב"ב (נ"א).

² נ"ל כי נתפזרו ישראל בגלות לכל האומות ולא תחת יד שר אחד כדי שלא תהיה השפעת הקדושה כולה לאומה אחת משא"כ כשהיה השפעה לישראל היה כולה להם ומדריגה רבה ירדו ישראל שמתחילה נטלו השרים של אומות מתמצית ישראל משא"כ עתה נוטלים ישראל מתמצית האומות ולא מתמצית השרים וירדו ישראל ב' מדרגות וז"ש ואתה תרד מטה מטה ב"פ. א"ם. ואפשר שנתפזרו לברר ע"ס העקביים והרגלים ואז תבא הגאולה (מא"י) (נ"א).

³ ולפי דבריך היה ראוי כיון שעדיין בית המקדש קיים שלא יהיה חזון נפרץ בחו"ל כי יחזקאל בגלות יכניה היה ועדיין בית המקדש קיים ובימיו נחרב (אור יקר).

זהר לך לך

לשעתא הות וכתוב (שם א) על נהר כבר נהר¹ דכבר הוה מיומא דאתברי עלמא ושכינתא אתגלייא תדיר עליה דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו' (נ"א) [שם האחד וגו'] ודא איהו חד מינייהו ותמן אתגלייא שכינתא לפום שעתא דאצטריכו לה ישראל לפום צעריהו אבל בזמנא אחרא לא אתגלייא² ובגין כך יונה בגין דלא תשרי עלוי שכינתא ולא תתגלי עליה³ אול מארעא קדישא וערק הה"ד (יונה א ג) מלפני יהו"ה וכתוב (שם י) כי ידעו האנשים כי מלפני יהו"ה הוא בורח

תא חזי כמה דשכינתא⁴ לא אתגלייא אלא באתרא דאתחזי לה אוף הכי לא אתחזי ולא אתגלייא אלא בבר נש דאתחזי לה דהא מן יומא דסליק על רעותיה דלוט לאתהפכא בסרחניה אסתלקת רוחא קדישא מאברהם וכד אסתלק לוט מניה מיד שרא רוח קודשא בדוכתיה הה"ד (בראשית יג יד) ויהו"ה אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו וגו'

תא חזי כיון דחמא אברהם דלוט הוה תב לסרחניה הוה דחיל אברהם אמר דילמא ח"ו בגין חברותא דדא אבידנא בגיניה חולקא קדישא דאעטר לי קב"ה כיון דאתפרש מניה א"ל שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם מאי מן המקום אשר אתה שם דאתדבקת ביה בקדמיתא⁵ ואתעטרת במהימנותא שלימתא צפונה⁶ ונגבה⁷ וקדמה⁸ וימה⁹ אלין אינון מסעיו דהוה בקדמיתא דכתיב (שם ג) וילך למסעיו וכתוב (שם יב ט) הלוך ונסוע הנגבה אלין דרגין עלאין דאתעטר במהימנותא שלימתא בקדמיתא וכדין אתבשר דלא יעדי מניה ומן בנוי

שכתוב "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו'", ("שם האחד וגו'"), וזהו אחד מהם. ושם נגלתה השכינה לפי שעה שישראל הצטרכו אותה לפי צערם. אבל בזמן אחר לא התגלתה. ולכן, כדי שלא תשרה עליו השכינה ולא תתגלה עליו, הלך יונה מארץ הקדושה וברח, זהו שכתוב "מלפני ה'", וכתוב "כי ידעו האנשים כי מלפני ה' הוא ברח".

בא וראה, כמו שהשכינה לא מתגלה אלא במקום הראוי לה, כמו כן אינה נראית ולא מתגלה אלא באדם שראוי לה. שהרי מיום שעלה על רצונו של לוט להתהפך לסורו הרע, הסתלקה רוח הקודש מאברהם. וכאשר לוט הסתלק ממנו, מיד שרתה רוח הקודש במקומה. זהו שכתוב "וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו וגו'".

בא וראה, כיון שראה אברהם שלוט היה שב לסורו הרע, אברהם היה פוחד, ואמר, אולי חס ושלום משום החברות עם זה אבדתי בגללו את החלק הקדוש שעטר אותי הקדוש ברוך הוא. כיון שנפרד ממנו, אמר לו, "שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם". מה זה "מן המקום אשר אתה שם", שנדבקת בו בתחלה והתעטרת באמונה השלמה. "צפונה ונגבה וקדמה וימה", אלו הם מסעיו שהיו בתחלה, שכתוב "וילך למסעיו", וכתוב "הלוך ונסוע הנגבה". אלו הדרגות העליונות שהתעטר באמונה השלמה בתחלה. ואז התבשר שלא

¹ עי' בבהגר"א על תז"ח כ"ז ע"ד וז"ל, נהר הוא מט"ט כולל כל החיות, מסט' דימינא נקרא נהר פלגיו ומסט' דשמאלא נהר דינור ומסט' דעד"א נהר כבר, עכ"ל.

² תימא בשלמא נבואה ראשונה ניחא אמנם שאר נבואות מאי איכא למימר, ואפשר שנחמתן הוא היות נבואה ביניהם תמידית ומה שאמר אבל בזמנא אחרא כלומר בזמן אחר קודם הגלות (אור יקר).

³ כאן דקדק וכו' שהנבואה היתה יורדת למטה על הנביא בלתי היות הנביא עולה אליה, וז"ש "דלא תשרי עליו וכו'".

⁴ מן הטעם ממש שכשאדם אינו הגון קלי' שולטים בו ואם תתגלה עליו שכינה נמצא מתלבשת באותם הקלי' שבו (אור יקר).

⁵ במלכות שהיא פתח הכניסה לקדושה וז"ש דאתדבקת בקדמיתא, כדי ליכנס לקדושה ואתעטרת במהימנותא שלימתא (אור יקר).

⁶ קו שמאל גבורה (נ"א).

⁷ קו ימין חסד (נ"א).

⁸ מזרח קו אמצעי ת"ת (נ"א).

⁹ מערב המסע האחרון מלכות (נ"א).

זהר לך לך

לעלמין דכתיב (שם יג טו) כי את כל הארץ אשר אתה רואה מאי אשר אתה רואה דא דרגא קדמאה¹ דאתגליא ליה כמה דאת אמר ליהוה הנראה אליו ובגין כך אשר אתה רואה² בגין דדרגא דא קדמאה אתכליל מכלהו דרגין³ וכלהו אתחזון ביה ובגין כך כי את כל הארץ אשר אתה רואה וגו'

רבי אלעזר אערע בבי אושפיזא בלוד והוה עמיה רבי חזקיה קם בליליא למלעי באורייתא קם רבי חזקיה גביה א"ל רבי אלעזר בקיסטרא דקוסטא⁴ חברייה שכיח⁵ פתח רבי אלעזר ואמר (שיר ב ג) כתפוח בעצי היער וגו' כתפוח דא קב"ה⁶ דאיהו חמיד ומתעטר בגונוני⁷ מכל שאר אילנין⁸ דלא אית דדמי ליה⁹ רשים איהו מכלא¹⁰ רשים הוא דלית אחרא כוותיה¹¹ בגיני כך בצלו חמדתי בצלו ולא בצלא אחרא¹² בצלו ולא בצלא דשאר ממנן¹³ חמדתי אימת¹⁴ מן יומא דהוה אברהם בעלמא דאיהו חמיד ורחים ליה לקב"ה באהבה כמה דאת אמר (ישעיה מא ח)

תזוז ממנו ומבניו לעולמים, שכתוב "כי את כל הארץ אשר אתה רואה". מה זה "אשר אתה רואה", זו הדרגה הראשונה שהתגלתה לו, כמו שנאמר "לה' הנראה אליו". ולכן אשר אתה ראה, משום שהדרגה הראשונה הזו נכללת מכל הדרגות, וכלן נראות בה. ולכן "כי את כל הארץ אשר אתה ראה וגו'".

רבי אלעזר נקלע לבית אכסניה בלוד, והיה עמו רבי חזקיה. קם [ר"א] בלילה לעסוק בתורה. קם רבי חזקיה אליו. אמר לו רבי אלעזר, החברים נמצאים בכפר רחוק. פתח רבי אלעזר ואמר, "כתפוח בעצי היער וגו'". "כתפוח", זה הקדוש ברוך הוא, שהוא נחמד ומתעטר בצבעיו מכל שאר האילנות שאין מי שדומה לו. רשום הוא מן הכל, רשום הוא שאין אחר כמותו, לכן "בצילו חמדתי", בצלו ולא בצל של אחר, בצלו ולא בצל של שאר הממונים. "חמדתי", מתי, מן היום שהיה אברהם בעולם, שהוא נחמד ואהב את הקדוש ברוך הוא באהבה, כמו שנאמר "אברהם אוהבי".

¹ מלכות שהיא הנגלת אליו וזה שאמר דאתגליא ליה לפרש המדרגה שנראה אליו ראשונה שהיא מלכות, דהא מסיק שלא נתגלה אליו לעולם אלא היא, בה היו מתגלים אליו הכל וזה שאמר צפונה ונגבה וכו' המתגלים במלכות (אור יקר).

² הוקשה לו א"כ מה הועיל במסעיו מאחר שלא נתן לו אלא זאת לז"א בגין וכו' כלומר בזה נתן את כולם כי המדה הזאת כלם נכללים בה. ז"ח (נ"א).

³ היינו מציאות הספירות בה וכולהו אתחזון ממש מציאות העליון (אור יקר).

⁴ באהל שלנים בו האורחים ונמכר להם הכל במדה שם מצוים תמיד חברים אשר הם עוברים ושבים שכן הם באו לאושפיזא א' בלוד כמבואר (ד"א). דקיטפא ה"ג ופירש בקשר האשכול קיסטרא הוא מלשון קשר כמו קסטר חד חויה ברגלוי פרשה שמיני קיטפא אשכול בערבי והכונה ע"ש שהיו מתקשרים יחד במ' הנק' אשכול ע"י עסקם בתורה וזהו חברייה שכיח (נ"א). אמנם עי' רש"י תענית כד ע"א ד"ה בקוסטא שפירושו כפר, ועי' רש"י ב"ק צח ע"א ד"ה היה לו, ש"קיסטרא" הוא מקום רחוק, ויש בו סכנת דרכים, לכן נראה שהוא לשון של גלות, וצ"ע.

⁵ נראה שר"א ור' חזקיה לא באו בבת אחת ללמוד אלא כל א' לבדו וכשקם ר"א לעסוק בתורה וקם ר' חזקיה גביה א"ר אלעזר בקוסטרא וכו' (מ"מ).

⁶ ת"ת שאיהו חמיד, שאין המלכות חושקת אחד מהספירות אלא הוא ועל חשק זה נבנה שיה"ש (אור יקר).

⁷ ירוק מסטרא דידיה, וחוויר מצד הגדולה, וסומק מצד הגבורה, וג' גוונים אחרים מצד ג' ספירות תחתונות והוא כולל ו"ק ומתעטר בהם (אור יקר). היינו סוד תרין עטרין מתרין גוונין חויר וסומק חד עטרא מצד אבא הנקרא חסד וחד עטרא מצד אי' הנקרא גבורה כנזכר בהאזינו דף רצ"א (ז"ח) (נ"א).

⁸ הם שאר הספירות שאף הם נכללות בר"ק (אור יקר).

⁹ כי אורו וענפיו הם עיקר כי שאר ספירות הם דומות זו לזו אמנם הת"ת אין לו דמיון (אור יקר).

¹⁰ דהיינו מצד היות כל שאר הספירות מעטירים אותו (אור יקר).

¹¹ דהיינו מצד היותו משובח בבחינת עצמו מפני שהוא קו ונקודה אמצעית (אור יקר).

¹² צל שר העולם שהוא ממונה בכחות הקדושה ועל ידו הייחוד בימי החול (אור יקר).

¹³ ע' פרים (אור יקר).

¹⁴ קשיא ליה דאם כן מאי חמדתי, היה לו לומר בצל אחמוד, דלעולם חמיד ליה, לא חמדתי עבר, לזה אמת אמיתי, שהרי חמדה זו תמידית ואינו מורה על הזמן וכו' שהורה על תחלת הזמן, ומשם ואילך לעולם חומדת ומלת חמדתי פי' התחלתי לחמוד והיינו מן יומא דהוה אברהם (אור יקר).

זהר לך לך

"ופריו מתוק לחכי", זה הוא יצחק, שהוא פרי קדוש.

אברהם אוהבי ופריו מתוק לחכי¹ דא הוא יצחק

דאיהו איבא קדישא²

דבר אחר בצלו חמדתי וישבתי דא יעקב ופריו מתוק לחכי דא יוסף הצדיק דעבד פירין קדישין בעלמא <ועל דא> (ו) כתיב (בראשית לו ב) אלה תולדות יעקב יוסף דכל אינון תולדות דיעקב יוסף איהו דעביד תולדות [נ"א ביוסף הצדיק קיימי דעביד תולדות כעין כלהו שבטים] (כעין כלהו שבטים) ובגין כך אקרון ישראל על שמא דאפרים דכתיב (ירמיה לא כ) הבן יקר לי אפרים וגו'

דבר אחר כתפוח בעצי היער דא אברהם דדמי ליה לתפוח דסליק ריהין³

פה/ב

ואתרשים במהימנותא⁴ שלימתא על כל בני דריה ואתרשים [חד] לעילא ואתרשים חד לתתא דכתיב (יחזקאל לג כד) אחד היה אברהם מאי טעמא הוה אחד דלא הוה אחרא בעלמא די סליק למהימנותא דקב"ה בר איהו א"ל רבי חזקיה והא כתיב (בראשית יב ו) ואת הנפש אשר עשו בחרן א"ל עד כען אינון לא הוו בדרגין עלאיין⁵ דאתעטר בהו אברהם לבתר א"ל תו שמענא דלא אקרי אברהם אחד עד דאסתלק ביצחק ויעקב⁶ כיון דאסתלק ביצחק ויעקב²³ והוה כלהו תלתהון אבהו דעלמא כדין אקרי אברהם אחד וכדין הוא תפוח בעלמא רשים מכל בני עלמא א"ל שפיר קא אמרת⁷

דבר אחר, "בצילו חמדתי וישבתי", זה יעקב, "ופריו מתוק לחכי", זה יוסף הצדיק, שעשה פירות קדושים בעולם. ועל זה כתוב "אלה תולדות יעקב יוסף", שכל אותם התולדות של יעקב (יוסף שהוא שעושה תולדות, נ"א ביוסף הצדיק הם עומדים, שעושה תולדות כעין כולם ד"א שבטים), ולכן נקראו ישראל על שם אפרים, שכתוב "הבן יקר לי אפרים וגו'".

דבר אחר, "כתפוח בעצי היער", זה אברהם שדומה לתפוח שמעלה ריחות,

ונרשם באמונה שלמה על כל בני דורו, ונרשם אחד למעלה ונרשם אחד למטה, שכתוב "אחד היה אברהם". למה היה אחד, שלא היה אחר בעולם שעלה לאמונת הקדוש ברוך הוא חוץ ממנו. אמר לו רבי חזקיה, והרי כתוב "ואת הנפש אשר עשו בחרן". אמר לו, עד כעת הם לא היו בדרגות עליונות שהתעטר בהם אברהם. אחר כך אמר לו, עוד שמעתי, שלא נקרא אברהם אחד עד שהתעלה ביצחק ויעקב. כיון שהתעלה ביצחק ויעקב (והרי) והיו כולם שלשתם אבות העולם, אז נקרא אברהם אחד, ואז הוא תפוח בעולם מצוין מכל בני העולם. אמר לו, יפה אמרת.

¹ הם דברי כנסת ישראל דהיינו ישראל למטה, והמלכות למעלה, שהכל דבר אחד, ואברהם התחיל לקסט המלכות ולעורר האהבה (אור יקר).

² הם דברי אברהם ודברי השכינה, שיצחק הוא נשמה קדושה נמשכה בקדושה מה שלא עשה כן לכל גוי עד עתה כי אברהם גר היה ולא נולד בקדושה (אור יקר).

³ ריח מצותיו ומעשיו הטובים דאלו גוונים לא אפשר (אור יקר).

⁴ עם היות שהיו בדור ההוא שם ועבר ומלכי צדק וצדיקים אחרים לא העלו ריח כתפוח אלא אברהם (אור יקר).

⁵ כלומר לא נתקשרו במדות כאברהם דכתיב וילך למסעיו כנז"ל ואם אברהם לא זכה בהם עדיין איך יזכו הם (נ"א).

⁶ מלת אחד לא יצדק על ספירת אחת אלא על כלל האצילות יחד, והיינו אחד לייחד הדין והרחמים והחסד (אור יקר).

⁷ לימדנו רשב"י בשיר השירים שכל פשטי ורזי התורה קישוטין לשכינה ואע"פ שא' חולק על חבירו הכל עושים קשוט וזהו אמרם שפיר קאמר אבל ת"ח כו'. ז"ח (כי אלו ואלו דברי אלקים חיים כפשטו שהם אמת כמ"ש רבני צרפת הביאם הריטב"א פ"ק דעירובין ולכן הכל קישוט לשכינה. מאי"ן) (נ"א).

זהר לך לך

דבר אחר כתפוח בעצי היער דא קב"ה¹ בן דודי דא קב"ה² בצלו דא קב"ה³ חמדתי וישבתי ביומא דאתגלי קב"ה על טורא דסיני וקבילו ישראל אורייתא ואמרו (שמות כד ז) נעשה ונשמע⁴ ופריו מתוק לחכי אלין מלין דאורייתא⁵ דכתיב בהו (תהלים יט יא) ומתוקים מדבש ונופת צופים דבר אחר ופריו מתוק לחכי אלין נשמתהון דצדיקיא דכלהו איבא [דעובדוין] דקב"ה וקיימי עמיה לעילא⁶ תא חזי כל נשמתין דעלמא דאינון איבא⁷ דעובדוין דקב"ה כלהו חד⁸ ברזא חד⁹ וכד נחתי לעלמא כלהו מתפרשין כגונוין (ד)דכר ונוקבא ואינון דכר ונוקבא מחוברין כחדא

ותא חזי תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא עביד נפש [ותיאובתא] (ורעות דתיאובתא) דדכורא לגבי נוקבא¹⁰ [עביד נפש ורעות דתיאובתא דדכורא לגבי נוקבא¹¹] ואתדבקו דיליה בה אפיק נפש וכליל תיאובתא [נ"א תיאובתיה] דנוקבא ונמיל לה ואתכליל תיאובתא תתאה בתיאובתא דלעילא ואתעבידו רעותא חדא בלא פרודא וכדין (נמיל) [כליל] כלא נוקבא ואתעברת מן דכורא ותיאובתין <ד>תרווייהו מתדבקן כחדא ועל דא כלא כליל דא בדא וכד נשמתין נפקין דכר ונוקבא כחדא נפקין לבתר

דבר אחר, "כתפוח בעצי היער" זה הקדוש ברוך הוא, "כן דודי" זה הקדוש ברוך הוא, "בצל" זה הקדוש ברוך הוא. "חמדתי וישבתי", ביום שנגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני וקבלו ישראל תורה ואמרו "נעשה ונשמע". "ופריו מתוק לחכי", אלו דברי התורה שכתוב בהם "ומתוקים מדבש ונופת צופים". דבר אחר, "ופריו מתוק לחכי", אלו נשמות הצדיקים שכולן פרי מעשיו של הקדוש ברוך הוא, ועומדות עמו למעלה. בא וראה, כל נשמות העולם שהן פרי מעשיו של הקדוש ברוך הוא, כולן אחד בסוד אחד. וכשירדות לעולם, כולן נפרדות כצבעים זכר ונקבה, והן זכר ונקבה מחוברין יחד.

ובא וראה, תשוקת הנקבה לזכר עושה נפש, ותשוקת הזכר לנקבה עושה נפש. והרצון של תשוקת הזכר לנקבה והתדבקותו בה מוציאה נפש, וכולל תשוקת (תשוקתו) הנקבה ונוטל אותה, ונכללת התשוקה התחתונה בתשוקה שלמעלה, ונעשית רצון אחד בלי פירוד. ואז הנקבה (נוטל) כולל הכל ומתעברת מן הזכר, והתשוקות של שניהם נדבקות יחד, ועל כן הכל כלול זה עם זה. וכשהנשמות יוצאות, הן יוצאות יחד זכר ונקבה. אחר כך, כיון שירדות, נפרדות זו לצד זה וזו לצד

¹ מלכות (אור יקר). ת"ת (מ"מ).

² ת"ת (אור יקר). יסוד ד"א (מ"מ). היכא דדכורא שריא נוק' לא סלקא בשמא וז"ש כתפוח בעצי היער פירוש כמו שהת"ת בהיותו בעלמא דנוקבא עולה סנדלפון שהוא בגימטריא יער כי שם לפניו נוק' לא סלקא בשמא כנז' כן דודי ת"ת רשום מכל הבנים ו"ק ואני בצל צלו שהוא מיצל במ' והמ' מיצל באופן שהוא היער היה אבל לשעבר הייתי יושב בצלו ממש. ז"ח (נ"א).

³ דעת. צלו היינו הצלם אל מציאות זה שהוא סוד הדעת העליון שהוא צלם ונשמה אל הת"ת, ושם היא חומדת להדבק עם הבינה (אור יקר). מלכות שהיא היתה מדברת בסיני כדכתיב, וידבר אלקים (מ"מ).

⁴ לעיל פב ע"ב (ד"א).

⁵ שכן פרי הת"ת והמלכות תורה שבכתב ותורה שבעל פה (אור יקר).

⁶ נשמות עולות בבינה ונקשרות שם עם הדעת בסוד עסק התורה שעסקו בעולם הזה א"כ קיימי עמיה לעילא, שהרי נשמות הנקבות הם למטה בנקבה ואין להם עליה, ועוד היאך הנקבות הם פרי הזכר שאינם אלא מכח המלכות, לזה מפרש איך נשמות הזכרים הנקבות כולם יוצאות מלמעלה (אור יקר).

⁷ עיין בפרדס רמונים מהרמ"ק שער ח פרק כב ופקודי רמו ע"א (ד"א).

⁸ דבקים יחד זכר ונקבה בלי פירוד (אור יקר).

⁹ בסוד יחוד ת"ת ומלכות למעלה (אור יקר).

הנשמות הם סוד הנקודים שהיו נעלמים במוחא דאבא והם סוד התורה וכל סוד האצילות שהם עובדוין דקב"ה (זהר הרקיע).

¹⁰ ולגבי תיאובתא דדכורא לא אמר תיאובתא אלא רעותא דתיאובתא והענין שאין הכוונה שישיע הזכר בנקבה הנפש עתה אלא עתה העסק במציאות שתיהם בזכר וכי' אמנם הזכר תיאובתא דדכורא לא ממש תיאובתא שהשפיעו בה עדיין אלא רעותא דתיאובתא, פי' רצון שהוא רוצה להשפיע ובהיות ב' מיני שפע אלו בזכר, הא' שפע הנקבה לגבי מעהל שבו וה' שפע שרוצה הזכר להשפיע (אור יקר).

¹¹ פי' הרצון שכל האברים שבגוף מסכימים להוציא זרע מן המוח בשם סוד רצון (זהר הרקיע).

זהר לך לך

כיון דנחתי מתפרשן דא לסטרא דא ודא לסטרא דא וקב"ה מזווג לון לבתר ולא אתייהיב זווגא לאחרא אלא לקב"ה בלהודוי דאיהו ידע זווגא דלהון לחברא לון כדקא יאות זכאה הוא בר נש דזכי בעובדוי ואזיל באורח קשוט בגין דאתחבר נפש כנפש כמה דהו מעקרא דהא אי זכי בעובדוי דא הוא בר נש שלים כדקא יאות ובגין כך כתיב (שיה"ש ב ג) ופריו מתוק לחכי דהוא בתקונא¹ מברך לאתברכא מניה עלמא בגין דכלא בעובדין דבר נש תליא אי זכי אי לא זכי

א"ר חזקיה הכי שמענא דכתיב (הושע יד ט) ממני פריך נמצא קב"ה אמר לה לכנסת ישראל ממני ודאי פריך נמצא פריי נמצא לא כתיב אלא פריך ההוא תיאובתא דנוקבא דעביד נפש ואתכליל בתוקפא דדכורא ואתכליל נפש כנפש ואתעבידו חד כליל דא בדא כדאמרן לבתר אשתכחו תרווייהו בעלמא ודא בחילא דדכורא אשתכח איבא דנוקבא דבר אחר בתיאובתא דנוקבא אשתכח איבא דדכורא דאי לאו תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא לא אתעבידו פירין לעלמין הה"ד ממני פריך נמצא

ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו' (בראשית יד א) רבי יוסי פתח (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו' את הפסוק הזה בארו החברים, אבל הפסוק הזה הוא בסוד של החכמה, שהרי שנינו, שבעה רקיעים עשה הקדוש ברוך הוא למעלה, וכולם להודיע את כבוד הקדוש ברוך הוא, וכולם עומדים להודיע את סוד האמונה העליונה.

בא וראה, יש רקיע עליון סתום למעלה מאותם השבעה, וזהו הרקיע שמנהיגם ומאיר לכולם, וזה אינו נודע, ועומד בשאלה שלא ידועה, משום שהוא סתום ועומק, וכולם תמהים עליו. ולכן נקרא מ"י. כמו שפרשוה שכתוב "מבטן מי יצא הקרח", ונאמר, זה הוא הרקיע העליון

זה, והקדוש ברוך הוא מזווג אותן אחר כך. והזווג לא ניתן לאחר, אלא לקדוש ברוך הוא לבדו, שהוא יודע את זווגם לחבר אותם כראוי. אשרי האיש שזוכה במעשיו והולך בדרך האמת כדי שתתחבר נפש בנפש כמו שהיה בתחילה. שהרי אם הוא זוכה במעשיו, זהו אדם שלם כראוי. ולכן כתוב "ופריו מתוק לחכי", שהוא בתיקון מבורך שיתברך ממנו העולם, משום שהכל תלוי במעשי האדם אם זוכה ואם לא זוכה.

אמר רבי חזקיה, כך שמעתי, שכתוב "ממני פריך נמצא". הקדוש ברוך הוא אמר לכנסת ישראל, ודאי ממני פריך נמצא. לא כתוב פריי נמצא אלא פריך, אותה תשוקת הנקבה שעושה נפש ונכללת בכח הזכר, ונכללת נפש בנפש, ונעשית אחת כוללת זו בזה, כפי שאמרנו. לאחר מכן נמצאים שניהם בעולם, וזה בכח הזכר נמצא פרי הנקבה. דבר אחר, בתשוקת הנקבה נמצא פרי הזכר, שאם לא תשוקת הנקבה לזכר, לא נעשו פירות לעולמים. זהו שכתוב "ממני פריך נמצא".

"ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו'". רבי יוסי פתח, "מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו'", את הפסוק הזה בארו החברים, אבל הפסוק הזה הוא בסוד של החכמה, שהרי שנינו, שבעה רקיעים עשה הקדוש ברוך הוא למעלה, וכולם להודיע את כבוד הקדוש ברוך הוא, וכולם עומדים להודיע את סוד האמונה העליונה.

בא וראה, יש רקיע עליון סתום למעלה מאותם השבעה, וזהו הרקיע שמנהיגם ומאיר לכולם, וזה אינו נודע, ועומד בשאלה שלא ידועה, משום שהוא סתום ועומק, וכולם תמהים עליו. ולכן נקרא מ"י. כמו שפרשוה שכתוב "מבטן מי יצא הקרח", ונאמר, זה הוא הרקיע העליון

¹ פירוש מתוק שהוא מתוקן כמה גדול תיקון הנפש שמתברכות העולמות ע"י. וזווגין שאינם עולים יפה אינהו דאפסידו אנפשייהו. ז"ח (נ"א).

² חג"ת נה"ם (אור יקר).

³ הספירות הם להודיע גדולת מאצילם אל זולתו וכו' "דקב"ה" דהיינו בינה (אור יקר).

⁴ גם הספירות נקראו מהימנותא פעמים רבות אמר מהימנותא עילאה דהיינו גבוה מעל גבוה (אור יקר).

⁵ ב' בחי' הא' עילאה שהיא נקשרת עם הכתר. והחכמה סתים שאפילו בהיות בחינתה על התחתונות היא סתימה ונעלמת (אור יקר).

⁶ פ' בינה המנהגת לחג"ת נה"ם שהם ז' רקיעים ובינה נק' מ"י. הרש"ב (נ"א).

⁷ כנגד ב' בחי' אלו יש לה ב' פעולות על הספירות, הא', "דדבר" דהיינו היותה על הספירות מנהגת אותם. הב', שהיא מקבל מהעליון להאירם וז"ש "ונהיר לון".

זהר לך לך

בשאלתא דלא ידיעא¹ בגין דאיהו סתים ועמיק²
וכלא תוהינ³ עליה ובגין כך אקרי מ"י כמה
דאוקמוה דכתיב (איוב לח כט) מבטן מי יצא
הקרה⁴ ואתמר⁵ והאי הוא רקיעא עלאה

פו/א

דקיימא על כל אינון שבעה⁶

ואית לתתא רקיעא דאיהו תתאה מכלהו ולא
נהיר ובגין דאיהו תתאה דלא נהיר⁷ ההוא רקיעא
דעליהו אתחבר ביה ואלין תרינ אתוון⁸ כליל לון
בגויה ואקרי ים דההוא רקיעא עלאה דאקרי מ"י
בגין דכל אינון רקיעין אחרנין אתעבידו נחלין⁹
ועאלין לגביה¹⁰ וכדין איהו ים עלאה ועבד
איביין¹¹ ונונין¹²²⁴ לזנייהו¹³ ועל דא אמר דוד
(תהלים קד כה) זה הים גדול¹⁴ ורחב ידיים¹⁵ שם
רמש¹⁶ ואין מספר חיות קטנות¹⁷ עם גדולות ועל
דא כתיב (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח צדק

שעומד על כל אותם השבעה.

ויש למטה רקיע שהוא תחתון מכולם
ולא מאיר, ומשום שהוא תחתון שלא
מאיר, אותו הרקיע שעליהם מתחבר עמו,
ושתי האותיות הללו הוא כוללם בתוכו,
ונקרא ים, שאותו הרקיע העליון שנקרא
מ"י. משום שכל אותם הרקיעים האחרים
נעשים נחלים ונכנסים אליו, ואז הוא הים
העליון, ועושה פירות ודגים למיניהם. ועל
זה אמר דוד "זה הים גדול ורחב ידיים שם
רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות",
ועל זה כתוב "מי העיר ממזרח צדק יקראהו
לרגלו". "מי העיר ממזרח", זה אברהם,
"צדק יקראהו לרגלו", (זו שרה. ד"א "צדק
יקראהו לרגלו וגו'") זה הוא הרקיע התחתון

¹ ומפני ב' בחי' אלו אשר לה יש לה עוד ב' עניינים הא' מפני שתופה עם התחתונות מתגלה קצת בהם וזה שאמר "וקיימא בשאלתא", אמנם היא שאלה בלא לשובה וזה שאמר "דלא ידיעא" (אור יקר).

² אין הכוונה באומרו דקיימא בשאלתא שאלת מה ענין זה ששאלה זו מורה השגת דבר מה ושואל מה עניינו עד שמטעם זה תקרא המלכות מ"ה אלא הכוונה שאלת התמיה כמי שאינו משיג כלל וזה שאמר ובגין דאיהו סתים ועמיק (אור יקר).

³ כלם מתמיהים (ד"א).

⁴ ת"ת וכו' נמצא המקום שממנו יצא ונאצל הת"ת נקרא מ"י (אור יקר).

⁵ בהקדמה א ע"ב ופ' ויחי רלז ע"ב (ד"א).

⁶ פ' מילת מ"י מורה על ב' בחי' אלו, דהיינו "רקיעא עילאה" שהוא בחינתה עם העליונות. "דקיימא על אינון" וכו' היינו בחינתה עם התחתונות. וזה מ"י, מ', אימא דרביעא על בנין, מרובעת ודאי. י' דהיינו סתימאה (אור יקר).

⁷ כי העלם הבינה אין ראוי שיתגלה על ידי ו"ק, כי הוא גילוי הרבה אחר שהם נהירין, אלא ע"י המלכות שהיא תתאה דלא נהיר (אור יקר).

⁸ פ' אותיות מ"י שהם בבינה מורות י' על העלמה, ומ' על גלויה כדפירשתי, במלכות נתהפך החותם באותיות י"ם שמורה י"ם הגלות מ"י בה (אור יקר).

⁹ דהיינו שהוא קבוץ השפע כולו והספירות האמצעים נחלים (אור יקר).

¹⁰ ולא אמר ונגדין לגביה מפני שממש מציאותם נכנס בתוך מציאותה וע"י קיבוץ כל אותם המציאות בתוכה היא נעשת ים ומתעלמת על ידם בעילוי וזכוך וזה שאמר וכדין איהו ים עילאה (אור יקר).

¹¹ היינו נשמות הצדיקי' שמשפעת לעולם (נ"א).

¹² הם ב' מינים: איבין נשמות, רוחין מלאכים (אור יקר). כדפי' פ' וארא ר"ל אינון נונין אינון שליחן בעלמין וכו' כדגים רצים ושבים לעשות רצון קונם (נ"א). ע"י בהגר"א על תיקו"ז מב ע"א שנונין המה בחי' היסוד ששרשו בדעת, ואיבין המה בחינת הפרי שכן המה תולדות היסוד.

¹³ כדפירשו בתיקו"ז (לב ע"ב) מנהון דרישא מנהון דעיינין וכו' (אור יקר).

¹⁴ היא מדת המלכות ונעשית גדול על ידי הנחלים כדלעיל (אור יקר).

¹⁵ יש בה בחינות רבות לכל התחתונים ולכל העליונים (אור יקר).

¹⁶ הם כחות הדין התחתונים מלשון ויהי ערב מתרגמינן והוה רמש וכן פ' בזהר בפרשת בראשית (אור יקר).

¹⁷ הם ד' חיות עם גדולות הם ד' חיות דאצילות שבה ובמקום אחר בזהר (תיקו"ז מד ע"ב) פרשו חיות קטנות שם אדני' עם גדולות שם הוי"ה (אור יקר).

זהר לך לך

יקראהו¹ לרגלו מי העיר ממזרח דא אברהם צדק יקראהו לרגלו [נ"א דא שרה ד"א צדק יקראהו לרגלו וגו'] דא הוא רקיעא תתאה דכלהו רקיעין דאתעביד ים יתן לפניו² גוים מאן האי הוא רקיעא תתאה דאמרן דעביד נוקמין ואפיל שנאין

ובהאי אשתבח דוד ואמר (תהלים יח מא) ואויבי נתתה לי עורף ומשנאי אצמיתם יתן לפניו גוים אלין אינון עמין דהוה רדיף עליהון אברהם וקב"ה הוה קטיל לון (נ"א) ומלכים ירד (>נ"א מאי ירד אלא) אלין מלכין דממנן לעילא עליהו יתן לפניו גוים אלין עמין דלתתא ומלכים ירד אלין ממנן רברבן דלעילא³ דכד עביד קב"ה דינא (בעלמא) [בעמא] בכלא עביד דינא בעילא ותתא

ירדפם יעבור שלום אורח ברגליו לא יבא (שם) ג) ירדפם דא אברהם דאברהם הוה רדיף לון וקב"ה הוה עבר קמיה וקטיל לון דכתיב (שם) יעבור שלום דא קב"ה דאקרי שלום⁴ אורח ברגליו לא יבא וכי סלקא דעתך דהוה אברהם אזיל בגו ענני או בגו סוסוון ורתיכין אלא אורח ברגליו לא יבא דלא הוה [אזיל] קמיה דאברהם לא [מלאכא] (מלאכא) ולא שליחא⁵ אלא קב"ה בלחודו⁶ דכתיב (שם) אורח ברגליו מאן רגליו אלין מלאכין דאינון תחותי דקב"ה כמה דאת אמר (זכריה יד ד) ועמדו רגליו ביום ההוא וגו'

דבר אחר (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח תא חזי בשעתא דקב"ה אתער עלמא לאייתאה לאברהם ולקרבא ליה לגביה האי אתערותא בגין דזמין יעקב למיפק מניה ולקיימא תריסר שבטין כלהו זכאין קמיה דקב"ה צדק יקראהו לרגלו דקב"ה הוה קרי ליה תדיר מן יומא דאתברי עלמא כמה דאת אמר (שם ד) קורא

של כל הרקיעים שנעשה ים. "יתן לפניו גוים", מי זה. הוא הרקיע התחתון שאמרנו, שעושה נקמות ומפיל שונאים.

ובזה השתבח דוד ואמר "ואויבי נתתה לי עורף ומשנאי אצמיתם". "יתן לפניו גוים", אלו הם העמים שהיה אברהם רודף אחריהם, והקדוש ברוך הוא היה הורג אותם. ("ומלכים ירד", (מה זה "ירד", אלא) אלו המלכים שממונים למעלה עליהם. "יתן לפניו גוים", אלו העמים שלמטה). "ומלכים ירד", אלו הממונים הגדולים שלמעלה, שכאשר הקדוש ברוך הוא עושה דין בעולם (בעם), הוא עושה דין בכל, במעלה ובמטה.

"ירדפם יעבור שלום אורח ברגליו לא יבוא". "ירדפם", זה אברהם, שאברהם היה רודף אותם, והקדוש ברוך הוא היה עובר לפניו והורג אותם, שכתוב "יעבור". "שלום", זה הקדוש ברוך הוא שנקרא שלום. "אורח ברגליו לא יבוא", וכי עולה על דעתך שאברהם היה הולך בתוך העננים או בתוך סוסים ומרכבות, אלא "אורח ברגליו לא יבוא", שלא היה הולך לפני אברהם לא מלאך ולא שליח, אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, שכתוב "אורח ברגליו". מי זה "רגליו", אלו המלאכים שתחתיו של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר "ועמדו רגליו ביום ההוא וגו'".

דבר אחר, "מי העיר ממזרח", בא וראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא העיר את העולם להביא את אברהם ולקרב אותו אליו, ההתעוררות הזו [היתה] משום שעתיד היה לצאת ממנו יעקב ולהעמיד שנים עשר שבטים כולם צדיקים לפני הקדוש ברוך הוא. "צדק יקראהו לרגלו", שהקדוש ברוך

¹ כלומר מ"י הנזכר יקראהו לצד לרגלו שהיא רקיעא תתאה רגליו דמי ודאי יקראהו לצדק ויתקנהו שיהיה י"ם (אור יקר).

² לאברהם, שנעשה מרכבה לחדס לעשותה ים (אור יקר).

³ אלו שרי מעלה משבעים אומות שבעולם (ד"א).

⁴ דאיקרי שלום ת"ת, שהוא מלך שהשלום שלו, יסוד שלו. וגם הוא שלום בין גדולה וגבורה. וא"ת והא לעיל קאמר צדק יראהו לרגלו יתן וכו', דהיינו מלכות, והכא קאמר יעבור שלום, ואפשר בשלום היינו ת"ת ועבר קמיה והנוגף היתה המלכות (אור יקר).

⁵ וה"פ ירדפם יעבר שלום דא קב"ה ולא בא שום מלאך שהם רגליו לעבור עמו וכאלו אמר רגליו באורח לא יבא. ז"ח (נ"א).

⁶ עי' זהר הרקיע.

זהר לך לך

הדורות מראש ובגין כך צדק יקראהו ודאי לרגלו
לאתהברא ביה בפולחניה ולקרבא ליה לגביה
כמה דאת אמר (שמות יא ח) העם אשר ברגליך

דבר אחר (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח
דמתמן שרותא¹ דנהורא לאנהרא² בגין דדרום³
ההוא תוקפא דנהורא דיליה מגו מזרח איהו⁴ ועל
דא מי העיר ההוא נהורא דדרום ממזרח⁵ בגין
דאיהו נטיל⁶ ואתון בקדמיתא ותיאובתא דההוא
רקיעא עלאה⁷ למיהב ליה למזרח⁸ צדק יקראהו⁹
לרגלו דא מערב דאיהו קרי ליה תדיר ולא שכיך
כמה דאת אמר (תהלים פג ב) אלהים אל דמי
לך אל תחרש ואל תשקוט אל בגין דמערב אתער
תדיר לגביה יתן לפניו גוים ומלכים ירד דהא
מניה קביל תוקפא לאכנעא כל אינון עמין
דעלמא

רבי יהודה אמר (ישעיה מא ב) מי העיר
ממזרח דא אברהם [דלא] (ולא) נטיל אתערותא
לגבי קב"ה אלא ממזרח בגין דחמא שמשא
דנפיק בצפרא מסטרא דמזרח נטיל אתערותא
לנפשיה דאיהו קב"ה אמר דא הוא מלכא דברא
יתי פלח [ליה] [לירחא] כל ההוא יומא לרמשא
חמא שמשא דאתכניש וירחא נפקת [וסיהרא
נהרא] אמר דא הוא ודאי דשליט על ההוא
פולחנא דפלחית כל האי יומא דהא אתחשך
קמיה ולא נהיר פלח ליה כל ההוא ליליא לצפרא
חמא דאזלא חשוכא ואתנהיר סטרא דמזרח
אמר ודאי כל אלין מלכא אית עליהו ושליט
דאנהיג לון כיון דחמא קב"ה תיאובתא דאברהם

הוא היה תמיד קורא לו מיום שנברא
העולם, כמו שנאמר "קורא הדורות מראש",
ולכן צדק יקראהו ודאי לרגלו, להתחבר בו
בעבודתו, ולקרב אותו אליו, כמו שנאמר
"העם אשר ברגליך".

דבר אחר, "מי העיר ממזרח", שמשם
ראשית האור להאיר, משום שהדרום, אותו
הכח של האור שלו הוא מן המזרח, ועל כן,
"מי העיר" אותו האור של הדרום, "ממזרח"
משום שהוא נוסע ונזון בראשונה,
ותשוקתו של אותו הרקיע העליון לתת
למזרח. "צדק יקראהו לרגלו", זה המערב,
שהוא תמיד קורא לו ולא שוקט, כמו
שנאמר "אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל
תשקוט א"ל". משום שהמערב תמיד
מתעורר אליו. "יתן לפניו גוים ומלכים
ירד", שהרי ממנו מקבל את הכח להכניע
את כל אותם העמים של העולם.

רבי יהודה אמר, "מי העיר ממזרח", זה
אברהם, שלא נטל התעוררות אל הקדוש
ברוך הוא אלא ממזרח. משום שראה את
השמש שיוצאת בבוקר מצד המזרח, נטל
התעוררות לנפשו שהוא הקדוש ברוך הוא.
אמר, זה הוא המלך שברא אותי. עבד לו כל
היום ההוא. לערב ראה השמש שנאסף
(והלבנה יוצאת) והלבנה מאירה. אמר, זה
הוא ודאי ששולט על אותה העבודה
שעבדתי כל היום הזה, שהנה נחשך לפניו
ולא מאיר. עבד לו כל הלילה ההוא. לבוקר
ראה שהלכה החשיכה והאיר צד המזרח.
אמר, ודאי כל אלו יש עליהם מלך ושליט
שמנהיג אותם. כיון שראה הקדוש ברוך
הוא את תשוקתו של אברהם אליו, אזי

¹ פי' מת"ת שהוא ראשון לששה קצוות כי מהגוף מתפשטים הזרועות ולכן הבינה הנקראת מ"י העיר שפע ממזרח שהוא ת"ת לגבי דרום שהוא החסד (אור יקר).

² פי' מזרח הוא ת"ת דז"א ושם בחזה דז"א נשלם יסוד דאימא ונתגלו ה' חסדים דאימא חסד הראשון הלך לחסד דז"א, וחסד ב' לגבורה וכן על זה הדרך, וז"ש דמתמן שירותא דנהורא לאנהרא לפי ששם נתגלו החסדים וגבורות דאימא בלי מסך (מ"מ).

³ שהוא חסד (מ"מ).

⁴ שר"ל חסד ראשון של ה' חסדים דאימא שבא לחסד דז"א הוא מיסוד דאימא שבת"ת ז"א ומת"ת דאימא מתחלקים (מ"מ).

⁵ כנ"ל דאיהו נטיל ואתון בקדמיתא פי' שת"ת הוא מקבל הארת אימא בראשונה וז"ש ותיאובתא דההוא רקיעא עילאה למיהב ליה למזרח (מ"מ).

⁶ פי' הת"ת הוא על החסד לגבי בינה (אור יקר).

⁷ פירוש בינה (נ"א).

⁸ פירוש ת"ת. א"מ (נ"א).

⁹ צדק יקראהו אל הת"ת לרגלו להתחבר אליו כדלעיל מיניה קביל תוקפא מלכות מהת"ת (אור יקר).

זהר לך לך

לגביה כדין אתגלי עלוי ומליל עמיה דכתיב (שם) צדק יקראהו לרגלו¹ דמליל עמיה ואתגלי עליה רבי יצחק פתח (שם מה יט) דובר צדק מגיד מישרים²

פ"ב

קב"ה כל מלוי אינון בקושטא ועביד מישרים במה עביד מישרים בגין דכד ברא קב"ה עלמא לא הוה קאים³ והוה מתמוטט להכא ולהכא⁴ א"ל קב"ה לעלמא מה לך דאת מתמוטט א"ל רבוננו של עולם לא יכילנא למיקם דלית בי יסודא⁵ על מה דאתקיים א"ל הא אנא זמין למיקם בך חד צדיק דאיהו אברהם די ירחים לי מיד קאים עלמא בקיומיה הה"ד (בראשית ב ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם⁶ אל תקרי בהבראם אלא באברהם באברהם מתקיים עלמא

אמר רבי חייא מגיד²⁵ מישרים דהא אתיב ליה עלמא לקב"ה ההוא אברהם זמין הוא דיפקון מניה בנין דיהריבו מקדשא ויוקידו אורייתא [[למיפק] <לנפקא> מניה ישמעאל א"ל הא יצחק א"ל זמין [לנפקא] <למיפק> מניה עשו <חייבא> דיהרב בי מקדשא ויוקיד אורייתא] אמר ליה זמין חד בר נש למיפק מניה דאיהו יעקב ויפקון מניה תריסר שבטין כלהו זכאין מיד אתקיים עלמא בגיניה הה"ד מגיד מישרים⁷

רבי אלעזר אמר הא אתערנא וידבר ויגד ויאמר⁸ כלהו לטעמייהו מתפרשן וידבר איהו באתגליא⁹ דרנא לבר דלא איהו דרנא פנימאה כאינון דרגין עלאין ודא איהו (ישעיה מה יט)

התגלה אליו ודיבר עמו, שכתוב "צדק יקראהו לרגלו", שדיבר עמו והתגלה עליו. רבי יצחק פתח, "דובר צדק מגיד מישרים".

כל דברי הקדוש ברוך הוא הם אמת ועושה מישרים. במה הוא עושה מישרים, משום שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא היה עומד, והיה מתמוטט לכאן ולכאן. אמר הקדוש ברוך הוא לעולם, מה לך שאתה מתמוטט. אמר לו, רבוננו של עולם, איני יכול לעמוד, שאין בי יסוד על מה שאתקיים. אמר לו, הרי אני עתיד להעמיד בך צדיק אחד שהוא אברהם שיאהב אותי. מיד עמד העולם בקיומו. זהו שכתוב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם, באברהם מתקיים העולם.

אמר רבי חייא, "מגיד מישרים", שהנה השיב העולם לקדוש ברוך הוא, אותו אברהם עתיד הוא שיצאו ממנו בנים שיחריבו את המקדש וישרפו את התורה, (לצאת ממנו ישמעאל. אמר לו, הנה יצחק. אמר לו, עתיד לצאת ממנו עשו הרשע שיחריב את בית המקדש וישרוף התורה). אמר לו, עתיד אדם אחד לצאת ממנו שהוא יעקב, ויצאו ממנו שנים עשר שבטים כולם צדיקים. מיד התקיים העולם בשבילו. זהו שכתוב "מגיד מישרים".

רבי אלעזר אומר, הרי הערנו, וידבר, ויגד, ויאמר, כולם לטעמם מתפרשים. וידבר הוא בגלוי, דרגה חיצונית שאינה דרגה פנימית כמו אותן הדרגות העליונות, וזהו "דובר צדק". ויגד הוא רמז לדרגה פנימית עליונה ששולטת על הדיבור, וזהו "מגיד מישרים". מי מישרים, זו הדרגה העליונה

¹ אפשר לומר מלשון חבור וכו' ואפשר וכו' שהוא לשון דבור (אור יקר).

² מגיד במעשה (אור יקר). הגדה בת"ת הנק' מישרים שמכריע בין חו"ג (מ"מ).

³ נ"ל דז"ש משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה ר"ל תחלה עלה ברצונו לברוא העולם במדה"ד זהו שם מ"ב ואז מוט מתמוטטה ארץ ואח"כ בהצטרף הקב"ה מדת החסד שהוא שם ע"ב כנ"ל שיש בו ר"ו אותיות כמנין יראה אז שקטה. א"מ (נ"א).

⁴ היה מוכן להיות נפעל במהירות לפי מעשה התחתונים אם כשרים לטובה ואם רעים לרעה ולא היה לו קיום במדה אחת ואין זה רצון הבורא אלא להאריך (אור יקר).

⁵ צדיק, שבזכותו יתקיים העולם לטובה, אף אם יש חוטאים רבים, מישרים היינו שנתיישר (אור יקר).

⁶ לעיל ג ע"ב וכה ע"א (ד"א).

⁷ לשון רבים (נ"א).

⁸ ת"ת מצד המלכות שבו (אור יקר).

⁹ מלכות (אור יקר).

זהר לך לך

דובר צדק¹ ויגד איהו רמו לדרגא פנימאה עלאה דשלטאה על דבור² ודא הוא מגיד מישרים³ מאן מישרים דא דרגא עלאה דיעקב שרייא ביה הה"ד (תהלים צט ד) אתה⁴ כוננת מישרים ובגין כך מגיד²⁶⁵ כתיב ולא כתיב דובר

א"ר יצחק והא כתיב (דברים ד יג) ויגד לכם את בריתו⁶ א"ל הכי הוא ודאי איהו דרגא דשלטא על תתאה⁷ דאיהו דובר צדק וכלא (בה) [איהו]²⁷ לאסתכלא (איכא⁸) [הכא] >נ"א אתיא < תא חזי דאע"ג דדבור איהו תתאה לא תימא דלאו עלאה איהו אלא ודאי <דבור> מלייא איהו מכלא ודרגא עלאה איהו וסימניך (שם לב מו) כי לא דבר רק הוא מכם

רבי אלעזר הוה אזיל לבי תמוי והווי עמיה רבי חייא ורבי יוסי ורבי חזקיה אמר רבי אלעזר הא מינא דאתערותא דלעילא⁹ לאו איהו אלא כד אתער לתתא דהא אתערותא דלעילא בתיאובתא דלתתא¹⁰ תלייא (מלתא)

פתח ואמר (תהלים פג ב) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל דא הוא אתערותא דלתתא בגין לשלטאה אמר דוד אלהים אל דמי לך לאתערא לגבי עלאה ולא תחברא גבי ימינא¹¹ מאי טעמא בגין (שם ג) כי הנה אויביך יהמיון וגו' (וכתיב) כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יכרותו ובגין כך אלהים אל דמי לך לאתערא לגבי עילא דהא כדין אתערת ימינא וקפירת לה בהדה וכד אתקשרת בימינא כדין אתבר שנאין

שיעקב שרוי בה, זהו שכתוב "אתה כוננת מישרים", ולכן כתוב "מגיד", ולא כתוב דובר.

אמר רבי יצחק, והרי כתוב "ויגד לכם את בריתו". אמר לו, כך הוא ודאי, היא הדרגה ששולטת על התחתונה שהיא דובר צדק, והכל (בה) הוא (לשתול הפרי) (יש) להסתכל כאן (בא). בא וראה, שאף על גב שהדיבור הוא תחתון, אל תאמר שאינו עליון, אלא ודאי הדיבור הוא מלא מן הכל והוא דרגה עליונה, וסימן לדבר "כי לא דבר ריק הוא מכם".

רבי אלעזר היה הולך לבית חמיו, והיו עמו רבי חייא ורבי יוסי ורבי חזקיה. אמר רבי אלעזר, הנה ראיתי שהתעוררות של מעלה אינה אלא כשמתעורר למטה, שהרי ההתעוררות של מעלה תלויה (הדבר) בתשוקה של מטה.

פתח ואמר, "אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל", זו היא ההתעוררות של מטה, כדי לשלוט. אמר דוד "אלהים אל דמי לך", להעיר אל העליון ולהתחבר אל הימין. למה, משום, כי הנה אויביך יהמיון וגו', (וכתוב) "כי נועצו לב יחדיו עליך ברית יכרותו". ולכן "אלהים אל דמי לך", להעיר כלפי מעלה, שהרי אז מתעורר הימין וקושר אותה עמה. וכאשר נקשרת בימין, אז

¹ השתא ניחא דנקט לגבי צדק שהיא מלכות בבחי' אחרונה אמר דובר ומגלה יותר צדק ולא שייך בה הגדה (אור יקר).

² יסוד מצד החכמה (אור יקר).

³ בזוהר שיר השירים מאן מישרים אילין י"ה דרחימו דילהון לגבי וא"ו וכו' (ד"א). פירוש ת"ת. א"ם (נ"א).

⁴ ת"ת (אור יקר).

⁵ לגבי ת"ת שהוא מישרים גילוי בסוד היסוד שבו, הגדה מצד החכמה והיינו לשון גיד (אור יקר).

⁶ ביסוד (מ"מ). פירוש יסוד. א"ם (נ"א).

⁷ פ"י אפילו היסוד כיון שהוא למעלה מהמלכות כתיב ביה ויגד שכל מדה שהיא גובהה מהמלכות בין ת"ת בין יסוד קרי ביה הגדה (מ"מ).

⁸ ופי' שהיסוד ות"ת הנז' מהם מ"ד באים למלכות כדי להוליד נשמות שהם הפירות העליונים (מ"מ).

⁹ ת"ת (אור יקר).

¹⁰ תאות המלכות אל הת"ת להתייחד והיא אושידת מ"ן (אור יקר).

¹¹ ממילת "אל" דסיפיה דקרא דריש הכי, והכי פירושא, אל תחרש ואל תשקוט להדבק עם אל שהוא חסד ומפני שהיה אפשר לפרש אל דמי לך וכו' מלעשות נקמה בהם כי הנה וכו' לזה חזר ואמר ובג"כ אלהים אל דמי לך לאתערא לגבי עילא כי מלת דמי אינו צודק על המלחמה ועוד שאין הדבר תלוי בה אלא בימין וזה שאמר דהא כדין אתערת ימינא וקשרת לה לבהדה וכד אתקשרת וכו' אם כן לפי מאי דסלקא דעתך הוה ליה למימר אל אל תחרש ואל תשקוט ואלהים אל דמי לך שהרי העיקר בימין וממה שאמר אלהים אל דמי לך מורה שהוא התעוררות המלכות לגבי עילא ואח"כ ימינא אתקשרת (אור יקר).

זהר לך לך

נשברים השונאים, שכתוב "ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב".

ובא וראה, בשעה שהתחברו כל אותם המלכים להילחם מלחמה על אברהם, התייעצו להעבירו מן העולם, וכיון ששלטו בלוט בן אחיו של אברהם, מיד הלכו, שכתוב "ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי אברם וילכו". למה, משום שדמותו של לוט היתה דומה לאברהם, ולכן "וילכו", שכל אותה המלחמה היתה בשבילו. למה, משום שאברהם היה מוציא את בני העולם מעבודה זרה ומכניס אותם לעבודת הקדוש ברוך הוא. ועוד, הקדוש ברוך הוא העיר אותם בעולם כדי לגדל את שמו של אברהם בעולם ולקרב אותו לעבודתו. וסוד הדבר, כיון שאברהם התעורר לרדוף אחריהם, אז "אלהים אל דמי לך", עד שהכל נקשר באברהם. וכשהכל נקשר לאברהם, אז נשברו כל המלכים מלפניו, כמו שאמרנו שכתוב "ימינך ה' תרעץ אויב וגו'".

ותא חזי בשעתא דאתחברו כל אינון מלכין לאגהא קרבא עליה דאברהם אתייעטו לאעברא ליה מן עלמא וכיון דשלטו בלוט בר אחוה דאברהם מיד אזלו דכתיב (בראשית יד יב) ויקחו את לוט ואת רכושו בן אחי אברם וילכו מאי טעמא בגין דדיוקניה דלוט הוה דמי לאברהם ובגין כך וילכו דכל ההוא קרבא בגיניה הוה מאי טעמא בגין דהוה אברהם אפיק בני עלמא מפולחנא נוכראה ואעיל לון בפולחנא דקב"ה ותו קב"ה אתער לון בעלמא בגין לגדלא שמא דאברהם בעלמא ולקרבא ליה לפולחניה ורזא דמלה כיון דאברהם אתער למרדף אבתרייהו¹ כדין אלהים אל דמי לך² עד דאתקשר כולא באברהם וכד אתקשר כולא באברהם כדין אתברו כלהו מלכין מקמיה כדקא אמרן דכתיב (שמות טו ו) ימינך יהו"ה תרעץ אויב וגו'³

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין (בראשית יד יח) רבי שמעון פתח ואמר (תהלים עו ג) ויהי בשלם סכו וגו' תא חזי כד סליק ברעותא דקב"ה⁴ למברי עלמא⁵ אפיק חד

"ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין". רבי שמעון פתח ואמר, "ויהי בשלם סכו וגו'", בא וראה, כשעלה ברצון הקדוש ברוך הוא לברוא את העולם, הוציא שלהבת אחת של הנר הקשה, ונשף רוח ברוח חשוכה ושורפת, והוציא מתוך

¹ היינו התעוררות תחתון (אור יקר).

² היינו התעוררות המלכות לגבי עילא והיינו ב' הדרגות הנ"ל, מן התחתונים לאצילות, וממלכות לגבי הזכר (אור יקר).

³ כאן שייך עד דהוה אזלי הכתוב בדף שאחר זה באמצע הדף (ד"א).

⁴ בינה (אור יקר).

⁵ עולם תחתון ממלכות ולמטה (אור יקר). פי' כשעלו המ"ן במצח דא"ק הכוונה למברי עלמא שהוא עולם האצילות, שע"י המ"ן שעלו במצח דא"ק נזדווגו ע"ב דא"ק עם הפנימיות אח"ף שהם פנימיות דס"ג, ועי"ז יצא ממצח דא"ק שם מ"ה החדשה ובה נתקן עולם האצילות (מ"מ).

הוציא מהעלם אל הגילוי שלהבת אחת והוא מציאו' קו הדין שנתאצל מבוצינ' דקרדונית' הנז' לעיל בריש דף טו ע"א (ד"א). עי' בהגר"א על ספד"צ ד ע"ב בהגה"ה שרצון הוא בסוד א"א והוא סוד סילוק ברעותא, והוא העליות עד א"ם (זוהר פקודי רלט ע"א). עי' ע"ח נקודות פרק ו', שזו בחינת זיווג לפני בריאת האדם, ועי' עוד בראשית כט ע"א נח עד ע"א וישלח קעב ע"א ורנא ע"א, ועי' שער התיקון פרק ב'. עי' זוהר הרקיע, ועי' דברינו לעיל כט ע"א.

זהר לך לך

שלהובא¹ דבוצינא דקרדינותא² ונשף זיקא
בזיקא³ חשכאת⁴ ואוקידת⁵ ואפיק מגו

פזא

סטרי תהומא חד טיף⁶ וחבר לון כחד וברא
בהו עלמא⁷ ההוא שלהובא סליק⁸ ואתעטרא
בשמאלא⁹ וההוא טיף סליק ואתעטר בימינא¹⁰
סלקו חד בחד¹¹ (אתחלפו) [אתחלפו] דוכתי דא
לסטרא דא ודא לסטרא דא (ו)דנחית¹² סליק¹³
ודסליק נחית¹⁴ אתקטרו דא בדא נפיק מבינייהו¹⁵
רוח שלים כדין אינון תרין סטריין¹⁶ אתעבידו חד
ואתייהב בינייהו¹⁷ ואתעטרו חד בחד כדין
אשתכח שלם לעילא¹⁸ ושלם לתתא¹⁹ ודרגא
אתקיים²⁰ אתעטרת ה"א בוא²¹ וא"ו בה"א²²
כדין סלקא ה"א ואתקשרא בקשורא שלים כדין

צדדי התהום טפה אחת, וחיבר אותם
יחד, וברא בהם את העולם. אותה השלהבת
עלתה והתעטרה בשמאל, ואותה הטפה
עלתה והתעטרה בימין, עלו אחד עם אחד,
החליפו מקומות זה לצד זה וזה לצד זה, זה
שירד עלה, וזה שעלה ירד, נקשרו זה עם
זה, ויצאה מביניהם רוח שלימה. ואז אותם
שני הצדדים נעשו אחד, ונתנה ביניהם
[הרוח], והתעטרו האחד עם האחד. ואז
נמצא שלום למעלה ושלום למטה, והדרגה
התקיימה. התעטרה ה"א עם וא"ו, וא"ו עם
ה"א, ואז עלתה ה"א ונקשרה בקשר שלם.
ואז "ומלכי צדק מלך שלם", מלך שלם הוא
ודאי מלך ששולט בשלמות. מתי הוא מלך
שלם, ביום הכפורים, כשכל הפנים מאירות.

- ¹ הוא שם ב"ן שהוא נקודות דס"ג ונודע כי ס"ג היא בינה דא"ק ונק' גם היא בוצד"ק בסוד שורש דשורש אבל עיקר בוצד"ק בעצם היא גבורה דעתיק (מ"מ).
- ² פי' ה' גבורות דאימא ששורשם מגבורה דעתיק שנ' בוצד"ק (מ"מ).
- ³ פי' כל גבורה מאירה בחברתה (מ"מ).
- ⁴ והיה מנשב ומכה רוח עליון ברוח תחתון שהוא הפך אש היסודי (ד"א). פי' זיקא כי גבורה דעתיק הנק' בוצינא דקרדינותא נר חזק נפח בה' גבורות והאירו הגבורות זו בזו ונתחזקו ונחשכו ונבערו באש וז"ש ואוקידת וחד טיף הם ה' חסדים. הרש"ב (נ"א).
- ⁵ פי' בתחלה הגבורות לא נראה תוקף דינם, וכשהם נגלים ומתפשטים אזי נראה תוקף דינם וזהו חשכת ואקידת (מ"מ).
- ⁶ פי' הם ה"ח שהם מטיפת מים שיצאו מאבא ושורשם מחסד דעתיק, א"נ מ"ה שיצא ממצח א"ק (מ"מ). טיפה אחת והוא קו החס"ד שהוא החכמה סוד אות יר"ד שהוא טיפ' אחת (ד"א).
- ⁷ פי' ז"א הנק' עולם בסוד אמרתי עולם חסד יבנה בהם נתקן א"נ ע"י מ"ה וב"ן נבראו כל העולמות (מ"מ).
- ⁸ פי' החסדים בקו ימיני דז"א שהדעת דז"א כולל חר"ג חסדים בצד ימיני דז"א וגבורות בצד שמאלי (מ"מ).
- ⁹ פי' משם ב"ן נעשו הנקודות דאצילות שנקראים שמאלא (מ"מ).
- ¹⁰ פי' משם מ"ה נעשו הזכרים דאצילות שנקראים ימינו (מ"מ).
- ¹¹ פי' אר"א הנז' שהם בב' צדדי אריך נזדווגו יחד (מ"מ).
- ¹² אורות הימינים דיסוד אבא יוצאין לצד שמאלי ואורות השמאל יוצאין לצד ימין, נמצא כי משה כלול בימין ובשמאל, וכן אהרן כלול משניהן. וז"ס שאמרו בזוהר פרשת וארא (כז ע"א) הוא משה ואהרן הוא אהרן ומשה, לומר ששניהם שקולים לאכללא אשא במיא ומיא באשא (ע"ח שער לב פרק ו, מ"מ).
- ¹³ שם מ"ה גרוע משם ס"ג, סליק ונעשה דכורא (מ"מ).
- ¹⁴ שם ב"ן שהוא נקודות דס"ג שהוא גדול משם מ"ה נחית ונעשה נוק' לשם מ"ה, א"נ המוחין דאמא הלכו לאבא ומוחין דאבא הלכו לאימא (מ"מ).
- ¹⁵ פי' כיון שנתקשרה החו"ג הנז' יחד ע"י אר"א יצא מבינייהו ז"א (מ"מ).
- ¹⁶ חר"ג הנ"ל (מ"מ).
- ¹⁷ פי' שז"א הוא בתוכם חסד מכאן וגבורה מכאן (מ"מ).
- ¹⁸ כל הפרצופים העליונים, א"נ ז"א (מ"מ).
- ¹⁹ בזו"ן, א"נ מלכות (מ"מ).
- ²⁰ מלכות (מ"מ).
- ²¹ בינה מאיר בז"א, ו' בה' (מ"מ).
- ²² ז"א במלכות (מ"מ).

זהר לך לך

ומלכי צדק! מלך שלם² מלך שלם ודאי מלך איהו
דשליט בשלימו אימתי איהו מלך שלם ביומא
דכפורי³ דכל אנפין נהירין⁴

([נ"א] דבר⁵ אחר ומלכי צדק מלך שלם אמר
רבי שמעון בעא קב"ה למיפק כהונתא משם כמה
דאת אמר ברוך אברם לאל עליון (בראשית יד
יח) כיון דאקדים ברכתא דאברהם לברכתא
דמריה אמר ליה אברהם וכי מקדימין ברכתא
דעבדא לברכתא דמריה מיד אתיהיבת כהונתא
לאברהם דכתיב (תהלים קי א) נאם יהו"ה
לאדוני שב לימיני וכתיב בתריה (שם ד) נשבע
יהו"ה ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי
צדק דכתיב (בראשית יד יח) והוא כהן לאל
עליון ואין זרעו כהן)

דבר אחר ומלכי צדק דא עלמא בתראה מלך
שלם דא עלמא עלאה דאתעטר חד בחד בלא
פרודא תרין עלמין כחדא ואפילו עלמא תתאה
כלא הוא וחד מלה איהו הוציא לחם ויין דתרין
אלין ביה⁶ והוא כהן לאל עליון משמש עלמא
לקבל עלמא⁷ והוא כהן דא ימינא⁸ לאל עליון
עלמא עלאה⁹ ובגין כך בעי כהנא לברכא עלמא
תא חזי ברכאן (כד) נטיל האי עלמא תתאה כד
אתחבר בכהנא רבא כדין ויברכהו¹⁰ ויאמר ברוך
אברם [וגו'] לאל עליון¹¹ הכי הוא ודאי

כגוונא דא בעי כהנא לתתא לקשרא קשרין
ולברכא האי דוכתא בגין דיתקשר בימינא
לאתקשרא תרין עלמין כחד ברוך אברם רזא
דמלה תקונא דברכאן איהו ברוך אברם כמה

(דבר אחר, "מלכי צדק מלך שלם". אמר
רבי שמעון, רצה הקדוש ברוך הוא להוציא
כהונה משם, כמו שנאמר "ברוך אברם לאל
עליון". כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת
רבנו, אמר לו אברהם, וכי מקדימים ברכת
העבד לברכת רבו. מיד נתנה הכהונה
לאברהם, שכתוב "נאם ה' לאדני שב
לימיני", וכתוב אחריו "נשבע ה' ולא ינחם
אתה כהן לעולם על בְרַתִּי מלכי צדק",
שכתוב "והוא כהן לאל עליון", ואין זרעו
כהן).

דבר אחר, "ומלכי צדק" זה העולם
האחרון, "מלך שלם" זה העולם העליון,
שהתעטר אחד עם אחד מבלי פירוד, שני
עולמות יחד. ואפילו העולם התחתון הכל
הוא ודבר אחד הוא. "הוציא לחם ויין", שבו
שני אלה. "והוא כהן לאל עליון" משמש
עולם נגד עולם, "והוא כהן" זה הימין, "לא
עליון" העולם העליון, ולכן צריך הכהן לברך
את העולם. בא וראה, הברכות [כאשר]
נוטל העולם התחתון הזה, כשמתחבר עם
הכהן הגדול, ואז "ויברכהו ויאמר ברוך
אברם" (וגו'), "לא לאל עליון" כך זה ודאי.
כדוגמא זו צריך הכהן למטה לקשר
קשרים ולברך את המקום הזה, כדי
שיתקשר בימין לקשר שני עולמות יחד.
"ברוך אברם", סוד הדבר הוא תיקון
הברכות. "ברוך אברם" כמו שאמרנו ברוך
אתה, "לא לאל עליון", ה' אלהינו, "קונה שמים

¹ דא עלמא בתראה (מ"מ).

² דא עלמא עלאה לפי ראשון ומלכי צדק שהיא המלכות נשלמה ונגדלה, וכפי הד"א מלכי צדק שהיא
מלכות נתחברה עם אימא שנקראת מלך שלם (מ"מ).

³ פ' שביוה"כ מקבלת המלכות הג' קדושות ועליונות דאימא ובזה נגדלת ונשלמת (מ"מ).

⁴ אפשר דנמשך מש"ע דא"א וזהו שלם גימטריא ש"ע (מא"ן) (נ"א).

⁵ "ס שאין גורסין אותו עד ד"א השני וכ"נ עיקר שהדורש קמא הוא ר"ש ולא שייך למימר ד"א ומלכי
צדק וכו' אר"ש אלא ד"א לבד ותו דדרשה תניינא הוא מעין דרשה קמייתא ומה לו להפסיק בהגדה. ז"ח (נ"א).

⁶ פ' לחם ויין הם חו"ג שהם במלכות ומוציאתם לתחתונים (מ"מ)

⁷ פ' מלכות שנק' כהן משמשת לבינה שנקרא אל עליון (מ"מ).

⁸ פ' כמו דבר אחר הוא, שכהן הוא חסד ואל עליון בינה (מ"מ).

⁹ פ' בינה ועיין פ' תרומה קנב ע"א (ד"א).

¹⁰ פ' ויברכהו למלכות (מ"מ).

¹¹ ברוך אברם, שהוא השפע שמביאים לחג"ת ומלכות עמהם, כדי שיוכלו לעלות, וכו' אל עליון הוא השפע
האמיתי שמקבלים ויורדים מלאים שפע וכדמסיק הזהר לקמן (מ"מ).

זהר לך לך

דאמרינן ברוך אתה¹ לאל עליון יהו"ה אלהינו קונה שמים וארץ² מלך העולם והאי קרא רזא דברכאן איהו (ובגין כך) ויברכהו מתתא לעילא³ וברוך אל עליון (אשר מגן צריך בידך) מעילא לתתא⁴ ויתן לו מעשר מכל לאתדבקא באתר דקשורא⁵ אתקשר לתתא

עד דהו אזל²⁸ אערע בהו רבי ייסא וחד יודאי בהדיה והוה אמר ההוא יודאי (תהלים כה א) לדוד אליך יהו"ה נפשי אשא לדוד וכי אמאי לא כתיב מזמור לדוד או לדוד מזמור אלא בגין דרגיה קאמר לדוד תושבתתא דאמר בגיניה אליך יהו"ה נפשי אשא אליך יהו"ה⁶ לעילא נפשי מאן נפשי (אשא) דא דוד⁷ (הוא) דרגא קדמאה דקאמרן אשא אסלק כמה דאת אמר (שם קבא א) אשא עיני אל ההרים בגין דכל יומי דדוד הוה משתדל לסלקא דרגיה לאתעטרא⁸ לעילא ולא תקשרא תמן בקשורא שלים כדקא יאות כגוונא דא (שם קג א) לדוד ברכי נפשי את יהו"ה בגין דרגיה קאמר ומאי אמר ברכי נפשי את יהו"ה את לאתקשרא בקשורא לעילא וכל קרבי מאן קרבי אלין שאר חיון ברא דאקרון קרבים כמה דאת אמר (שיר ה ד) ומעי⁹ המו עליו דבר אחר ברכי נפשי בגיניה קאמר את יהו"ה¹⁰ דא שלימו דכלא את יהו"ה כללא דכלא

וארץ, מלך העולם. והפסוק הזה הוא סוד הברכות, (ולכן) "ויברכהו" ממטה למעלה. "וברוך אל עליון" ("אשר מגן צריך בידך") ממעלה למטה. "ויתן לו מעשר מכל", להתדבק במקום שהקשר נקשר למטה.

בעודם הולכים, רבי ייסא ויהודי אחד עמו פגשו אותם. ואותו היהודי אמר, "לדוד אליך ה' נפשי אשא", "לדוד", וכי למה לא כתוב מזמור לדוד או לדוד מזמור. אלא בשביל דרגתו אמר דוד את התשבחות, שאמר בשבילו, "אליך ה' נפשי אשא", "אליך" ה' למעלה, "נפשי", מי זו נפשי (אשא), זה דוד, (הוא) הדרגה הראשונה שאמרנו. "אשא" אעלה, כמו שנאמר "אשא עיני אל ההרים", משום שדוד היה עוסק כל ימיו להעלות את דרגתו להתעטר למעלה ולהתקשר שם בקשר שלם כראוי. כדוגמא זו "לדוד ברכי נפשי את ה'", משום דרגתו אמר. ומה אמר, "ברכי נפשי את ה'". "את", להתקשר בקשר למעלה. "וכל קרבי", מי הם קרבי, אלו שאר חיות השדה שנקראות קרבים, כמו שנאמר "ומעי המו עליו". דבר אחר, "ברכי נפשי", בשבילו הוא אמר, "את ה'", זו שלמות הכל, "את ה'", הכלל של הכל.

¹ ברוך הוא יסוד דאו"א ועל ידם אתה מוריד שפע לז"א כדי שיוכל לעלות וכו' אברם הוא חסד, לאל עליון ה' אלהינו, פי' ה' אלהינו הם ת"ת וגבורה וכן אל ת"ת שהוא נוטה לצד החסד, עליון היא הגבורה כנודע מסדר הספירות שהגבורה עליונה מת"ת והכוונה שממשיכין מברוך שהוא יסוד דאו"א לאברם ולא עליון שהם חג"ת (מ"מ).

² פי' אחר שעלו האבות שם אזי נקראת הבינה מלך העולם (מ"מ).

³ פי' שהשפע שהורדנו מברוך לחג"ת אינו שפע האמיתי רק כדי שיוכלו לעלות מתתא לעילא ליסוד הבינה (מ"מ).

⁴ פי' זהו השפע האמיתי שאחר שעלו אל הבינה וקבלו שפע אנו מורידים אותם מלאכים שפע כדי להשפיע בעולמות (מ"מ).

⁵ פי' ויתן למלכות מעשר מכל הי"ס וז"ש לאתדבקא, שקישר כל הי"ס באתר דקישורא שהיא מלכות (מ"מ).

⁶ אל הת"ת להעלותה בין תרין דרועין (נ"א).

⁷ מלכות (שער מאמרי רשב"י ז ע"ב).

⁸ שע"י העליה שם היא מתיחדת עם הת"ת והת"ת הוא מעוטר בתפלין היינו העטרה שמעטרת לו אמו ובעלייתו שם עולה עמו ומתעטרת בסוד אותם העטרות תרין עטרין דירית מאו"א. ז"ח (נ"א).

⁹ בהקדמה יג ע"א ע' כי שם אמר כי נשמת ישראל מן המעים לגו וצ"ע (ד"א). ע' ד"א וי"ל דשם אמר ומתמן מיסוד דז"א שהוא גופא דאילנא פרחין המעים נשמתין לגו מעהא דמ' בזווגו עמה א"כ הם מגופא דאילנא וחיון ברא הם קרבים של מ' עצמה. הרשב"ב (נ"א).

¹⁰ פי' את מלכות הו"ה ת"ת הוא שלימו דכלא זכר ונקבה ויקרא את שם אדם אדם שלם (נ"א).

זהר לך לך

א"ל רבי אלעזר לרבי ייסא המינא לך דהא עם שכינתא¹ קאתית ואתחברת א"ל הכי הוא ודאי ותלת פרסי הוא דאזילנא בהדיה ואמר לי כמה מלי מעלייתא ואנא אננינא ליה ליומא דא ולא ידענא דאיהו בוצינא דנהיר כדחמינא השתא א"ל רבי אלעזר לההוא יודאי מה שמך א"ל יעזר א"ל יעזר ואלעזר (מלה חדא) יתיבן כחדא יתבו גבי חד טנרא

פז/ב

בההוא הקל

פתח ההוא יודאי ואמר (ישעיה מג כה) אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וחטאתיך לא אזכור מאי טעמא תרי זמני אנכי אנכי² אלא חד בסיני³ וחד בשעתא דברא עלמא⁴ דכתיב (שמות כ ב) אנכי יהו"ה אלהיך⁵ דא הוא בסיני וחד כד ברא עלמא דכתיב (ישעיה מה יב) אנכי עשיתי ארץ⁶ ואדם עליה בראתי⁷ הוא בגין לאחזאה דלא הוי פרודא⁸ בין עילא ותתא מוחה פשעיך מעביר⁹ פשעיך לא כתיב אלא מוחה בגין דלא יתחזון לעלמין למעני מאי למעני בגין אינון רחמין דתליין ב¹⁰ דכתיב (דברים ד לא) כי אל רחום יהו"ה אלהיך¹¹ וגו'

דבר אחר מוחה פשעיך למעני תא חזי¹² חייבי עלמא עבדין פגימותא לעילא דכד אינון חובין

אמר רבי אלעזר לרבי ייסא. ראיתי אותך שבאת עם השכינה והתחברת. אמר לו, כן הוא ודאי, והלכתי עמו שלש פרסאות, ואמר לי כמה דברים מעולים, ואני שמרתי אותם ליום הזה, ולא ידעתי שהוא הנר שמאיר כמו שראיתי כעת. אמר רבי אלעזר ליהודי ההוא, מה שמך. אמר לו, יעזר. אמר לו, יעזר ואלעזר (דבר אחד) יושבים יחד. ישבו על סלע אחד

בשדה ההוא.

פתח אותו היהודי ואמר, "אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וחטאתיך לא אזכור". למה [כתוב] פעמיים אנכי אנכי. אלא אחד בסיני ואחד בשעה שברא את העולם, שכתוב "אנכי ה' אלהיך", זה הוא בסיני, ואחד כשברא את העולם, שכתוב "אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי", והוא כדי להראות שאין פרוד בין מעלה ומטה. "מוחה פשעיך", לא כתוב מעביר פשעיך אלא מוחה, כדי שלא יתראו לעולמים. "למעני", מה זה למעני, משום אותם הרחמים שתלויים בי, שכתוב "כי אל רחום ה' אלהיך וגו'".

דבר אחר, "מוחה פשעיך למעני", בא וראה הרשעים של העולם עושים פגם למעלה, שכאשר אותם חטאים עולים, רחמים ואור עליון ויניקת הברכות לא יורדות למטה, והדרגה הזו אינה נוטלת ברכות שלמעלה להניק למטה, ולכן

¹ כי העוסק בתורה נעשה מרכבה אל הת"ת שכן הוא נקרא תורה שבכתב והשכינה מתלווה ומתחבר עמו והמתחבר עמו מתחבר עם השכינה. ז"ח (נ"א).

² עי' תיקו"ז פב ע"ב: ועוד אנכי דא שכינתא תתאה ורזא דמלה אנכי אנכי הוא מנחמכם אימא עלאה אנכי לעילא אנכי אימא תתאה לתתא ועל תרוייהו אתמר ראו עתה כי אני אני הוא.

³ במלכות שנתנה תורה מפי הגבורה (אור יקר). מלכות (מ"מ). היינו אנכי מ' כנז' בפ' יתרו דפ"ה (נ"א).

⁴ בבינה (אור יקר ומ"מ), ל"ב אלהים שבפרשת בראשית (אור יקר). היינו בינה שכל הנמצאות נעשו ע"י הבינה בשיתוף החכמה. וא"ת הם היל"ל לז"א הוא בגין לאחזאה וכו' (נ"א).

⁵ אנכי במלכות, והכי קאמר קרא, אנכי מיוחד עם הת"ת דהיינו ה' אלהיך (אור יקר).

⁶ האצלתי המלכות (אור יקר).

⁷ ת"ת הנאצל במלכות נאצל מכח הבינה (אור יקר).

⁸ ששתייהן נק' אנכי, דהיינו שבהיות זו היא זו, ולפיכך יצדק בשתייהם מלות שוות כדי שלא ידין האדם איזו מהן אלא שתייהן הן אחת (אור יקר).

⁹ הוא העברה מלפני הקב"ה שלא יזכרו לשעה (אור יקר).

¹⁰ בינה, בה שורש הדין והרחמים, וכו' ואם כן אומרו למעני הכוונה בגין אינון רחמי שבכל מדה ומדה מהן, ומפני ייחודם דלא הוי פרודא וכו' (אור יקר).

¹¹ שם זה יצדק בבינה בסוד ייחודו החכמה עמה ה' חכמה, אלהיך בינה, ובמלכות ה' ת"ת אלהיך מלכות, והיינו רחמי דלתיין בי החכמה בבינה והת"ת במלכות (אור יקר).

¹² לעיל פד ע"ב (הערת הזוהר).

זהר לך לך

סלקין רחמין ונהירו עלאה¹ ויניקו דברכאן² לא נחית לתתא והאי דרגא לא נטיל ברכאן דלעילא לינקא לתתא ובגין כך למעני בגין³ דלא יתמנעון ברכאן לינקא (ליה) [לכלא ליה] כגוונא דא (שם לב לט) ראו עתה כי אני אני הוא⁴ לאחזאה דלא הוי פרודא בין עילא ותתא⁵ כמה דאתמר

תא חזי כגוונא דא כד אשתכחו זכאין בעלמא אתערו ברכאן לעלמין כלהו כיון דאתא אברהם אתער ברכאן לעלמא דכתיב (בראשית יב ב) ואברכך והיה ברכה מאי והיה ברכה רמו דישתכחו בגיניה ברכאן לעילא ולתתא דכתיב (שם ג) ונברכו בך וגו' וכתיב (שם) ואברכה מברכך אתא יצחק אודע לכלא דאית דין ואית דיין לעילא לאתפרעא מרשיעיא ואיהו אתער דינא בעלמא⁶ בגין דידחלו ליה לקב"ה כל בני עלמא אתא יעקב ואתער רחמי בעלמא⁷ ואשלים מהימנותא בעלמא כדקא חזי

ביומי דאברהם מה כתיב (שם יד יח) ומלכי צדק מלך שלם דאתעטר כרסיא בדוכתיה⁸ וכדין אשתכח מלך שלם בלא פנימו כלל הוציא לחם ויין דאפיק מזונין לעלמין כלהו כדקא חזי⁹ הוציא לחם ויין דלא אתמנעו ברכאן מכלהו עלמין הוציא כמה דאת אמר (שם א כד) תוצא הארץ מדרגין דלעילא אפיק מזונין וברכאן לעלמין כלהו והוא¹⁰ כהן לאל עליון דאשתכח כלא בשלימו עלאה¹¹ כדקא חזי לאתחזאה כמה

"למעני", כדי שלא ימנעו ברכות להניק (לו) לכל. כדוגמא זו "ראו עתה כי אני אני הוא", להראות שאין פרוד בין מעלה ומטה, כמו שנתבאר.

בא וראה, כדוגמא זו כשנמצאים צדיקים בעולם, ברכות מתעוררות לכל העולמות. כיון שבא אברהם, התעוררו ברכות לעולם, שכתוב "ואברכך... והיה ברכה". מה זה "והיה ברכה", רמז שימצאו בגללו ברכות למעלה ולמטה, שכתוב "ונברכו בך וגו'", וכתוב "ואברכה מברכך". בא יצחק והודיע לכל שיש דין ויש דיין למעלה להיפרע מן הרשעים, והוא עורר את הדין בעולם כדי שכל בני העולם יראו מהקדוש ברוך הוא. בא יעקב ועורר רחמים בעולם, והשלים את האמונה בעולם כראוי.

בימי אברהם מה כתוב, "ומלכי צדק מלך שלם", שהתעטר הכסא במקומו, ואז נמצא מלך שלם ללא פגם כלל. "הוציא לחם ויין", שהוציא מזונות וברכות לעולמות כולם כראוי. "הוציא לחם ויין", שלא ימנעו הברכות מכל העולמות. "הוציא" כמו שנאמר "תוצא הארץ" מהדרגות שלמעלה מוציא מזונות וברכות לכל העולמות. "והוא כהן לאל עליון", שהכל נמצא בשלמות עליונה כראוי, להראות, כמו שהרשעים

¹ מציאות חכמה בעצמה מציאות ת"ת בעצמה (אור יקר).

² היינו כי הבינה בריכה והמלכות בריכה למטה. ולבריכות אלו להם תעלה שדרך בה יבואו המים לבריכה, דהיינו יסוד למלכות ות"ת בסוד הדעת מהחכמה לבינה (אור יקר).

³ מפני תועלת הנמשך לי מהשפע הנשפע לתחתונים (אור יקר).

⁴ ואני ואנכי כולא חד ואם תאמר מה יש בין אני לאנכי המצטרף כ' כתר עמהם או לאו (אור יקר). פי' אני שהוא מלכות ואי"ן שהוא הכתר, הכל אחדות אחד ואין בהם פירוד (מ"מ).

⁵ בספירות ובתחתונים, בתחתונים דכתיב ונברכו בך כל משפחות האדמה, ע' שרים וע' אומות, בספירות דכתיב ואברכה שפע בספירות שהם מברכך (אור יקר).

⁶ מיד אל החוטא בלי אריכות אפים (אור יקר).

⁷ לא כאברהם שהשפיע אפילו בשרים, ולא כיצחק שעורר דין, אלא רחמי בינונים מצד הת"ת בין חסד לגבורה והיינו על ישראל (אור יקר).

⁸ כורסיא, מלכות. בדוכתיה, עם הת"ת. ועל ידה היתה הלבנה במלואה והיינו כסא שלם ברוכב עליו ולכך קראה כסא והיינו ומלך שלם (אור יקר).

⁹ היינו אל צד הדין יין, ואל צד הרחמים לחם, או אפשר מהבינה לעליונים יין שהוא דק שפע הבינה ולתחתונים לחם שהוא עב מצד המלכות וכו' הוציא משמע שלא מן הדין אלא הוציא להם מה שלא היה ראוי, לזה אמר שאינו כן אלא כפי מדתם (אור יקר).

¹⁰ אהדר למלכי צדק, ופי' והוא כהן נקשרת המלכות בימין, ומשם נקשרת הימין עם חכמה ובינה, דהיינו אל עליון כדפי' לעיל, והיינו שלימו עילאה שהוא קשר כל שם בן ד' וכו' והיינו "כולא" כל האצילות ודאי בשלימו עילאה, הייחוד והקשר כראוי (אור יקר).

¹¹ פי' שהמלכות שנק' כהן נתחברה עם הבינה הנק' אל עליון (מ"מ).

זהר לך לך

דחייביא עבדי פגימו בעלמא ומנעי ברכאן הכי נמי בגין זכאין אתיין ברכאן לעלמא ובגניייהו אתברכאן כל בני עלמא

ויתן לו מעשר מכל מאי מעשר מכל מאינן ברכאן דנפקי מכל¹ בגין דאיהו אתר דכל ברכאן דנחת ליעלמא מתמן נפקי דבר אחר ויתן לו מעשר מכל קב"ה יהב ליה מעשרא² ומאן איהו דא דרגא דכל פתחין דמהימנותא וברכאן דעלמא ביה קיימי³ ואיהו מעשר ואיהו חד מעשרה ואיהו עשרה ממאה⁴ מכאן ולהלאה עאל אברהם בקיומא דלעילא כדקא חזי

א"ל רבי אלעזר שפיר קא אמרת אמר ליה רבי אלעזר מאי עבידתך אמר ליה קרינא דרדקי באתרי (ו)השתא אתא רבי יוסי דכפר הנין למתא וסליקו לון מגבאי ואותבו לון לגביה והוון יהבין לי כל בני מתא אנרא <כההוא> (בההוא) זמנא דדרדקי הוון גבאי ואסתכלנא בנפשאי דלא אתחזי לי לאתהני מנייהו למגנא ואגירנא גרמאי בהרי (דההוא) [דהאי] חכים א"ר אלעזר ברכאן דאבא אצטריכו הכא קמו אתו קמיה דרבי שמעון (לבתר) והוה יתיב ולעי כל יומא קמיה דרבי שמעון ויומא חד הוה עסיק בנטילת ידיים קמיה אמר כל מאן דלא נטיל ידוי כדקא יאות אע"ג דאתענש לעילא אתעניש לתתא ומאי עונשיה לתתא דגרים ליה לגרמיה מסכנותא⁵ כמה דעונשיה כך הכי הוא זכי מאן דנטיל ידוי כדקא יאות דגרים לגרמיה ברכאן דלעילא דשראן ברכאן על ידוי כדקא יאות ואתברך בעותרא

עושים פגם בעולם ומונעים ברכות, כך גם בשביל הצדיקים באות ברכות לעולם, ובגללם מתברכים כל בני העולם.

"ויתן לו מעשר מכל", מה זה מעשר מכל. מאותן הברכות שיוצאות מכל, משום שהוא המקום שכל הברכות שיורדות לעולם יוצאות משם. דבר אחר, "ויתן לו מעשר מכל", הקדוש ברוך הוא נתן לו מעשר, ומה הוא, זו הדרגה שכל פתחי האמונה והברכות של העולם עומדות בה, והיא מעשר, והיא אחת מעשרה, והיא עשרה ממאה. מכאן והלאה נכנס אברהם בקיום שלמעלה כראוי.

אמר לו רבי אלעזר, יפה אמרת. אמר לו רבי אלעזר, מה מעשיך. אמר לו, מלמד תינוקות במקומי. כעת בא רבי יוסי מכפר חנין לעיר, וסלקו אותם מאצלי, והושיבו אותם אצלו, והיו נותנים לי כל בני העיר שכר כמו אותו הזמן שהתינוקות היו אצלי, והסתכלתי בעצמי שלא ראוי לי להנות מהם בחנם, והשכרתי עצמי עם החכם (ההוא) הזה. אמר רבי אלעזר, כאן צריך את הברכות של אבא. קמו. באו לפני רבי שמעון (אחר כך), והיה יושב ולומד כל יום לפני רבי שמעון. ויום אחד היה עוסק בנטילת ידיים לפניו. אמר, כל מי שלא נוטל ידיו כראוי, אף על גב שנענש למעלה, נענש למטה, ומה ענשו למטה, שגורם לעצמו עניות, כמו שענשו כך, כך זוכה מי שנוטל ידיו כראוי, שגורם לעצמו ברכות שלמעלה, ששורות הברכות על ידו כראוי ומתברך בעושר.

¹ פי' א"א ע"ה נתן לו א"ס ב"ה הברכות מיסוד הנק' כל (מ"מ). היוצאים מהיסוד הנק' כל והנותן הוא מלכי צדק הנז' דהיינו המ' והמקבל הוא אברהם בעצמו (נ"א).

² פי' א"ס ב"ה נתן לאברהם מעשר מכל הספירות והיא המלכות שהיא חד מעשרה (מ"מ).

³ היינו המ' שהיא ראשונה שזכה בה אברהם וזהו ויתן לו הקב"ה לאברהם המדה הזאת שהיא מעשר מכל וכו' פי' נפקא ליה ממלת מעשר מכל פי' המדה שיש בידה מעשר מכל המדות כי היא המשלמת כל א' ואחד לעשר ז"ש ואיהו מעשר ב' ויתן לו המדה הי' שבכל העשר לאפוקי ממ"ד שהספי' הם עשר זולתה ג' ויתן לו מעשר מכל אותה שיש לה כללות מכל הז' (נ"א).

⁴ עלה למדתו מדת החסד מהח' ואפשר אעפ"י שהוא היה הולך ונוסע ומ"מ לא ניתנה במתנה אלא עתה. ז"ח (נ"א).

⁵ ומלבד זה הוא נקצץ מן העולם העליון ונעקר מן העולם הזה קודם זמנו מפני שיש בידיים י' אצבעות כנגד י' מאמרות וי' אותיות השם במילואו וכ"ח פרקים שבידיים כנגד כ"ח אותיות אשר בהם נבראו העולם כמנין אותיות פסוק בראשית וזה האיש המזלזל בנטילת ידיים כביכול מתיש כח של מעלה (לקוטי הש"ס שבת). כל האוכל לחם בלא נטילת ידיים כאלו בא על אשה זונה וכו' (סוטה ד ע"ב) הזונה חסר לה הקדושה, ודבר זה ידוע שהרי חסירה קדושין שמקדשין האשה והזונה הוא ענין זנות גופני בלא קדושה, וכך כאשר יאכל אכילתו והיא גופנית בלא קדושה כי מים ראשונים עליהם נאמר והתקדשתם והנה דבר זה ממש כאלו בא על אשה זונה (מהר"ל נתיב העבודה פרק טז).

זהר לך לך

פח/א

זהר

לבתר אקדים רבי שמעון חמא ליה דאנמל ידוי במיא ונטיל לון בשיעורא סגייא דמיין א"ר שמעון מלא ידיו מברכותיך¹ וכך הוה מההוא יומא ולהלאה אתעתר ואשכח סימא והוה לעי באורייתא ויהיב מזונא למסכני כל יומא והוה חדי עמהון ומסבר לון אנפין נהירין קרא עליה רבי שמעון (ישעיה מא טז) ואתה תגיל ביהו"ה בקדוש וגו' [חסר]

אחר הדברים האלה היה דבר יהו"ה אל אברם וגו' (בראשית טו א) רבי יהודה פתח (שיר ז יא) אני לדודי ועלי תשוקתו הא אוקמוה >אבל באתערותא< (דבאתערותא) דלתתא אשתכח אתערותא לעילא דהא לא אתער לעילא עד דאתער לתתא² וברכאן דלעילא לא משתכחי אלא במה דאית ביה ממשא ולא איהו ריקניא

מנלן³ מאשת עובדיהו דאמר לה אלישע (מלכים ב' ד ב) הגידי לי מה יש לך בבית דהא ברכאן דלעילא לא שריין על פתורא ריקניא⁴ ולא באתר ריקניא⁵ מה כתיב (שם) ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן מאי אסוך אלא א"ל שיעורא דהאי משחא לאו איהי אלא כדי משיחת אצבעא זעירא אמר לה נחמתני דהא לא ידענא היאך ישרון ברכאן דלעילא בדוכתא ריקניא אבל השתא דאית לך שמן דא הוא אתר לאשתכחא ביה ברכאן

מנלן דכתיב (תהלים קלג ב) כשמן הטוב וגו' וסיפיה מה כתיב (שם ג) כי שם צוה יהו"ה את הברכה חיים עד העולם ובאתרא דא שראן ברכאן (>נ"א< ואתמר) >ואי תימא< (שם) כטל חרמון שיורד על הררי ציון ולא כתיב שמן אלא טל אלא איהו שמן ואיהו טל⁶ ההוא טל הוא²⁹

אחר כך הקדים רבי שמעון, וראה אותו שנוטל ידיו במים, ונוטל ידיו בשעור רב של מים. אמר רבי שמעון, מלא ידיו מברכותיך, וכך היה. מאותו היום והלאה התעשר ומצא אוצר, והיה עוסק בתורה ונותן מזון לעניים כל יום, והיה שמח עמהם, ומסביר להם בפנים מאירות. קרא עליו רבי שמעון, "ואתה תגיל בה' בקדוש וגו'" (חסר).

"אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם וגו'". רבי יהודה פתח, "אני לדודי ועלי תשוקתו", הרי פרשוה, אבל בהתעוררות שלמטה תמצא ההתעוררות שלמעלה, שהרי אין מתעורר למעלה עד שמתעורר למטה. והברכות שלמעלה לא נמצאות אלא במה שיש בו ממש, ואינו ריקן.

מנין לנו, מאשת עובדיהו שאמר לה אלישע "הגידי לי מה יש לך בבית", שהרי הברכות שלמעלה אינן שורות על שלחן ריק ולא במקום ריק. מה כתוב, "ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן". מה זה "אסוך", אלא אמרה לו, השעור של השמן הזה אינו אלא כדי משיחת אצבע קטנה. אמר לה נחמתני, שהרי לא ידעתי איך ישרו הברכות שלמעלה במקום ריק, אבל עכשיו שיש לך שמן, זהו מקום שימצאו בו ברכות.

מנין לנו, שכתוב "כשמן הטוב וגו'", ובסופו מה כתוב, "כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם", ובמקום הזה שורות הברכות (ונתבאר). ואם תאמר, "כטל חרמון שיורד על הררי ציון", ולא כתוב שמן אלא טל. אלא הוא שמן והוא טל. אותו הטל, אותו שהטיל הקדוש ברוך הוא מהשמן העליון, שאותו השמן יוצא

¹ ר"ת מים ורצה לברכו מעין מצותו הוא מלא ידיו מים מלא ידיו מברכותיך. ז"ח. פירוש מים חסד להשפיע לו בחסדו וס"ת גימטריא הו"ה עם הכולל. מאיין (נ"א).

² מכח אתערותא דלתתא עולם התחתונים אשתכח אתערותא לעילא במלכות, תדע דהא לא אתער לעילא בספירות עליונות עד דאתער לתתא שהוא המלכות, ונמצא שכל עליון תלוי בתחתון, ומזה ימשך כי בבא הברכות צריך שימצא להם כסא כמו שאינם נמשכות אלא על ידי התעוררות תחתון, וזה שאמר וברכאן לעילא לא וכו' (אור יקר).

³ יתרו פז ע"ב ותרומה כג ע"ב ופרדס רמונים שער ח פ"כ (ד"א).

⁴ בעת ברכת המזון (אור יקר).

⁵ להיות אינו ישנו, דהיינו כמו ענין אשת עובדיה (אור יקר).

⁶ פי' שהטיפה שבאה מאבא כלולה מיהו ויהו במילוי אלפיין גימ' ט"ל (מ"מ).

זהר לך לך

איהו דאטיל קב"ה ממשחא עלאה! דההוא שמן נפק לסטרא דימינא תרין אינון יין ושמן ואזלו לתרין סטרין יין לסטר שמאלא² שמן לסטר ימינא ומסטרא דימינא³ נפקי ברכאן לעלמא ומתמן אתמשה מלכותא קדישא⁴ ובגין⁵ דשמן הוה אתתקן לתתא בקדמיתא⁶ שמן אזדמן לעילא⁷ אריקו דברכאן⁸

תא הזי מאתערותא

סתרי תורה

אחר הדברים האלה וגו' (בראשית טו א) אלין פתגמי אורייתא דכתיב (דברים ה יט) את הדברים האלה דבר יהוה אל כל קהלכם [מה להלן פתגמי אורייתא] אוף הכא פתגמי אורייתא בתר דאשתדל [בר נש] בהאי עלמא בדברים האלה קודשא בריך הוא מבשר ליה ואקדים [לה לנשמתא שלם] (בשורות טובות) הה"ד (בראשית טו א) אל תירא אברם אנכי מגן לך מכל זיינן בישין דגיהנם שכרך הרבה מאד בגין דכל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא זכי ואחסין [ירותת אחסנתא⁹ בעלמא] (אחסנתיה דעלמא) דאתי כמה דכתיב (משלי ח כא) להנחיל אוהבי יש מאי יש (נ"א) דא יש¹⁰ מאין תלת עשר >נהרי דאפרסמונא דכיא¹¹< (>נ"א< מכילן) דיהבי ליה אחסנתא עלאה בעלמא דאתי [דא עלמא דאתי] ואוצרותיהם אמלא

לצד הימין, שנים הם, יין ושמן, והלכו לשני צדדים, היין לצד שמאל, והשמן לצד ימין. ומצד הימין יוצאות ברכות לעולם, ומשם נמשחת המלכות הקדושה, ומשום שהשמן היה נתקן למטה בראשונה, השמן מזומן, למעלה, מוריק ברכות

בא וראה, מההתעוררות

"אחר הדברים האלה וגו'", אלו דברי תורה, שכתוב "את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם", מה להלן דברי תורה, אף כאן דברי תורה. אחר שאדם עסק בעולם הזה בדברים האלה, הקדוש ברוך הוא מבשר לו ומקדים לנשמה שלום (בשורות טובות), זהו שכתוב "אל תירא אברם אנכי מגן לך", מכל המינים הרעים של הגיהנם. "שכרך הרבה מאד", משום שכל מי שעוסק בתורה בעולם הזה, זוכה ונוחל ירושת נחלה בעולם הבא, ככתוב "להנחיל אוהבי יש". מה זה "יש", (זה יש מאין שלש עשרה נהרות אפרסמון טהור [כלים] שנותנים לו ירושה עליונה בעולם הבא). (נ"א זה העולם הבא). "ואוצרותיהם אמלא", בעולם הזה, מעושר וכל טוב של העולם.

¹ עי' אד"ר קלד ע"ב: מניה נגיד משחא דרבותא לתליסר עיבר מבויעין לכל אינון דלתתא, ע"כ. כאן מבאר את השפעת מו"ס בפנימיות השערות ומכונה שמן, והוא השמן הטוב מכל השמנים (בהגר"א על ספד"צ יט ע"ג ד"ה ואמר נגדין).

² צו ע"א ולעיל עב ע"ב ויקרא ז ע"ב וצו לד ע"א ואמור פח ע"ב (ד"א).

³ ראוי שתשרה הברכה בשמן כיון שיסודו למעלה שמן (אור יקר).

⁴ משם מקבל שפע השמן מדת המלכות שאינה מקבלת אותו מן החכמה עצמה אלא מן החסד והיינו שמושחין המלכים על המים (אור יקר).

⁵ להוכיח השנית שצריך הזמנה למטה במה שיחולו הברכות (אור יקר).

⁶ במשיחת המלכים או באשת עובדיה (אור יקר).

⁷ מצד החכמה (אור יקר).

⁸ מצד בואו אל החסד ששם הברכה (אור יקר).

⁹ עי' אד"ז רצב ע"ב: אחסנתיה דאבוי ואמיה, ותרין גניזין דלהון דמתעטרן כלהו ברישיה, ע"כ. ז"א יורש מאו"א, ולכן הוא נקרא יה"ו (בהגר"א על ספד"צ יד ע"ב ד"ה ואמר וכלא).

¹⁰ יש הם י"ג כי הש' במ"ק היא ג' פי' הארת י"ג מדות של רחמים שבא"א המאירים בעלמא דאתי שהיא הבינה וזהו יש מאין י"ג מדות הנמשכים מאין העליון (נ"א). סוד להנחיל אוהבי יש, כי ש"י עולמות הם בבינה, וכולם מתחלקים בז"א. וז"ש בזוהר (תרומה קסו ע"ב), כי ש"י עולמות אלו, הם שריין תחות כורסייא תחות עלמא דאתי (פע"ח עמידה ז).

¹¹ העוה"ב הוא בבחינת י"ג נהרי דאפרסמונא דכיא דהיינו י"ג נביעין דמשח רבות, והוא מה שנקט כאן בלשון "ובעלמא דאתי". ולכן הזכיר את העניין זה כאן בתיקון הי"ג, שכן עיקר גילוי י"ג נביעין דהמשח רבות הוא דווקא בתיקון זה (ב"ע קלה ע"א).

זהר לך לך

(משלי ח כא) בהאי עלמא מעותרא ומכל טיבו
דעלמא

(ו) מאן דאזיל לימינא זכי לעלמא דאתי ומאן
דאזיל לשמאלא (הא) [דא] עותרא בעלמא דין
[נ"א] דאית! שמאלא קדישא ואית שמאלא
מסאבא ודא הוא דאמרינן מאן דמתעסק
באורייתא יהבי ליה אורך ימים בעלמא דאתי
ויהבי ליה עושר וכבוד בעלמא דין שנאמר
(משלי ג יד) אורך ימים בימינה וגו' ומאן דיתרעי
דיתהני גופא בעלמא דין ולא אתעסק באורייתא
ובעובדין טבין יהבי ליה עותרא בעלמא דין
מסטרא דשמאלא מסטרא דיצר הרע ובעותרא
דא עביד ביש וירית גיהנם ואי תימא וכי לא אית
בעלמא דין עותרא מסטרא דקדושה אין דכל
המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר
ודא הוא עותרא טבא דמסטרא דקדושה)

רבי אבא [כד אתא] מהתם הוה מכריז מאן
בעי עותרא ומאן בעי אורכא דחיי [בעלמא]
[לעלמא] דאתי ייתי וישתדל באורייתא הוה
מתכנשין כולי עלמא [לגביה רווק חד הוה]
בשביבותיה יומא חד אתא [לגבי] [חד אניש]
אמר ליה רבי בעינא למלעי באורייתא [כדי]
שיהיה לי עותרא אמר ליה הא ודאי אמר ליה מה
שמך אמר ליה יוסי אמר לון לתלמידיו [דיקרו]
[לתנויי ליה וקרו] ליה רבי יוסי מארי דעותרא
ויקרא יתיב ואתעסק באורייתא ליומין הוה קאים
קמיה אמר ליה [רבי] אן הוא עותרא אמר

פח/ב

זהר

דהאי שמן דלעילא² קאים לארקא על דוד
ושלמה לאתברכא (על) בניו³ מנא לן דכתיב
(מלכים ב' ד ו) ויעמוד השמן⁴ כתיב הכא ויעמוד
וכתיב התם (ישעיה יא י) שורש ישי אשר עומד
לנס עמים

תא חזי משלחן דלחם הפנים דברכאן נפקין
מתמן ומזונא לעלמא לא בעי לאשתכחא ריקניא
אפילו רגעא חדא בנין דלא יסתלקון ברכאן

מי שהולך לימין, זוכה לעולם הבא, ומי
שהולך לשמאל, הנה עושר בעולם הזה.
(שיש שמאל קדוש ויש שמאל טמא, וזה
הוא שאמרנו, מי שעוסק בתורה, נותנים לו
אורך ימים בעולם הבא ונותנים לו עושר
וכבוד בעולם הזה, שנאמר "אורך ימים
בימינה וגו'". ומי שירצה שיהנה הגוף
בעולם הזה ולא עוסק בתורה ובמעשים
טובים, נותנים לו עושר בעולם הזה מצד
השמאל, מצד היצר הרע, ובעושר הזה
עושה רע ויורש גיהנם. ואם תאמר, וכי אין
בעולם הזה עושר מצד הקדושה, כן, שכל
המקיים את התורה מעוני, סופו לקיימה
מעושר, וזהו עושר טוב שמצד הקדושה).

כשבא רבי אבא משם, היה מכריז, מי
רוצה עושר ומי רוצה אורך חיים בעולם
הבא, יבא ויעסוק בתורה. היו מתכנסים
אליו כל העולם. היה רווק אחד בשכונתו.
יום אחד בא אליו, אמר לו, רבי, אני רוצה
לעסוק בתורה כדי שיהיה לי עושר. אמר לו,
הנה ודאי. אמר לו, מה שמך, אמר לו יוסי,
אמר לתלמידיו שיקראו לו רבי יוסי בעל
העושר והכבוד. ישב ועסק בתורה. לימים
היה עומד לפניו, אמר לו, רבי, איפה
העושר. אמר,

שהשמן הזה שלמעלה עומד להריק על
דוד ושלמה להתברך (על) בניו. מנין לנו,
שכתוב "ויעמוד השמן". כתוב כאן
"ויעמוד", וכתוב שם "שורש ישי אשר עומד
לנס עמים".

בא וראה, משלחן של לחם הפנים,
שמשים יוצאות הברכות ומזון לעולם, לא
צריך שימצא ריק אפילו רגע אחד, כדי שלא
יסתלקו משם הברכות. כמו כן לא מברכים
על שלחן ריק, שהרי הברכות שלמעלה אין

¹ עד ר' אבא לא נמצא בכל ספרים ישנים. ז"ח (נ"א).

² ממה שנתעורר השמן הזה למעלה משנמשחו דוד ושלמה שהם מרכבה אל היסוד והמלכות קאים בחכמה
לארקא על דוד ושלמה שהם יסוד ומלכות (אור יקר).

³ שלא הוצרכו עוד להמשח (אור יקר).

⁴ מלשון עמוד לשון קיום, ומכאן ראייה אל ההתעוררות (אור יקר).

זהר לך לך

מתמין! אופ הכי לא מברכין על שלחן ריקניא דהא ברכאן דלעילא לא שריין על שלחן ריקניא תא חזי מה כתיב (שיה"ש ז יא) אני לדודי ועלי תשוקתו אני לדודי בקדמיתא² ולבתר ועלי תשוקתו³ אני לדודי לאתקנא ליה דוכתא⁴ בקדמיתא ולבתר ועלי תשוקתו⁵ דבר אחר אני לדודי דהא תנינן שכינתא לא אשתכחת עמהון דחייביא⁶ כיון דאתי בר נש לאתדכאה ולמקרב גביה דקב"ה כדין שכינתא שריא עליה הה"ד אני לדודי בקדמיתא ועלי תשוקתו לבתר אתי בר נש לאתדכאה מדכאין ליה

תא חזי אחר הדברים האלה⁷ דרדף אברהם בתר אלין מלכין וקטיל לון קב"ה הוה אברהם תוהא אמר דילמא ח"ו גרענא ההוא אנרא דהוינא אהדר בני נשא לגבי קב"ה ואחידנא בהו לקרבא לון לגביה והשתא אתקטילו בני נשא על ידי מיד א"ל קב"ה אל תירא אברם אנכי מגן לך שכרך הרבה וגו' אנרא קבילת עלייהו דהא כלהו לא יזכון לעלמין

היה דבר יהו"ה אל אברם במחזה לאמר מאי במחזה?⁸ אלא בההוא חיזו דרגא דכל דיוקנין אתחזיין ביה אמר רבי שמעון תא חזי עד לא אתגזר אברהם הוה חד דרגא מליל עמיה ומאן איהו דא מחזה דכתיב (במדבר כד טז) מחזה שדי יחזה⁹ כיון דאתגזר הוה כלהו דרגין שראין על

שורות על שלחן ריק. בא וראה מה כתוב, "אני לדודי ועלי תשוקתו". "אני לדודי" בתחלה, ואחר כך "ועלי תשוקתו". "אני לדודי" לתקן לו מקום בתחלה, ואחר כך "ועלי תשוקתו". דבר אחר, "אני לדודי", שהרי שנינו ששכינה לא נמצאת עם הרשעים, כיון שבא האדם להטהר ולהתקרב לקדוש ברוך הוא, אז השכינה שורה עליו, זהו שכתוב "אני לדודי" בהתחלה, "ועלי תשוקתו" לאחר מכן. בא האדם להטהר, מטהרים אותו.

בא וראה, אחר הדברים האלה שאברהם רדף אחר המלכים הללו והקדוש ברוך הוא הרג אותם, היה אברהם תוהו ואמר, אולי חס וחלילה גרעתי אותו השכר שהייתי מחזיר אנשים אל הקדוש ברוך הוא, ואחזתי בהם לקרב אותם אליו, וכעת נהרגו אנשים על ידי. מיד אמר לו הקדוש ברוך הוא, "אל תירא אברם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד וגו'", שכר קבלת עליהם, שהרי כולם [שנהרגו] לא יזכו לעולמים.

"היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר". מה זה "במחזה", אלא באותו המראה הדרגה שכל הדמויות נראות בה. אמר רבי שמעון, בא וראה, טרם שנמול אברהם, היתה דרגה אחת מדברת עמו, ומי המחזה הזה, שכתוב "מחזה שדי יחזה". כיון שנמול,

¹ זווג אר"א נעשה ע"י מזלא קדישא דדיקנא דא"א ונדע כי יש בו שלשה הוי"ת [שבהם י"ב אותיות כנגד כללות כל שאר י"ב תיקוני דיקנא והנה שלשה הוי"ת בגימטריא מזלא] ובגימטריא לחם [מזל"א] וכו' ולפי שזווג אר"א הזה נקרא אכילה אינו נפסק לעולם לכן הלחם הזה שהוא המזל העליון המעוררן אל הזווג הנקרא אכילה היה על השלחן תמיד (שעה"מ אמור, וספר הליקוט'ים תרומה).

² בהתעוררות (אור יקר).

³ בשפע (אור יקר).

⁴ ע"י שעה"ק י ע"ד וז"ל: המקום בעצמו הוא יותר זך וגדול ומעולה מן העולם עצמו כי לכן נקרא הקב"ה מקומו של עולם.

⁵ אין אור האצילות מתגלה בלי שיהיה לו תיק להגנו בו. והנה בהיות שאין תיק ומכון בעוה"ז להגנו בו הוכרח לעלות ואין השפע יורד כדי מזון התחתונים ולכן אין האור מתגלה במלכות אלא כדי מזונה (פרדס ש"ח פ"כ).

⁶ אין השכינה מתחלת להתעורר אלא תחלה ישוב בתשובה (אור יקר).

⁷ כלומר אחר דבריו של אברהם שנתעורר ביראת שמים לומר דילמא ח"ו וכו' נתגלה לו הנבואה (אור יקר).

⁸ קשיא ליה, דאי תימא במלכות אי אפשר, דהא כתיב דבר ה' דהיינו מלכות, אם כן מאי במחזה, ותיריך שהיא מלכות בבחינה תחתונה שכל הספירות נראות בה אפילו מדת מלכות עצמה (אור יקר).

⁹ פ"י בלעם היה במחזה שדי דהיינו מקום החצונים שמתגלה שם המלכות במקרה דכתיב ויקר אלהים ולכך כתיב מחזה שדי, דהיינו מקום שנראה שדי, אבל אברהם מחזה סתם שהיא מלכות עצמה שהי אמתה אל העליונות (אור יקר). פ"י מ' דשדי יסוד ולא שהיה בלעם משיג מ' עצמה ח"ו אלא היינו ניצוץ ע"א מהמ' המתפשט אל החיצונים כנז' בפ' יתרו דף ע"ט (נ"א).

זהר לך לך

האי דרגא וכדין מליל עמיה! הדא הוא דכתיב
(שמות ו ג) וארא

סתרי תורה

שמע מינה דלאו לשם שמים [קא] עביד² עאל
לאדריה (ו) שמע חד קלא דהוה אמר לא תענשיה
(תוב לגביה) דגברא רבא ליהוי תב לגביה אמר
ליה תיב ברי תיב ואנא יהיבנא לך עותרא

אדהכי אתא גברא חד ומאנא דפו בידיה
אפקיה ונפל נהורא בביתא אמר ליה רבי בעינא
למזכי באורייתא [ואנא לא זכינא ובעינא מאן
דישתדל באורייתא בגיני] דהא אית לי עותרא
סגי דקא שבק לי אבא דכד (הוה) יתיב על
פתוריה הוה מסדר [עלה] (על פתוריה) תליסר
כסי מאלין ובעינא למזכי באורייתא ואנא
יהיבנא עותרא [אמר ליה להוה רווק תשתדל
באורייתא ודא יהיב לך עותרא יהב ליה ההוא
כסא דפז] קרא [עליה] רבי אבא (לר' יוסי א"ל)
(איוב כה יז) לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה
כלי פז

יתיב ולעא באורייתא וההוא בר נש [הוה]
יהיב ליה עותרא ליומין עאל המידו דאורייתא
במעוי יומא חד הוה יתיב והוה בכי אשכחיה
רביה דהוה בכי אמר ליה על מה קא בכית אמר
ליה ומה (מנחנא) [אנחנא] חיי דעלמא דאתי בגין
האי לא בעינא אלא למזכי לגבאי אמר [השתא]
שמע מינה דהא לשם שמים קא עביד קרא ליה
לההוא גברא אמר ליה טול עותרך והב ליה
ליתמי ולמסכני ואנא יהיבנא לך חולק יתיר
באורייתא בכל מה דאנן לעאן אהדר ליה רבי
יוסי ההוא כסא דפז ועד יומא לא אעדי שמיא ומן
בנוי בן פזי והיינו רבי יוסי בן פזי וזכה לכמה
אורייתא הוא ובנוי (נ"א) בגין דלעא באורייתא
דלית לך אגר טב בעלמא כמאן דלעי באורייתא
(ומקיימה)

היו כל הדרגות שורות על הדרגה הזו, ואז
דיבר עמו. זהו שכתוב "וארא

נשמע מזה שלא עשה לשם שמים. נכנס
לחדרו, שמע קול אחד שהיה אומר, אל
תעניש אותו (שוב אליו), שיהיה איש גדול.
שב אליו. אמר לו, שב בני שב, ואני נותן לך
עושר.

בינתיים בא איש אחד וכלי של פז בידו,
הוציא אותו ונפל אור בבית. אמר לו, רבי,
אני רוצה לזכות בתורה ואני לא זכיתי,
ורוצה מי שיעסוק בתורה בשבילי, שהרי יש
לי עושר רב שהשאיר לי אבי, שכאשר ישב
על שלחנו היה מסדר עליו שלשה עשר
כוסות מאלו, ואני רוצה לזכות בתורה ואני
נותן עושר. אמר לאותו הרווק, תעסוק
בתורה וזה נותן לך עושר. נתן לו אותו
הכוס של הפז. קרא עליו רבי אבא "לא
יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז".

ישב ולמד בתורה, והאדם ההוא היה
נותן לו עושר. לימים נכנסה חמדת התורה
למעיו. יום אחד היה יושב והיה בוכה. מצא
אותו רבו שהיה בוכה, אמר לו, על מה אתה
בוכה. אמר לו, ומה אני מניח את חיי
העולם הבא בשביל זה, איני רוצה אלא
לזכות לעצמי. אמר, עכשיו מזה נשמע
שהנה עשה לשם שמים. קרא לאותו האיש,
אמר לו, קח את עושרך ותן אותו ליתומים
ועניים, ואני נותן לך חלק יותר בתורה בכל
מה שאני לומד. החזיר לו רבי יוסי אותו
הכוס של פז, ועד היום לא סר שמו, ומבניו
בן פזי, והיינו רבי יוסי בן פזי. וזכה להרבה
תורה, הוא ובניו (משום שלמד תורה), שאין
לך שכר טוב בעולם כמי שלומד תורה
(ומקיים אותה).

¹ עולה בר"ת עם הכולל כמנין תר"ג, משום שבו מתקבצים חו"ג יחד דהיינו מ"ע ומל"ת (לקוטי תורה משלי). כל דבר שהוא כפול בא השני בגולם א' וכו', וכן הוא כאן, שתר"ג איכות השניים באים באבר א', והוא עט' הברית ובו נכלל כל התר"ג מצות גדולה מילה וכו', ולכן אין העטרה מתגלה מעצמו בבריאת הש"י כמו כל האיברים אלא בעשיית האדם מצות הש"י וכו', ומצות המילה שהיא מצוה המשלמת תר"ג הוא בעטרה ובזה ג"כ הכלל הנ"ל, שהיא כלולה מהכל לכן היא שקולה נגד תר"ג מצות וזהו בר"ת, שהוא הנוק' של היסוד שבה נכללת לאחד, בסוד תש"י כנ"ל, וכשחסר מצות המילה כל המצות אינן פועלים כמו זכר בלא נקבה (יהל אור ח"ג לז ע"ג).

² נראה שהכוונה להתפלל או להתבודד או ליפול ע"פ כדי שימות אותו תלמיד כיון שהיה עוסק שלא לשמה כעין נפילת אפים דר"א. ז"ח (נ"א).

זהר לך לך

אחר הדברים האלה היה דבר יהוה אל אברם במחזה לאמר וגו' (בראשית טו א) בכל אתר דכתיב באורייתא במחזה [דא] שמא דאתגלי לאבהן ומאן איהו שד"י שנאמר (שמות ו ג) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי כמה דאת אמר (במדבר כד טז) אשר מחזה שדי יחזה ודא איהי חיזו דכל חזוון עלאין אתחזוין מגויה [[בהאי] <כהאי> מראה דכל דיוקנין אתחזוין ביה] וכלא חד מראה מחזה חד הוא דא תרגום¹ ודא לשון הקודש [אמר] רבי יוסי (אמר) סניאין אינון באורייתא [ועל דא [הוה] <הוה ליה> רשו לאונקלוס לתרגם בההוא לישראל דגלי קודשא בריך הוא באורייתא]

ולישנא דא סתים איהו מגו מלאכי עלאי במחזה (דהא) [דהוא] סתים ממלאכי עלאי דלא ידעי בדא כד ממליל ביה באברהם (ו) מאי מעמא בגין דאברהם לא הוה מהול והוה ערל (ו) סתים [ב] בשרא² ובגין כך הוה סתים מנייהו בלשון תרגום כגוונא דא בלעם דכתיב

פ"ט/א

זהר

אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי³ ועד לא אתגזר לא הוה אינון דרגין שראן עלוי⁴ למלא⁵ ואי תימא דהא בקדמיתא כתיב (בראשית יב ז) וירא יהוה אל אברם וכתוב (שם ט) ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה וכתוב (שם ז) ויבן שם מזבח הא הכא אינון דרגין עלאין והשתא אמרן דעד לא אתגזר לא הוה אינון דרגין עלאין שראן על האי דרגא [למלא] (דמלא) עמיה

תא הזי בקדמיתא יהב קב"ה חכמה לאברהם למנדע חכמה⁶ לאתדבקא ביה וידע רזא דמהימנותא אבל למלא עמיה לא הוה אלא

"אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר וגו'". בכל מקום שכתוב בתורה "במחזה", זה השם שהתגלה לאבות. ומי הוא, שד"י, שנאמר "וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי", כמו שנאמר "אשר מחזה שדי יחזה", וזה המראה שכל המראות העליונות נראים מתוכו. כמו המראה הזה שכל הדמויות נראות בו והכל אחד. מראה ומחזה הוא אחד, זה תרגום וזה לשון הקודש. אמר רבי יוסי, רבים הם בתורה, ועל כן היתה רשות לאונקלוס לתרגם באותה הלשון שגלה הקדוש ברוך הוא בתורה.

והלשון הזו היא סתומה מהמלאכים העליונים. במחזה (שהנה) שהיה סתום מהמלאכים העליונים שאינם יודעים בזה כשמדבר עם אברהם. ולמה, משום שאברהם לא היה מהול, והיה ערל סתום בשר, ולכן היה סתום מהם בלשון תרגום, כדוגמא זו בבלעם שכתוב

אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי". וטרם שנמול, לא היו אותן הדרגות שורות עליו לדבר. ואם תאמר, שהנה בתחלה כתוב "וירא ה' אל אברם", וכתוב "ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה", וכתוב "ויבן שם מזבח", הנה כאן אותן הדרגות העליונות, וכעת אומרים, שטרם שנמול לא היה אותן הדרגות העליונות שורות על הדרגה הזו לדבר עמו.

בא וראה, בתחלה הקדוש ברוך הוא נתן חכמה לאברהם לדעת את החכמה להדבק בו, וידע את סוד האמונה, אבל לדבר עמו לא היתה אלא הדרגה התחתונה הזו לבדה.

¹ בלעם הרשע שהיה רואה קליפת נוגה המלבשת מטטרון כל ימי החול, ובשבת היא עולה עמו. והעד על זה שראה התרגום, שהוא נוגה שאמר מחזה הוא תרגום של מראה (עמק המלך ש"ד פק"ו).

² בחינת הנבואה הנמשכת דרך אחרים דז"א, כי עדיין לא היה אברהם מהול, וכל האחוריים הם בגי' תרגום ותרדמה. ולכן דבר אליו במחזה, שהוא תרגומו של מראה (שעה"פ לך לך). נגלה הקב"ה עליו אז בלשון תרגום, כדי שלא יקנאו בו מלאכי השרת (שעה"פ וזאת הברכה).

³ היינו שדי מחזה אל העליונים (אור יקר).

⁴ לא היו ממש העליונות בה אבל נראות מציאותם שבה, וזהו מחזה דכל דיוקנין דקאמר לעיל (אור יקר).

⁵ הדרגין הם לעולם במלכות, אבל למלא לא היו שראן, שלא היה רואה אברהם כשמדברת עמו רק המלכות לבדה (אור יקר).

⁶ היינו שהשיג אותם במציאות ידיעה ממה שהיו נכללות בה, "וכיון דאתגזר כולהו" (אור יקר).

זהר לך לך

כיון שנמול, כל הדרגות העליונות היו שורות על הדרגה הזו התחתונה כדי לדבר עמו, ואז התעלה אברהם בכל, כמו שנתבאר.

בא וראה, טרם שנמול האדם, לא נאחז בשמו של הקדוש ברוך הוא, כיון שנמול, נכנס בשמו ונאחז בו. ואם תאמר, אברהם שנאחז בו טרם שנמול, כך היה שנאחז בו ולא כראוי, שהרי מתוך האהבה העליונה שהקדוש ברוך הוא אהב אותו קירב אותו, אחר כך צוה אותו שימול ונתנה לו הברית, הקשר של כל הדרגות העליונות. הברית, הקשר לקשר הכל יחד להכליל זה עם זה, הברית, הקשר שהכל נקשר בו. ולכן, טרם שנימול אברהם, דבורו לא היה עמו אלא במחזה, כמו שנתבאר.

תא חזי עד לא אתגזר בר נש לא אתאחיד בשמא דקב"ה³ כיון דאתגזר עאל בשמיה ואתאחיד ביה ואי תימא אברהם דאתאחיד ביה עד לא אתגזר הכי הוה דאתאחיד ביה ולא כדקא יאות דהא מגו רחימותא עלאה דרחים ליה קב"ה קריב ליה לבתר פקיד ליה דיתגזר ואתייהיב ליה ברית קשורא דכלהו דרגין עלאינ⁴ ברית קשורא לאתקשרא⁵ כלא כחדא לאכללא דא בדא⁶ ברית קשורא דכלא אתקשר ביה⁷ ובגין כך אברהם עד לא אתגזר מלוי לא הוה עמיה אלא במחזה כמה דאתמר

תא חזי בשעתא דברא קב"ה עלמא לא אתברי אלא על ברית כמה דאת אמר בראשיית ברא אלהיים והיינו (נ"א) ברית⁸ דעל ברית קיים קב"ה עלמא⁹ וכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי דהא ברית¹⁰ קשורא איהו דיומא וליליא¹¹ ולא מתפרשאן

בא וראה, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא נברא אלא על הברית כמו שנאמר בר"א שי"ת, ברא אלהים, והיינו (ברית) שעל הברית הקב"ה מקיים את העולם, וכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, שהרי הברית היא הקשר שהיום והלילה לא נפרדים.

אמר רבי אלעזר, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, על תנאי היה, שכאשר יבואו ישראל, אם יקבלו את התורה, יפה, ואם לא, הריני מחזירכם לתהו ובהו. והעולם לא התקיים עד שעמדו ישראל על הר סיני וקבלו תורה, ואז התקיים העולם. ומאותו היום והלאה, הקדוש ברוך הוא

אמר רבי אלעזר, כד ברא קב"ה עלמא על תנאי הוה דכד ייתון ישראל אם יקבלון אורייתא יאות ואם לאו הרי אנא אהדר לכו לתהו ובהו ועלמא לא אתקיים עד דקיימו ישראל על טורא דסיני וקבילו אורייתא וכדין אתקיים עלמא ומההוא יומא ולהלאה קב"ה ברי עלמינ ומאן

¹ נראה שממש היו הספירות העליונות באות בתחתונה לא לבד כללותם בה (אור יקר).

² שאחר שנימול היה רואה אותם מתוך המלכות (מ"מ).

³ מילה ופריעה הם יסוד ומלכות, ואות ברית היא המלכות בבחי' פנימית וכו' והיא בחינת י' שבמלכות וכו' ועוד כיון שברית הוא יסוד וזה אינו ביסוד א"כ אינו במלכות אלא להפריד (אור יקר).

⁴ קשר כל הספירות העליונות מה שלא נמצא כן לכל הספירות [האחרות] וכו', שאין להם דרך להשפיע למטה אם לא יקשרו כולם בו וכו' כי יקשור הדרך והמעבר אל כל הספירות ואין להם דרך להשפיע אלא בו, ואין למלכות קבלה מהספירות העליונות שלא על ידו (אור יקר).

⁵ פי' שע"י היסוד נקשרים הי"ס דז"א עם הי"ס דמלכות (מ"מ).

⁶ אין שום ספירה קושרת הדין והרחמים להיותו אחד אלא היסוד לבד וכו' (אור יקר).

⁷ קשר כל הספירות שבהם קשר ת"ת במלכות והוא על ידו (אור יקר). פי' שהיסוד יש בו מקום לקבל ה' חסדים ויש בו ג"כ מקום לקבל ה' גבורות (מ"מ).

⁸ במלת בראשית ב' אותיות ראשונות וב' אחרונות (אור יקר).

⁹ לא לבד בריאתו אלא גם קיומו (אור יקר).

¹⁰ יסוד (אור יקר).

¹¹ ת"ת ומלכות (אור יקר).

¹² פליג אדלעיל דלאו על ברית קאים עלמא אלא על תורה (אור יקר).

זהר לך לך

אינון זווגין דבני נשא¹ דהא מההוא זמנא קב"ה
מזווג זווגין [ואומר] (ואמר) בת פלוני לפלוני
ואלין אינון עלמין דהוא ברי

תא חזי אנכי מגן לך² אנכי דא הוא דרגא
קדמאה דאתאחיד ביה בקדמיתא
סתרי תורה

אשר מחזה שדי יחזה יחזה סתים הוה מלה
מגו מלאכי השרת בגין דלא יהא לון פטרא³
דקודשא בריך הוא ממלל בההוא ערל מסאבא⁴
דהא מלאכי קדושי לאו (יקרון) [נזקקין] בלשון
תרגום⁵

(ו)אי תימא דלא ידעי והא גבריאל אוליף
ליוסף ע' לשון ותרגום חד מע' לשון הוא אלא
מנדע ידעי אבל לא נזקקין תנן דלא חיישי ולא
משגיחין עליה דהא מאים איהו קמיהו מכל
שאר לשון

ואי תימא הואיל ומאים איהו ממלאכי עלאי
אמאי תרגום אונקלוס אורייתא בהאי לשון
ויונתן בן עוזיאל המקרא⁶ אלא מאים הוא קמיהו
והכי אצטריך דלית⁷ קנאה למלאכי עלאי
בהדיהו דישאל יתיר ועל דא תרגום תורה
ומקרא כך ולא מאים איהו דהא בכמה דוכתי
<קודשא בריך הוא> כתב <ב>אורייתא הכי ובגין
כך סתים איהו מגו מלאכי עלאי קדישי

ועל דא אתגלי <ביה> (ליה) באברהם באורח
סתים דלא ישגחון ביה מלאכין קדישין ולא יהא
לון פטרא דקודשא בריך הוא אתגלי על בר נש
ערל אימתי אתגלי ליה באתגליא דמלאכי עלאי
כד יהיב ליה ברית קיימא קדישא דכתיב
(בראשית יז ג) וידבר אתו אלהים לאמר
[אלהים] שמא דקודשא ולא כתיב במחזה שמא
באתגליא

לאמר מאי לאמר ולאכרזא בכל לשון
דלא תהא [באתכסיא] (מתכסיא) לאו בלישנא

בורא עולמות. ומי הם, זווגי בני האדם,
שהרי מאותו הזמן הקדוש ברוך הוא מזווג
זווגים ואומר בת פלוני לפלוני. ואלו הם
העולמות שהוא בורא.

בא וראה, "אנכי מגן לך", "אנכי" זו היא
הדרגה הראשונה שנאחז בה בתחלה.

"אשר מחזה שדי יחזה", "יחזה", [כלומר]
הדבר היה סתום ממלאכי השרת כדי שלא
יהיה להם פתחון פה שהקדוש ברוך הוא
מדבר עם אותו הערל הטמא, שהרי
המלאכים הקדושים אינם (קוראים)
נזקקים ללשון תרגום.

אם תאמר שלא יודעים, והרי גבריאל
למד את יוסף שבעים לשון, והתרגום הוא
אחד משבעים לשון. אלא ידוע יודעים, אבל
שנינו שלא נזקקים, שאין חוששים ואין
מתבוננים עליו, שהרי הוא מאוס לפניהם
מכל שאר הלשונות.

ואם תאמר, שהואיל והוא מאוס מן
המלאכים העליונים, למה תרגם אונקלוס
את התורה בלשון הזו, ויונתן בן עזיאל את
המקרא. אלא מאוס הוא לפניהם, וכך צריך,
שאינן קנאה למלאכים העליונים עם ישראל
יותר, ועל כן תרגום תורה ומקרא כך, ואינו
מאוס, שהרי בכמה מקומות כתב הקדוש
ברוך הוא בתורה כך, ולכן הוא סתום מתוך
המלאכים העליונים הקדושים.

ועל כן התגלה לאברהם בדרך סתום,
שלא ישגיחו בו המלאכים הקדושים, ולא
יהיה להם פתחון פה שהקדוש ברוך הוא
התגלה על איש ערל. מתי התגלה לו
בהתגלות של מלאכים עליונים, כאשר נתן
לו ברית הקדש, שכתוב "וידבר אתו אלהים
לאמר", "אלהים" השם של הקדש, ולא
כתוב במחזה השם בהתגלות.

"לאמר", מה זה "לאמר", לאמר ולהכריז
בכל לשון שלא תהיה במכסה, ולא בלשון
אחרת, אלא בלשון שכולם מדברים בה,

¹ נראה שלא זכו שישא כל אחת בת זוגו אלא ממעמד הר סיני ואילך, ואפילו אחר מעמד סיני עדיין יש
רשעים שנשמות שלא זכו לבת זוגם עד ימות המשיח (מ"מ).

² אהדר לראש הענין שאמר שאברהם במדרגת מלכות בלבד (אור יקר).

³ פתחון פה (ד"א) (נ"א).

⁴ עד ע"ב עה ע"ב (הערת הזוהר).

⁵ עי' לעיל ט ע"ב.

⁶ מכאן מוכח דתרגום יב"ע של תורה אינו יב"ע כאשר הוכחתי במקומו בראיות ברורות (מא"ן) (נ"א).

⁷ דאית כצ"ל (של"ה).

זהר לך לך

אחרא אלא [בלישנא] דכלא משתעיין בה דיכלי למימר דא לדא ולא יכלי לקטרנא ולמימר פטרא (אחרא) ועל דא וידבר אתו אלהי"ם לאמר אלהי"ם ולא מחוזה בגין דהוה מעייל ליה בברית קיימא קדישא וקריב ליה לגביה רבי יהודה אמר בגין כך את ה' לא אתייהב ליה עד דאתגזר מאי טעמא דאיהי ממש ברית אקרי ועל דא כיון דעאל בברית כדין אתייהיבת (ליה) [לית] את ה"א דכתיב (שם ד) אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים ולא יקרא עוד את שמך אברם וגו' אחר הדברים האלה רבי חייא הוה אוזיל למחמי לרבי אלעזר פגע ביה רבי חגאי אמר ליה האי ארהא [ד]מתקנא קמיה דמר לאן איהו אוזיל [אמר ליה] למחמי לרבי אלעזר אמר ליה ואנא נמי אוזיל בהדך אמר ליה אי תיכול למסבר סברא למאי דתשמע זיל ואי לאו תוב אבתרך אמר ליה לא ליחוש מר להאי דהא אנא שמענא כמה רזי דאורייתא ויכילנא למיקם [בהו] (ביה) פתח רבי חגאי ואמר מאי דכתיב (במדבר כח ב) את קרבני לחמי לאשי

פ"ט/ב

סתרי תורה

וגו' את קרבני דא קרבן בשרא דאתקרב לכפרא [דמא] על דמא בשרא על בשרא¹ בגין דכל קרבנין לאו מתקרבין אלא [על] (מן) בשרא לכפרא על בשרא

והכי שמענא אי בר נש חטא בהמה מה חטאת [דקודשא בריך הוא אמר] (ויקרא א ב) אדם כי יקריב מכם קרבן וגו' אמאי אלא קודשא בריך הוא עבד רוח בני נשא ורוח הבהמה ואפריש דא מן דא ובגין כך (קהלת ג כא) רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה וגו' ודאי מתפרש דא מן דא

עד לא חטא אדם מה כתיב (בראשית א כט) ויאמר אלהי"ם הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע וגו' וכתיב לכם יהיה לאכלה ולא יתיר כיון דחטא ויצר הרע אשתאיב בגופא [דיליה] ובכל אינון תולדין עבד בהו דינא² ולבתר אתא נח

שיכולים לומר זה לזה ולא יכולים לקטרג ולומר פתחון פה. ועל כן "וידבר אתו אלהים לאמר", אלהים ולא מחוזה, משום שהיה מכניס אותו לברית הקדש, וקרב אותו אליו. רבי יהודה אמר, לכן ה"א לא נתנה לו עד שנמול, ולמה, שהיא ממש נקראת ברית. ועל כן, כיון שנכנס בברית, אז נתנה לו האות ה"א, שכתוב "אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים ולא יקרא עוד שמך אברם וגו'".

"אחר הדברים האלה". רבי חייא היה הולך לראות את רבי אלעזר, פגש אותו רבי חגאי. אמר לו, הדרך הזו שמתקנת לפני מר, לאן היא הולכת. אמר לו, לראות את רבי אלעזר. אמר לו, וגם אני אלך עמך. אמר לו, אם תוכל להבין הבנה למה שתשמע, לך [איתי לר"א], ואם לא, שוב לאחוריק. אמר לו, שלא יחשש מר לזה, שהרי אני שמעתי כמה סודות של תורה ויכולתי לעמוד בהן. פתח רבי חגאי ואמר, מה שכתוב "את קרבני לחמי לאשי"

וגו', "את קרבני" זה קרבן הבשר שנקרב לכפר דם על דם, בשר על בשר, משום שכל הקרבנות לא נקריבים אלא הבשר לכפר על הבשר.

וכך שמעתי, אם אדם חטא, בהמה מה חטאה, שהקדוש ברוך הוא אמר "אדם כי יקריב מכם קרבן וגו'", למה, אלא הקדוש ברוך הוא עשה את רוח בני אדם ואת רוח הבהמה, והפריד זו מזו, ולכן "רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה וגו'", ודאי נפרדים זה מזה.

טרם שחטא אדם, מה כתוב, "ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע וגו'", וכתוב "לכם יהיה לאכלה", ולא יותר. כיון שחטא והיצר הרע נשאב בגופו, ובכל אותם התולדות עשה דין, ואחר כך בא

¹ צ"ע פירוש הדבר בשר ודם, ונראה שבשר הוא הגוף ודם הוא הנפש החיות הבסיסית, אבל הרוח היא של ה', עי' מדרש תהלים קמו.

² נאסר אדם לאכול שום בשר חי, לפי שכבר ביארנו, כי כוונת האכילה היא, לברור האוכל מתוך הפסולת, ולהעלותו. וכיון שכבר נתקנו הבעלי חיים, לא הוצרכה עוד אכילת בשר לאדם, כי כבר נתקנו והובררו לגמרי. וכו' כאשר חטא אדם בעץ הדעת טו"ר, חזרו ונתקלקלו כל המדרגות הנז"ל, כי גם כל הבעלי חיים חטאו

זהר לך לך

וחמא דהא גופא אתבני מאתרא דיצר הרע [ו]אקריב קרבן כמה דאקריב אדם מה כתיב (שם ח כא) וירח יהו"ה את ריח הניחוח וגו' (וכתיב) כי יצר לב האדם רע מנעוריו אמר קודשא בריך הוא מכאן ולהלאה הואיל וגופא אשתאיב מההוא יצר הרע יתענג גופא כמה דאתחזי ליה ייכול בשרא כירק עשב נתתי לכם את כל (שם ט ג) כד אכיל בשרא מההוא בשרא אתענג בשרא דיליה ואתערב דא בדא ואתרבי גופא מניה ומההוא ענג גופא חמא בכמה חטאין

אמר קודשא בריך הוא כפרה על גופא בשרא¹ [שברא] <בשרא> אכיל ובשרא אתרבי מיניה וביה חמא בגין כך לכפרא על גופיה בשרא ובשרא דאכיל בשרא עביד דמא לגופא (ג"א) בגין כך דמא דאשתאר מההוא בשרא דאכיל בשרא עביד דמא לגופא בגין כך דמא דאשתאר מההוא בשרא לבר אתעתד לכפרא על דמא דאתעביד מההוא בשרא דיליה דכתיב (ויקרא יז יא) כי הדם הוא בנפש יכפר²

כתיב (במדבר כח ב) קרבני וכתוב קרבנכם דכתיב (ויקרא א ב) תקריבו את קרבנכם מה בין האי להאי אלא קרבני כגון שלמים דאתיין על שלום³ קרבנכם כגון חטאות ואשמות דאתיין על חטא ואשם בגין כך את קרבני בשרא לחמי נהמא וחמרא ריח דא קטרת ניהחיה דא נחת רוח דעביד כהנא⁴ ברעותא דשמא קדישא⁵ וליואי ברעותא דשיר ושבחה תשמרו להקריב לי במועדו במועדו מאי הוי אי תימא [בכל יומא] בבקר ובערב מאי איהו במועדו [ג"א מאי אריא

נח וראה שהנה הגוף נבנה מהמקום של היצר הרע, הקריב קרבן כמו שהקריב אדם. מה כתוב "וירח ה' את ריח הניחוח וגו'", וכתוב "כי יצר לב האדם רע מנעוריו". אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן והלאה, הואיל והגוף נשאב מאותו היצר הרע, יתענג הגוף במה שראוי לו, יאכל בשר. "כירק עשב נתתי לכם את כל". כשאוכל בשר, הבשר שלו מתענג מאותו הבשר, ומתערבים זה עם זה והגוף גדל ממנו, ומאותו העונג הגוף חוטא בכמה חטאים.

אמר הקדוש ברוך הוא, הבשר כפרה על הגוף. בשר אוכל ובשר מתרבה ממנו, ובו חטא, לכן בשר לכפר על גופו. והבשר שאוכל, הבשר עושה דם לגוף, (לכן הדם שנשאר מאותו הבשר שאוכל, הבשר עושה לגוף דם). לכן הדם שנשאר מאותו הבשר בחוץ, עומד לכפר על הדם שנעשה מאותו הבשר שלו, שכתוב "כי הדם הוא בנפש יכפר".

כתוב "קרבני", וכתוב "קרבנכם", שכתוב "תקריבו את קרבנכם", מה הבדל בין זה לזה, אלא "קרבני" כמו שלמים שבאים על שלום, "קרבנכם" כמו חטאות ואשמות שבאים על חטא ואשם, לכן "את קרבני" בשר, "לחמי" לחם ויין, "ריח" זו הקטורת, "ניחוחי" זו נחת רוח שעושה הכהן ברצון של השם הקדוש, והלויים ברצון של שיר ושבחה. "תשמרו להקריב לי במועדו". מה זה "במועדו", אם תאמר בכל יום בבוקר ובערב, מה זה "במועדו" (מה אומר שהוא

ואכלו מעץ הדעת כנודע. ואח"כ ע"י המזבח שבנה אדם, והקריב עליו קרבן, כמ"ש חז"ל על פסוק (תהלים ס"ט י"ב) ותיטב לה' משור פר וגו'. ושב בתשובה, אז חזרו הבעלי חיים ונתקנו, ולכן לא הותר לו לעולם אכילת בשר. אח"כ בדור המבול, השחית כל בשר, ואפילו בהמה חיה ועוף, היו נזקקים לשאינם מינם, ולכן הותר אכילת בשר מאז ואילך, לנח ולבניו, כדי לבררם ולתקנם כנזכר. והנה בזמן בית המקדש קיים, ע"י הקרבנות הנקריבים שם, היו מתבררים ומתקנים כל המדרגות. כי האדם היה נתקן ע"י התשובה והוידוי, שהיה מתודה שם על קרבנו. והבעלי חיים היו נתקנים, ע"י הקרבן עצמו (שעה"פ בראשית דרוש ד).

¹ עי' ח"ג רמ ע"ב (לש"ו).

² עי' לקמן רנח ע"ב.

³ עי' דע"ה ח"ב דרוש ד ענף יב סימן יא לפרש דברי חז"ל (ויק"ר פ"ט סי' ז) כל הקרבנות בטלות לעתיד לבוא חוץ מן התודה.

⁴ כתב ברית מנוחה ששם אהו"ה היה מזכיר הכהן על המזבח להעלות עמוד העשן דרך מישור והוא נרמז בפסוק א"ת ה"כל ו"הקטיר ה"מזבחה ואפשר שז"ש ברעותא דשמא קדישא. ז"ח (ג"א).

⁵ עי' ז"ח (פב ע"א): ניחוח דאיהו נחת לגבוה לקבל דא כהן דאיהו מכיון כוונה כגוונא דרעותא דשמא קדישא ומייחד יחודא באתון רשימין וכל דרגין נהרין ומתלהטין ונצצי בניצוצא עילאה מגו דעומקא עילאה טמירתא ועל דא אצטריך כהנא למהוי חכימא בחכמה ויאה בסוכלתנו ושפיר בנהירו דאורייתא וזריז ופקח יתיר מכל עלמא ואם ע"ה הוא עבודתו לאו עבודה ועליה כתיב לא יתיצבו הוללים לנגד עיניך.

זהר לך לך

דאיהו מועדו] אלא מועדו דשלמא בההוא זמנא רעוא רעו דאשתכח לעילא בדרגא ידיעא¹ ועל דא כתיב (במדבר כה ב) במועדו כד קרבן אתקריב כלא נטלין חולקא² ואתבדרן קליפין לכל סטרא וייחודא אתקריב ואתייחד ובוצינין אתנהרין³ ואשתכח רעוא [ורעו] בכל עלמין וקודשא בריך הוא אשתכח ברוא דיהודא [הדא] כדקא חזי אתא רבי חייא ונשקיה אמר ליה יאות אנת <ברי מיני> [מיני] [מני] למיהך למחמי ליה³⁰ (תו פתח ואמר דוד מלכא <ד>איהו רביעאה ואיהו (תהלים קיח כב) אבן מאסו הבונים) [נ"א אמאי דוד מלכא אחסין מלכותא דאיהו רביעאה <דאיהו אבן מאסו הבונים לסבר אנפין דיומין>] [נ"א אזלו נ]וכד מטון לגביה חמא לון [ד]יתבי על תרעא אמר <ליה> לשמשא זיל ואימא לון האי כרסייא דתלת קיימין מהו <כל אחד> [כלא חד] אמרו ליה זיל ואימא ליה למר דלאו למגנא אמר דוד מלכא דאיהו רביעאה אבן מאסו הבונים אמר ליה זיל ואימא לון דאן געלו ביה בדוד דאיהו אמר אבן מאסו הבונים אהדר רבי חייא רישיה לגבי רבי חנאי ואמר ליה שמעת] [אהדר רבי חייא רישיה לגבי חנאי ואמר שמעת] בהאי מידי אמר שמענא בהאי קרא דכתיב (שיר א ו) בני אמי נחרו⁴ בי שמוני וגו' דהאי קרא (בדוד) [בדוד נ"א שלמה] מלכא אמרו ועל דוד מלכא אתמר כד דחו ליה אחוהי מנייהו

ותו שמענא מאי חמא קודשא בריך הוא למיהב מלכותא ליהודה מכל אחוהי אלא אתון דשמייה חקיקן ביה וקודשא בריך הוא יהב יקרא לשמיה ובגין כך אחסין מלכותא ותו שמענא יהודה הא אתון דשמייה ודאי ד' [לית] אמאי אלא [דא] דוד מלכא דאתקשר בשמיה מכל בני עלמא דכתיב (הושע ג ה) ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם וגו' הא דוד קשיר בשמיה תו דאיהו קשר של תפלין ודאי ד' דוד מלכא [קשרו של תפלין ודאי] ובגין כך דוד אתקשר בשמיה

מועדו), אלא המועדו ששולט באותה עת רצון, הרצון שנמצא למעלה בדרגה ידועה. ועל כן כתוב "במועדו". כשנקרב הקרבן, הכל נוטלים חלק, ומתפזרות הקליפות לכל עבר, והיחוד נקרב ומתייחד, והנרות מאירים, ונמצא רצון ורצון בכל העולמות, והקדוש ברוך הוא נמצא בסוד של יחוד אחד כראוי. בא רבי חייא ונשק אותה. אמר לו, נאה אתה, בני, יותר ממני, ללכת ולראות את סבר פני הימים.

(עוד פתח ואמר דוד המלך, שהוא רביעי, שהוא אבן מאסו הבונים. נ"א למה דוד המלך ירש המלכות, שהוא הרביעי שהוא אבן מאסו הבונים). הלכו. כשהגיעו אליו, ראה אותם יושבים על השער. אמר לו לשמש, לך ואמור להם, הכסא הזה של שלשה עמודים מה הוא כל אחד (הכל אחד). אמרו לו, לך ואמור לו למר, שלא לחנם אמר דוד המלך, שהוא הרביעי, אבן מאסו הבונים. אמר לו, לך ואמור להם, שאיפה מאסו בו בדוד שהוא אמר אבן מאסו הבונים. החזיר רבי חייא את ראשו לרבי חגאי, ואמר לו, השמעת בזה דבר. אמר, שמעתי בפסוק הזה שכתוב "בני אמי נחרו בי שמוני וגו'", שלמה אמר את הפסוק הזה, והוא נאמר על דוד המלך, כשדחו אותו האחים שלו מהם.

ועוד שמעתי, מה ראה הקדוש ברוך הוא לתת מלכות ליהודה מכל אחיו. אלא אותיות שמו חקוקות בו, והקדוש ברוך הוא נתן כבוד לשמו, ולכן ירש את המלכות. ועוד שמעתי, יהודה, הנה אותיות שמו ודאי, ד' איננה, למה, אלא זה דוד המלך שנקשר בשמו מכל בני העולם, שכתוב "ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם וגו'". הנה דוד קשור בשמו, ועוד, שהוא קשר של תפלין ודאי, ד', דוד המלך (ד"א קשר של תפלין ודאי), ולכן דוד נקשר בשמו.

¹ עי' לקמן קסד ע"ב.

² פרשת תרומה קמא ע"א ועי' ח"ג רכז סע"א ורנה ע"א ורנט ע"א (לש"ו), ולעיל סד ע"א עי' שם מש"כ בשם ספר הדע"ה ח"ב קנו ע"ב.

³ עי' אד"ז רפח ע"א: כד אתתקן אפיק ט' נהורין דלהטין מניה וכו' כבוצינא דאתפשטין מניה נהורין לכל עיבר – הנהורין הינם הט"ס הנ"ל, ומיניה מתנהרין וכו' (לש"ו ביאורים ח"א כו ע"א).

⁴ ר"ת אבן כמ"ש אב"ן מאסו הבונים דחשבו דאמו ח"ו זנתה ודהמ"ע ח"ו ממזר כמש"ל וזהו מוזר הייתי לאחי והארכתי במקומו. מאי"ן (נ"א).

זהר לך לך

עאלו כיון דעאלו יתיבו קמיה אשתיק רבי אלעזר ואינון אשתיקו עאל רבי אלעזר לאדריה שמע חד קלא דהוה אמר זיל ואימא לון מה דאינון בעיין דכשרין אינון אהדר לגבייהו אמר לון אית מאן דשמע מלה לימא לי אמרו ליה אנן מחכאן לאנהרא מגו צחותא דבוצינא עלאה וסברא

צ/א

סתרי תורה

נסבר פתח ואמר (חבקוק ב כ) ויהו"ה בהיכל קדשו הם מפניו כל הארץ כד בעי קודשא בריך הוא למברי עלמא¹ אסתכל (ב)גו מחשבה רזא דאורייתא ורשים רשומין ולא הוה יכיל למיקם² עד דברא תשובה³ דאיהי היכלא פנימאה עלאה ורזא סתימא ותמן [אתרשימו ואצטיירו] (אצטיירו ואתרשימו) אתוון בגלופייהו⁴ כיון דאתברי דא הוה מסתכל בהאי היכלא ורשים קמיה ציורין דכל עלמא דכתיב הם מפניו כל הארץ רשים קמיה רשומין וציורין דכל עלמא בעי למברי שמים⁵ מה עבד אסתכל באור קדמאה⁶ ואתעטף ביה⁷ וברא שמים דכתיב (תהלים קד ב) עוטה אור כשלמה ואחר כך נוטה שמים כיריעה אסתכל למעבד עלמא תתאה⁸ עבד היכלא אחרא⁹ ועאל ביה ומניה אסתכל ורשים קמיה

נכנסו. כיון שנכנסו ישבו לפניו. שתק רבי אלעזר והם שתקו. נכנס רבי אלעזר לחדרו, ושמע קול אחד שהיה אומר, לך ואמור להם מה שהם רוצים, שהרי הם כשרים. חזר אליהם, אמר להם, אם יש מי ששמע דבר, שיאמר לי. אמרו לו, אנו מחכים להיות מוארים מתוך הצחות של הנר העליון, ולהבין

ולהשכיל. פתח ואמר, "וה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ". כשרצה הקדוש ברוך הוא לברוא את העולם, הסתכל בתוך המחשבה, סוד התורה, ורשם רשומים, ולא היה יכול לעמוד, עד שברא התשובה, שהיא היכל פנימי עליון וסוד סתום, ושם נרשמו והצטיירו האותיות בחקיקותיהן. כיון שזה נברא, היה מסתכל בהיכל הזה, ורושם לפניו ציורים של כל העולם, שכתוב הס מפניו כל הארץ. רשום לפניו רשימות וציורים של כל העולם.

רצה לברוא שמים, מה עשה, הסתכל באור הראשון והתעטף בו וברא שמים, שכתוב "עוטה אור כשלמה", ואחר כך "נוטה שמים כיריעה".

הסתכל לעשות העולם התחתון, עשה היכל אחר ונכנס בו, וממנו הסתכל ורשם

¹ השש קצוות [של כללות האצילות] שהם הנקראים עלמא (שער מאמרי רשב"י).

² היא חכמה וצייר בה השש קצוות רשימות דקות כקרני חגבים. ומרוב אור החכמה לא יכלו השש קצוות לקבל אור ממנה כי לא היו נגלים מרוב ניצוצי האור העליון כי רב הוא כאשר לא יוכל האדם להסתכל באור השמש לרוב בהיקותו וכמעט יחשכו עיניו כן שש קצוות אלו לא יכלו לקבל בהיקות רוב החכמה ולא היה להם קיום והעמדה (שער מאמרי רשב"י).

³ עד שנתלבשה החכמה בבינה בסוד ההיכל הפנימי ונגנזה בתוכו החכמה בסוד סמך מאפרסמון ושם בבינה נתעבו יותר השש קצוות כי בחכמה היו רשימות לבד (שער מאמרי רשב"י). פדר"א פ"ג (לש"ו).

⁴ נצטיירו בסוד וייצר צר"י שהיא נקודת בינה והאותיות נחקקו בבינה כנודע ומשם נצטיירו השש קצוות אחר שנצטיירו ונחקקו בבינה האותיות כי האותיות בבינה מבפנים ושש קצוות קמיה לבר וזהו מפניו וחכמה ובינה אלו הם חכמה ובינה עלאין אבא ואימא הנז' (שער מאמרי רשב"י). פי' מבינה ונקודי מחכמה וטעמי מכתר (ד"א).

⁵ הם ששה קצוות שבז"א הנקרא שמים (שער מאמרי רשב"י).

⁶ חסד עליון והוא חכמה שבז"א וכו' והסתכלותו באור קדמאה הוא לעשו' ז"א דוגמת אור קדמאה תוכו חסד מטה כלפי חסד (שער מאמרי רשב"י).

⁷ סוד התלבשות לשיוכל לקבל האור העליון. אמנם אין התלבשות זה כהתלבשות היכל כי הנה כאשר ההיכל מפסיק יתמעט האור, וזה כי מרוב אור החכמה לא יכלו לקבל אורה כי אם על ידי הפסק רב, תבנית היכל. וכאשר נתעטף, אין כל כך הפסק, וזה לפי שכבר נתמעט האור ויוכלו לקבלו בהפסק מועט דמות עטוף (שער מאמרי רשב"י). פנחס רמה ע"ב בר"מ (נ"א).

⁸ נוקבא תתאה הוא נוקבא דז"א (שער מאמרי רשב"י).

⁹ הוא בינה שבז"א כי כשם שחכמה עלאה ההיכל שלה בינה עלאה כן הז"א החכמה שבו עשה לה היכל והיא בינה שבז"א (שער מאמרי רשב"י).

זהר לך לך

כל עלמין לתתא¹ וברא לון הה"ד (חבוק ב כ) ויהו"ה בהיכל קדשו הם מפניו כל הארץ ה"ס מפניו ה"ס רשים קמיה כל נקודין דכל עלמא דאינון שתין וחמש² כחושבן ה"ס שתין אינון³ וחמש אינון וכלהו רשים קמיה כד ברא עלמא בגין כך יקרא דקודשא בריך הוא לאו איהו אלא לאינון דידעין ארחוי ומהכין בה באורח קשוט כדקא יאות

אדהכי דהוה משתעי בהדיהו אתא נורא ואסחר ליה ואינון יתבו לבר שמעו חד קלא ודהוה אמר אי קדישא הביאני המלך חדריו בכל אינון אדרין דסבא דאנפין עולימא קדישא [נ"א עולימתא קדישתא] אתמסרו מפתחן דילהון בידיה וכלהו מתקנן לך ולאינון דבגיןך ובחייך קדישא כל חילא דשמיא נגילה ונשמחה בך כד חמו אלין הכי אודעונו ורחילו סגי נפל עליהו אמרי לית אנן חזיין להאי נפוק מכאן ונהך לאורחין (אולו) [יתבו תמן] כל ההוא יומא ולא יכילו למחמי ליה אמרו לית רעותא דקודשא בריך הוא <דניתיב הכא> נפקו מתמן ואולי

עד דהוה אזלי פתח רבי חייא ואמר (תהלים קג כ) ברכו יהו"ה מלאכיו גבורי כח עושי דברו וגו' זכאין אינון ישראל מכל שאר עמין דעלמא [דקודשא בריך הוא אתרעי בהו מכל שאר עמין ועבד] [עע"ז דעבד] לון חולקיה ואחסנתיה ועל דא יהיב לון אורייתא קדישא [בגין] דכלהו הוו ברעותא חדא על טורא דסיני ואקדימו עשיה לשמיעה כיון דאקדימו עשיה לשמיעה קרא קודשא בריך הוא לפמליא דיליה אמר לון עד הכא אתון הויתון יחידאין קמאי בעלמא מכאן ולהלאה הא בני בארעא חברים בהדייכו בכלא לית לכו רשו לקדשא שמי עד דישראל יתחברון בהדייכו בארעא וכלהו תהוון כחדא חברים לקדשא שמי בגין דאקדימו עשיה לשמיעה

לפניו את כל העולמות למטה וברא אותם. זהו שכתוב "וה' בהיכל קדשו הם מפניו כל הארץ". "הס מפניו", "ה"ס רשום לפניו כל הנקודות של כל העולם, שהם ששים וחמש כחשבון ה"ס, ששים הן וחמש הן. וכולם רשומים לפניו כשברא את העולם, לכן כבודו של הקדוש ברוך הוא אינו אלא לאותם שיודעים דרכיו והולכים בהם בדרך אמת כראוי.

בינתיים, כשהיה מדבר עמם, באה אש והקיפה אותו, והם ישבו בחוץ. שמעו קול אחד שהיה אומר, אוי קדוש, הביאני המלך חדריו, בכל אותם החדרים של פני הזקן, הנער הקדוש (הנערה הקדושה) שנמסרו המפתחות שלהם בידו, שכולם מתוקנים לך ולאותם שבשבילך. ובחייך הקדושים, כל צבא השמים נגילה ונשמחה בך. כשאלה ראו כך, הזדעזעו ופחד רב נפל עליהם. אמרו, איננו ראוים לזה, נצא מכאן ונלך לדרכנו. (הלכו). ישבו שם כל אותו יום ולא יכלו לראות אותו, אמרו, אין רצונו של הקדוש ברוך הוא שנשב כאן. יצאו משם והלכו.

בעודם הולכים, פתח רבי חייא ואמר, "ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו וגו'". אשריהם ישראל מכל שאר העמים של העולם, שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מכל שאר העמים, ועשה אותם חלקו ונחלתו, ועל כן נתן להם תורה קדושה, משום שכולם היו ברצון אחד על הר סיני, והקדימו עשיה לשמיעה. כיון שהקדימו עשיה לשמיעה, קרא הקדוש ברוך הוא לפמליה שלו. אמר להם, עד כאן אתם הייתם יחידים לפני בעולם, מכאן והלאה הנה בני בארץ חברים עמהם בכל. אין לכם רשות לקדש את שמי עד שישראל יתחברו עמכם בארץ, וכולכם תהיו יחד חברים לקדש את שמי, משום שהקדימו עשיה לשמיעה כדוגמא שעושים המלאכים

¹ שש קצוות שבבריא יצירה עשיה עד סוף המדרגות (שער מאמרי רשב"י).

² שש קצוות בהיותה בבינה הם בסוד שתין, כל אחד כלולה מעשר, וכו' וברדתם למטה שש קצוות אלו הם שש בסוד ששים ושש וכו' ואינו עובר האור להם אלא דרך אור קדמאה ונמצא שהם עמו והם החמשה לבד כי הוא עובר בכלם בבינה שהרי היא מתלבשת בו וכו' כל אלו נרשמו במלכות וזהו ה"ס מפניו כל הארץ שהיא המלכות, כל אלו קבלה הארץ, ולפיכך נקראת אדני"י שעולה ה"ס (שער מאמרי רשב"י). שהן של ע"ב אתון דא"ב ובהון ותרב חכמת שלמה מספר תר"ב ונקודין בחכמה ומפסרין בחכמת שלמה, ששם המספר ושם פרפראות כו', ובזה קיימא סיהרא באשלמותא (יהל אור).

³ ר"ל של ר"ק ומלכות מצה פרוסה והיא ה' חציין וז"ס שס"ה של חנוך ושל השמש שהן חד דרגא שהן באשלמות הפרצוף עם ג"ר שהן בדרגא דמאות ואחר שהוליק בנים נתעלה בדרגא דא"א ולכן סלקו (יהל אור).

זהר לך לך

כגוונא דמלאכי עלאי עבדי ברקיעא דכתיב ברכו יהוה מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו עושי דברו בקדמיתא ולבתר לשמוע דבר אחר ברכו יהוה מלאכיו אלין אינון צדיקיא בארעא דאינון חשובין קמי קודשא בריך הוא כמלאכי עלאי ברקיעא בגין דאינון גבורי כח דמתגברי על יצריהון כגבר טב דמתגבר על שנאיה לשמוע בקול דברו דזכאן בכל יומא למשמע קלא מלעילא בשעתא דאצטריכו השתא מאן יכיל למיקם בהדיהו דאינון קדישין עליונין זכאין אינון דיכלי למיקם קמיהו [ו]זכאין אינון [דיכלי] (למאן דיכול) לאשתזבא מקמיהו אשגחותא דקודשא בריך הוא עליהו בכל יומא היך אנן יכילן למיעל קמיהו ועל דא כתיב (תהלים סה ה) אשרי תבחר ותקרב ישכון הצריך וכתוב (שם פד ו) אשרי אדם עוז לו בך וגו'!

העליונים ברקיע, שכתוב "ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו", "עושי דברו" בהתחלה, ואחר כך "לשמוע".

דבר אחר, "ברכו ה' מלאכיו", אלו אותם הצדיקים בארץ שהם חשובים לפני הקדוש ברוך הוא כמלאכים העליונים ברקיע, משום שהם גבורי כח שמתגברים על יצרם כגיבור טוב שמתגבר על שונאו. "לשמוע בקול דברו", שזוכים בכל יום לשמוע קול מלמעלה בשעה שמצטרפים. כעת מי יכול לעמוד עם אותם קדושים עליונים, אשרי אותם שיכולים לעמוד לפניהם, אשרי אותם שיכולים (למי שיכול) להינצל מלפניהם. השגחתו של הקדוש ברוך הוא עליהם בכל יום. איך אנו יכולים להכנס לפניהם, ועל זה כתוב "אשרי תבחר ותקרב ישכון הצריך", וכתוב "אשרי אדם עוז לו בך וגו'".

זהר

ויאמר אברם אדני יהוה מה תתן לי (בראשית טו ב) [אדני] אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד (בראשית טו ב) [אדני] אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד אלהים² (יו"ד ה"א וי"ו ה"א) [יו"ד ה"א וי"ו ה"א] אלא רוא דמלה חבורא דתרין עלמין כחדא עלמא תתאה ועלמא עלאה מה תתן לי ואנכי הולך עירי (שם) דלית לי בר ואוליפנא דכל מאן דלית ליה ברא בהאי עלמא אקרי עירי כמה דאת אמר (ויקרא כ כא) ערירים יהיו ואברהם על מה אמר מלה דא דאמר מה תתן לי כביכול כאילו לא האמין ביה³ בקב"ה אלא אמר ליה קב"ה אנכי מגן לך בהאי עלמא שכרך הרבה מאד בעלמא דאתי מיד אתער אברהם ברזא דחכמתא ואמר מה תתן לי דהא ידענא דלא קביל אנר למיעל ביה בההוא עלמא בר נש דלא אוליד בר ועל דא אמר מה תתן לי ואנכי הולך עירי דהא לא תתן לי דלא זכינא ביה מכאן דבר נש דלא זכי בבנין בהאי עלמא לא זכי בההוא עלמא לאעלא [גו] (ב) פרגודא ואברהם הוה חמי באצטגנינות דיליה דלא יוליד מה כתיב (בראשית טו ה) ויוצא אותו

צ/ב

"ויאמר אברם אדני יהוה מה תתן לי". "אדני" אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. "אלהים" יו"ד ה"א וי"ו ה"א (אלהים יהוה בנקוד אלהים). אלא סוד הדבר, חיבור של שני עולמות יחד, העולם התחתון והעולם העליון. "מה תתן לי ואנכי הולך עירי", שאין לי בן. ולמדנו, שכל מי שאין לו בן בעולם הזה נקרא עירי, כמו שנאמר "ערירים יהיו". ואברהם, על מה אמר הדבר הזה שאמר מה תתן לי, כביכול לא האמין בקדוש ברוך הוא. אלא אמר לו הקדוש ברוך הוא, "אנכי מגן לך" בעולם הזה, "שכרך הרבה מאד" בעולם הבא. מיד התעורר אברהם בסוד החכמה ואמר "מה תתן לי", שהרי ידעתי שלא מקבל שכר להיכנס בעולם ההוא אדם שלא מוליד בן. ועל זה אמר "מה תתן לי ואנכי הולך עירי", שהרי לא תתן לי, שלא זכיתי בו. מכאן שאדם שלא זוכה בבנים בעולם הזה, לא זוכה בעולם ההוא להכנס לתוך הפרגוד. ואברהם היה רואה באצטגנינות שלו שלא יוליד. מה כתוב, "ויוצא אותו"

¹ ע"כ ס"ת (הערת הזוהר).

² ר"ל דצ"ל יו"ד ה"י וא"ו ה"י שם ס"ג בבניה ואדני" במ' עלמא עלאה ועלמא תתאה. א"מ (נ"א).

³ בתמיה (אור יקר).

זהר לך לך

החוצה וגו' (אמר לו הקדוש ברוך הוא, צא מאצטגנינות שלך, אברם אינו מוליד אברהם מוליד¹)

א"ל קב"ה לא תסתכל בהאי אלא ברזא דשמי יהא לך בר הה"ד (שם) כה יהיה זרעך רזא דשמא קדישא² דמתמן אתקשר ליה בדא (ברא) ולא מסטרא אחרא

כה דהיא תרעא לצלותא³ בה ישכח ברכה בה ישכח בר נש שאלתיה כה ההוא סטרא דאתיין מסטרא דגבורה⁴ דהא מסטרא דגבורה קא אתא יצחק וההוא סטרא דגבורה כה אקרי דמתמן אתיין איבין ופירי לעלמא ולא מסטרא דלתתא דככביא ומזלות כדין >והאמין ביהו"ה< אתדבך לעילא ולא אתדבך לתתא והאמין ביהו"ה ולא בככביא ומזלי והאמין ביהו"ה דאבטח ליה דיסגי אנריה לעלמא דאתי והאמין ביהו"ה בההוא דרנא דאתייהיב ליה דמתמן ייתי ליה זרעא לאולדא בעלמא

ויחשבה לו צדקה ויחשבה לו דאף על גב דאיהי (ד) דינא כאילו היא (ד) רחמי (האי כה"ן) דבר אחר ויחשבה לו צדקה דקשיר קשרא עלאה בתתאה⁶ לחברא לון כחדא תא חזי (הא אתערין) אברהם מוליד אברם אינו מוליד⁷ וכי תימא דהא אוליד ישמעאל בעוד דאיהו אברם אלא ההוא ברא דאבטח <ליה> (לון) קב"ה לא אוליד בעוד דאיהו אברם דהא בעוד דאיהו אברם אוליד לתתא כיון דאתקרי אברהם ועאל כברית כדין אוליד לעילא ובגין כך אברם אינו מוליד בקשורא עלאה אברהם מוליד כמה דאמרן ואתקשר לעילא ביצחק

ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וגו' (בראשית יז א) רבי אבא פתח (ש"ב כב לב) כי מי אלוה מבלעדי יהו"ה ומי צור וגו' דוד מלכא אמר האי קרא כי מי אלוה מבלעדי יהו"ה מאן

החוצה וגו' (אמר לו הקדוש ברוך הוא, צא מאצטגנינות שלך, אברם אינו מוליד אברהם מוליד).

אמר לו הקדוש ברוך הוא, אל תסתכל בזה, אלא בסוד של שמי יהיה לך בן. זהו שכתוב "כה יהיה זרעך". הסוד של השם הקדוש שמשם נקשר לו עם זה (בן) ולא מהצד האחר.

"כה", שהוא השער לתפלה, בה ימצא ברכה, בה ימצא אדם את בקשתו. "כה", אותו הצד שבא מצד הגבורה, שהרי מצד הגבורה בא יצחק, ואותו צד הגבורה נקרא "כה", שמשם באים פירות לעולם, ולא מהצד שלמטה של כוכבים ומזלות. אז "והאמין בה", נדבק למעלה ולא נדבק למטה. "והאמין בה", ולא בכוכבים ומזלות. "והאמין בה", שהבטיח לו שירבה את שכרו לעולם הבא. "והאמין בה", באותה הדרגה שנתנה לו, שמשם יבא לו זרע להוליד בעולם.

"ויחשבה לו צדקה". "ויחשבה לו", שאף על גב שהיא דין, כאלו היא רחמים ה"כה" הזאת. דבר אחר "ויחשבה לו צדקה", שקשר קשר עליון בתחתון לחברם יחד. בא וראה, הנה העירו, אברהם מוליד, אברם אינו מוליד. וכי תאמר שהנה הוליד את ישמעאל בעודו אברם, אלא הבן ההוא שהבטיח לו הקדוש ברוך הוא, לא הוליד אותו בעודו אברם, שהרי בעודו אברם הוליד למטה. כיון שנקרא אברהם ונכנס כברית, אז הוליד למעלה. ולכן אברם אינו מוליד בקשר עליון, אברהם מוליד כמו שאמרנו, ונקשר למעלה ביצחק.

"ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וגו'". רבי אבא פתח, "כי מי אלוה מבלעדי ה' ומי צור וגו'". דוד המלך אמר את הפסוק הזה, "כי מי אלוה מבלעדי ה'", מי הוא

¹ מילוי ה' הוא בסוד נוק' ולכן בו תלוי העיבור (ביאורים ח"ב עה ע"ב).

² מלכות, שהיא תחילת אותיות השם (אור יקר).

³ עי' זוהר הרקיע.

⁴ הוא צד המשפיע למטה במלכות נקראת ג"כ כה כמו המלכות עצמה, והיינו יצחק שהוא בגבורה (אור יקר).

⁵ שהמלכות נקרא צדק ואאע"ה המשיך לה ה' חסדים ובה נקראת צדקה צדק ה (מ"מ).

⁶ פי' שקישר ז"א הנק' צדקה במלכות, ופי' הכתוב, ויחשבה לו צדקה, שחישב והמשיך לה צדקה שהוא ז"א (מ"מ).

⁷ עי' בהגר"א בתיקו"ז נא ע"ב: מיום שחרב בהמ"ק ננעלו שערי תפילה, והשערים הוא בבניה.

זהר לך לך

הוא שליטא או ממנא דיכול למעבד מדי מבלעדי יהו"ה אלא מה דאתפקד מעם קב"ה בגין דכלהו לא ברשותיהו קיימי ולא יכלי למעבד מדי ומי צור ומאן איהו תקיף דיכיל למעבד תוקפא וגבורה מגרמיה מבלעדי [אלהינו] (יהוה) אלא כלהו בידא דקב"ה ולא יכלי למעבד מדי [בר ברשותיה] (מרשותיה) דבר אחר כי מי אל מבלעדי יהו"ה דקב"ה כלא ברשותיה ולא כמאן דאתחזי בחיזו דככביא ומזלי דכלהו אחזיין מלה וקב"ה אחלף ליה לגוונא אחרא ומי צור זולתי אלהינו הא אוקמוה (דלית צייר כמה דקב"ה) [לית צייר כקב"ה] דאיהו צייר שלים¹ עביד וצייר דיוקנא גו דיוקנא² ואשלים להווא דיוקנא³ בכל תקוניהו⁴ ואעיל בה נפש עלאה⁴ דדמי לתקונא עלאה בגין כך לית צייר [כקב"ה] (בר קב"ה)

תא חזי⁵ מההוא זרעא דבר נש כד אתער תיאובתיה לגבי נוקביה ונוקביה אתערת לגביה כדין מתחברן תרווייהו כחדא ונפק מנייהו בר חד דכליל מתריין דיוקנין כחד בגין דקב"ה צייר ליה בציורא דאתכליל מתרווייהו ועל דא בעי בר נש לקדשא גרמיה בההוא זמנא⁶ בגין דישתכח ההוא דיוקנא בציורא שלים כדקא חזי א"ר הייא תא חזי כמה אינון רברבין עובדוי דקב"ה דהא אומנותא וציורא⁷ דבר נש איהו כגוונא דעלמא⁸

השליט או הממונה שיכול לעשות דבר מבלעדי ה'. אלא מי שהצטווה מעם הקדוש ברוך הוא, משום שכולם אין עומדים ברשותם ולא יכולים לעשות דבר. "ומי צור", ומי הוא התקיף שיכול לעשות כח וגבורה מעצמו מבלעדי אלהינו. אלא כולם ביד הקדוש ברוך הוא, ולא יכול לעשות דבר רק מרשותו. דבר אחר, "כי מי אל מבלעדי ה'", שהקדוש ברוך הוא הכל ברשותו, ולא כמי שנראה במראה הכוכבים והמזלות, שכולם מראים דבר, והקדוש ברוך הוא מחליפו לצבע אחר. "ומי צור זולתי אלהינו", הרי פרשוה, שאין צייר כמו שהקדוש ברוך הוא, שהוא צייר שלם, עושה ומצייר דמות בתוך דמות, ומשלים את אותה הדמות בכל תקוניהו, ומכניס בה נפש עליונה, שדומה לתיקון העליון, לכן אין צייר כמו הקדוש ברוך הוא.

בא וראה, מאותו הזרע של אדם, כשמתעוררת תשוקתו לנקבתו, ונקבתו מתעוררת אליו, אז מתחברים שניהם יחד, ויוצא מהם בן אחד שכלול משתי דמויות כאחד, משום שהקדוש ברוך הוא צייר אותו בציור שנכלל משניהם, ועל כן צריך אדם לקדש את עצמו בזמן ההוא, כדי שימצא הדמות ההיא בציור שלם כראוי. אמר רבי חייא, בא וראה, כמה גדולים הם מעשיו של הקדוש ברוך הוא. שהרי האומנות והציור

¹ בג' מעלות שא"א שום צייר לצייר כדמפרש ואזיל נמצאו שאר הציירים חסרים והוא שלם (אור יקר).

² איזה ציור שיהיה הוא פלא (אור יקר).

³ היינו שיהיה הצורה ההוא בשלמותא הוא פלא ופלא (אור יקר).

⁴ אפילו בבטן אמו שהוא מקום מטונף מכניס בה הנפש עם היות הגוף עדין שם טפה סרוחה כמעט והנפש נבחרת עילאה מן העליונים הוא פלאי פלאות (אור יקר).

⁵ תראה ג' מעלות הנזכרות והא' שהיא הנפש תלוי בהתקדש אדם עצמו, ואז ישתכח ציורא שלם, ואם לאו ימצאו השנים, שהם דיוקנא גו דיוקנא, ושלימות לבד ויהיה אותה הצורה חסרה א' (אור יקר).

⁶ עי' לקמן קיב ע"א, ואריכות בזו"ח יא ע"א ועי' תיקו"ז לא ע"ב: ואתערו דחמימותא דליל שבת מאתתיה צריכה ברחימו ודחילו, בגר"א: ברחימו ודחילו - שהן י"ה כידוע, שיחול בהם י"ה בתוך ב' האשות שלהן. ואמר לעיל, ויהיב ליה זרע כו', דאיהו ו', וז"ש ודא איהו אשה כו', וז"ש כל המקדש עצמו בשעת תשמיש הויין ליה בנים זכרים (שבועות יח ע"ב), ועי' רמ"ז ויקרא פא ע"ב: ייחס קדושה זו בפרטות למתקדשים בשעת תשמיש, חדא משום דסתם קדושה נאמר על העושה גדר על העריות, ועוד שעונתם משבת לשבת, והכי קאמר, את שבתותי תשמורו ומקדשי, הנעשה בהם שהם א"א המתקדשים בעונתם, תיראו.

⁷ פירוש כי העולם יש לו ראש ושאר אברים כנודע. א"נ הראש של האדם כנגד עולם המלאכים ומצואר עד הטבור כנגד עולם הגלגלים ומטבור ולמטה כנגד עולם השפל וזה שאמרו שבת קיח ע"ב רבינו הקדוש שלא הניח ידו מטבורו למטה שלא רצה להנות מעולם השפל. ז"ח. ונ"ל דהיינו שזקף רבי עשר אצבעותיו ואמר לא נהנתי אפילו באצבע קטנה וכו' שלא הניח אפילו אצבע קטנה וכו' מתחת לטבורו. א"ס. נראה שכוונתו לעוה"ז המתייחס מטבור ולמטה ופשוט ואפשר טבור גימטריא זיר לזוכה. מא"ן (נ"א).

⁸ יש בנפש כל מה שיש בעולם ומעשהו כמעשהו ממש ע"י כ"ב אותיות (אור יקר), כמ"ש בס"י (פ"ו מ"א) אלו הם שלש אמות אמ"ש, ויצאו מהם שלשה אבות והם אויר מים אש, ומאבות תולדות. שלשה אבות ותולדותיהם ושבעה כוכבים וצבאותיהם ושנים עשר גבולי אלכסון, ראייה לדבר עדים נאמנים בעולם שנה נפש, ושנים עשר חק, ושבעה ושלשה פקדן בתלי וגלגל ולב.

זהר לך לך

ובכל יומא ויומא [קב"ה] ברי עלמא¹ (קב"ה) מזווג זווגין² כל חד וחד כדקא חזי ליה והוא צייר דיוקניהון עד לא ייתון לעלמא³

תא חזי דאמר רבי שמעון⁴ כתיב (בראשית ה א) זה ספר תולדות אדם וכי ספר הוה [ליה] אלא אוקמוה דקב"ה אחמי ליה לאדם הראשון דור דור ודורשיו וכו'⁵ היאך אחמי ליה אי תימא דחמא⁶ ברוח קודשא דאינון זמינין למיתי לעלמא כמאן דחמא בחכמתא מה דייתי לעלמא לאו הכי אלא חמא בעינא כלהו וההוא דיוקנא דזמינין למיקם [ביה] בעלמא (בהאי) כלהו חמא בעינא⁷ מאי מעמא בגין דמיומא דאתברי עלמא⁸ כלהו נפשאן⁹ דזמינין למיקם בבני נשא כלהו קיימין קמי קב"ה בההוא דיוקנא ממש דזמינין למיקם ביה

צ"א/א

בעלמא

כגוונא דא כל אינון צדיקיא בתר דנפקין מהאי עלמא כלהו נפשאן סלקן וקב"ה אזמין לון דיוקנא אחרא לאתלבשא בהו¹⁰ כגוונא דהו בהאי עלמא בגין כך כלהו קיימין קמיה וחמא לון אדם הראשון בעינא ואי תימא בתר דחמא לון¹¹

של האדם היא כדוגמת העולם, ובכל יום ויום הקדוש ברוך הוא בורא עולם, ומזווג זווגים כל אחד ואחד כראוי לו, והוא צייר את דמותם טרם בואם לעולם.

בא וראה, שאמר רבי שמעון, כתוב "זה ספר תולדות אדם", וכי ספר היה לו, אלא פרשוה, שהקדוש ברוך הוא הראה לאדם הראשון דור דור ודורשיו וכו'. איך הראה לו, אם תאמר שראה ברוח הקודש שהם עתידים לבא לעולם כמי שרואה בחכמה מה שבא לעולם, לא כך, אלא ראה בעין את כולם, ואותה הדמות שעתידים לעמוד בה בעולם, את כולם הוא ראה בעין. ולמה, משום שמיום שנברא העולם, כל הנפשות העתידות לעמוד בבני האדם, כולן עומדות לפני הקדוש ברוך הוא באותה הדמות ממש שעתידות לעמוד בה

בעולם.

כדוגמא זו כל אותם הצדיקים, אחרי שיוצאים מן העולם הזה, כל הנפשות עולות, והקדוש ברוך הוא מזמין להם דמות אחרת להתלבש בה כדוגמא שהיו בעולם הזה, לכן כולם עומדים לפניו, ואדם הראשון ראה אותם בעין. ואם תאמר, שאחר שראה אותם לא עמדו בקיומם, בא וראה, כל דברי הקדוש ברוך הוא הם בקיום

¹ נשמות (אור יקר).

² נשמת זכר בנשמת נקבה (אור יקר).

³ ברדתם לג"ע של מטה ששם הם הנשמות בצורת בני אדם ולא בג"ע של מעלה וע"י הנפש הנכנסת בטפה ההיא היא מצטיירת בצורה שלימה של הקב"ה אמנם אם אין בה נפש מצטייר הגוף ההוא בלי נפש ואין הצורה שלימה שהנפש מראה שלימות בגוף ממש בצורתו (אור יקר). עיין בפרדס בסוף שער מהות והנהגה ולעיל נה"ע"א (ד"א).

⁴ לראיה שהם מצויירים בנפש קודם בואם (אור יקר).

⁵ שהראה לו בכל דור מהי המדה השלטת בדור ההוא, ואם יהיו זכאין יזכו למדה ההיא, לדוגמא בדור השייך למדת החסד יהיו גומלי חסדים (בהגר"א על תז"ח ג ע"ב).

⁶ מאומרו דור ודורשיו דור ופרנסיו בשלמא דורשיו ופרנסיו ומדרגת הנבואה אפשר שאמר לו קב"ה פלוני צדיק יקום בדור פלוני וכו' אבל כל הדור אי אפשר אם לא שנאמר שממש ראם בציור נפשות כדמסיק (אור יקר).

⁷ עי' ב"מ דף פה ופו.

⁸ כיון שעדין לא היו במציאות היאך אפשר שיהיה במראית העין ולא בחידת נבואה ולזה תירץ שהיו במציאות כדמסיק (אור יקר).

⁹ דווקא ס' רבוא שהם דור אמנם הנוספות עליהם הם אחרות מתחדשות מזווגא דקב"ה ושכינתיה בכל יום ויש כאלו עוד חדשות שאינם באות אחר שנחרב בית המקדש ואלו ואלו אינם נגלות (אור יקר).

¹⁰ היינו לבוש אורין דג"ע והוא סוד חלוקי דרבנן והם לבוש אל הצורה, ולבוש זה השני אינו אל הנפש עד בואה לעולם הזה במצות ולא אחר כג"ד רק לראיה שהם בג"ע בגוף מצוייר מעין צורתם בעולם הזה (אור יקר).

¹¹ שמא תאמר שלשעתם נתגשמו כדי להראותם לאדם אבל לאחר שעה נתפשטו ולא קיימו בקיומיהו כיון שעדיין לא באו לעולם ולא עסקו בתורה כדי להתלבש כצדיקים אחרי הסתלקם (אור יקר).

זהר לך לך

לא קיימי בקיומייהו תא חזי כל מלוי דקב"ה¹ בקיומא אינון וקיימו קמיה עד דנחתו לעלמא כגוונא דא כתיב (דברים כט יד) כי את אשר ישנו פה וגו'² הא אוקמוה דכלהו בני נשא דזמינין למהוי בעלמא כלהו אשתכחו תמן הכא אית לאסתכלא דהא כתיב (שם) את אשר אינון פה [וגו'] ומשמע [הנהו] (כלהו) דיפקון³ מאינון דקיימו תמן⁴ בגין דכתיב עמנו היום ולא כתיב עמנו עומד היום⁵ אלא ודאי (הכא) כלהו קיימו תמן [אלא דלא] (ולא) אתחזו לעינא⁶ בגין כך כתיב עמנו היום אף על גב דלא אתחזון

ואי תימא מאי טעמא לא אתחזון הכא כמה דאתחזון לאדם הראשון דחמא לון עינא בעינא והא הכא אתחזי יתיר אלא הכא כד אתייהיבת אורייתא לישראל חיזו אחרא ודרגין עלאין הוו המאן ומסתכלאן עינא בעינא והוו תאיבין לאסתכלא ולמחמי ביקרא דמריהון ובגין כך חמו יקרא עלאה דקב"ה בלהודוי ולא מאחרא ועל דא כלהו בני נשא דזמינין לקיימא בעלמא כלהו קיימי קמי קב"ה באינון דיוקנין ממש דזמינין לקיימא ביה הה"ד (תהלים קלט טז) גלמי ראו עיניך ועל ספרך וגו' גלמי ראו עיניך מאי טעמא בגין דדיוקנא אחרא עלאה הוי כהאי⁷ ובגין כך כתיב (שם יח לב) ומי צור זולתי אלהיני⁸ מאן צייר טב [דצייר] (דכליל) כלא (דא בדא⁸) כקב"ה דבר אחר (שם) כי מי אלוה"ה דא

ועומדים לפניו עד שירודים לעולם, כדוגמא זו כתוב "כי את אשר ישנו פה וגו'", הרי פרשוה, שכל בני האדם שעתידים להיות בעולם, כולם נמצאו שם. כאן יש להסתכל, שהרי כתוב "את אשר אינון פה וגו'", ומשמע אלו (כולם) שיצאו מאותם שעמדו שם, משום שכתוב "עמנו היום", ולא כתוב עמנו עומד היום. אלא ודאי (כאן) כולם עמדו שם, אלא שלא נראו לעין, לכן כתוב "עמנו היום" אף על גב שלא נראו.

ואם תאמר, למה לא נראו כאן כמו שנראו לאדם הראשון שראה אותם עין בעין, והרי כאן ראו יותר. אלא כאן, כשנתנה תורה לישראל, היו רואים מראה אחר ודרגות עליונות ומסתכלים עין בעין, והיו משתוקקים להסתכל ולראות בכבוד רבונם, ולכן ראו את הכבוד העליון של הקדוש ברוך הוא לבדו ולא מאחר. ועל כן, כל בני האדם שעתידים לעמוד בעולם, כולם עומדים לפני הקדוש ברוך הוא באותן הדמויות ממש שעתידים לעמוד בהן. זהו שכתוב "גלמי ראו עיניך ועל ספרך וגו'". "גלמי ראו עיניך", למה, משום שדמות אחרת עליונה היתה כזה, ולכן כתוב "ומי צור זולתי אלהינו", מי הצייר הטוב שצייר (שכולל) הכל (זה עם זה) כמו הקדוש ברוך הוא. דבר אחר, "כי מי אלוה", זה סוד הדבר, שהרי אל הוא כלל שנכלל מכל הדרגות.

¹ החיצונים מתלבשים לשעה כענין השדים בחצות לילה וחצות היום ושעות ידועות ואח"כ מתפשטים, ואין כן הקדושה ח"ו כי כל מילוי דקב"ה הם באמת וקיום (אור יקר).

² פ' במעמד הר סיני כל הנשמות שעתידים לבוא לעולם עד ימות המשיח, כולם היו שם (מ"מ).

³ כי אין משמעות הענין שממש היו שם במציאות דא"כ היה ראוי שיאמר עומד להורות על קיום מציאותם שם אלא הכוונה שהיה עתיד לצאת מהם דהיינו המתבראים על ידי הזווג (אור יקר).

⁴ עי' ש"נ בסוף הספר.

⁵ דייק מדלא כתיב "ואת אשר אינון פה עמנו עומד", דאזי משמע כמ"ש, שכל הנשמות שעתידות לבא בעולם היו עומדים שם בהר סיני, אבל כיון דכתיב "אינון פה עמנו היום" ולא כתיב "עומד", משמע שהנשמות העתידות לבא לא היו שם באותו מעמד, אלא פ' הכתוב עמנו היום, שגם הם בכלל הברית, אבל לעולם אבותיהם שהם דור המדבר היו עומדים שם, ולכך כתיב בהו "את אשר ישנו פה עמנו עומד היום", והדורות העתידים לצאת מהם היו גם הם בברית, אבל לא היו שם בסיני, ולכך לא כתיב בהו "עומד". ותירץ "אלא ודאי כולהו קיימו תמן, אלא דלא אתחזו לעינא" ולהכי לא אמר בהו עומד, אבל לעולם שכולם היו שם במעמד סיני (מ"מ). ר"ל מדלא כתיב עליהם ג"כ עומד היום הרי משמע שהם לא היו שם כלל אלא שהכריתת ברית היה עם האבות על הבנים ג"כ אבל הבנים עצמם לא היו שם כלל על זה אמר כי לא כן הוא אלא ודאי וכו' ועי' שמות רבא פר' כח ס' ו' תירוצ' אחר בזה משום שעל הנשמות לא שייך לומר לשון עומד (לש"ו).

⁶ שלא השיגו אותם כעין, לא אמר עומד ממש (אור יקר).

⁷ גלמי הוא הגוף ראוי לעיני ולא שיהיה ההשגחה אחר הגלם הגוף אלא קודם דהיינו צורת הגלם הנפש במקום הנקרא ספר (אור יקר).

⁸ הנפש מצויירת ומגלמת והגוף מצוייר וכולל צירו בתוך ציור (אור יקר).

זהר לך לך

רזא דמלה דהא אל¹ כללא [הוא] דאתכליל
מכלהו דרגין²

ואי תימא דהא אל איהו דרגא אחרא בגין
דכתיב (שם ז יב) ואל זועם בכל יום תא חזי דהא
לית אל³ מבלעדי יהו"ה דלאו איהו בלחודוי ולא
אתפרש לעלמין ועל דא כתיב (ש"ב כב לב) כי
מי אל מבלעדי יהו"ה וגו' [ומי צור וגו'] דהא צור
לאו איהו בלחודוי אלא כלא חד כדכתיב
(דברים ד לט) וידעת היום והשבות אל לבבך כי
יהו"ה הוא האלהים וגו'

תא חזי עד לא אתגזר אברהם⁴ הוה ממליל
עמיה מגו מחזה בלחודוי כמה [דאתמר] (דאמרן)
דכתיב (בראשית טו א) היה דבר יהו"ה אל
אברם במחזה וגו' במחזה בהווא חיזו דרגא דכל
דיוקנין⁵ אתחזיין ביה כמה דאתמר והאי מחזה
איהו רזא דברית ואי תימא דבגין כך אקרי מחזה
בגין דאיהו דרגא חיזו דכל דיוקנין אתחזיין ביה
(ג"א) וכדין אקרי מחזה) הא אמרת⁶ בקדמיתא
דעד לא אתגזר אברהם לא הוה ממליל עמיה בר
האי דרגא דלא שראן עלוי דרגין אחרנין והשתא
אמרת במחזה חיזו דכל דרגין עלאין (איהו)
[והוא] עד לא אתגזר כתיב היה דבר יהו"ה אל
אברם במחזה אלא האי דרגא חיזו דכל דרגין
עלאין איהו ובחיזו דדרגין עלאין אתתקן⁷

ואף על גב דבהווא זמנא⁸ (ד) אברהם לא הוה
גזיר האי דרגא בחיזו דדרגין עלאין איהו ובכל
אינון גוונין איהו קאים⁹ וחיזו דאינון גוונין קיימי
תחותיה¹⁰ חד מימינא גוון חוור חד משמאלא גוון

ואם תאמר שאל הזה היא דרגה אחרת,
משום שכתוב "ואל זעם בכל יום", בא
וראה, שהרי אין אל מבלעדי ה' שאינו לבדו
ולא נפרד לעולמים. ועל כן כתוב "כי מי אל
מבלעדי ה' וגו', ומי צור וגו'", שהרי צור
אינו לבדו, אלא הכל אחד, ככתוב "וידעת
היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים
וגו'".

בא וראה, טרם שנמול אברהם, היה
מדבר עמו מתוך מחזה לבדו, כמו שנאמר,
שכתוב "היה דבר ה' אל אברם במחזה וגו'",
"במחזה" באותו המראה, הדרגה שכל
הדמויות נראות בה, כמו שנאמר. והמחזה
הזה הוא סוד הברית. ואם תאמר שלכן
נקרא מחזה, משום שהיא הדרגה המראה
שכל הדמויות נראות בה (ואז נקראת
מחזה), הרי אמרת בראשונה, שטרם שנמול
אברהם, לא היה מדבר עמו, רק הדרגה הזו
שאין שורים עליה הדרגות האחרות,
ועכשיו אמרת במחזה, המראה של כל
הדרגות העליונות (הוא). והרי טרם שנמול
כתוב "היה דבר ה' אל אברם במחזה". אלא
הדרגה הזו היא המראה של כל הדרגות
העליונות, ובמראה של הדרגות העליונות
נתקנה.

ואף על גב שבאותו הזמן אברהם לא היה
מהול, הדרגה הזו במראה של הדרגות
העליונות היא, ובכל אותם הצבעים
עומדת. והמראה של אותם הצבעים עומד

¹ בהקדמה ח ע"א (ד"א). היינו מ' (נ"א).

² המלכות והיא כללא ודאי שבה כלל כל הנמצאים התחתונים וכל השרים והממונים בתפקידם הם מושרשים בה ואתכליל מכולהו דרגין כל הספירות העליונות (אור יקר).

³ פירוש ואל זועם קאי על מ' וא"כ איך אל שבאלו' קאי על מ' שכולל כל דרגין ויש בה' רחמים ותירץ דלית אל מבלעדי ה' שתמיד מחובר אל עם ה' שהם ת"ת מ'. א"מ (נ"א).

⁴ עי' ש"נ בסוף הספר.

⁵ מדה שדרכה להראות בה שאר המדות (אור יקר). קמט ע"ב רג ע"א וקצא ע"א (ד"א).

⁶ פח ע"ב (הערת הזוהר).

⁷ היינו היות קשוטה בהם, שיהיה מתמצאים בה הספירות העליונות שהיא בחינה עליונה מעולה מהיותה נראין בה לבד (אור יקר).

⁸ לא יחסר המדה שלמותה בב' בחי' הא' חיזו דדרגין עלאין איהו, דהיינו הראות בה העליונות. הב', ובכל אינון גוונין קאים דהיינו היות ממש העליונות מתמצאות בה ומקשטות אותה (אור יקר).

⁹ פירוש דמות חג"ת שהם על המ' הרי דמותם יש תחת המ' מרכבה שלה שהם מיכאל גבריאל רפאל וע' פ' וירא (נ"א).

¹⁰ היינו למטה ממלכות סוד החיות שהוא המציאה למטה ממנה מכח הספירות העליונות שהם למעלה ממנה, וחיותם מתוך העליונות ע"י המלכות (אור יקר). קא ע"א וצז ע"ב (הערת הזוהר).

זהר לך לך

סומק חד דכליל מכל גוונין ואיהו חיזו דכל גוונין עלאין דקיימי עליה ועל דא בהאי חיזו קאים עליה דאברהם ומליל עמיה ואף על גב דלא אתגזר¹ כיון דאתגזר מה כתיב (שם יז א) וירא יהו"ה אל אברם

תא חזי מחזה שדי (במדבר כד ד) (אמר) [כתיב ב]בלעם ובאברהם כתיב (שם טו א) מחזה סתם² מה בין האי להאי אלא מחזה שדי אלין דלתתא (דנפקו) מניה ואינן חיזו דיליה מחזה סתם [מחזה ה' דא הוא דכל] (ה' דכל חיזו) >מחזה דא הוא ה' <נ"א דכל חיזו> דכל דיוקנן עלאין אתחזיין ביה ובגין כך כתיב באברהם מחזה סתם ובבלעם מחזה שדי³ ועל דא עד לא אתגזר אברהם הוה ליה האי דרגא כדאמרן כיון דאתגזר מיד וירא אליו יהו"ה אל אברם וגו' אתחזון בלהו (שאר)

צא/ב

דרגין על האי דרגא והאי דרגא מליל עמיה כדקא חזי בשלימו⁴ ואברהם <אתקטר> (אתקטר) מדרגא לדרגא⁵ ועאל בברית קיימא קדישא⁶ כדקא חזי בשלימו⁷

תא חזי כיון דאתגזר אברהם נפק מערלה ועאל בקיימא קדישא ואתקטר בעטרא קדישא⁸ ועאל בקיימא דעלמא⁹ קאים עליה וכדין אתקיים עלמא בגיניה בגין דכתיב (ירמיה לג כד) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי וכתיב (בראשית ב ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם¹⁰ בה"א¹¹ בראם באברהם¹² וכלא ברזא חדא קאים ובשעתא דקב"ה אחמי

תחתיה, אחד מימין צבע לבן, ואחד משמאל צבע אדום, אחד שכלול מכל הצבעים, והוא המראה שכל הצבעים העליונים עומדים עליו. ועל זה במראה הזה עמד על אברהם ודבר עמו. ואף על גב שלא נמול. כיון שנמול מה כתוב, "וירא ה' אל אברם".

בא וראה, בבלעם (אמר) כתוב "מחזה שדי", ובאברהם כתוב "מחזה" סתם. מה בין זה לזה. אלא מחזה שדי אלו שלמטה (שיצאו) ממנו, והם המראה שלו. מחזה סתם, מחזה זה הוא ה' (של כל מראה) שכל הדמויות העליונות נראות בו. ולכן כתוב באברהם מחזה סתם, ובבלעם מחזה שדי. ועל כן, טרם שנמול אברהם, היתה לו הדרגה הזו כפי שאמרנו. כיון שנימול, מיד "וירא אליו ה' וגו'". נראו כל (שאר)

הדרגות על הדרגה הזו, והדרגה הזו דברה עמו כראוי בשלמות, ואברהם נקשר מדרגה לדרגה, ונכנס לברית הקדש כראוי בשלמות.

בא וראה, כיון שנימול אברהם, יצא מהערלה ונכנס לברית הקדושה, והתעטר בעטרה קדושה, ונכנס בקיום שהעולם עומד עליה, ואז התקיים העולם בגללו, משום שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי", וכתוב "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", בה"א בראם, באברהם. והכל עומד בסוד אחד, ובשעה שהקדוש ברוך הוא הראה לאדם את

¹ כיון שנימול, לעיל פח ע"ב ובלק רח ע"א (ד"א).

² עי' לעיל פח ע"ב ענין מחזה.

³ ר"ל בלעם ראה הגוונים התחתונים דהיינו מג"ר ולא אותם ממש חלילה אלא ניצוץ א' קדוש המתפשט מעם כדלעיל א"נ ר"ל מחזה שדי חזא בלעם הינו עז"א ועזא"ל נק' כן כדאיתא בפ' בלק. א"מ (נ"א).

⁴ שעד עתה עם היותה היא בעצמה בשלימו, עכ"ז לא היה הדיבור אליו בשלימו, מפני שלא היה השגתו בכל (אור יקר).

⁵ קודם שנימול היה החוצה ועלה משם דרך כל מדרגות הקדושה עד הגיעו אל היסוד (אור יקר).

⁶ יסוד (אור יקר).

⁷ מה שחסר כאן עי' בסוף הספר סי' מ"ח (הערת הזוהר).

⁸ מלכות (אור יקר).

⁹ חסד ביסוד, והיינו דמסיק השמים והארץ, היינו אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ (אור יקר).

¹⁰ היינו קיימא קדישא דכתיב אם לא בריתי (אור יקר).

¹¹ היינו בעטרא קדישא (אור יקר).

¹² חס"ד והכל ענין אחד, יחוד ת"ת ומלכות ע"י היסוד בסוד החסד וז"ש וכולא ברזא חדא קאים, והיינו אמרתי עולם חסד יבנה, מייחוד ת"ת ומלכות ע"י היסוד היסוד (אור יקר). האזינו רצח ע"א (ד"א).

זהר לך לך

ליה לאדם כל אינון דרין דעלמא וחמא לון כל חד וחד כל דרא ודרא כלהו קיימי בגנתא דעדן בההוא דיוקנא דזמינין לקיימא בהאי עלמא ותא חזי הא אתמר כיון דחמא ליה לדוד¹ דלאו ביה חיים כלל תווה ואיהו יהיב ליה מדיליה ע' שנין בגין כך הוו ליה לאדם תשע מאות ותלתין שנין ואינון שבעין אסתלקו ליה לדוד ומלה דא רזא דחכמתא² איהו דדוד לית ליה³ (יומין) בר שבעין שנין מאדם קדמאה⁴ וכלא רזא דחכמתא איהו וכל מה דלתתא כלא איהו ברזא דלעילא

ותא חזי בכל אינון דיוקנין דנשמתיין דעלמא כלהו זוונין זוונין קמיה לבתר כד אתיין להאי עלמא קב"ה מזווג זוונין אמר רבי (יהודה) <יצחק> קב"ה (מזווג זוונין ואמר) (אמר) בת פלוני לפלוני⁵ א"ר יוסי מאי קא מיירי⁶ והא כתיב (קהלת א ט) אין כל חדש תחת השמש אמר רבי יהודה תחת השמש כתיב שאני לעילא⁷ אמר רבי יוסי מאי כרוזא הכא⁸ והא אמר רבי [חזקיה] (חייא) אמר רבי [חייא] [חזקיה] בההיא שעתא ממש דנפיק בר נש לעלמא בת זוגו אזדמנת לו⁹

אמר רבי אבא זכאין אינון צדיקייא דנשמתייהון מתעטרין קמי מלכא קדישא עד לא ייתון לעלמא [ד]חכי תנינן בההיא שעתא דאפיק קב"ה¹⁰ נשמתיין [לעלמא] [בעלמא] כל אינון רוחין

כל אותם הדורות של העולם, וראה אותם כל אחד ואחד כל דור ודור, כולם עומדים בגן העדן באותה הדמות שעתידיים לעמוד בה בעולם הזה. ובא וראה, הרי נתבאר, כיון שראה את דוד שאין בו חיים כלל, תמה, והוא נתן לו משלו שבעים שנים. לכן היו לו לאדם תשע מאות ושלושים שנים, ואותם השבעים עלו לו לדוד. והדבר הזה הוא סוד של חכמה, שלדוד אין (ימים) פרט לשבעים השנים מאדם הראשון, והכל הוא סוד של חכמה, וכל מה שלמטה, הכל הוא בסוד של מעלה.

ובא וראה, בכל אותן הדמויות של הנשמות של העולם, כולם לפניו זוגות זוגות. לאחר מכן, כשבאים לעולם הזה, הקדוש ברוך הוא מזווג זוונין. אמר רבי (יהודה) יצחק, הקדוש ברוך הוא (מזווג זוונין ואמר) אומר בת פלוני לפלוני. אמר רבי יוסי, מה זה אומר, והרי כתוב "אין כל חדש תחת השמש". אמר רבי יהודה, "תחת השמש" כתוב, [אבל] למעלה שונה. אמר רבי יוסי, מה כאן הכרוז, והרי אמר רבי חזקיה אמר רבי חייא, באותה שעה ממש שיוצא אדם לעולם, בת זוגו מזומנת לו.

אמר רבי אבא, אשרי הצדיקים שנשמתייהם מתעטרות לפני המלך הקדוש טרם יבאו לעולם, שכך שנינו, בשעה ההיא שהקדוש ברוך הוא מוציא נשמות לעולם,

¹ מלכות, כמדתו ממש, שמשם אצילות נשמתו (אור יקר).

² פי' מלכות (מ"מ ונ"א).

³ אין לה הארה כינוי אל היום (נ"א).

⁴ אדם חכמה, כח מ"ה אדם ודאי, וכמו שמדת המלכות אין לה חיים מעצמה שהיא דלה ועניה אלא מצד החכמה שמשפעת בה סוד ע' שנין דהיינו חיות שבע ספירות שהם מתמצאות בה, והיינו שהיא נקראת ב"ת שב"ע כן דוד שנשמתו מן המלכות לא היה לו חיים שמדתו גרמה לו, אם לא ע"י אדם שראה שע"י יהיה לדוד חיים והשפיעו (אור יקר). פי' כמו שלמעלה המלכות מקבלת הארה מז' תחתונות דז"א לפי שהיא בין תרין דרועין דיליה שהם ח"ג כך דוד לקח מאדה"ר ע' שנה (מ"מ). פי' הארת ז"מ מהבינה ולמטה כלולות מי' באות ל"ה מאדם קדמאה חכמה ז"ח (נ"א).

⁵ הכרוז הזה להודיע שזו מזומנת לזה ולא ישלוט בה אחר וכיוצא (אור יקר).

⁶ בשלמא אם נאמר שהם מזווגות מאת הקב"ה מקודם, לכן ניחא, אלא אי אמרת דקב"ה מזווג לון ממש, א"כ נמצא זווגם מחדש עתה, וזה אי אפשר, דהא כתיב אין כל חדש תחת השמש, דהיינו עולם זה התחתון (אור יקר). פי' למה מכריז הקב"ה מ' יום קודם יצירת הולד בת פלוני לפלוני והא כתיב אין כל חדש וכרוז וזה מכריז דבר חדש בת פלוני תנשא לפלוני (מ"מ).

⁷ ור' יהודה תירץ תחת השמש כתיב אמנם החדש שימשך מלמעלה מהשמש דהיינו שקב"ה מזווגם ימצא אח"כ בעולם התחתון וז"ש תחת השמש כתיב והיינו שהוא חדש מהטבע מתחת השמש (אור יקר). פי' דווקא דברים שתחת גלגל חמה כתיב זה, אבל כרוז זה הוא למעלה מגלגל חמה (מ"מ).

⁸ דאי כדי שלא יגע בה אחר וכי אפשר (אור יקר). פי' כיון שביציאתו לעולם אזדמנת לו בת זוגו א"כ כרוז למה (מ"מ).

⁹ כלומר מזומנת שאין מי שיגע בה ח"ו א"כ הכרזה זו למה (אור יקר).

¹⁰ פי' מלכות שבה נתערבו כל הנשמות (מ"מ).

זהר לך לך

ונשמתי כלו כלילין דכר ונוקבא¹ דמתחברן כהדא ואתמסרן בידא דההוא ממנא שליחא דאתפקד על עדואיהון² דבני נשא ולילה שמיה ובשעתא דנחתין ואתמסרן בידוי מתפרשין ולזמנין דא אקדים מן דא³ ואחית להו בבני נשא וכד (מחא) <מטא> עידן דזווגא דלהון קב"ה דידע אינון רוהין ונשמתי מחבר לון כדבקדמיתא ומכרזא עליהו וכד מתחברן אתעבידו חד גופא חד נשמתי ימינא ושמאלא כדקא חזי ובגין כך אין כל חדש תחת השמש ואי תימא הא תנינן לית זווגא אלא לפום [עובדוי ו] ארחוי דבר נש הכי הוא ודאי דאי זכ⁴ ועובדוי אתכשרן זכי לההוא דיליה לאתחברא [ביה] כמה דנפיק

אמר רבי חייא מאן דאתכשרן עובדוי באן אתר יתבע⁵ ההוא זווגא דיליה א"ל הא תנינן לעולם ימכור אדם כו' וישא בת תלמיד חכם (ות"ח) [דת"ח] פקדונא דמאריה אתפקדן בידיה תאנא ברוא דמתניתא כל אינון דאתו בגלגולא דנשמתי יכלין לאקדמא ברחמי זווגא דלהון ועל האי אתערו חברייא (<נ"א> אין נושאינן נשים במועד אבל מקדשין) שמא יקדמנו אחר⁶ ברחמים ושפיר קאמרו אחר⁷ דייקא ועל בן קשין זווגין⁸ קמיה דקב"ה ועל [כלא] (כל פנים) ודאי כי ישרים דרכי יהו"ה⁸ (וגו') (הושע יד י) [כתיב]

רבי יהודה שלח ליה לרבי אלעזר (אמר) הא רזא דמלה⁹ ידענא אינון דאתו בגלגולא דנשמתי מאן אתר להו זווגא שלח ליה כתיב (שופטים כא טז) מה נעשה להם לנותרים לנשים

כל אותן הרוחות והנשמות כולן כלולות זכר ונקבה שמתחברות יחד, ונמסרות בידי אותו הממונה השליח שנתמנה על הרינות בני האדם, ומו לילה, ובשעה שיורדות ונמסרות בידוי, נפרדות, ולפעמים זה מקדים לפני זה, ומוריד אותם בבני האדם. וכשמגיע (מכה) זמן זווגם, הקדוש ברוך הוא שמכיר אותן הרוחות והנשמות מחבר אותן כבראשונה, ומכריז עליהם. וכשמתחברים נעשים גוף אחד, נשמה אחת, ימין ושמאל כראוי, ולכן אין כל חדש תחת השמש. ואם תאמר, הרי שנינו שאין זווג אלא לפי מעשי ודרכי האדם, כך זה ודאי, שאם זוכה ומעשיו כשרים, הוא זוכה להתחבר עם אותו שלו כמו שיצא.

אמר רבי חייא, מי שמעשיו כשרים, באיזה מקום יבקש (יושב) אותו זווגו, אמר לו, הרי שנינו, לעולם ימכור אדם וכו' וישא בת תלמיד חכם. ובא וראה פקדון רבונו נפקד בידו. שנינו בסוד המשנה, כל אותם שבאו בגלגול של נשמות, יכולים להקדים ברחמים את זווגם, ועל זה העירו החברים, (אין נושאים נשים במועד, אבל מקדשים), שמא יקדמנו אחר ברחמים. ויפה אמרו 'אחר' בדיוק. ועל כן קשים הזווגים לפני הקדוש ברוך הוא. ועל כל (פנים) ודאי כתוב "כי ישרים דרכי ה'".

רבי יהודה שלח לרבי אלעזר. אמר, הרי סוד הדבר ידעתי, אותם שבאו בגלגול נשמות, מאיזה מקום יש להם זווג. שלח לו, כתוב "מה נעשה להם לנותרים לנשים וגו'", וכתוב "לכו וחספתם לכם וגו'", פרשת בני בנימין מוכיחה, ועל זה שנינו שמא יקדמנו

¹ פי' במלכות היו שם כל אחד כלול בת זוגו ואח"כ המלכות מוסרת אותם בידא דההוא ממנא שהוא גבריאל ונקרא ג"כ לילה בגין דאתי מסטרא דמשאלא וכו' ובזה מתרצא קושית ר"י דאם היו נשאים מחוברים אין אנו צריכים לכרוז אבל כיון דאתפרשן ופעמים מקדים זה לזה לכן צריכים כרוז מ' יום קודם יצירתם כדי שיתחברו כבתחלה ורבי אבא ס"ל ששני כרוזים הם א' קודם יצירת הולד והב' כד מטא עידן זווגא דלהון מכרזא עלייהו ובג"כ אין כל חדש (מ"מ).

² כל א' וא' להלבישם בטפה ההיא שהביא לפני הקב"ה (אור יקר). על עיבוריהם (ד"א).

³ לפי הכנת האב והאם למטה בזווגם (אור יקר).

⁴ יזכה אל השלימות הזה אל הנשמה ייחודה ימין ושמאל נשמה שלימה דו פרצופים ואם לא יזדווג באחרת ולא ישלוט עצמו בה ולזה לא יכריזו עליה כדפי' (אור יקר). עי' מ"ש הרב שבלי הלקט ח"ב כ"י הבאתיו בפ"ע סנהדרין דף ס"ב. מאי"ן (נ"א).

⁵ כענין ועפר אחר יקח שנעשה אחר פעם שנית (אור יקר).

⁶ משפטים קא ע"א (ד"א).

⁷ להמית האחר כדי שישא זה בת זוגו כאשר היטיב מעשיו בתשובה (אור יקר).

⁸ שלא ימות האחר אלא בדיון (אור יקר).

⁹ כלומר ידעתי סוד גלגולם אבל לא ידעתי מהיכן זווגם (אור יקר).

זהר לך לך

וגו' וכתוב (שם כ-כא)¹ לכו וחטפתם לכם וגו' פרשתא דבני בנימין אוכה ועל האי תנינן שמא יקדמנו אחר ברחמים (נ"א) וכי אותו אחר אין לו בת זוג² אבל³ תשכח דא כגון בר נש דנסיב בת זוגיה ולא הוה ליה מנה בנין ומת ייתי אחוהי וייבם אתתיה ויתיליד ליה

צ/א

מנה בר האי בר הוא מיתא דאהדרת נשמתיה לעלמא דא הוא <אחר> (אחד) דאין לו בת זוג אלא אמיה ודא הוא שמא יקדמנו אחר ברחמים דיכיל לאקדמא אחרא למיסב אתתיה³² ברחמי ובצלוחתא ואף על גב דאמינא לך דיכיל לאקדמא ברחמי לא יכיל אלא אם (הוא) בעלה חייבא⁴ איהו ואיהו זכאה)

אמר רבי יהודה (השתא) [האי] הוא ודאי דקשין זוגין קמי קב"ה זכאה חולקהון דישראל דאורייתא אוליף להו אורחוי דקב"ה וכל פמירין וגניזיא דגניזין קמיה ודאי כתיב (תהלים יט ח) תורת יהו"ה תמימה וגו' זכאה חולקה מאן דישתדל באורייתא ולא יתפרש מינה דכל מה דיתפרש מאורייתא [אפילו] שעתא חדא כמה דאתפרש מחיי דעלמא דכתיב (דברים ל ב) כי הוא חייך ואורך ימך וכתוב (משלי ג ב) אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך

ויהי אברם בן תשעים שנה וגו' (בראשית יז א) רבי יוסי פתח (ישעיה ס כא) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו' זכאין אינון ישראל מכל שאר עמין (ע"ז) דקודשא בריך הוא קרא לון צדיקים⁵ דתניא מאה ועשרין (וחמש) ותמניא אלפי (ד) מארי דגדפין דאזלין וטאסין כל עלמא ושמעין קלא ואחדין ליה לההוא קלא כמה דתנינן לית לך מלה בעלמא דלית לה קלא ואזלא וטאסא ברקיעא ואחדין לה מארי דגדפין⁶ וסלקין

אחר ברחמים. וכי אותו אחר אין לו בת זוג, אבל תמצא זה כמו אדם שנשא בת זוגו ולא היו לו ממנה בנים ומת, יבא אחיו וייבם את אשתו ויוליד לו

ממנה בן. הבן הזה הוא המת שנשמתו חזרה לעולם, זה הוא האחר שאין לו בת זוג אלא אמו. וזה הוא שמא יקדמנו אחר ברחמים, שיכול להקדים אחר לישא את אשתו של זה ברחמים ובתפלה. ואף על גב שאמרתי לך שיכול להקדים [אחר] ברחמים, לא יכול אלא אם (הוא) בעלה הוא רשע והוא צדיק).

אמר רבי יהודה, (כעת) זה הוא ודאי שקשים הזוגים לפני הקדוש ברוך הוא. אשרי חלקם של ישראל שהתורה מלמדת אותם את דרכי הקדוש ברוך הוא, וכל הנסתרות והגנוזים שגנוזים לפניו ודאי כתוב "תורת ה' תמימה וגו'". אשרי חלקו של מי שעוסק בתורה ולא נפרד ממנה, שכל מה שנפרד מן התורה אפילו שעה אחת, כמי שנפרד מחיי העולם, שכתוב "כי הוא חייך ואורך ימך", וכתוב "אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך".

"ויהי אברם בן תשעים שנה וגו'". רבי יוסי פתח, "ועמד כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'". אשריהם ישראל מכל שאר העמים, שהקדוש ברוך הוא קרא להם צדיקים. שלמדנו, מאה ועשרים (וחמש) ושמונה אלפים בעלי כנפים שהולכים וטסים את כל העולם, ושומעים קול, ואוחזים את אותו הקול. כמו ששנינו שאין לך דבר בעולם שאין לו קול, והולך וטס ברקיע, ואוחזים בו בעלי כנפים, ומעלים

¹ ז"ל: ויצו את בני בנימן לאמר לכו וארבתם בכרמים וראיתם והנה אם יצאו בנות שילו לחול במחלות ויצאתם מן הכרמים וחטפתם לכם איש אשתו מבנות שילו והלכתם ארץ בנימן.

² בתמיה, א"כ למה יחליפו (אור יקר).

³ דאי זכי פי' דנטיר טפה קדמאה ואי לאו גרים לה דנטיל לה אחר ועי' באחרי מות ע"ח ע"ב בדוד וכן בתקון יד (ד"א).

⁴ בענין שאין ראוי ליקח את בת זוגו והיא מעוכבת בלי נישואין, ואם עונו שחטא בעריות נתנת בת זוגו לאחר שלא חטא אבל אם לא חטא בערוה אף אם אינו זכאי אין מי שיוכל לשלוט בבת זוגו והיא שמורה לו עד שיזכה וכו', והכרח מבת שבע, שמורה לדוד עד שיזכה בה ולא נגע בה אוריה מעולם (אור יקר).

⁵ קודם היותם פועלים הצדקות וכו' הם זכאין מכל שאר עמים כי בחר בהם הקב"ה, ולחבתם הוא קורא אותם צדיקים ולא מצד מעשים (אור יקר).

⁶ מלאכים בעלי כנפי' המשוטטים בכל העולם כמבואר (ד"א ואור יקר).

זהר לך לך

ההוא קלא [למאריהון דאמרינן נ"א דמדרינן] (למאריה דמארינן) ודיינינן לה הן לטב הן לביש דכתיב (קהלת יב) כי עוף השמים יוליך את הקול וגו' אימתי דיינינן לההוא קלא רבי חייא אמר בשעתא דבר נש שכיב ונאים ונשמתי נפקת מניה והיא אסחידת ביה כבר נש וכדין דיינינן לההוא קלא הה"ד (מיכה ז ה) משוכבת חיקך שמור פתחי פיך מאי טעמא משום דהיא אסחידת כבר נש רבי יהודה אמר כל מה דבר נש עביד בכל יומא נשמתי אסחידת ביה כבר נש בליליא

תאנא אמר רבי אלעזר בתחלת שעתא קמייתא בליליא כד נשף יממא² ועאל שמשא מארי דמפתח³ דממנן על שמשא עאל בתריסר תרעין⁴ דפתיחין ביממא בתר דעאל בכלהו (ב) כל אינון תרעין סתימין >נ"א פתיחין < כרוזא קאים ושרי לאכרוזא⁵ קאים מאן דקאים ואחיד לאינון מפתח⁶ בתר דסיים כרוזא כל אינון נטורי^{7,33} עלמא מתכנשין וסלקין לית מאן דפתח (פומא) [פטר⁸] כלא משתככינן כדין דינין דלתתא⁹ מתערין ואוליין ושאיין בעלמא וסיהרא שארי לאנהרא¹⁰ ומארי דיבבא¹¹ תקעינן¹²

את אותו הקול (לרבונם, שאומרים בעלי הדין) ודנים אותו הן לטוב הן לרע, שכתוב "כי עוף השמים יוליך את הקול וגו'". מתי דנים את אותו הקול, רבי חייא אמר, בשעה שבו אדם שוכב ויושן ונשמתי יצאה ממנו, והיא מעידה בבן האדם, ואז דנים את אותו הקול. זהו שכתוב "משוכבת חיקך שמור פתחי פיך", למה, משום שהיא מעידה באדם. רבי יהודה אומר, כל מה שאדם עושה בכל יום, נשמתי מעידה בו באדם בלילה.

למדנו, אמר רבי אלעזר, בתחלת השעה הראשונה בלילה, זז היום ונכנס השמש, בעל המפתחות שממונה על השמש נכנס ב"ב שערים שפתוחים ביום. אחר שנכנס בכולם, כל אותם השערים הסתומים (הפתוחים), הכרוז עומד ומתחיל להכריז, עומד מי שעומד ואוחז את אותם המפתחות. אחר שסיים הכרוז, כל אותם שומרי העולם נכנסים ועולים, ואין מי שפותח (פה) פתחון פה והכל שוקטים. אז מתעוררים הדינים שלמטה, והולכים ומשוטטים בעולם, והלבנה מתחילה להאיר, ובעלי היבבה תוקעים ומיללים, ותוקעים שנית. אז מתעוררת שירה

¹ למארי דמארינן לאדוני האדונים מלכות ואפשר שהם הע' סנהדרין שבהיכל זכות שלפניהם נדונים כל ענייני העולם ונקר' כן לפי שיש כמה בתי דינין למטה מהם והם ב"ד הגדול למעלה מכלם (ש"נ).

² כשהיום זז ממקומו והשמש נוטה לשקוע (ד"א), כד נשף יממא כד יפוח היום ולישנא דקרא נקט (ש"נ).
³ יש לו ב' מנוייין: הא', ממונה על השמש. והב', שהוא עצמו בעל המפתחות וכו' מלאך זה אצילותו מהת"ת שהוא השמש באצילות (אור יקר). מאריה דמפתחון אפשר שהוא מטטרון כדמשמע מפ' ויחי דא איהו נער דאחיד תר"ג מפתחין עילאין וכו' כן נז' בפ' בראשית נ"ו (ש"נ).

⁴ פי' י"ב שערים יש ברקיע, כנגד י"ב שבטים, שכל שבט נכנס בשער א' והשמש נכנס בכולם (מ"מ). עאל בתריסר תרעין וכו' כלומר וכבר נכנס בכל תריסר תרעין בכל היום שהם י"ב שעות והממונה הזה בכל שעה ושעה מהי"ב שעות פותח שער אז ונכנס שנמצא שבערב כבר עאל בכלהו בכל אינון דהיינו שנים עשר תרעין אי תרעין סתימין סותמין כל שערי ההיכלות לבל יכנס בהם ערל וטמא כנזכר בפרשת וישלח קע"ב. ז"ח (ש"נ).

⁵ לאסוף כל השרים וכל המלאכים כדי שיתפשטו החיצונים (אור יקר).

⁶ שהיו ביד הממונה על השמש (אור יקר).

⁷ דרך הם יצא שפע לעולם, ומלאכים ממונים על השרות ההוא, שהם כלי ופתח לשפע ההוא ובלילה נאספים מפני שקבלתם מהת"ת שהוא מדת יום (אור יקר).

⁸ קבלת המלאכים שפעם הוא ע"י השיר ועתה כולם בחשאי בלתי משוררים ובלתי מקבלים (אור יקר). אין מי שפותח פיו אלא הכל בהשקט ונחת (ד"א).

⁹ החיצונים והממונים עליהם מצד הדין (אור יקר).

¹⁰ המלכות משפעת דיניה, ועד חצות לילה היא מתגוללת בדינים (אור יקר). לאה, שבתחילת הלילה התחילו הנה"י דאימא להכנס בה ונגדלת מעט מעט עד חצות לילה שאז נשלם פרצופה וכו', ואז בחצות מזדווגת עם יעקב מהחזה ולמטה (מ"מ).

¹¹ מלאכים מצד הגבורה שהם ג"כ בעלי דין (אור יקר). מלאכים דיצירה (מ"מ).

¹² מצד החסד, דהיינו מדת יום שעבר (אור יקר).

זהר לך לך

ומיללין¹ תקעין² תניינות כדין [מתערי שירתא] (מתערא שינתא) ומזמרין קמי מאריהון כמה מארי תריסין קיימי בקיומיהו ואתערין דינין בעלמא כדין בני נשא ניימין ונשמתא נפקת ואסחידת סהרותא ואתחייבת בדינא³ וקודשא בריך הוא עביד חסד בבר נש ונשמתא תבת לאתרה

בפלגות ליליא כד צפורין מתערין⁴ סטרא דצפון⁵ אתער ברוחא⁶ קם בקיומיה שרביטא דבסטור דרום⁷ ובטש בההוא רוחא⁸ ושכיך ואתבסם⁹ כדין אתער קב"ה בנמוסוי לאשתעשעא עם צדיקיא בננתא דעדן¹⁰ בההוא שעתא זכאה חולקיה דבר נש דקאים לאשתעשע באורייתא דהא קב"ה וכל צדיקיא דבננתא דעדן¹¹ בלהו צייתין לקליה הה"ד (שיר ח יג) היושבת בנגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני ולא עוד אלא דקב"ה משיך עליה חד חוטא דחס"ד למהוי (תדיר) נטיר בעלמא דהא עלאין ותתאין נטרין ליה דהא הוא דכתיב (תהלים מב ט) יומם יצוה יהו"ה חסדו ובלילה שירה עמי

א"ר חזקיה כל מאן דאשתדל בהאי שעתא¹² ודאי אית ליה חולקא תדיר בעלמא דאתי אמר רבי יוסי מאי טעמא תדיר א"ל הכי אוליפנא דכל פלגות ליליא כד קב"ה¹³ אתער בננתא דעדן¹³ כל

ומזמרים לפני רבונם. כמה בעלי מגינים עומדים במקומם ומעוררים דינים בעולם. אז בני האדם ישנים, והנשמה יוצאת ומעידה עדות ומתחייבת בדין. והקדוש ברוך הוא עושה חסד עם אדם, והנשמה שבה למקומה.

בחצות הלילה, כשהציפורים מתעוררות, צד הצפון מתעורר ברוח, השרביט שבצד הדרום עומד בעמדו, ומכה באותה הרוח ושוקט ומתבסם, אז מתעורר הקדוש ברוך הוא במנהגיו להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן. באותה שעה, אשרי חלקו של אדם שעומד להשתעשע בתורה, שהרי הקדוש ברוך הוא וכל הצדיקים שבגן עדן כולם מקשיבים לקולו. זהו שכתוב "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני", ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט אחד של חס"ד שיהיה (תמיד) שמור בעולם, שהרי עליונים ותחתונים שומרים אותו. זהו שכתוב "יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי".

אמר רבי חזקיה, כל מי שעוסק בתורה בשעה הזו, ודאי יש לו חלק תמיד בעולם הבא. אמר רבי יוסי, למה תמיד, אמר לו, כך למדנו, שכל חצות לילה, כשמתעורר הקדוש ברוך הוא בגן עדן, כל הנטיעות

¹ מצד הדין והלילה (אור יקר), מלאכים דעשיה נקראים יללה (מ"מ).

² מצד הת"ת מדת יום שיבא (אור יקר).

³ שאין צדיק בארץ (אור יקר).

⁴ הם המלאכים בשירם והצדיקים בג"ע לעסוק בתורה (אור יקר). פי' המלאכים שנקראים עופות כגון אכתיא"ל מט"ט סנדלפו"ן, עי' ח"ב קל ע"ב (מ"מ), ועי' לקמן ריז ע"ב (רמ"ז).

⁵ צד הגבורה להשפיע במלכות מצד הת"ת וזו ברוחא דקאמר, כי בתחילת הלילה יונקת מהגבורה מצד דינא החזק, ובחצות מצד הגבורה בבחינת הת"ת וכו' (אור יקר). פי' ה' גבורות דאימא שמתעוררים בחצות לילה (מ"מ).

⁶ פי' מאירים ברוחא דשביק בה בעלה [עי' ע"ח שער מוחין פרק ה] (מ"מ).

⁷ פי' יסוד שנק' שרביט שיש בו טיפת החסדים וז"ש דבסטור דרום (מ"מ). חוט של חס"ד שהוא כשרביט הוא מתעורר ואז שעשוע נשמת הצדיקים בג"ע. מקץ רג ע"ב (ד"א).

⁸ פי' יסוד דז"א בטש בההוא רוחא דשבק בה בעלה שה"ס הזווג (מ"מ).

⁹ שנתבסמים גבורות שבה ביסוד הזווג הוא למתק הגבורות על ידי החסדים (מ"מ).

¹⁰ היינו יחוד קב"ה ושכינתיה וזווגם בחצות לילה עם הצדיקים בג"ע (אור יקר). פי' יעקב מזדווג עם לאה (מ"מ).

¹¹ פי' קב"ה היא רחל שיורדת לבריאה וכל הצדיקים שבג"ע העליון שהיא בריאה וכו' ז"א ורחל אינם מזדווגים ואלו הם ששומעים קול העוסקים בתורה אחר חצות (מ"מ).

¹² יעקב (מ"מ).

¹³ לאה (מ"מ).

זהר לך לך

הללו של הגן מושקים יותר מאותו הנחל שנקרא

נחלא דאקרי

צב/ב

נחל קדומים נחל עדנים דלא פסקן מימיו לעלמין כביכול ההוא דקאים ואשתדל באורייתא כאילו ההוא נחלא אתרק על רישיה² ואשקי ליה³ בגו אינון נטיען דבגנתא דעדן⁴ (אמר רבי יוסי) [ולא עוד אלא] הואיל וכלהו צדיקיא דבגו גנתא דעדן צייתין ליה⁵ חולקא שויין ליה בההוא שקיו דנחלא אשתכח⁶ דאית ליה חולקא תדיר בעלמא דאתי

רבי אבא היה בא מטבריה לבי טרוניא דחמיו ורבי יעקב בריה הוה עמיה אערעו בכפר פרשא כד בעו למשכב אמר רבי אבא למריה דביתא אית הכא תרנגולי א"ל מאריה דביתא אמאי א"ל בגין דקאימנא בפלגות ליליא ממש א"ל לא אצטריך דהא סימנא לי בביתא דהדין טקלא דקמי ערסאי מלינא ליה מיא⁷ ונטיף טיף טיף בפלגות ליליא ממש אתרקו כלהו מיא ואתגלגל האי קיטפא⁸ ונהים ואשתמע קליה בכל ביתא⁹ וכדין הוא פלגות ליליא ממש וחד סבא הוה לי דהוה קם בכל פלגות ליליא ואשתדל באורייתא ובגיני כך עבד האי אמר רבי אבא בריך רחמנא דשרדני הכא בפלגות ליליא נהים ההוא גלגלא דקיטפא

קמו רבי אבא ורבי יעקב שמעו לההוא גברא דהוה יתיב בשפולי ביתא ותרין בנוי עמיה והוה אמר כתיב (תהלים קיט סב) חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך מאי קא חמא דוד דאיהו אמר חצות לילה ולא בחצות (ה)לילה

נחל קדומים, נחל עדנים, שאין פוסקים מימיו לעולמים. כביכול אותו שעומד ועוסק בתורה, כאלו אותו הנחל שופך על ראשו ומשקה אותו בתוך אותם הנטיעות שבגן עדן. (אמר רבי יוסי) ולא עוד, אלא הואיל וכל הצדיקים שבתוך גן העדן מקשיבים לו, נותנים לו חלק באותה השקאת הנחל, נמצא שיש לו חלק תמיד בעולם הבא.

רבי אבא היה בא מטבריה לבית טרוניא של חמיו, ורבי יעקב בנו היה עמו. נפגשו בכפר טרשא. כשרצו לשכב, אמר רבי אבא לבעל הבית, יש כאן תרנגולים. אמר לו בעל הבית, למה. אמר לו, משום שאני קם בחצות הלילה ממש. אמר לו, לא צריך, שהרי סימן יש לי בבית, שהמשקל הזה שלפני מטתי, אני ממלא אותו במים, ומטפטף טפה טפה, ובחצות הלילה ממש מתרוקנים כל המים, ומתגלגלת הגולגולת הזו ונוהמת, ונשמע קולה בכל הבית. ואז הוא חצות הלילה ממש. וזקן אחד היה לי שהיה קם בכל חצות לילה ועוסק בתורה, ולכן עשה את זה. אמר רבי אבא, ברוך הרחמן ששלחני לכאן. בחצות הלילה נהם אותו כלי פירות.

קמו רבי אבא ורבי יעקב, ושמעו את אותו האיש שהיה יושב בירכתי הבית ושני בניו עמו, והיה אומר, כתוב "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך". מה ראה דוד שהוא אמר חצות לילה ולא בחצות הלילה, אלא חצות לילה ודאי אמר

¹ ו"ק דמלכות, שהיא נקראת גן, ושם קצוותיה ונטיעותיה (אור יקר). הספירות דלאה (מ"מ).

² מה שנשפע לתחתונים מההוא נחל, הוא ראש לקבלת הברכות, וממנו לכל התחתונים (אור יקר).

³ ז"ס אור הגנוז שה"ס הטיפה שנמשכת מלמעלה מן הדעת שבו היה צופה אדה"ר מסוף העולם ועד סופו שאינו מתעבה (מ"מ).

⁴ הם נשמות הצדיקים וכל כחות שבגן (אור יקר).

⁵ נחשב להם תורתו כאלו כולם עוסקים בתורה היא, להיות נשפע להם השפע ההוא, א"כ כיון שזכו ע"י, ראוי היה שיהיה הוא בכללם (אור יקר). פי' הצדיקים בג"ע העליון שהיא בריאה ששם יורדת רחל וצייתין קול הצדיקים שעוסקים בתורה ויש להם נחת רוח (מ"מ).

⁶ השקאת עמיקא דבירא שהוא נגיד ונפיק לז"א וזה ע"י השביל העליון הנכנס בעומק הבינה והוא נקודת ציון העליון שבבינה ושביל זה הוא קוץ התחתון של יוד (שער מאמרי רשב"י כח ע"ד).

⁷ משקל אחד יש לי לפני מטתי וממלא אני אותו מים (ד"א).

⁸ ומתגלגל ויורד למטה משקל ההוא הדבוק שם ואז היו יודעים שהוא זמן חצות לילה ממש (ד"א).

⁹ ונוסף משקל הזה עם המים טיפין טיפין עד שכלו מימיו ואז יורד במהירות משקל ההוא בכח למטה מכוון בחצות הלילה ומכח ירידת המשקל ההוא למטה מתחיל להשמיע קול בבית (ד"א).

זהר לך לך

אלא חצות לילה ודאי לקב"ה אמר הכי וכי קב"ה הכי אקרי אין דהא חצות לילה ממש קב"ה אשתכח וסיעתא דיליה² וכדין היא שעתא דעייל בגנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקיא

אמר רבי אבא לרבי יעקב ודאי נשתתף בשכינתא ונתחבר כחדא קריבו ויתיבו עמיה אמרו ליה אימא מלה דפומך דשפיר קאמרת מנא לך האי אמר לון מלה דא אוליפנא מסבאי ותו הוה אמר דלתת דתחלת³⁵ שעתא קמייתא דליליא כל דינין דלתתא מתערין ואוליין ושאיין בעלמא בפלגות ליליא ממש קב"ה אתער בגנתא דעדן ודינין דלתתא לא משתכחין³ וכל נימוסין דלעילא בליליא לא אשתכחו אלא בפלגות ליליא ממש מנלן מאברהם דכתיב (בראשית יד טו) ויחלק עליהם לילה במצרים (שמות יב כט) ויהי בחצי הלילה ובאתרין סניאין⁴ באורייתא הכי אשתכח

ודוד הוה ידע (ומה) [ומנא] הוה ידע⁵ אלא הכי אמר סבא דמלכותא דיליה בהאי (ליליא) תליא ועל דא קאים בההיא שעתא⁶ ואמר שירתא ולהכי קריה לקב"ה חצות לילה ממש אקום להודות לך וגו' דהא כל דינין תליין מהכא⁷ ודינין דמלכותא⁸ מהכא משתכחין וההיא שעתא⁹ אתקטיר בה דוד¹⁰ וקם ואמר שירתא¹¹ אתא רבי אבא ונשקיה אמר ליה ודאי הכי הוא בריך רחמנא דשדרני הכא

תא חזי לילה דינא בכל אתר והא אוקימנא מלי והכי הוא ודאי והא אתער קמי דרבי שמעון אמר ההוא ינוקא בריה דההוא גברא אי הכי אמאי כתיב (תהלים קיט סב) חצות לילה אמר [ליה] הא אתמר בפלגות ליליא מלכותא דשמיא

כך לקדוש ברוך הוא, וכי כך נקרא הקדוש ברוך הוא, כן, שהרי חצות לילה ממש הקדוש ברוך הוא נמצא וסיעתו, ואז היא השעה שנכנס לגן העדן להשתעשע עם הצדיקים.

אמר רבי אבא לרבי יעקב, ודאי נשתתף עם השכינה ונתחבר יחד. קרבו וישבו עמו. אמרו לו, אמור דבר פיק, שיפה אמרת, מנין לך זה. אמר להם, דבר זה למדתי מסבי, ועוד היה אומר, ששלש (שתחלת) השעות הראשונות של הלילה, כל הדינים שלמטה מתעוררים והולכים ומשוטטים בעולם. ובחצות הלילה ממש הקדוש ברוך הוא מתעורר בגן עדן, והדינים שלמטה אין נמצאים, וכל המנהגים שלמעלה בלילה, אין נמצאים אלא בחצות הלילה ממש. מנין לנו, מאברהם, שכתוב "ויחלק עליהם לילה", במצרים, "ויהי בחצי הלילה". ובמקומות רבים בתורה כך נמצא.

ודוד היה יודע, (ומה) ומנין היה יודע, אלא כך אמר הזקן, שמלכותו תלויה בזה (הלילה), ועל זה עומד בשעה הזו ואומר שירה, ולכן קרא לקדוש ברוך הוא חצות לילה ממש אקום להודות לך וגו', שהרי כל הדינים תלויים מכאן, ודיני המלכות נמצאים מכאן. ובאותה השעה נקשר דוד בה, וקם ואמר שירה. בא רבי אבא ונשקו. אמר לו, ודאי כך הוא, ברוך הרחמן ששלחני לכאן.

בא וראה, הלילה הוא דין בכל מקום, והרי העמדנו את הדברים, וכך הוא ודאי. והרי הערתי לפני רבי שמעון. אמר אותו הילד בנו של אותו האיש, אם כך, למה כתוב "חצות לילה". אמר לו, הרי נאמר שבחצות הלילה מתעוררת מלכות השמים.

¹ פי' רחל, שיש לה נחת רוח בחצות בתורת הצדיקים (מ"מ).

² היינו רחל שיורדת לבריאה שנק' ג"ע העליון (מ"מ).

³ שהם נכנסים בנוק' דתהומא רבא מפני פחד ה' ומהדר גאוונו כדי שלא יתבטלו, ולכך ביטול הרשעים שמצדם הוא בחצות לילה, שאז ביטול הקלי' (אור יקר).

⁴ כגון נגעי פרעה על דבר שרי כנ"ל, וכגון חצות לילה דאחשורוש (אור יקר)

⁵ "מה הוה ידע" כלומר אמאי איכפת ליה בהאי אם ידע ענין זה (אור יקר).

⁶ לתקן מדתו לקיום מלכותו (אור יקר).

⁷ ממשפט שהוא ת"ת והיינו משפטי (אור יקר).

⁸ והיינו צדק שפי' צדק שלך (אור יקר).

⁹ חצות הלילה (אור יקר).

¹⁰ ללחום מלחמות ה' היה צריך לשעה זו (אור יקר).

¹¹ מלכות שהיא רחל שיש בה דינים ודוד אחוז בה כי היא מדתו והמלכות של דוד ממנה (מ"מ).

זהר לך לך

אתערת אמר אנא שמענא מלה אמר ליה רבי אבא אימא ברי טב¹ דהא [מלה] דפומך קלא דבוצינא להוי אמר אנא שמענא דהא לילה דינא דמלכותא² איהו ובכל אתר דינא הוא³ והאי דקאמר חצות בגין דינקא בתרי גווי (חצות) בדינא וחסד וודאי פלגותא קדמיתא דינא הוא⁴ דהא פלגותא אחרא [נהירון] (נהירא) אנפחא בסטרא דחסד⁵ ועל דא חצות לילה כתיב ודאי⁶

אמר, אני שמעתי דבר. אמר לו רבי אבא, אמר בני טוב, שהרי דבר פוך יהיה קול הנר. אמר, אני שמעתי, שהרי הלילה הוא דין המלכות, ובכל מקום הוא דין. וזה שאמר חצות, משום שיונקת בשני צבעים (חצות), בדין וחסד. וודאי שהמחצית הראשונה היא דין, שהרי במחצית האחרת היא מאירה פניה בצד החסד, ועל כן חצות לילה כתוב ודאי.

קם רבי אבא ושווי ידוי ברישיה וברכיה אמר ודאי חשיבנא דחכמתא לא אשתכח בר באינון זכאי דזכו בה השתא חמינא דאפילו ינוקי בדרא דרבי שמעון זכו לחכמתא עלאה זכאה אנת רבי שמעון ווי לדרא דאנת תסתלק מניה יתבו עד

קם רבי אבא ושם ידו בראשו ובירך אותו. אמר, ודאי חשבתי שאין נמצאת חכמה, רק באותם הצדיקים שזכו בה. כעת ראיתי שאפילו ילדים בדור של רבי שמעון זכו לחכמה עליונה. אשריך רבי שמעון. אוי לדור שאתה תסתלק ממנו. ישבו עד

צנ/א

צפרא ואשתדלו באורייתא

פתח רבי אבא ואמר (ישעיה ס כא) ועמך כלם צדיקים וגו' מלה דא הא אוקמוה חברייא מאי שעמא [כתיב] ועמך כלם צדיקים וכי כלהו ישראל צדיקי נינהו והא כמה חייבין אית בהו בישראל כמה חטאין וכמה רשיעין דעברין על פקודי אורייתא אלא הכי תנא ברזא דמתניתין זכאין אינון ישראל דעבדין קרבנא דרעוא לקב"ה דמקריבין בנייהו לתמניא יומין⁷ לקרבנא וכד אתגזרו עאלו בהאי חולקא טבא דקב"ה דכתיב (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם כיון

הבוקר והתעסקו בתורה.

פתח רבי אבא ואמר, "ועמך כולם צדיקים וגו'". הדבר הזה הרי בארוהו החברים, למה כתוב "ועמך כולם צדיקים", וכי כל ישראל הם צדיקים, והרי כמה רשעים יש בישראל, כמה חוטאים וכמה רשעים שעוברים על מצוות התורה. אלא כך למדנו בסוד המשניות, אשריהם ישראל שעושים קרבן של רצון לקדוש ברוך הוא, שמקריבים את בניהם לשמונה ימים לקרבן, וכשנמולים נכנסים לחלק הטוב הזה של הקדוש ברוך הוא, שכתוב "וצדיק

¹ כמדומה לי שבפוך יהיה קול דברי הרשב"י שנקרא בוצינא קדישא לכן הגד דבריך (ד"א).

² עצמות הלילה ולא כמו שאמרתם שהיא מתעוררת מחצות לילה (אור יקר). פי' היא לאה שיש בה דינים גם היא (מ"מ).

³ ובחצות לילה הראשונה אין צריכים לראיה שהיא דין דהא פשיטא שסתם מידת המלכות היא דין מפני שעיקר יניקתה מן הגבור המשם אצילותה (אור יקר). קודם חצות נקראת לאה ליל ואחר חצות נקראת לילה שנגדלת מחציו ד"א ולמטה שהוא מקום גילוי החסדים, וזהו פי' חצות לילה שלוקחת גם חצי התחתון ד"א ואז נקראת חצות לילה, ובזה יבואר שמחדש היניקא, שחצות היא לאה ומפרש הטעם בגין דינקא בתרי גווי בדינא ובחסד, פי' כשהיא מהחזה ולמעלה אז היא דין, לפי שהיא במקום הסיתום ונק' ליל, וכשהיא מתפשטת אפילו בחצי התחתון ד"א שיש בו גילוי החסדים, אז היא חסד ונק' לילה, לפי שלוקחת הארת ה' חסדים וז"ש בגין דינקא בתרי גווי וכו', פלוגתא קדמיתא דינא שהוא חצות הראשון שאז עדיין היא מהחזה ולמעלה במקום הסיתום (מ"מ).

⁴ שכן דרכה להקדים לשמאל כדאמרינן צפונית מערבית (אור יקר).

⁵ מפני שהיא נוטה נגד אור היום והיינו לבנה שחציה מאירה וחציה חשוכא (אור יקר), היינו אחר חצות שמתפשטת מהחזה ולמטה במקום גילוי החסדים ואז נקראת לילה (מ"מ).

⁶ פי' השתא א"ש הכתוב שאומר דוד ללאה אתה שמתפשטת בחצי התחתון ד"א ובזה אתה נק' לילה אקום להודות לך כדי לגרום זוג יעקב ולאה וזהו מה שחידש הינוקא ולכן ר' אבא שוי ידוי ברישיה וברכיה על זה הסוד (מ"מ).

⁷ שבזה הם כוללים יסוד ומלכות שהוא סוד שמינית בינה ממטה למעלה ומלמעלה למטה הו"ד ומתגלה היסוד, והיינו נשמת כל חי, והיינו צדיקים מצד היסוד, ויש להם חלק לעולם הבא, דהיינו בינה ולהכי תלה ליה בחי' יומין (אור יקר).

זהר לך לך

דעאל¹ בהאי חולקא דצדיק אקרון צדיקים ודאי כלם צדיקים וע"כ לעולם יירשו ארץ כדכתיב (תהלים קיח יט) פתחו לי שערי צדק² אבא בם וכתוב (שם כ) [זה השער ליהו"ה] צדיקים יבאו בו אינון דאתגורו ואקרון צדיקים

נצר מטעי נצר מאינון נטיעין דנטע קב"ה בגנתא דעדן³ האי ארץ חד מנייהו⁴ ועל כן אית להו לישראל חולקא טבא בעלמא דאתי וכתוב (שם לו כט) צדיקים [יירשו ארץ] (ישעיה ס כה) לעולם יירשו ארץ מהו לעולם כמה דאוקימנא⁵ במתניתא דילן והא אתמר האי מלה בין חברייא

(ותנא מאי קא חמא קרא דלא אקרי אברהם עד השתא אלא הכי אוקימנא דעד השתא לא אתגור וכד אתגור אתחבר עאל) [נ"א תא חזי קב"ה לא קרא ליה לאברהם אברהם עד השתא⁶ מאי טעמא אלא הכי אוקימנא דעד השתא לא אתגור⁷ וכד אתגור⁸ אתחבר ביה האי ה"א ושריא ביה] בהאי ה' ושכינתא שריא ביה וכדין אקרי אברהם⁹ והיינו דכתיב (בראשית ב ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ותאנא בה' בראם¹⁰ ותנא באברהם מאי קאמרי אלא דא חסד ודא שכינתא וכלא נחית כחדא ולא קשיא מלה והאי והאי הוי

יסוד עולם". וכיון שנכנסו בחלק הזה של הצדיק, הם נקראים צדיקים, ודאי כולם צדיקים. ועל כן "לעולם יירשו ארץ", ככתוב "פתחו לי שערי צדק אבא בם", וכתוב "זה השער לה' צדיקים יבואו בו", אותם שנמולו ונקראים צדיקים.

"נצר מטעי", נצר מאותם הנטיעות שנטע הקדוש ברוך הוא בגן עדן, הארץ הזו היא אחת מהן, ועל כן יש לישראל חלק טוב לעולם הבא. וכתוב "צדיקים יירשו ארץ". "לעולם יירשו ארץ", מה זה "לעולם", כמו שבארנו במשנתנו. והרי הדבר הזה נתבאר בין החברים.

(ולמדנו, מה ראה הכתוב שלא נקרא אברהם עד עתה, נ"א בא וראה, הקדוש ברוך הוא לא קרא לאברהם אברהם עד עתה, ולמה, אלא כך בארנו, שעד עתה לא נמול, וכשנמול, התחברה בו ה"א הזו ושרתה בו). אלא כך בארנו, שעד עכשיו לא נמול, וכשנמול, התחבר לה"א הזו והשכינה שרתה בו, ואז נקרא אברהם. והיינו מה שכתוב "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", ושנינו בה' בראם, ושנינו באברהם. מה אומרים, אלא זה חסד וזו השכינה, והכל יורד יחד, והדבר לא קשה, וזה וזה היה.

¹ ואפילו יעשו עבירה כבר קנו שם צדיקים מפני אות הברית וכ"ש כשאינם חוטאים וודאי כולם צדיקים שאינם באים לידי עבירה (אור יקר).

² צדק דהיינו המלכות והיסוד, ושערים שלה נפתחים וצדיקים יבואו בו, להיכן כדפי' לעיל מיניה, אבא בם אודה י"ה, דהיינו עד חכמה ובינה, משמע שהצדיקים יש להם חלק לעולם הבא דהיינו הבינה (אור יקר).

³ מאותם נטיעות שבבינה וא"כ ע"י כך יש לכל ישראל חלק לעולם הבא שהיא הבינה, וז"ש במתניתין כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמך כולם צדיקים (אור יקר). פי' כי הו"ק היו באבא כקרני חגבים ושתלן באימא ואתרביאו בנהורא ומלכות עמהם, וז"ש נצר מאינון נטיעין שהם הו"ק דנטע קב"ה הוא אבא בגנתא דעדן היא אימא (מ"מ).

⁴ פי' שהמלכות עמהם (מ"מ).

⁵ פי' אימתי הצדיקים יורשים הארת המלכות שנק' ארץ היינו לעולם הבא שהיא הבינה והיא נק' עולם ר"ל לעתיד לבוא שהיא בינה אזי יירשו ארץ (מ"מ).

⁶ פירוש מאחר דמאור כשדים תקן ה' כמ"ש האר"י זצ"ל מ"ט לא נקרא תכף אברהם ומשני דלא אתגור פירוש דה' רזא דברית כמ"ש בס"ת לעיל דף פ"ט. מאי"ן (נ"א).

⁷ אין שכינה שורה על ערל מפני שלא תדבק בו הערלה (אור יקר).

⁸ דהיינו צדיק יורש ארץ ולכך עייל, ויותר דהיינו ושכינתא שריא ביה שירש אותה הצדיק (אור יקר).

⁹ על שם אות ה' שירש, וא"ת הרי אברהם מרכבה לחסד ואת אמרת לשכינתא, לזה הביא ענין הבהראם באברהם וכו' ייחוד השכינה אל החסד (אור יקר).

¹⁰ מלכות ח"ב קלה ע"ג, שכן היא בחינת ה' זעירא, ו'ה' רבתא" היא בסוד בינה (דע"ה ח"ב קכז ע"א).

זהר לך לך

א"ר יעקב לרבי אבא האי ה' דהבראם זעירא¹ וה' דהליהו"ה (דברים לב ו) רברבא² (ו) מה בין האי להאי א"ל³ דא (שכינתא) [שמיטה] ודא יובלא (ואית דמתני דכלא חד דכד מנהרא מצדיק כדן קיימא באשלמותא⁴ וה' רברבא דהא מתנהרא כדקא יאות ולזמנין דלא קיימא באשלמותא וינקא מסטרא אחרא כדן ה"א זעירא) ובגין כך זמנין דסיהרא קיימא באשלמותא וזמנין בפגימותא ובאנפחא אשתכח ואשתמודע וכלא שפיר והאי [איהו] ברירא דמלה

אמר רבי אבא זכאין אינון ישראל דקב"ה אתרעי בהון מכל שאר עמין (עע"ז) ויהיב לון את קיימא דא דכל מאן דאית ביה האי את לא נחית לגיהנם⁵ אי איהו נטיר ליה כדקא יאות דלא עייל ליה ברשותא אחרא ולא משקר בשמיה דמלכא דכל מאן דמשקר בהאי כמאן דמשקר בשמיה דקב"ה דכתיב (הושע ה ז) ביהו"ה בגדו כי בנים זרים ילדו תו אמר רבי אבא בזמנא דבר נש אסיק בריה לאעליה להאי ברית קרי קב"ה לפמליא דיליה ואמר חמו [מאין] [מאן] בריה עבדית בעלמא ביה שעתא אזדמן [ליה] אליהו וטאס⁶ עלמא בד' טאסין⁷ ואזדמן תמן ועל דא תנינן דבעי בר נש לתקנא כרסייא אחרא ליקרא דיליה ויימא⁸ דא כרסייא דאליהו ואי לאו לא שרי תמן⁹ והוא סליק ואסהיד קמי קב"ה

תא חזי בקדמיתא כתיב (מ"א יט ט) מה לך פה אליהו וגו' וכתיב (שם י) קנא קנאתי ליהו"ה³⁶ כי עזבו בריתך בני ישראל וגו' א"ל חייך בכל אתר דהאי רשימא [ל]קדישא רשימונן] ליה בני

אמר רבי יעקב לרבי אבא, הה' הזו של "הבראם" היא קטנה, וה' של "הלה" גדולה, מה בין זה לזה. אמר לו, זו (שכינה) שמיטה וזה יובל. (ויש ששונים שהכל אחד. שכאשר מאירה מהצדיק, אז עומדת בשלמות וה"א גדולה, שהרי מוארת כראוי. ופעמים שלא עומדת בשלמות ויונקת מצד האחר, אז ה"א קטנה). ולכן לפעמים שהלבנה עומדת בשלמותה, ולפעמים בחסרונה, ובפניה נמצא ונודע, והכל יפה, וזה הוא ברור הדבר.

אמר רבי אבא, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מכל שאר העמים ונתן להם אות הברית הזו, שכל מי שיש בו אות הזו, אין יורד לגיהנם אם הוא שומר אותו כראוי, שאין מכניס אותו לרשות אחרת, ולא משקר בשם המלך. שכל מי שמשקר בזה, כמי שמשקר בשמו של הקדוש ברוך הוא, שכתוב "בה' בגדו כי בנים זרים ילדו". עוד אמר רבי אבא, בזמן שהאדם מעלה את בנו להכניסו לברית הזו, הקדוש ברוך הוא קורא לפמליא שלו ואומר, ראו איזו בריה עשיתי בעולם. באותה השעה מזדמן (לו) אליהו וטס את העולם בארבע טיסות ומזדמן לשם, ועל זה שנינו שצריך אדם לתקן כסא אחר לכבודו, ויאמר, זה הכסא של אליהו. ואם לא, אינו שורה שם. והוא עולה ומעיד לפני הקדוש ברוך הוא.

בא וראה, בראשונה כתוב "מה לך פה אליהו וגו', וכתוב "קנא קנאתי לה' (אלהי צבאות) כי עזבו בריתך בני ישראל וגו'". אמר לו, חייך, שבכל מקום שירשמו בני הרושם הקדוש הזה בבשרם, אתה תזדמן

¹ שכינה בסוד המיעוט (אור יקר).

² יובלא בסוד הבינה שהיא ה' חמשים שערים שהם חמשה ספירות שכל א' כלולה מי' סלקין לחמשין (אור יקר).

³ אתוון עלאין רברבין ככתוב בהקדמה ג ע"ב (ד"א).

⁴ לבנה במילואה (אור יקר).

⁵ ואם חוטא בשאר עבירות קב"ה גובה ממנו בדרכים אחרים (אור יקר).

⁶ מו ע"ב (הערת הזוהר).

⁷ פי' בתיקונו"ז (חדש יז ע"א) כנגד ד' אותיות שבשם, להיות אות ברית תלוי בשם יהו"ה (אור יקר). אליהו בארבע כי אליהו דרגיה איהו לתתא מן האי באר כנז' בפרשת ויצא על פסוק וירא והנה באר בשדה ולכן מתלבש בכל הד' יסודות ולא כשאר המלאכים שאינם מתלבשים אלא בג' ולא יותר (שער מאמרי רז"ל ט ע"א). שמעופף בכל העולם בד' עפיפות מטעם המבואר (ד"א).

⁸ יג ע"א (הערת הזוהר).

⁹ שאין הרוחני שורה על הגשמי אלא ע"י הכנה בפה (אור יקר).

זהר לך לך

בבשרהון את תזדמן תמן ופומא דאסהיד
דישראל עזבו הוא יסהיד דישראל [מ]קיימין האי
קיימא והא תנינן על מה אתענש אליהו קמי
קב"ה על דאמר דלטורא על בניו

אדהכי הוה אתי נהורא דיומא והווי אמרי מלי
דאורייתא קמו למיזל א"ל ההוא גברא במה
דעסקיתו בהאי ליליא אשלימו אמרי³⁷ מאי הוא
א"ל דתחמון למחר אנפוי דמריה דקיימא¹ דהא
דביתאי בעאת בעותא דא מנייכו וגזר קיימא²
דברי דאתייליד לי למחר [ליהוין] (דיהוין) הלולא
דיליה א"ר אבא האי בעותא דמצוה איהו
ולמחמי אפי שכינתא גיטיב אוריכו כל ההוא
יומא

צנ"ב

בההוא ליליא כנש ההוא גברא כל אינון
רחימוי וכל ההוא ליליא אשתדלו באורייתא ולא
הוה מאן דנאים א"ל ההוא גברא במטו מנייכו כל
חד וחד לימא מלה הדתא דאורייתא

פתח <חד> (<נ"א> רבי אבא) ואמר (שופטים
ה ב) בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו
יהו"ה מאי קא חמו דבורה וברק דפתחו בהאי
קרא³ אלא הכי תנינן לית עלמא מתקיימא אלא
על האי ברית⁴ דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא
בריתי יומם ולילה וגו' דהא שמיא וארעא על דא
קיימין בגין כך כל זמנא דישראל <מקיימין האי>
(קיימין דא) ברית⁵ נמוסי שמיא וארעא <קיימין>
בקיומיהו⁶ וכל זמנא דח"ו ישראל מבטלין האי

לשם, והפה שהעיד שישראל עזבו, הוא
יעיד שישראל מקיימים את הברית הזו.
והרי שנינו, על מה נענש אליהו לפני
הקדוש ברוך הוא, על שאמר לשון הרע על
בניו.

בינתיים בא אור היום, והיו אומרים
דברי תורה. קמו ללכת, אמר לו אותו האיש,
במה שעסקתם בלילה הזה השלימו. אמרו,
מה הוא, אמר לו, שתראו למחר את פניו
של בעל הברית, שהרי אשתי בקשה את
הבקשה הזו מכם, ומילת הברית של בני
שנולד לי למחר תהיה ההלולא שלו. אמר
רבי אבא, זו היא בקשה של מצוה, ונשב
לראות את פני השכינה. חכו כל אותו היום.

באותו הלילה כנס אותו האיש את כל
אותם אוהביו, וכל אותו הלילה התעסקו
בתורה, ולא היה מי שישן. אמר להם אותו
האיש, בבקשה מכם, כל אחד ואחד יאמר
דבר חדש בתורה.

פתח אחד (רבי אבא) ואמר, "בפרוע
פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה". מה
ראו דבורה וברק שפתחו בפסוק הזה, אלא
כך שנינו, אין העולם מתקיים אלא על
הברית הזו, שכתוב "אם לא בריתי יומם
ולילה וגו'", שהרי שמים וארץ קיימים על
זה. לכן, כל זמן שישראל מקיימים את
הברית הזו, חוקות שמים וארץ עומדים
בקיומם, וכל זמן שחס ושלום מבטלים את
הברית הזו, אין שמים וארץ מתקיימים,
ואין נמצאות ברכות בעולם.

¹ אליהו ז"ל מלאך הברית (רמ"ז). למחר תראו את אליהו ז"ל בעל הברית כי אשתו ילדה זכר (ד"א).

² וברית מילתו יהיה למחר בכך תתעכבו פה להשלים דבריכם שעסקתם בם עד הנה (ד"א).

³ היה להם להתחיל השבח בנס העושה להם המפלת סיסרא ולא בענין פריעת הברית, ותירץ כי סיבת השליטה של האומות ביטול המצוה והקיום והפריעה היה סיבת הנצחון והנס (אור יקר), עי' ח"ב מ ע"ב.

⁴ ומשום דקרא לא קאמר חקות שמים וארץ לא שים אלא לא שמתי דמשמע דאדרבא גברא לבד, לזה אמר, דהא שמיא וארעא ע"ד מתקיימין, ואם כן אם לא בריתי יום ולילה שהם מקיימין העולם תמיד חקות שמים וארץ לא שמתי בתחילת בריאתם מפני שאין ראוי לבראתם כדי שיתבטלו (אור יקר).

⁵ עי' יהל אור ח"ג ל"ז ע"ג וז"ל, סוד הענין, שכל אבר יש לו איכות, כי כולם הן תולדות הספירות, וכו' תר"ג איכות השניים באים באבר א', והוא עט' הברית ובו נכלל כל התר"ג מצות גדולה מילה וכו', ולכן אין העטרה מתגלה מעצמו בבריאת הש"י כמו כל האיברים אלא בעשיית האדם מצות הש"י וכו', ומצות המילה שהיא מצוה המשלמת תר"ג הוא בעטרה ובזה ג"כ הכלל הנ"ל, שהיא כלולה מהכל לכן היא שקולה נגד תר"ג מצות וזהו בר"ת, שהוא הנוק' של היסוד שבה נכללת לאחד, בסוד תש"י כנ"ל, וכשחסר מצות המילה כל המצות אינן פועלים כמו זכר בלא נקבה, עכ"ל.

⁶ כלומר נעשים דרך המופקד להם לחק מעת בריאתם והשתא ניחא לשון לא שמתי אותו הדרך והחוק לכם לקיומם של תחתונים (אור יקר).

זהר לך לך

ברית שמיא וארעא לא מתקיימין¹ וברכאן לא משתכחין בעלמא²

תא הזי לא שליטו שאר עמין על ישראל אלא כד בטילו מנייהו קיימא דא ומה בטילו מנייהו³ דלא אתפרעין ולא אתגליין ועל דא כתיב ויעזבו⁴ בני ישראל את יהו"ה⁵ ויגו' <שמואל א' יב ט> וימכור אותם ביד סיסרא (וגו') ויעזבו את יהו"ה ממש עד דאתת דבורה ואתנדבת לכל ישראל במלה דא כדין אתכנעו שנאיהון תחותיהו והיינו דתנינן דאמר קב"ה ליהושע וכי ישראל אטימין אינון ולא אתפרעו⁶ ולא אתגלייא ולא קיימין קיימא דילי ואת בעי לאעלא להו⁷ לארעא ולאכנעא שנאיהון⁸ (יהושע ה ב) שוב מול את בני ישראל שנית⁹ ועד דאתפרעו ואתגלייא האי ברית לא עאלו לארעא ולא אתכנעו שנאיהון אוף הכא כיון דאתנדבין ישראל בהאי את אתכנעו שנאיהון תחותיהו וברכאן אתחזרו לעלמא הה"ד בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו יהו"ה

קם אהרא ופתח ואמר (שמות ד כד) ויהי בדרך במלון ויפגשהו יהו"ה ויבקש המיתו¹⁰ למאן למשה א"ל קב"ה וכי את אזיל לאפקא ית ישראל ממצרים ולאכנעא מלכא רב ושליטא¹¹ ואת אנשיית מנך קיימא דברך לא אתגזר מיד ויבקש המיתו

בא וראה, לא שלטו שאר העמים על ישראל אלא כשביטלו מהם את הברית הזו, ומה בטלו מהם, שלא נפרעו ולא נתגלו, ועל זה כתוב "ויעזבו בני ישראל את ה', וימכור אותם ביד סיסרא". ויעזבו את ה' ממש, עד שבאה דבורה ונדבה את כל ישראל לדבר הזה, אז נכנעו שונאיהם תחתיהם. והיינו מה ששנינו, שאמר הקדוש ברוך הוא ליהושע, וכי ישראל הם אטומים ולא נפרעו ולא התגלו ולא מקיימים את בריתי, ואתה רוצה להכניסם לארץ ולהכניע את שונאיהם. "שוב מל את בני ישראל שנית". ועד שנפרעו ונתגלתה הברית הזו, לא נכנסו לארץ ולא נכנעו שונאיהם. אף כאן, כיון שהתנדבו ישראל באות הזו, נכנעו שונאיהם תחתיהם וחזרו הברכות לעולם. זהו שכתוב "בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'".

קם אחר, פתח ואמר, "ויהי בדרך במלון ויפגשהו ה' ויבקש המיתו". את מי, את משה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, וכי אתה הולך להוציא את ישראל ממצרים ולהכניע מלך גדול ושליט, ואתה שכחת ממך את הברית, שבנך לא נמול, מיד "ויבקש המיתו".

¹ אינם חיים מהשפע העליון (אור יקר).

² העדר הברכות גורם הכנעת הקדושה ותגבורת הקלי' והיינו שליטת האומות (אור יקר).

³ שח"ו לא היו מלין כלל (אור יקר).

⁴ פסוק זה אינו קיים, ולכאורה הרכיב כאן ב' פסוקים: שופטים ב יב – "ויעזבו את ה' אלקי אבותם המוציא אותם מארץ מצרים וילכו אחרי אלהים אחרים מאלהי העמים אשר סביבותיהם וישתחוו להם ויכעסו את ה'" והפסוק בשמואל "וישכחו את ה' אלהיהם וימכרו אתם ביד סיסרא".

⁵ היינו י' של ברית, כי מילה מלכות ופריעה יסוד, וכשפרעו ברכו והשפיעו ה' שהוא י' של ברית שהוא השם (אור יקר).

⁶ בא ע"א (הערת הזוהר).

⁷ שאין נכנסין לארץ עד שיהיו צדיקים כ[אות] י' של צדיקים דכתיב ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ (אור יקר).

⁸ עי' אד"ר קלט ע"ב שזה סגולת דיקנא דז"א, אמנם עי' שם קלא ע"ב שסגולת דיקנא דא"א לתברא ולאכפייא כל גזרי דינין.

⁹ פירעה על מילתם מקודם (אור יקר).

¹⁰ ובפקודי רסו ע"ב לבריה דמשה וי"ל דהא והא אית בהו שרצה המלאך להרוג שניהם ולכך הבינה שנתחייבו שניהם בעון המילה. הרש"ב (נ"א). בעת שהלך משה למצרים התחיל להתנוצץ אור הגדלות והדיקנא להלחם ולנצחא שנאין ולכן הראה הקב"ה למשה מט"ה שנהפך לנחש וחזרתו למטה ובזה גילה לו כל סוד גלות מצרים וגאולתם וכאשר לא מל בנו אז פגם בז"א ואז אתהפך מטה לנחש ולכן ויבקש המיתו ואז ותקח צפורה צו"ר כו' ותיקנה היסוד ואז אתהפך מט"ט מנחש למטה (ב"ע רח ע"א).

¹¹ שעדיין יש לו שולטנות שלא השלימו ת' שנה (אור יקר).

זהר לך לך

תאנא נחת גבריאל בשלהבת דאשא לאוקדיה ואתרמיז חד חיזיא מתוקדא לשאפא ליה¹ בנויה אמאי חיזיא א"ל קב"ה את אזיל לקטלא חיזיא רברבא ותקיפא² וברך לא אתגזר מיד אתרמיז לחד חיזיא לקטלא ליה עד דחמת צפורה וגזרת לברה ואשתזיב הה"ד (שם כה) ותקח צפורה צור³ מהו צור אלא⁴ אסוותא ומאי אסוותא דכתיב (שם) ותכרות את ערלת בנה דנצנצא בה רוח קודשא⁵

קם אהרא ואמר (בראשית מה ד) ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר וגו' וכי אמאי קרי להו והא קריבין הוו גביה אלא בשעתא דאמר לון אני יוסף אחיכם תוהו דחמו ליה במלכו עלאה אמר יוסף מלכו דא בגין דא רווחנא ליה גשו נא אלי ויגשו דאחזי להו האי קיימא דמילה⁶ אמר דא גרמת לי מלכו דא בגין דנטרית לה מכאן אוליפנא מאן דנטיר להאי את קיימא⁷ מלכו אתנטרת ליה⁸ מנלן מבעז⁹ דכתיב (רות ג יג) היי יהו"ה שכבי עד הבקר דהוה מקטרג ליה יצריה עד דאומי אומאה ונטיר להאי ברית בגין כך זכה דנפקו מניה מלכין שליטיין¹⁰ על כל שאר מלכין ומלכא משיחא¹¹ דאתקרי בשמא דקב"ה¹²

פתח אידך ואמר כתיב (תהלים כז ג) אם תחנה עלי מחנה וגו' הכי תאנא בזאת אני בוטח מהו בזאת דא את קיימא דזמינא תדיר¹³ גבי בר נש ואתרמיזא לעילא¹⁴ ובגיני כך אתמר בזאת

למדנו, ירד גבריאל בשלהבת של אש לשרוף אותו, ונדמה לנחש אחד שורף, לבלוע אותו לתוכו. למה נחש, אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה הולך להרוג את הנחש הגדול והחזק, ובגך לא נמול. מיד נדמה לנחש אחד להרוג אותו. עד שראתה צפורה ומלה את בנה ונצול. זהו שכתוב "ותקח צפורה צור". מה זה "צור", אלא רפואה. ומה הרפואה, שכתוב "ותכרות את ערלת בנה", שנצנצא בה רוח הקודש.

קם אחר ואמר, "ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר וגו'". וכי למה קרא להם, והרי הם היו קרובים אליו. אלא בשעה שאמר להם אני יוסף אחיכם, תמהו שראו אותו במלכות עליונה. אמר יוסף, בגלל המלכות הזו הרווחתי אותה. "גשו נא אלי ויגשו", שהראה להם את ברית המילה. אמר, זו גרמה לי את המלכות הזו, משום ששמרתי אותה. מכאן למדנו, שמי ששומר את אות הברית הזו, המלכות שמורה לו. מנין לנו, מבעז, שכתוב "חי ה' שכבי עד הבוקר", שיצרו היה מקטרג בו, עד שנשבע שבועה ושמר את הברית הזו, לכן זכה שיצאו ממנו מלכים שליטים על כל שאר המלכים, והמלך המשיח שנקרא בשמו של הקדוש ברוך הוא.

פתח אחר ואמר, כתוב "אם תחנה עלי מחנה וגו'". כך שנינו, "בזאת אני בוטח", מה זה "בזאת", זו אות הברית המזומנת תמיד אצל אדם, ונרמזה למעלה. ולכן נאמר "בזאת", כמו שכתוב "זאת אות הברית", "זאת בריתי", והכל בדרגה אחת. ושנינו, זה

¹ לבלוע אותו (ד"א).

² נ"ב כי פרעה גימטריא נחש כמ"ש ש"ך ומ"ש את אזיל דהוא הבל והרגו בתחלה פרעה ודו"ק כי קצרת. מאי"ן (נ"א).

³ בחולם אם הוא סלע הול"ל בשורק כמו והכית בצור ומשני אסוותא מ"ך (נ"א).

⁴ פי' כד"א הצרי אין בגלעד (ד"א).

⁵ ולאפוקי ממאן דס"ל שנדמה לו נחש והיה בולעו עד וכו' (מ"מ).

⁶ כדי שיכירו בסוד חכמת הפרצוף שאות ברית בשלימותו (אור יקר).

⁷ שבא מעשה לידו וכבש יצרו (אור יקר).

⁸ שמי שכובש יצרו הוא מלך (אור יקר).

⁹ שלא היה מלך מקודם זה (אור יקר).

¹⁰ שיהיו זרעו כובשים העולם כגון דוד ושלמה (אור יקר).

¹¹ נוסף היותו שולט העולם (אור יקר).

¹² נוסף לו מעלה דאתקרי בשמא דהיינו ה' צדקנו מדה כנגד מדה שמו של הקב"ה כנגד הפריעה צדקנו נגד המלה, צדק ודאי (אור יקר).

¹³ מלת זאת מזומנת, מורה באצבע, והיא מצוה זו שאינה זו תדיר מהאדם אפילו במרחץ (אור יקר).

¹⁴ בספירות (אור יקר).

זהר לך לך

כמה דכתיב (בראשית ט יב) זאת¹ אות הברית² (שם יז י) זאת בריתי וכלא בחד דרגא ותאנא זה וזאת בחד דרגא אינון³ ולא מתפרשן ואי תימא אי הכי הא שאר בני עלמא⁴ הכי אמאי³⁹ דוד בלחודוי ולא אחרא אלא בנין דאחידא ביה⁵ ואתרמיזא ביה⁶ והיא כתר דמלכותא תא חזי בנין דהאי זאת לא נטר⁷ ליה דוד מלכא כדקא חזי מלכותא

צד/א

אתעדי מניה⁸ כל ההוא זמנא⁹ והכי אוליפנא האי זאת אתרמיזא במלכותא דלעילא ואתרמיזא בירושלם קרתא קדישא¹⁰ בההוא שעתא דדוד עבר עליה¹¹ נפק קלא ואמר דוד כמה דאתקטרת תשתרי לך¹² מרדין מירושלם ומלכותא אתעדי מינדך [מנ"ל דכתיב (ש"ב יב יא) הנני מקים עליך רעה מביתך דייקא] והכי הוה כמה דעבר ביה אתענש ומה דוד מלכא הכי שאר בני עלמא עאכ"ו

פתח אידך ואמר (תהלים צד יז) לולי יהוה עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי תאנא כמה זכאן ישראל דלא נחתי לגיהנם¹³ כשאר עמין עכו"ם ולא אתמסרן בידוי דדומה (אלא) בהאי את דהכי תאנא בשעתא דבר נש נפיק מעלמא כמה חבילי⁴⁰ מהירין¹⁴ אתפקדן עליה זקפין עינא וחמאן האי את דהוא קיימא דקודשא אתפרשן מניה ולא אתיהיב בידוי דדומה לנחתא לגיהנם דכל מאן דאתמסר בידוי נחית לגיהנם ודאי ומהאי את דחלין עלאין ותתאין ודינין בישין לא שלטין ביה בבר נש אי איהו זכי לנטורי ליה

וזאת הם בדרגה אחת ולא נפרדים. ואם תאמר, אם כך, הרי שאר בני האדם כך, למה דוד בלבדו ולא אחר. אלא משום שהיא אחוזה בו ונרמזה בו, והיא כתר המלכות.

בא וראה, משום שה"זאת" הזו לא שמר אותה דוד המלך כראוי, המלכות

עברה ממנו כל אותו הזמן. וכך למדנו, ה"זאת" הזו נרמזה במלכות שלמעלה, ונרמזה בירושלים העיר הקודש. באותה השעה שדוד עבר עליה, יצא קול ואמר, דוד, במה שנקשרת תותר, טורדים אותך מירושלים, והמלכות תוסר ממך. מנין לנו, שכתוב "הנני מקים עליך רעה מביתך", "מביתך" במדויק. וכך היה. כמו שעבר עליו נענש. ומה דוד המלך כך, שאר בני העולם על אחת כמה וכמה.

פתח אחר ואמר, "לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי". למדנו, במה זוכים ישראל שאינם יורדים לגיהנם כמו שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות, ואין נמסרים בידי דומה, (אלא) באות הזו. שכך למדנו, בשעה שאדם יוצא מן העולם הזה, כמה קבוצות של מאורות נפקדים עליו. מרימים עינים ורואים את האות הזו, שהיא ברית קודש ונפרדים ממנו, ואינו ניתן בידי דומה לרדת לגיהנם. שכל מי שנמסר בידו, ודאי יורד לגיהנם. ומהאות הזו פוחדים עליונים ותחתונים, והדינים הרעים אין שולטים בו באדם אם הוא זוכה לשמור את

¹ מלכות (אור יקר).

² יסוד (אור יקר).

³ יסוד ומלכות (אור יקר).

⁴ הם מרכבה למדה זו בבריתם (אור יקר).

⁵ מרכבה אליה (אור יקר).

⁶ שהיא נקראת דוד, וכל עניני דוד אמרם על השכינה ועל עצמו (אור יקר).

⁷ בחטא בת שבע, ומפני שלא חטא אמר לא נטר כדקא חזי (אור יקר).

⁸ מנא לך דמלכותא אתעדי מיניה, כל מקום שהלך מלך היה, לזה אמר כי המלכות תלוי בירושלים וכיון שגורש מירושלים מלכותא אתעדי מיניה (אור יקר).

⁹ שברח מפני אבשלום (אור יקר).

¹⁰ זאת מלכות וירושלים מלכות ואות ברית מלכות והכל ענין א' (אור יקר).

¹¹ בשעה שעשה מעשה בת שבע (ד"א).

¹² במה שאתה מקושר תהיה ניתר ומחוסר ממנו (ד"א).

¹³ עם היות שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (אור יקר).

¹⁴ חבילות ואגודות של בעלי דינים המאירים מתוקף הדין (ד"א).

זהר לך לך

להאי את בנין דהוא אתאחיד בשמא דקב"ה כיון דדוד מלכא¹ לא נטר את קיימא דא² כדקא חזי אתעדי מניה מלכותא ואתטרוד מירושלים מיד דחיל [דסבר] [וסבר] דייחתון ליה [מיד וימסרון לידוי] [בידוי] דדומה וימות בההוא עלמא עד דאתבשר ביה דכתיב (ש"ב יב יג) גם יהו"ה העביר חטאתך לא תמות ביה שעתא פתח ואמר לולי יהו"ה עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי

פתח אידך ואמר מאי האי (דכתיב) [נדאמר דוד] (שם טו כה) והראני אותו ואת נהו (מאי והראני אותו ואח"כ ואת נהו) מאן יכיל למחמי ליה לקב"ה אלא הכי תנינן בההיא שעתא דאתגזר עליה ההוא עונשא ודוד ידע דעל דלא נטר האי את³ כדקא יאות⁴ אתענש בהאי דכלא כחדא אחידא⁵ וכלא אתרמיז בהאי את⁶ ולא אקרי צדיק מאן דלא נטר ליה כדקא יאות הוה בעי בעותיה ואמר והראני אותו ואת נהו מאי אותו (אות דיליה אות הברית דהא אותו דקב"ה את דיליה) ודא את קיימא (דיליה) קדישא דהא דחילנא דאתאביד מנאי⁷ מאי טעמא בנין דתרין אלין מלכותא וירושלם בהאי אחידן ובנין כך תלי בבעותיה אות⁸ ואת נהו⁹ דיתהדר מלכותא דהאי את לאתריה¹⁰ וכלא חד מלה

פתח אידך ואמר (איוב יט כו) ומבשרי אחזה אלוי¹¹ מאי ומבשרי ומעצמי מבעי ליה¹² אלא מבשרי ממש ומאי היא דכתיב (ירמיה יא טו)

האות הזו, משום שהוא נאחז בשמו של הקדוש ברוך הוא. כיון שדוד המלך לא שמר את אות הברית הזו כראוי, עברה ממנו המלכות, ונטרד מירושלים, מיד פחד, כי סבר שיורידו אותו מיד, וימסרו אותו ביד דומה וימות בעולם ההוא, עד שהתבשר עליו, שכתוב "גם ה' העביר חטאתך לא תמות". באותה השעה פתח ואמר, "לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי".

פתח אחר ואמר, מה זה (שכתוב) שאמר דוד "והראני אותו ואת נהו". (מהו והראני אותו ואחר כך ואת נהו). מי יכול לראות את הקדוש ברוך הוא, אלא כך שנינו, בשעה ההיא שגזר עליו אותו העונש, ודוד ידע שעל שלא שמר האות הזו כראוי נענש בזה, שהכל אחוז יחד, והכל נרמז באות הזו. ולא נקרא צדיק מי שאינו שומר אותו כראוי, היה מבקש בקשתו ואומר, "והראני אותו ואת נהו". מה זה אותו, (האות שלו, אות הברית, שהרי אותו של הקב"ה האות שלו) זו אות הברית (שלו) הקדושה, שהרי אני פוחד שאבדה ממני. למה, משום ששני אלו, המלכות וירושלים, אחוזות בזה, ולכן תלה בבקשתו אותו ואת נהו, שתחזור המלכות של האות הזו למקומה, והכל דבר אחד.

פתח אחר ואמר, "ומבשרי אחזה אלוה". מה זה "ומבשרי", היה צריך להיות ומעצמי. אלא מבשרי ממש, ומה היא, שכתוב "ובשר

¹ בראשית ח ע"א וע"ב (ד"א). כיון דדוד מלכא לא נטר את קיימא דא וכו' מיד דחיל דסבר דייחתון ליה וימסרון ליה לידא דדומה וימות בההוא עלמא עד דאתבשר ביה דכתיב גם ה' העביר כו'. מכאן תבין כי בכל מקום שנאמר מיתה בההוא עלמא כגון יחי ראובן ואל ימות דמתרגם יחי ראובן בההוא עלמא וכו' ר"ל שלא ירד לגיהנם כי זהו מיתה דההוא עלמא והטעם נרמז בפ' פקודי בהיכל ז' דמדורי גיהנם שנקרא מות בההוא עלמא שמכניסין הנשמה בז' מדורין דגיהנם (ז"ה) (ש"נ).

² עי' זוהר הרקיע.

³ אות ברית מילה (ד"א).

⁴ אע"פ שכל האומר דוד חטא אינו אלא טועה (שבת נו ע"א), עכ"ז למי שבדרגת דוד זה כן חטא (אור יקר).

⁵ צדיק וצדק זה וזאת, ובהתגרש מאחד גורש משתיהן (אור יקר).

⁶ מילה ופריעה (אור יקר).

⁷ היה אפשר שחטא בהריגת אוריהו ולא בבת שבע כלל, לזה אמר דדחילנא דאתאביד מנאי, וכמו שגורשתי מהמלכות על חטא אוריהו, גורשתי מהיסוד על חטא בת שבע (אור יקר).

⁸ יסוד (מ"מ).

⁹ מלכות (מ"מ).

¹⁰ פי' הארת ושלטנות היסוד חוזרת למלכות לפי שע"י חטא בת שבע היה קצת פירוד בין יסוד ומלכות, ולכך גורש דוד מהמלכות, ואח"כ חזר היסוד למקומו (מ"מ).

¹¹ שם אלוה הוא לבוש לנשמה. ועי' זוהר משפטים צו ע"ב, וע"ח דרושי מ"ן ח', ושם דרוש יב (ביאורים ח"א לד ע"ג).

¹² אם הכוונה על מציאות הגוף ובנינו, היה לו לומר ומעצמי (אור יקר).

זהר לך לך

ובשר קדש יעברו מעליך וכתוב (בראשית יז) והיתה בריתי בבשרכם דתניא בכל זמנא דאתרשים בר נש בהאי רשימא קדישא דהאי את מניה חמי² לקב"ה מניה ממש ונשמתא³ קדישא אתאחידת ביה [ו]אי לא זכי דלא נטיר האי את מה כתיב (איוב ד ט) מנשמת אלוהי יאבדו דהא רשימו דקב"ה לא אתנטיר ואי זכי ונטיר ליה שכינתא לא אתפריש מניה אימתי מתקיימא ביה כד אתנסיב⁴ והאי את⁵ עייל באתריה⁶

(דתניא מאי טעמא וא"ו ה"א אזלין כחדא אלא חד דכר⁷ וחד נוקבא⁸ אשתתפו כחדא⁹ ואקרי חד שמא¹⁰ כדין חסד עלאה שרייא עלייהו באן אתר שרייא בסטרא דדכורא ומאן חס"ד חס"ד א"ל דאתי ונפק מחכמה עלאה ואתעטר בדכורא ובגין כך¹¹ אתבסמת נוקבא) [נ"א דתנן רזא דוי"ו ה"א אזלין כחדא כגוונא דדכר ונוקבא אשתתפו כחדא ואינון חד כדין חסד עלאה שריא עלייהו ואתעטר בדכורא ואתבסמת נוקבא]

תו תנינן¹² אלוהי הכי הוא¹³ א"ל¹⁴ נהירו דחכמתא ו' דכר ה' נוקבא אשתתפו כחדא אלוהי אקרי¹⁵ ונשמתא קדישא מהאי אתר¹⁶ אתאחדת¹⁷ וכלא תליא בהאי את ועל דא כתיב (איוב יט כו) ומבשרי אחזה אלוהי דא שלימותא

קודש יעברו מעליך, וכתוב "והיתה בריתי בבשרכם". ששינונו, בכל זמן שנרשם אדם ברושם הקדוש של האות הזו, ממנה רואה את הקדוש ברוך הוא, ממנו ממש, והנשמה הקדושה נאחזת בו. ואם לא זוכה, שאינו שומר את האות הזו, מה כתוב "מנשמת אלוהי יאבדו", שהרי הרושם של הקדוש ברוך הוא לא נשמר. ואם זוכה ושומר אותו, אין השכינה נפרדת ממנו. מתי מתקיים בו, כאשר הוא נושא [אשה], והאות הזו נכנסת למקומה.

(ששינונו, למה וא"ו ה"א הולכות יחד, אלא אחת זכר ואחת נקבה. משתתפים יחד, ונקרא שם אחד, אז שורה עליהם החסד העליון. באיזה מקום שורה, בצד הזכר. ומי החסד, חס"ד א"ל שבא ויוצא מהחכמה העליונה ומתעטר בזכר. ולכן נתבשמת הנקבה.) (נ"א ששינונו, הסוד של וי"ו ה"א הולכים יחד כדוגמת זכר ונקבה משתתפים יחד והם אחד. אז שורה עליהם החסד העליון, ומתעטר בזכר ונתבשמת הנקבה).

עוד ששינונו, אלוהי כך הוא, א"ל, אור החכמה, ו' זכר, ה' נקבה, כשמשותפים יחד נקרא אלוהי. והנשמה הקדושה נאחזת מהמקום הזה, והכל תלוי באות הזו. ועל כן כתוב "ומבשרי אחזה אלוהי", זו היא שלמות הכל. מבשרי ממש, מהאות הזו ממש. ועל

¹ מילה (אור יקר).

² שהנשמה נאחזת בגוף ושכינה בנשמה (אור יקר).

³ בעת הולדת האדם באים לו נפש רוח ונשמה וכשנמול זוכה לכולן כדי להשלימן באותה מצוה אך מסתלקים עד שישבר קליפת יצה"ר בהתחנכו במצות (ד"א).

⁴ שלמות הנשמה בנשמת הנקבה וכו' ושכינה אינה שורה על מקום פגום (אור יקר).

⁵ יסוד (אור יקר).

⁶ מלכות, דהיינו ז'נ למטה (אור יקר).

⁷ ת"ת (אור יקר).

⁸ מלכות (אור יקר).

⁹ באלפ"א ב"ת (אור יקר).

¹⁰ עי' ס"י (פ"ד מט"ז) שני אבנים בונות שני בתים, שלש אבנים בונות ששה בתים. אבל אות אחת אינה עושה שם, ואינה בונה בית (אור יקר).

¹¹ ג"י פי' דלא הוי זווגא דמלכא במטרוניתא אלא בזמנא דנהרא מאבא וע' בפ' אמור ק ע"ב בפסוק וגם אמנה אחותי בת אבי היא כו' (ד"א).

¹² לראיה שחסד גובר על הכל ומצד החכמה (אור יקר).

¹³ תחילה לא פי' תיבת אלוהי ועתה מפרש התיבת תיבת אלוהי (מ"מ).

¹⁴ פירוש חסד הוא ענף החכמה. הרש"ב (נ"א).

¹⁵ עי' שעה"כ נח ע"ב.

¹⁶ אל הוא נהירו דחכמתא דהיינו שתוף חכמה ובינה שמשם נשמה, ו' רוח, ה' נפש (אור יקר).

¹⁷ עי' פרשת משפטים צו ע"ב (לש"ו).

זהר לך לך

דכלא מבשרי ממש מהאי את ממש ועל דא זכאין אינון ישראל קדישין דאחידן ביה בקב"ה זכאין אינון בעלמא דיין ובעלמא דאתי עלייהו כתיב (דברים ד ד) ואתם הדבקים ביהו"ה וגו' ובנין כך חיים כלכם היום

א"ר אבא ומה בכל כך אתון חכימין ואתון יתבין הכא אמרו ליה אי <צפוראה יתעקרו> (צפורי אתעקרו) מאתרייהו¹

צד/ב

לא ידעין לאן טאסן הה"ד (משלי כז ח) כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו ואתרא <דא> (די) זכי לן לאורייתא והאי אורחא דילן בכל ליליא פלגותא⁴¹ ניימין ופלגותא אנן עסקין באורייתא וכד אנן קיימין בצפרא ריחי חקלא² ונהרי מיא נהרין לן אורייתא ואתיישבת בלבן ואתר דא³ הא דיינוה לעילא זמנא חדא וכמה סרכי תריסין⁴ אסתלקין⁵ בההוא דינא על עונשא דאורייתא⁶ וכדין אשתדלותא דילן יממא וליליא באורייתא הוא ואתרא דא קא מסייעא לן ומאן דאתפרש מכאן כמאן דאתפרש מחיי עלמא זקיף ידוי רבי אבא ובריך לון יתבו עד דנהר יממא בתר דנהר יממא אמרו לאינון דרדקי דקמיייהו פוקו וחמו אי נהר יממא וכל חד לימא מלה חדתא דאורייתא להאי נברא רבא נפקו וחמו דנהר יממא

אמר חד מנייהו זמין האי יומא אשא מלעילא אמר אחרא ובהך ביתא אמר אחרא חד סבא⁷ הכא דזמין האי יומא לאתוקדא בנורא דא א"ר אבא רחמנא לישזבן תווה ולא יכיל למללא אמר

כן אשריהם ישראל קדושים שאחוזים בקדוש ברוך הוא, אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב "ואתם הדבקים בה' וגו'", ולכן "חיים כלכם היום".

אמר רבי אבא, ומה בכל כך אתם חכמים, ואתם יושבים כאן. אמרו לו, אם הציפורים יעקרו ממקומם,

לא יודעים לאן טסות. זהו שכתוב "כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו". והמקום הזה זה אותנו לתורה. וזו הדרך שלנו. בכל לילה, חצי אנו ישנים וחצי אנו עוסקים בתורה, וכשאנו עומדים בבוקר, ריחות השדה ונהרות מים מאירים לנו את התורה, והיא מתיישבת בליבנו. ואת המקום הזה הרי דנו אותו למעלה פעם אחת, וכמה שוטרי מגינים הסתלקו באותו הדין על עונש התורה, ואז ההתעסקות שלנו יומם ולילה היא בתורה, והמקום הזה מסייע לנו, ומי שנפרד מכאן, כמי שנפרד מחיי העולם. רבי אבא הרים ידיו ובירך אותם. ישבו עד שהאיר היום. אחר שהאיר היום, אמרו לאותם התינוקות שלפניהם, צאו וראו אם האיר היום, וכל אחד יאמר דבר חדש בתורה לאיש הגדול הזה. יצאו וראו שהאיר היום.

אמר אחד מהם, מזומנת ביום הזה אש מלמעלה. אמר אחר, ובבית הזה. אמר אחר זקן אחד כאן שעתיד ביום הזה להישרף באש הזו. אמר רבי אבא, הרחמן יצילנו. תמה ולא יכל לדבר. אמר, עשן השליטה נתפס בארץ, וכך היה, שהיום ההוא ראו

¹ אם הצפרים נעקרים ממקומם ר"ל מקן שלהם אזי אינם יודעים להיכן יעופו אף כן אנחנו אם אנו נעקרים מכאן שהוא קן שלנו מקום מוכן ללמוד תורה אזי לא נדע להיכן אנו פונים את עצמנו כמבואר (ד"א).

² סוד חשמ"ל והוא סוד ריח הבגדים כמ"ש ביעקב (בראשית כז כז) וירח את ריח בגדיו וגו', וארז"ל (תנחומא תולדות יא) שנכנס עמו ריח ג"ע, והוא החשמ"ל רקיע דג"ע ששם האור מתגלה ומשם הוא סוד מלבושי הנפשות של הצדיקים ממע"ט שהם מאירים ע"י עטרת היסוד המתגלה ע"י גילוי הברית בכריתת הערלה (פת"ש פ"ח כא).

³ שנתפשט על מקום זה פעם א' הדין ומתו מכאן לומדי תורה גדולי הדור (ד"א). ע' לקמן ק"א במדרש הנעלם כל המעשה דכפר טרשא זה עם ר' אחא. הרשב"ב (נ"א).

⁴ ע' שרים של עו"ג הם נק' תריסין ממנן (ב"ע קע ע"א).

⁵ וכמה שרים גדולים בעלי תריסין מתו מכאן באותו פעם בשביל ביטול תורה (ד"א).

⁶ עה קא ע"ב (הערת הזוהר).

⁷ לא עמדו [בעלי הזהר] על סוד הדבר עד שבא אדם הראשון בדמות חד סבא, וגלה להם הסוד הזה (עמק המלך שט"ז פל"ד). ע"י בהגר"א בתז"ח י ע"ג ז"ל, סבא כו' - ר"ל אדה"ר שהוא דרגא דחכמה ישראל סבא.

זהר לך לך

קוטרא דהורמנא בארעא אתפסת¹ וכך הוה דההוא יומא חמו חברייא אפי שכינתא ואסתהרו באשא² ורבי אבא אתלהיטו אנפוי כנורא מחרוותא דאורייתא³ תאנא כל ההוא יומא לא נפקו כלהו מביתא וביתא אתקטר בקיטרא⁴ והוה חדתאן מלי בגווייהו כאילו קבלו ההוא יומא אורייתא מטורא דסיני בתר דאסתלקו לא הוה ידעי אי הוה יממא ואי הוה⁴² ליליא אמר רבי אבא בעוד דאנן קיימין לימא כל חד מינן מלה חדתא דחכמתא לאקשרא טיבו למאריה דביתא מריה דהלולא

פתח חד ואמר⁵ (תהלים סה ה) אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך וגו' בקדמיתא חצריך לבתר ביתך ולבתר היכלך⁶ דא פנימאה מן דא⁷ ודא לעילא [נ"א לגו] מן דא⁸ ישכון חצריך⁹ בקדמיתא כמה דאת אמר (ישעיה ד ג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו נשבעה בטוב ביתך לבתר כמה דאת אמר (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית החכמה יבנה בית לא כתיב דאי כתיב הכי הוה משמע דחכמה בית אקרי אלא כתיב בחכמה יבנה בית¹⁰ היינו דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו' קדוש היכלך לבתר דא הוה שלימו דכלא¹¹

החברים את פני השכינה, והוקפו באש, ולהטו פניו דרבי אבא כאש משמחת התורה. שנינו, כל אותו היום לא יצאו כולם מן הבית, והבית נקשר בעשן, והיו מחדשים דברים בתוכם כאילו קבלו היום ההוא תורה מהר סיני. אחר שהסתלקו, לא היו יודעים אם הוא יום ואם לילה. אמר רבי אבא, בעודנו עומדים, יאמר כל אחד מעמנו דבר חדש של חכמה לקשר טוב לבעל הבית בעל השמחה.

פתח אחד ואמר, "אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך וגו'". בתחלה חצריך לאחר מכן ביתך, ולאחר מכן היכלך. זה פנימי מזה, וזה (לתוך) למעלה מזה. ישכון חצריך בתחילה, כמו שנאמר "והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו". "נשבעה בטוב ביתך" לאחר מכן, כמו שנאמר "בחכמה יבנה בית", לא כתוב החכמה יבנה בית, שאם היה כתוב כך, משמע שחכמה נקראת בית, אלא כתוב "בחכמה יבנה בית". היינו מה שכתוב "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו'". "קדוש היכלך" לאחר זה הוא שלמות הכל, שכך שנינו, מה זה היכל, כלומר ה"י כ"ל, זה וזה, והכל נשלם

¹ קשר ותוקף הרשות מלמעלה נתפס בארץ שהם יודעים כל מה שיהיה שאמרו שירד אש מלמעלה בבית ההוא וכן היה באותו יום (ד"א).

² עי' אד"ר (קלד ע"ב): אנן יתבין בקדושה עלאה אשא עלאה אסחר לן: כלומר שאורות הדיקנא האירו עליהם בסוד מקיפים. ומכונה כאן "עילאה", שכן אורות הדיקנא הם ממ"ס שהיא קדושה עילאה (ב"ע קלה ע"א). וכן עי' ריש אד"ז: וכד תבנא אסחר אשא מקמאי, ומעלמין לא אתפסק, ולא הוה עאל בר נש אלא ברשותא, והשתא חמינא דאתפסק והא אתמלי ביתא. ועי' חגיגה יד ע"ב.

³ שפניו היה לוהט כאש מרוב שמחה (ד"א). עי' ח"ג צה ע"א שזה בחי' יין. ועי' מדרש הנעלם קלח ע"א שלולא יצר הרע לא היתה חדוותא דשמעתא.

⁴ והבית היה קשור וחתום סביב קיטור עשן ואש שהיה מסבב אותם. ויחי ריט ע"א (ד"א).

⁵ פרשת חיי שרה קכט ע"ב (הגהות הגר"א).

⁶ חצריך הם ציון וירושלים, שהם יסוד ומלכות. ביתך הוא הת"ת שהוא בית למוחי או"א שמתלבשים בו. היכלך, היא הבינה שהיא היכל לאבא (מ"מ).

⁷ הת"ת פנימי יותר מיסוד ומלכות (אור יקר).

⁸ הבינה היא עליונה מהת"ת (מ"מ), ועי' אד"ז (דף רפח ע"א): תלת רישין אתגלפן דא לגו מן דא ודא לעילא מן דא. זהו התיקון של ע"ק דאתתקן במתקלא להתגלות בג' רישין (בהגר"א על ספד"צ ג ע"ב ד"ה ותיקון של). והנה מקומו של רישא דלא אתיידע הוה ע"ג גולגלתא דא"א (בהגר"א על ספד"צ כב ע"ג ד"ה ואמר אם כו). מתקלא זו היא בבחינת קו א' (לש"ו כללים ח"א פו ע"ב).

⁹ חצריך ציון וירושלים (אור יקר).

¹⁰ אם היה אומר החכמה יבנה בית, היה אפשר לפרש בית במלכות למטה שהיא נבנית בכח החכמה ע"י הספירות האמצעיות, אמנם עתה שאומר בחכמה, ממש בחכמה עצמה יבנה הבית, אם כן בית זה הוא בינה וכו' אומרו בחכמה יבנה בית, שלעולם נבנית על ידו, ולכולם בונה בה (אור יקר). על ידי אבא יבנה ז"א שנקרא בית (מ"מ).

¹¹ כתר (אור יקר).

זהר לך לך

דהכי תנינן מהו היכל כלומר ה"י כ"ל האי והאי¹ וכלא אשתלים כחדא² רישא דקרא³ מה מוכח דכתיב (תהלים סה ה) אשרי תבחר ותקרב⁴ ישכון הצריך האי מאן דאקריב בריה קרבנא קמי קב"ה רעוא דקב"ה בההוא קרבנא⁵ ואתרעי ביה וקריב ליה [ושוין] (דשוין) מדוריה בתרין אדרין ואחיד להאי ולהאי דאינון תרין אתקשרו כחדא דכתיב ישכון הצריך הצריך ודאי תרי

בניני כך חסידי קדמאי סבאן דהכא כד מקריבין בנייהו לקרבנא דא פתחי ואמרי אשרי תבחר ותקרב ישכון הצריך אינון דקיימי עלייהו אמרי נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך לבתר מברך⁶ אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו⁷ ואינון דקיימי עלייהו אמרי כשם שהכנסתו לברית וכו'⁸ ותנינן בקדמיתא לבעי⁹ בר נש רחמין עליה ולבתר על אחרא דכתיב (ויקרא טז ו) וכפר בעדו בקדמיתא ולבתר ובעד כל קהל ישראל ואנן אורחא דא נקטינן והכי שפיר וחזי לקמאן

אמר רבי אבא ודאי כך הוא ויאות מלה ומאן דלא אמר הכי אפיק גרמיה מעשרה חופות דזמין קב"ה למעבד לצדיקיא בעלמא דאתי¹⁰ וכלהו מתקשרן בהאי ובניני כך עשרה מלי דמהימנותא אית בהאי קרא אשרי תבחר ותקרב וגו' וכל מלה ומלה חד חופה אתעביד מניה זכאה חולקיכון בעלמא דא ובעלמא דאתי דהא אורייתא מתקשרא בלביכו כאילו קיימיתו

יחד. מה מוכיח על זה, ראש הפסוק, שכתוב "אשרי תבחר ותקרב ישכון הצריך", זה מי שמקריב את בנו קרבן לפני הקדוש ברוך הוא, רצונו של הקדוש ברוך הוא באותו קרבן ומתרצה בו ומקרב אותו, ושם את מדורו בשני חדרים, ואוחז את זה ואת זה, שאותם השנים נקשרו יחד, שכתוב "ישכון הצריך", ודאי שני חצריך.

לכן החסידים הראשונים, הזקנים כאן, כשמקריבים את בניהם לקרבן הזה, פותחים ואומרים, "אשרי תבחר ותקרב ישכון הצריך", אותם שעומדים עליהם אומרים, "נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך". אחר כך מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. ואותם שעומדים עליהם אומרים, כשם שהכנסתו לברית וכו'. ושנינו, בתחלה יבקש אדם רחמים עליו, ואחר כך על האחר, שכתוב "וכפר בעדו" בתחלה, ואחר כך "ובעד כל קהל ישראל". ואנו לקחנו את הדרך הזו, וכך יפה וראוי לפנינו.

אמר רבי אבא, ודאי כך הוא ונאה הדבר. ומי שלא אומר כך, הוא מוציא את עצמו מעשרה חופות שעתיד לעשות הקדוש ברוך הוא לצדיקים בעולם הבא, וכולם נקשרים בזה. ולכן עשרה דברים של האמונה יש בפסוק הזה "אשרי תבחר ותקרב וגו'", וכל דבר ודבר נעשה ממנו חופה אחת. אשרי חלקכם בעולם הזה ובעולם הבא, שהרי התורה נקשרת בלבבכם כאלו עמדתם

¹ בית וחצר נכללים בהיכל, שאין אחיזה לציון וירושלים בהיכל אם לא על ידי הכנסת בבית והבית מכניסים בהיכל (אור יקר). ה' של היכל היא בינה, וי' של היכל הוא אבא הכלול עמה בסוד וחכם בבינה. כ"ל דהיכל ר"ל שכל ההארות כולם הם מאו"א שהם ה"י של היכול (מ"מ).

² שאין שם חלוק בספירות, אלא כולם מושרשות שם בשוה, ובאחדות הגמור (אור יקר).

³ ראש הפסוק מעצמו מוכיח היות העסק במי שמקרב קרבן בנו למילה (אור יקר).

⁴ נודע כי מילה במלכות, ופריעה ביסוד, חצריך הם יסוד ומלכות, ולכן אבי הבן אומר עד ישכון חצריך ותו לא, לרמוז שהוא מתקן יסוד ומלכות (מ"מ).

⁵ כלומר שהבן כשר והגון שאם הבן ממזר וכיוצא הוא קרבן פסול, שנית צריך שיהיה האב כראוי והגון למעלה זו (אור יקר).

⁶ שעדין לא הכניסו אלא הוא תפילה שע"י מילה זו יכנס בחצרות (אור יקר).

⁷ יורה זה דהיינו בה' בראם, ובאברהם (אור יקר).

⁸ כיון שזכו על ידי בסוד נשבעה וכו' מברכין אותו (אור יקר).

⁹ בראשונה מתפלל על עצמו כאמור "אשרי תבחר" ואח"כ על הכלל באמרו נשבעה וגו' ואחר שהתפללו הם על עצמם עמו מתפללים עליו, כשם וכו' (אור יקר). מבקשים רחמים על עצמם, באומרים "נשבעה בטוב ביתך" ואח"כ עליו, שאומרים לו "כשם שהכנסתו וכו'" (מ"מ).

¹⁰ שלא הרויחם בפסוק זה (אור יקר).

זהר לך לך

צה/א

בגופיכם בהר סיני בשעה שנתנה תורה לישראל.

בגופיכם בהר סיני בשעה שנתנה תורה לישראל.

פתח אחר ואמר, "מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולתיך ואת שלמיך וגו'". שנינו, כל מי שמקריב את בנו לקרבן הזה, כאילו הקריב את כל הקרבנות של העולם לפני הקדוש ברוך הוא, וכאילו בנה מזבח שלם לפניו. לכן צריך לסדר מזבח בכלי אחד מלא עפר למול עליו את הברית הקדוש הזה, ונחשב לפני הקדוש ברוך הוא כאלו זבח עליו עולות וקרבנות, צאן ובקר. ונוח לו יותר מכולם, שכתוב "וזבחת עליו את עולתיך ואת שלמיך וגו'".

פתח אחר ואמר, "מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולתיך ואת שלמיך וגו'". שנינו, כל מי שמקריב את בנו לקרבן הזה, כאילו הקריב את כל הקרבנות של העולם לפני הקדוש ברוך הוא, וכאילו בנה מזבח שלם לפניו. לכן צריך לסדר מזבח בכלי אחד מלא עפר למול עליו את הברית הקדוש הזה, ונחשב לפני הקדוש ברוך הוא כאלו זבח עליו עולות וקרבנות, צאן ובקר. ונוח לו יותר מכולם, שכתוב "וזבחת עליו את עולתיך ואת שלמיך וגו'".

בכל המקום אשר אזכיר את שמי מהו אזכיר את שמי דא (את) מילה³ דכתיב בה (תהלים כה יד) סוד יהו"ה ליראיו ובריתו להודיעם⁴ האי מזבח אדמה⁵ ודאי כמה דאמינא בתריה מה כתיב (שמות כ כב) ואם מזבח אבנים תעשה לי רמוז לגיורא כד אתגזיר דאיהו מעם קשי קדל וקשי לבא⁶ האי אקרי מזבח אבנים לא תבנה אתהן גזית (מאן) [מאי] הוא דבעי לאעלא ליה בפולחנא דקב"ה (בגין) - ולא יגזר יתיה עד- דינשי פולחנא אחרא דעבד עד הכא ויעדי מניה ההוא קשיו דלבא

"בכל המקום אשר אזכיר את שמי". מהו "אזכיר את שמי", ("את") זו המילה, שכתוב בה "סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם". מזבח האדמה הזה ודאי כמו שאמרנו. מה כתוב אחריו, "ואם מזבח אבנים תעשה לי", רמז לגר כאשר מתגייר, שהם מעם קשה עורף וקשה לב, זה נקרא "מזבח אבנים". "לא תבנה אתהן גזית", מה זה, שצריך להכניסו לעבודת הקדוש ברוך הוא, (כדי) ולא ימול אותן, עד שישכח עבודה האחרת שעבד עד עתה, ויסיר ממנו אותו קשי הלב.

ואי אתגזר ולא אעדי מניה ההוא קשיו דלבא למיעל בפולחנא קדישא דקב"ה הרי הוא כהאי פסילא דאבנא דגזרי ליה מהאי גיסא ומהאי גיסא ואשתאר אבנא כדבבדמיתא⁷ בגין כך לא תבנה אתהן גזית [דאי] (ד) אשתאר בקשיותיה כי חרבך הנפת עליה ותחללה כלומר ההוא גזירו דאתגזר לא מהניא ליה⁸ בגיני כך זכאה חולקיה⁹ דמאן דאקריב האי קרבנא בחדוותא ברעוא קמי

ואם נמול ולא הוסר ממנו אותו קשי הלב להיכנס לעבודת הקודש של הקדוש ברוך הוא, הרי הוא כפסל האבן הזה שגוזרים אותו מהצד הזה ומן הצד הזה, ונשאר אבן כבראשונה. לכן "לא תבנה אתהן גזית", שאם הוא נשאר בקשיותו, "כי חרבך הנפת עליה ותחללה". כלומר, אותה המילה שנמול אינה מועילה לו. לכן אשרי חלקו של מי שמקריב את הקרבן הזה

¹ בנין המזבח הוא תיקון המלכות שהיא נקראת מזבח, והקרבנות הנקרבים עליו הוא סוד היסוד שהוא קושר ומייחד הת"ת ומלכות, והמל את בנו זוכה לשתיהם בשלימות (אור יקר).

² בכלי א' מלא עפר להניח בו הערלה (ד"א).

³ "שמי" מלכות, "אזכיר" אייחד אותה ביסוד שהוא אזכרות, והיינו מזבח ועולות (אור יקר). את שמי במספר קטן מילה (רח"ו - מ"מ). א"ת שמי" במ"ק מילה (ד"א).

⁴ היסוד הוא י' סוד ודאי, ובריתו להודיעם המלכות להודיעם עם הסוד יחוד יסוד ומלכות, דלית דעת אלא יחודא (אור יקר).

⁵ מזבח אדמה מלכות, וזבחת עליו יסוד (אור יקר).

⁶ להכי קאמר אבנים לשון רבים וידרשו על שם עמו מפני שעדיין הוא קשי ליבא כעמו (אור יקר).

⁷ לא תבנה אתהן, שדוחין אותם [הגרים] פעמים הרבה עד שיתרכך לבו (אור יקר).

⁸ ליכנס במדרגות עליונות על ידי הברית (אור יקר).

⁹ כי הוא עיקר המצוה בשלימות (אור יקר).

זהר לך לך

קב"ה ובעי למחדי בהאי חולקא¹ כל (ההוא) יומא דכתיב (תהלים ה יב) וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך

פתח אידיך ואמר ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא יהו"ה וגו' אני אל שדי התהלך לפני וגו' (בראשית יז א) האי קרא אית לעיינא ביה וקשיא בכמה אורחין וכי עד השתא לא אתגלי ליה קב"ה לאברהם אלא (עד) האידנא כד מטא להני יומין וירא יהו"ה אל אברם ולא קודם והכתיב (שם יב א) ויאמר יהו"ה אל אברם (שם יג יד) ויהו"ה אמר אל אברם (שם טו יג) ויאמר לאברם ידוע תדע וגו' והאידנא מני <חושבן> יומין וכד מני להו כתיב וירא יהו"ה אל אברם אשתמע דעד השתא לא אתגלי עלוי

ועוד דכתיב בן תשעים שנה ותשע שנים בקדמיתא שנה ולבסוף שנים² אלא הכי תאנא כל אינון יומין לא כתיב וירא³ מאי טעמא אלא כל כמה דהוה אטיס וסתים (כך) קב"ה לא אתגלי עליה כדקחזי האידנא אתגלי עליה דכתיב וירא מאי טעמא משום דבעא לגלי⁴ ביה האי את כתרא קדישא⁵ ועוד דבעא קב"ה לאפקא מניה זרעא קדישא⁶ וקדישא לא להוי בעוד דאיהו אטיס בשרא אלא אמר השתא דהוא בן תשעים שנה ותשע שנים וזמן קריב הוא דינפוק <מניה> זרעא קדישא להוי הוא קדישא בקדמיתא ולבתר ינפוק מניה זרעא קדישא בגין כך מני יומי [בהאי ולא בכל] (להאי ולא בכל) הני זמני קדמיתא תו תשעים שנה דכל יומי קדמאי לא הוו שנים אלא כחד שנה⁷ דלא הוו יומי יומין השתא דמטא להאי שנים שנים אינון ולא שנה

ויאמר אליו אני אל שדי מאי משמע דעד השתא לא קאמר אני אל שדי אלא הכי תאנא

בשמחה וברצון לפני הקדוש ברוך הוא. וצריך לשמוח בחלק הזה כל היום (ההוא), שכתוב "וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך".

פתח אחר ואמר, "ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא ה' וגו', אני אל שדי התהלך לפני וגו'". בפסוק הזה יש לעיין בו, וקשה בכמה דרכים. וכי עד עתה לא התגלה הקדוש ברוך הוא לאברהם, אלא (עד) היום, כשהגיע לימים האלה, "וירא ה' אל אברם" ולא קודם, והרי כתוב "ויאמר ה' אל אברם", "וה' אמר אל אברם", "ויאמר לאברם ידוע תדע וגו'". והיום מונה את חשבון הימים, וכשמונה אותם, כתוב "וירא ה' אל אברם", נשמע שעד עתה לא התגלה עליו.

ועוד, שכתוב "בן תשעים שנה ותשע שנים", בתחלה שנה, ואחר כך שנים. אלא כך שנינו, כל אותם הימים לא כתוב וירא. ולמה, אלא כל זמן שהיה אטום וסתום (כך) לא התגלה עליו הקדוש ברוך הוא כראוי. היום התגלה אליו, שכתוב "וירא". ולמה, משום שרצה לגלות בו האות הזו, הכתר הקדוש. ועוד, שרצה הקדוש ברוך הוא להוציא ממנו זרע קדוש, וקדוש לא יהיה כשעדיין הוא בשר אטום. אלא אמר, כעת שהוא בן תשעים ותשע שנים, ולזמן קרוב הוא שיצא ממנו זרע קדוש, שיהיה הוא קדוש בהתחלה, ואחר כך יצא ממנו זרע קדוש, לכן מנה את ימיו בזה, ולא בכל הזמנים הללו שבהתחלה. עוד, "תשעים שנה", שכל ימיו הראשונים לא היו שנים אלא כשנה אחת, שלא היו ימיו ימים, עכשיו שהגיע לזה, הם שנים, שנים ולא שנה.

"ויאמר אליו אני אל שדי". מה משמיע שעד עכשיו לא אמר אני אל שדי. אלא כך שנינו, הקדוש ברוך הוא עשה כתרים תחתונים שאינם קדושים למטה, וכל אותם

¹ שכינתא יסוד ומלכות (אור יקר).

² כיון שהיה לו לומר שנים לבסוף שנה מקודם למה (אור יקר).

³ עכשיו בשעת המילה שנתגלו בו החסדים על ידי המילה לכך כתיב וירא להורות לנו שתחלה היה אטיס וסתם שהחסדים שבדעת לא נתפשטו בו ולא ירדו ממקומם מפני שהערלה חופפות על גבי הברית (מ"מ). עי' לעיל סוף פח ע"ב.

⁴ כדי שיראה כבוד המילה וסגולתו אל הנבואה כדי שימול בלב טוב (אור יקר).

⁵ גם עתה עדיין סתום היה א"כ מ"ט אמר וירא (אור יקר).

⁶ כדי שיצא יצחק בקדושה (אור יקר).

⁷ שחזרו והאירו כל שניו וכל עבודתו הקודמת, ומה שהיה שנה נעשו שנים (אור יקר).

זהר לך לך

שלא נמולים נטמאים בהם, ורשומים בהם. ומה הרשום שיש בהם, שנראה בהם שי"ן דל"ת ולא יותר, ולכן נטמאים בהם ונדבקים בהם. אחר שנמולים יוצאים מאלו, ונכנסים בכנפי השכינה, ומתגלה בהם יו"ד הרישום הקדוש, אות הברית השלם,

רשימא קדישא את קיימא שלים

צה/ב

ואתרשים בהו שד"י ואשתלים בקיומא שלים ועל דא כתיב בהאי (בראשית יז א) אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים שלים דהשתא את חסר ברשימא דשי"ן ודל"ת⁵ גזר גרמך והוי שלים ברשימא דיו"ד ומאן דאיהו ברשומא דא אתחזי לאתברכא בשמא דא דכתיב (בראשית כח ג) ואל שדי יברך אותך מהו אל שדי ההוא דברכאן נפקן מניה⁶ הוא דשליט על כל כתרין תתאין וכלא מדחלתיה דחלין⁷ ומזדעזעין⁸ בגין כך מאן דאתגזר כל אינון דלא קדישין אתרחקן מניה ולא שלטין ביה ולא עוד אלא דלא נחית לגיהנם דכתיב (ישעיה ס כא) ועמך כלם צדיקים וגו' (נ"א) כל אינון⁹ דאתגזרו אקרון צדיקים ובגין כך לעולם יירשו ארץ דלא ירית האי ארץ אלא ההוא דאקרי צדיק אופ הכא ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'")

א"ר אבא זכאין אתון בעלמא דין ובעלמא דאתי זכאה חולקי דאתינא למשמע מלין אלין מפומיכון כלכו קדישין כלכו בני אלהא קדישא עלייכו כתיב (שם מד ה) זה יאמר ליהו"ה אני¹⁰

ונרשם בהם שד"י, ונשלמים בקיום שלם. ועל כן כתוב בזה "אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים", שלם. שכעת אות חסרה ברישום של שי"ן ודל"ת. מול את עצמך, והיה שלם ברישום של יו"ד. ומי שהוא ברישום הזה, ראוי להתברך בשם הזה, שכתוב "ואל שדי יברך אותך". מה זה "אל שדי", ההוא שממנו יוצאות הברכות, הוא ששולט על כל הכתרים התחתונים, והכל פוחדים מיראתו ומזדעזעים. לכן מי שנימול, כל אותם שאינם קדושים מתרחקים ממנו ולא שולטים בו. ולא עוד, אלא שלא יורד לגיהנם, שכתוב "ועמך כולם צדיקים וגו'". (כל אותם שנמולו נקראים צדיקים, ולכן "לעולם יירשו ארץ", שאין יורש את הארץ הזו אלא ההוא שנקרא צדיק. כמו כן, "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'").

אמר רבי אבא, אשריכם בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקי שבאתי לשמוע את הדברים הללו מפיכם. כלכם קדושים, כלכם בני האלוה הקדוש. עליכם כתוב "זה יאמר לה' אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתוב ידו לה' ובשם ישראל יכנה". כל אחד

¹ מדריגות של כוחות חיצונות שהם למטה מגבול הקדושה וזה לעומת זה עשה האלקים (ד"א). עי' זוהר ויקרא יא ע"ב שכתרין הם ספירות.

² מושקעים בקלי' עד שהם כל כך חלקם עד שהם רשומים לקלי' שהם סימנים דטומאה (אור יקר).

³ זה מורה שד, שהוא טמאי ודאי, ו"שד" היינו בפנים, החוטם ושני גבות העיניים הוא ש' וצדו הא' דלת וכו' וכאשר מתגלה הי' מתקדשים ב' אותיות הקדומים ונעשים שדי והיינו דקאמר וז"ש ואתרשים בהו שדי כל שם שדי שאין גוף ישראל כמו גוף הגוי עם היות צורתם הגשמי אחת גוף הגוי הוא טמא וגוף ישראל קדוש (אור יקר).

⁴ בהקדמה יג ע"א (ד"א).

⁵ דשד"י, והוא שד כפלי' והוא במקום החסרון והפגם (אור יקר).

⁶ למלכות דהיינו היחוד והיינו שדי מקור לברכות ולשפע דהיינו ד"י שהוא מלשון ספוקא לכל העולמות (אור יקר).

⁷ מלשון שובר הכחות החיצונים (אור יקר).

⁸ במקומם שהם יראים שם (אור יקר).

⁹ צג ע"א (הערת הזוהר).

¹⁰ מצד החסד (אור יקר).

זהר לך לך

מכם אחוז וקשור במלך הקדוש העליון, ואתם גדולים ממונים, בעלי מגינים, מאותה הארץ שנקראת ארץ החיים, שגדוליה אוכלים מן המן של הטל הקדוש.

וזה יקרא בשם יעקב¹ וזה יכתוב ידו ליהוה² ובשם ישראל יבנה³ כל חד מנכון אחיד ואתקשר במלכא קדישא עלאה⁴ ואתון רברבין ממנן תריסין⁵ מההיא ארץ דאקרי ארץ החיים⁶ דרברבנוהי אכלין ממנא דטלא קדישא⁷

פתח אידך ואמר⁸ (קהלת י יז) אשריך ארץ שמלכך בן חורין ושריך בעת יאכלו וכתוב (שם טז) אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו הני קראי קשיין אהרדי⁹ ולא קשיין האי דכתיב אשריך ארץ דא ארץ דלעילא¹⁰ דשלטא על כל אינון חיין דלעילא¹¹ ובגין כך אקרי ארץ החיים ועלה כתיב (דברים יא יב) ארץ אשר יהוה אלהיך דורש אותה תמיד וכתוב (שם ח ט) ארץ אשר לא תחסר כל לא תחסר כל לא תחסר כל בה¹² דייקא

וכל כך למה משום דכתיב (שם י יז) שמלכך בן חורין¹³ דא קב"ה כמה דאת אמר (שמות ד כב) בני בכורי ישראל בן חורין מהו בן חורין כמה דאת אמר (ויקרא כה יב) יובל היא קדש תהיה לכם וכתוב (שם י) וקראתם דרור בארץ דהא כל חירו מיובלא קא אתי בגין כך בן חורין ואי תימא בן חורין ולא כתיב בן חירות¹⁴ הכי הוא ודאי בן חירות מיבעי ליה אלא במתניתא סתימאה דילין תנינא כד מתחברין י' בה' כדין כתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן¹⁵ ולא תימא כד מתחברין אלא מתחברין¹⁶ ודאי ובגין כך בן

פתח אחר ואמר, "אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו". וכתוב "אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבוקר יאכלו". הפסוקים הללו קשים זה על זה, ולא קשים. זהו שכתוב אשריך הארץ הזאת, הארץ שלמעלה ששולטת על כל אותם החיים שלמעלה, ולכן נקראת ארץ החיים. ועליה כתוב "ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד", וכתוב "ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה". "לא תחסר כל בה" במדויק.

וכל כך למה, משום שכתוב "שמלכך בן חורים", זה הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר "בני בכורי ישראל". "בן חורים", מה זה "בן חורים", כמו שנאמר "יובל היא קדש תהיה לכם", וכתוב "וקראתם דרור בארץ", שהרי כל החירות באה מן היובל, ולכן בן חורין. ואם תאמר, בן חורין, ולא כתוב בן חירות, כך זה בודאי היה צריך לכתוב בן חירות. אלא במשנתנו הסתומה למדנו, כשמתחברות י' בה', אז כתוב "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן". ואל תאמר כשמתחברים, אלא ודאי מתחברים, ולכן כתוב "בן חורים", ועל כן "אשריך ארץ

¹ מצד הגבורה (אור יקר).

² מצד המלכות (אור יקר).

³ מצד הת"ת והיינו סוד היחוד (אור יקר).

⁴ החכמה (אור יקר).

⁵ ע' שרים של עו"ג הם נק' תריסין ממנן (ב"ע קע ע"א).

⁶ בינה (אור יקר).

⁷ שפע הכתר שמשם הט"ל שהוא סוד יהו"ו [במילוי א'] (אור יקר). ועי' ספד"צ ה ע"א, תיקון א' דת"ג דא"א: בחד גולגלתא מליא טלא דבדולחא.

⁸ קנד ע"ב ותרומה קעד ע"ב (ד"א).

⁹ כי בהיותו בן חורין נראה שהוא מאושרת ואח"כ אמר אי לך ארץ עם היותו בן חורין (אור יקר).

¹⁰ מלכות (אור יקר).

¹¹ שפע כל הספירות הנשפע ע"י אל חי להחיות כל העולמות (אור יקר).

¹² יסוד במלכות (אור יקר). עי' לקמן קח ע"ב.

¹³ ת"ת בן י"ה חכמה ובינה (אור יקר).

¹⁴ בינה לבדה (אור יקר).

¹⁵ נוכל לפרש ג' פירושים: הא', נהר חכמה, עדן כתר, גן בינה. הב', עדן חכמה, נהר בינה, גן ז' ספירות. הג', עדן בינה נהר ת"ת גן מלכות (אור יקר).

¹⁶ אחרי מות עח ופ' שלח לך קעד ע"א וכאן קנג ע"א וקנג ע"ב (ד"א).

זהר לך לך

שמלכך בן חורים", "ושריך בעת יאכלו",
בשמחה, בשלמות וברצון.
חורין כתיב¹ ועל דא אשריך ארץ שמלכך בן
חורין ושריך בעת יאכלו בחדוותא² בשלימו³
ברעוא⁴

אי לך ארץ שמלכך נער⁵ (האי) [הוי] ארץ
דלתתא דתניא כל שאר ארעי דשאר עמין עכו"ם
אתיהיבו לרב רבין תריסין דממנן עלייהו ועילא
מכלהו ההוא דכתיב ביה (תהלים לו כה) נער
הייתי גם זקנתי ותאנא האי קרא שרו של עולם⁶
אמרו ועל דא כתיב אי לך ארץ שמלכך נער ווי
לעלמא⁷ דמסטרא דא ינקא וכד ישראל בגלותא
ינקין כמאן דיניק מרשותא אחרא ושריך בבקר
יאכלו ולא <בכולי> (בכל) יומא בבקר ולא
בזמנא אחרא דיומא⁸

דתניא בשעתא דחמה זורחת ואתיין וסגדין
ליה לשמשא רוגזא תלי בעלמא בשעתא דמנחה
רוגזא תלייא בעלמא מאן גרים האי משום
דמלכך נער ההוא דאקרי נער ואתון זכאי קשוט
קדישי עליונין בני מלכא קדישא⁹ לא ינקין מהאי
סטרא אלא מההוא אתר קדישא דלעילא עלייכו
כתיב (דברים ד ד) ואתם הדבקים ביהו"ה
אלהיכם חיים כלכם היום

פתח רבי אבא ואמר (ישעיה ה א) אשירה נא
לידידי שירת דודי לכרמו וגו' ויעזקה ויסקלהו
וגו' הני קראי אית לאסתכלא בהו אמאי כתיב
שירה תוכחה מבעי ליה¹⁰ לידידי לדודי מבעי ליה
כמה דכתיב שירת דודי כרם היה לידידי בקרן
בן שמן אסתכלנא בכל אורייתא ולא אשכחנא
אתרא דאקרי
צו/א

"אי לך ארץ שמלכך נער", זו הארץ
שלמטה, שלמדנו כל שאר ארצות שאר
העמים עובדי כוכבים ומזלות, נתנו
לגדולים מגינים שממונים עליהם, ומעל
לכלם ההוא שכתוב בו "נער הייתי גם
זקנתי". ולמדנו, הפסוק הזה אמר שרו של
עולם, ועל כן כתוב "אי לך ארץ שמלכך
נער", אוי לעולם שיונק מהצד הזה.
וכשישראל בגלות, יונקים כמי שיונק
מרשות אחרת. "ושריך בבוקר יאכלו", ולא
בכל היום. "בבוקר", ולא בזמן אחר של
היום.

ששנינו, בשעה שהחמה זורחת ובאים
ומשתחווים לשמש, הרוגז תלוי בעולם.
בשעת המנחה הרוגז תלוי בעולם, מי גרם
את זה, משום שמלכך נער, ההוא שנקרא
נער. ואתם צדיקי האמת, קדושים עליונים,
בני המלך הקדוש, אין יונקים מן הצד הזה,
אלא מאותו המקום הקדוש שלמעלה.
עליכם כתוב "ואתם הדבקים בה' אלהיכם
חיים כולכם היום".

פתח רבי אבא ואמר, "אשירה נא לידידי
שירת דודי לכרמו וגו', ויעזקה ויסקלהו
וגו'". בפסוקים הללו יש להתבונן, למה
כתוב שירה, היה צריך להיות תוכחה.
"לידידי", היה צריך להיות לדודי, כמו
שכתוב "שירת דודי". "כרם היה לידידי
בקרן בן שמן", הסתכלתי בכל התורה ולא
מצאתי מקום שנקרא

¹ בן חורין שפי' שנים, חו"ב, ולא כן חירות שמורה פירוד (אור יקר). פירוש דיו"ד רומז לאבא נ' לבניה
כמ"ש נ' שערי בינה ופשוט. מא"ן (נ"א).

² מצד הבינה שהיא נקראת שמחה (אור יקר).

³ מצד החכמה שהיא נקרא שלימא (אור יקר).

⁴ מצד הכתר שהוא נקרא רצון (אור יקר).

⁵ עי' שעה"כ תיקון חצות א, שזהו מט"ט.

⁶ מטטרו"ן הממונה על כל השרים ועל כל ההנהגה וכו' ועם היות שאמר ועילא מכולהו, ל"ד עילא ממש,
שהרי עי' שרים הם חוץ מההיכלות ומטטרו"ן בהיכל שביעי, אלא הכוונה להנהגת עי' אומות ועי' שלטונן (אור
יקר).

⁷ אי לך ארץ לעולם סתם קאי ואילו לישראל לא קאי (אור יקר).

⁸ בעת הכעס (אור יקר).

⁹ ת"ת (אור יקר).

¹⁰ שהם תוכחה לישראל (אור יקר).

זהר לך לך

קרן בן שמן אלא הני קראי הא אוקמוה
חברייא בכמה גוונין וכלהו שפיר והכי הוא אבל
אשירה נא לידידי דא יצחק דהוה ידיד ואקרי
ידיד עד לא יפוק לעלמא אמאי ידיד דתנינן
רחימו סגי הוה ליה לקב"ה ביה דלא אתעביד עד
דלא אתגזר אברהם אבוח ואקרי שלים ואתוסף
ליה ה"א¹ לאשלמותא וכן לשרה האי ה"א
אתיהיבת <לה> (ליה) הכא אית לאסתכלא ה'
לשרה שפיר² אבל לאברהם אמאי ה"א ולא יו"ד
י' מבעי³ ליה דהא הוא דכר הוה אלא רזא עלאה
(הוה) [הוא] סתים בגוון אברהם סליק לעילא⁴
ונטיל רזא מה"א עלאה⁵ דאיהו עלמא דדכורא⁶
ה"א עלאה וה"א תתאה האי תליא בדכורא והאי
בנוקבא ודאי ובגין כך אברהם סליק בה"א
דלעילא ושרה נחתת בה"א דלתתא⁷

[תו] דכתיב (בראשית טו ה) כה יהיה זרעך
ותנא זרעך זרעך ממש⁸ דהוה שארי למיעל בהאי
קיים⁹ ומאן דשארי למיעל בהאי קיים עאל ובגיני
כך גיורא דאתגזר¹⁰ גר צדק אקרי בגין דלא אתא
מגזעא קדישא דאתגזרו ועל דא מאן דעאל בהאי
שמייה כהאי אברהם¹¹ בגין כך כתיב [ביה] כה
יהיה זרעך זרעך ממש ואתמסר ליה ה"א (לשרה)
ואי לאו דאתמסר ה"א לשרה¹² הוה ליה לאברהם
לאוליד לתתא כמה דהאי כ"ה אולידת לתתא
בתר דאתמסרת ה"א לשרה אתחברו תרין
ההי"ן כחדא ואולידו לעילא ומאי דנפק מנייהו

קרן בן שמן, אלא את הפסוקים הללו
החברים בארו בכמה צורות, והכל יפה וכך
זה, אבל "אשירה נא לידידי", זה יצחק,
שהיה ידיד, ונקרא ידיד טרם שיצא לעולם.
למה ידיד, ששנינו, אהבה רבה היתה לקדוש
ברוך הוא בו שלא נעשה טרם שנמול
אברהם אביו ונקרא שלם, ונוספה לו ה"א
להשלימו, וכן לשרה הרי נתנה לה ה"א
הזאת. כאן יש להתבונן, ה' לשרה זה יפה,
אבל לאברהם למה ה"א ולא יו"ד, היה צריך
לכתוב יו"ד, שהרי הוא היה זכר. אלא סוד
עליון היה (הוא) סתום אצלנו, אברהם עלה
למעלה ונטל סוד מה"א העליונה שהיא
העולם של הזכר, ה"א העליונה וה"א
התחתונה, זו תלויה בזכר וזו ודאי בנקבה.
ולכן אברהם עלה בה"א שלמעלה, ושרה
ירדה בה"א שלמטה.

עוד, שכתוב "כה יהיה זרעך", ולמדנו
"זרעך", זרעך ממש, שהיה מתחיל להיכנס
בברית הזו, ומי שמתחיל להיכנס בברית
הזו, נכנס. ולכן הגר שמתגייר נקרא גר צדק,
משום שלא בא מגזע קדוש שנמולו. ועל כן,
מי שנכנס בזה, שמו כזה, אברהם. לכן כתוב
בו "כה יהיה זרעך", זרעך ממש. ונמסר לו
ה"א. ואם לא נמסרה ה"א לשרה, היה לו
לאברהם להוליד למטה, כמו שהכ"ה הזו
מולידה למטה.

אחר שנמסרה לשרה ה"א, התחברו שתי
ההי"ן יחד והולידו למעלה, ומה שיצא מהם
הוא יו"ד. לכן יו"ד אות הראש של יצחק,

¹ פירוש לרמ"ח אברים (נ"א).

² שהיא אות נקבה (אור יקר).

³ שהוא דכר (אור יקר).

⁴ ממת חסד ששם מקומו, לאולדא (אור יקר).

⁵ כלומר עזר וסיוע להוליד בבינה, שהיא מאצלת עד המלכות (אור יקר). קי ע"א (הערת הזוהר).

⁶ עם היות שאנו מכנסים הבינה נקבה, וכו' ועם היות שהיא נקבה לחכמה היא בעצמה זכר, ולהכי קאמר לקמן האי תליא בדכורא, דכורא ממש לא הוי אלא תליא בדכורא, אמנם ה' תתאה נק' ממש (אור יקר). ר"ל בינה ה' עלאה ואע"ג דגם היא נוק' לגבי דכורא חכמה מ"מ לגבי כלהו דלמטה דכו' איהו כנזכר פ' ויחי. א"מ (נ"א). לקמן רמו סע"א (לש"ו), והוא הנקרא עלמא דדכורא המתלבש בז"א (ע"ח שער כה פרק ג').

⁷ שרה היתה למעלה וירדה וכו' בעוד שלא ילדה היתה נקבה טומטומית בבחי' המלכות בסוד היותה למעלה באחורי הזכר שאינה יולדת, והיתה למטה ממנו להיותה נקבה להוליד (אור יקר).

⁸ כלומר הזרע שיש בן להוליד ולפיכך היה ראוי שיוליד למטה כי הוא היה ג"ר וכניסת הגרים במלכות שכן נקראים גר צדק שהיא מלכות (אור יקר). פי' יצחק שהוא בן אברהם ממש, ולא על ישראל שעתידים לצאת ממנו (מ"מ).

⁹ יצחק בעת לידתו לא השיג רק המלכות שנק' כה (מ"מ).

¹⁰ שלח לך קסה ע"א (הערת הזוהר).

¹¹ מכאן נהגו לקרא גרים אברהם (ד"א).

¹² בעוד שאין ה' למטה מ' נמצא הה' ה' אחרונה של שם, אמנם כאשר יבוא ה' אחרת אחריה, תעלה הקודמת במעלת ה' ראשונה (אור יקר).

זהר לך לך

הוא יו"ד בניני כך יו"ד את רישא דיצחק דכר¹ מכאן שאר² דכורא³ לאתפשטא ועל דא כתיב (בראשית כא יב) כי ביצחק יקרא לך זרע⁴ ביצחק ולא בך יצחק אוליד לעילא⁵ דכתיב (מיכה ז כ) תתן אמת ליעקב יעקב אשלים כלא ואי תימא וכי אברהם בהאי אתאחיד ולא יתיר והא כתיב (שם) חסד לאברהם אלא חולקא דיליה כך הוא בגין דעביד חסד עם בני עלמא אבל לאולדא הכא אחיד⁶ ומהכא שריא ועל דא⁷ לא אתגזר אברהם אלא בן תשעים ותשע⁸ שנה וריא דמלה הא אתידע ואוקימנא במתניתא דילן

ובגין כך יצחק דינא קשיא נפק לאחדא⁹ לחולקיה ולאולדא חסד אקרי¹⁰ ועל דא יעקב אשלים כלא מהאי סטרא ומהאי סטרא¹¹ מסטרא דאחידו אברהם ויצחק לחולקיהון לעילא הוא שלימותא מסטרא דאתיהיב להו לאולדא מתתא לעילא¹² הוא שלימותא ועל דא כתיב (ישעיה מט ג) ישראל אשר בך אתפאר ביה אתאחידו גוונין מעילא¹³ ומתתא¹⁴ ועל דא כתיב הכא שירה¹⁵ דכתיב (שם ה א) אשירה נא לידידי שירה ודאי דהא אקרי לאולדא דכר דהא אקרי [ידיד] עד לא יפוק לעלמא ואית דאמרי (ד"א) אשירה נא לידידי דא אברהם¹⁶ כמה דאת אמר (ירמיה יא

זכר. מכאן מתחיל הזכר להתפשט, ועל כן כתוב "כי ביצחק יקרא לך זרע", ביצחק ולא בך. יצחק הוליד למעלה, שכתוב "תתן אמת ליעקב", ויעקב השלים הכל. ואם תאמר, וכי אברהם נאחז בזו ולא יותר, והרי כתוב "חסד לאברהם". אלא חלקו כך הוא, משום שעשה חסד עם בני העולם, אבל כדי להוליד, הוא אחוז כאן ומכאן מתחיל, ועל כן לא נמול אברהם אלא בן תשעים ותשע שנה, וסוד הדבר הרי ידוע, ובארנוהו במשנתנו.

ולכן יצחק, הדין הקשה, יצא לאחוז לחלקו ולהוליד, ונקרא חסד, ועל כן יעקב השלים הכל מהצד הזה ומהצד הזה, מצד האחיזה אברהם ויצחק לחלקם למעלה היא השלמות, מהצד שניתן להם להוליד מלמטה למעלה היא שלמות, ועל זה כתוב "ישראל אשר בך אתפאר", בו נאחזו הצבעים ממעלה וממטה. ועל זה כתוב כאן שירה, שכתוב "אשירה נא לידידי". שירה ודאי, שזה נקרא להוליד זכר, שהרי נקרא ידיד טרם שיצא לעולם. ויש אומרים (זה) "אשירה נא לידידי", זה אברהם, כמו שנאמר "מה לידידי בבית". ואברהם ירש ירושה של נחלת החלק הזה, אבל (על) מה

¹ י' היא עטרת היסוד שהיא כדמות י' ונק' ג"כ נוק' (מ"מ).

² התחיל (ד"א).

³ פי' י' הוא יסוד, אמנם התפשטות הזכר ממט הלמעלה הוא יסוד, והשתא ממט הלמעלה עסקינן (אור יקר).

⁴ שהוא זכר ויש בו זרע ולא בך שאתה נקבה ובנקבה אין זרע, ולפי שעה נסתלק בה' להוליד לעילא לבד (אור יקר).

⁵ מה שהוליד יצחק הוא יעקב הוא בת"ת דז"א (מ"מ).

⁶ פי' לעולם אברהם מדתו חסד אבל יצחק שנולד ממנו הוא במלכות (מ"מ).

⁷ פירוש שתולדת אברהם במ' א"א שיוולד אלא בן ק' שמדתו תהיה כלולה מ' וכל אחת כלולה מ' הם ק' ולפיכך המילה שנה קודם. ז"ח (נ"א).

⁸ המלכות היא מאה שערים, ובבואו להיות בן צ"ט נכנס להשלים המאה ששם באותו השער נוגע ביסוד נמול (אור יקר). המלכות יש בה ט' אותיות דשם ב"ן לבד, וצ' וכן ט' רומזים לט' אותיות אלו (מ"מ).

⁹ פי' נעשה מרכבה (אור יקר).

¹⁰ היינו יסוד (אור יקר). שיצא מיצחק יעקב שנוטה לצד החסד (מ"מ).

¹¹ אברהם מרכבה לחסד, יצחק לגבורה, יעקב ת"ת משלים ומייחד הקצוות (אור יקר).

¹² אברהם מלכות יצחק יסוד יעקב ת"ת המתייחד עמהם ומשפיעם ושלימות ממנו נמצא מכל צד יעקב בת"ת ומכל צדי שלימתו האבות (אור יקר).

¹³ כולל חג"ת (אור יקר).

¹⁴ נה"ם, שהם ב' בחי' האבות (אור יקר).

¹⁵ כיון שיצחק היה תחילת עלמא דדכורא וממנו יצא יעקב שלמות הכל ראוי שיאמר בו שירה (אור יקר).

¹⁶ שאמר לו הקב"ה ובשר קדש יעבור, שעברו ישראל מצות ברית מילה (אור יקר).

זהר לך לך

מו) מה לידידי בביתי ואברהם ירית ירותא דאחסנת¹ חולקא דא אבל (על) מה דאמינא² דדא יצחק הכי הוא שירת דודי³ לכרמו דא קב"ה דאקרי דודי⁴ דכתיב (שיר ה י) דודי צח ואדום ידידי אחיד בדודי⁵ דכר ומניה אתנטע כרם דכתיב (ישעיה ה א) כרם⁶ היה לידידי

בקרן בן שמן מאי בקרן בן שמן אלא במה נפיק האי כרם ובמה אתנטע חזר ואמר בקרן⁷ מאי קרן דכתיב (יהושע ו ה) בקרן היובל בקרן היובל שארי והאי קרן⁸ אתאחיד בהווא דכר דאקרי בן⁹ שמן¹⁰ מהו בן שמן כמה דאת אמר בן חורין ותרוייהו חד מלה שמן דמתמן נגיד משחא ורבו לאדלקא בוצינין¹¹ ובגין כך בן שמן ודא שמן ורבו נגיד ונפיק ואדליק בוצינין עד דנטיל ליה¹² וכניש ליה¹³ האי קרן¹⁴ ודא אקרי קרן היובל בגיני כך לית משיחותא דמלכותא¹⁵ אלא בקרן ועל דא אתמשך מלכותא דדוד דאתמשך בקרן¹⁶ ואתאחיד ביה¹⁷

שאמרנו שזה יצחק, כך זה. "שירת דודי לכרמו", זה הקדוש ברוך הוא, שנקרא דודי, שכתוב "דודי צח ואדום", "ידידי" או חזו בדודי, זכר, וממנו נטע כרם, שכתוב "כרם היה לידידי".

"בקרן בן שמן", מה זה "בקרן בן שמן". אלא במה יצא הכרם הזה ובמה נטע. חזר ואמר בקרן, מה זה קרן, שכתוב "בקרן היובל". בקרן היובל מתחיל, והקרן הזו אחוזה באותו הזכר שנקרא בן שמן. מה זה בן שמן, כמו שנאמר "בן חורים", ושניהם דבר אחד. "שמן", שמשם שופע שמן וגדלות להדליק הנרות, ולכן "בן שמן". והשמן הזה וגדלות שופעים ויוצאים ומדליקים נרות, עד שלוקח אותו וכונס אותו הקרן הזה, וזה נקרא "קרן היובל". לכן אין משיחת המלכות אלא בקרן, ועל כן נמשכה מלכות דוד, שנמשח בקרן ונאחז בו.

-
- ¹ מלכות שהיא נקראת שירה, ואפשר דעל אהבה קאמר שהיא ירושת אברהם כאומרם אברהם אהבי (אור יקר).
 - ² יצחק הוא ידיד, דהיינו היסוד ושירה מלכות (אור יקר).
 - ³ ת"ת שהוא צח מצד החסד אדום מצד הגבורה (אור יקר).
 - ⁴ פי' ת"ת (מ"מ).
 - ⁵ אחיד בדודי, גוף וברית חשבינן חד (אור יקר).
 - ⁶ במלכות, והם הנטיעות הנשמות הקדושות והנטעות בה נשמתן של ישראל (אור יקר). פי' ישראל שנקראו כרם (מ"מ).
 - ⁷ פי' מלכות נקראת קרן (מ"מ).
 - ⁸ מלכות מצד הבינה וע"י נשמות יצאות לעולם (אור יקר).
 - ⁹ ת"ת (אור יקר).
 - ¹⁰ חכמה, דמתמן שמן (אור יקר).
 - ¹¹ הם ז' ספירות והן אמת השמן מצד החכמה אמנם אור הנר שהם נדלות היינו מצד הבינה שהיא אש ודאי בשמאל, ומתקיים בנר על ידי השמן (אור יקר). להדליק נרות שהוא התעוררות מדרגות הקדושה שיאירו השפעה למטה (ד"א).
 - ¹² ברדתו למטה (אור יקר).
 - ¹³ מכל הספירות (אור יקר).
 - ¹⁴ בהיותה מקבלת השמן שהיא השפע הנזכר אז נקראת קרן (אור יקר).
 - ¹⁵ שיועיל וימשך (אור יקר).
 - ¹⁶ בהיות פ"ך אינה נקשרת ביובל שהוא עלמא אריכא והוא כולו חרס שיש בה מיתה והיא זעירא, ולכן אינה נמשכת, אמנ סקרן מורה על מציאותה עטרה בראש ודאי, והיא נקשרת ביובל שהוא הבינה עלמא אריכא, ולכן אתמשך מלכותא (אור יקר).
 - ¹⁷ נעשה מרכבה אליה, נוסף על היותו משוח מלך, ובזה נתחזק מלכות שתקנה במרכבתו, וזה טעם משיחת שלמה פעם אחרת מפני שכשנמשח דוד לא היה הקרן בשלימות כמו אחר שתקנו דוד במרכבתו ולכן רצה שימשחו עתה לשלמה קרן אחר שהיא מתוקנת על ידו (אור יקר).

זהר לך לך

"ויעזקהו" (ויסלקהו) כטבעת הזו שמקיפה את כל הצדדים,
ועזקהו (ויסלקהו)⁴³ (ישעיה ה ב) כהאי
עזקא¹ דאסתחר לכל סטריין²
צו/ב

ויסקלהו דאעדי מניה ומחולקיה כל אינון
רברביין³ כל אינון תריסין⁴ כל אינון כתרין
תתאיין⁵ והוא נסיב ליה להאי (קרן) [כרם]
לחולקיה דכתיב (דברים לב ט) כי חלק יהויה
עמו יעקב חבל נחלתו ויטעהו שורק⁶ (ישעיה ה ב)
כמה דאת אמר (ירמיה ב כא) ואנכי נטעתוך
שורק כלה זרע אמת כליה כתיב בה"א מכאן
שארי אברהם לאולדא לעילא ומהאי נפק זרע
אמת כלה זרע אמת ודאי היינו דכתיב (בראשית
טו ה) כה יהיה זרעך וכלא חד מלה זכאה חולקהו
דישראל דירתו ירותא קדישא דא

סופיה דקרא (ישעיה ה ב) ויבן מגדל בתוכו
מהו מגדל⁷ כמה דאת אמר (משלי יח י) מגדל עזי⁸
שם יהויה בו ירוץ צדיק⁹ ונשגב בו ירוץ צדיק
(ונשגב) ודאי וגם יקב חצב בו (ישעיה ה ב) דא
תרעא דצדק¹⁰ כמה דאת אמר (תהלים קיח יט)
פתחו לי שערי צדק מאי משמע דכל בר ישראל
דאתגזר עייל בתרווייהו¹¹ וזכי לתרווייהו¹² ומאן
דקריב בריה לקרבנא דא עייל ליה בשמא
קדישא¹³ ועל את דא מתקיימין שמיא וארעא¹⁴
דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה
חקות שמים וארץ לא שמתי והאי מאריה

"ויסקלהו" שהסיר ממנו ומחלקו את כל
אותם גדולים, כל אותם המגינים, כל אותם
הכתרים התחתונים, והוא לקח לו את
(הקרן) הכרם הזה לחלקו, שכתוב "כי חלק
ה' עמו יעקב חבל נחלתו". "ויטעהו שורק"
כמו שנאמר "ואנכי נטעתוך שורק כלה זרע
אמת". כל"ה כתוב בה"א, מכאן התחיל
אברהם להוליד למעלה, ומזה יצא זרע
אמת. כלה זרע אמת ודאי. היינו שכתוב
"כה יהיה זרעך", והכל דבר אחד. אשרי
חלקם של ישראל שירשו את הירושה
הקדושה הזו.

סוף הפסוק "ויבן מגדל בתוכו". מה זה
מגדל. כמו שנאמר "מגדל עז שם ה' בו ירוץ
צדיק ונשגב", בו ירוץ צדיק ודאי, "וגם יקב
חצב בו", זה השער של הצדק, כמו שנאמר
"פתחו לי שערי צדק", מה משמיענו, שכל
בן ישראל שנמול, נכנס בשניהם וזוכה
לשניהם. ומי שמקריב את בנו לקרבן הזה,
מכניס אותו לשם הקדוש. ועל האות הזו
מתקיימים שמים וארץ, שכתוב "אם לא
בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא
שמתי". ובעל השמחה הזה זכה לכל, לראות
את הקדוש ברוך הוא פנים בפנים ביום
הזה.

¹ עגולה בעל ו"ק (אור יקר).

² לקבל מו"ק העליונים (אור יקר), כטבעת זו שמסובבת מכל צד (ד"א).

³ ע' שרים שאין לישראל חלק בהם (אור יקר).

⁴ הם כחות הדין מהחופץ ולא טמאים מכל וכל כענין השרים (אור יקר). שרי ע' אומות (ד"א).

⁵ החיצונים ממש (אור יקר). בארתים בסמוך (ד"א).

⁶ ו' שורק כזה (אור יקר).

⁷ מלכות, עניינה בתוך ישראל שע"י ישראל קבלה השכינה תיקוניה וקישוטיה (אור יקר).

⁸ פ' יסוד דנוק' שנקרא ציון (מ"מ).

⁹ ע' ע"ח שער כט פרק ה' שספירת יסוד נקראת מגדל.

¹⁰ ליכנס הצדיקים ממנה אל היסוד (אור יקר). נו"ה שבה נקרא שערי צדק והיסוד שבה נק' נקודת ציון
ושם נשפך החיין הטוב ונק' יקב ע"ש אותיות יב"ק שהוא סוד יחוד ג' קוים וסוד הו"ה אלהים (זהר הרקיע).
בחי' ירושלים שהיא עטרת יסוד דנוק' (מ"מ).

¹¹ בצדיק ובמגדל ע"י היקב שחצב במגדל ע"י מצות מילה ופריעה (אור יקר). מילה בכנ"י ופריעה בצדיק
אמור צא ע"ב (ד"א).

¹² להיותו מרכבה אליהם, והן חלקו (אור יקר).

¹³ כי פתח כניסת שם בן ד' היא ה' וזכה נכנס אל כל (אור יקר).

¹⁴ הוא הכרח שבאות ברית כלול כל שם בן ד' כי שמים וארץ ת"ת ומלכות וקיומם חכמה ובינה, דהיינו
יהו"ה, י' חכמה, ה' בינה, ו' שמים, ה' ארץ. ומשם י"ה נתן חקות שמים וארץ על ידי הברית (אור יקר).

זהר לך לך

דהלולא דא זכה לכלא למחזי קב"ה אנפין
באנפין בהאי יומא

זכאה חולקנא דזכינא להאי יומא וזכאה
חולקך עמנא והאי ברא דאתייליד לך קרינא
עליה (ישעיה מג ז) כל הנקרא בשמי וגו' יצרתיו
אף עשיתיו וכתוב (שם נד יג) וכל בניך למודי
יהו"ה וגו' אוזפוה³ לרבי אבא תלת מילין אמרו
ליה האי מריה דהלולא אושפיזך זכה לכולי האי
בגין דקיים קיומא דמצוה אמר מאי היא אמר
ההוא גברא דביתאי אתת אחי הוות ומית בלא
בנין ונסיבנא לה ודא הוא ברא קדמאה דהוה לי
מנה וקרינא ליה בשמא דאחי דאתפטר א"ל
מכאן ולהלאה קרי ליה אידי⁴ והיינו אידי בר
יעקב בריך לון רבי אבא ואזיל לארחה

כד אתא סדר מלין קמיה דרבי אלעזר ודחיל
למימר לרבי שמעון יומא חד הוה קמיה דרבי
שמעון וא"ר שמעון⁵ מאי דכתיב (בראשית יז ג)
ויפול אברם על פניו וידבר אתו אלהים לאמר
אני הנה בריתי אתך משמע דעד דלא אתגזר הוה
נפיל על אנפוי ומליל עמיה בתר דאתגזר קאים
בקיומיה ולא דחיל אני הנה בריתי אתך דאשכח
גרמיה גזיר אמר ליה רבי אבא אי ניחא קמיה
דמר דלימא קמיה מאינן מלי מעלייתא דשמענא
בהאי אמר ליה אימא אמר ליה דחילנא דלא
יתענשו על ידאי אמר ליה ח"ו (תהלים קיב ז)
משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטוח ביהו"ה סח
ליה עובדא וסדר קמיה כל אינן מלין

אמר ליה וכי כל הני מלי מעלייתא הוו טמירין
גבך ולא אמרת להו גוזרנא עלך⁶ דכל תלתין
יומין אלין תלעי ותנשי ולא כתיב (משלי ג כז) אל
תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות וכך

אשרי חלקנו שזכינו ליום הזה, ואשרי
חלקך עמנו. והבן הזה שנולד לך, קראנו
עליו "כל הנקרא בשמי וגו', יצרתיו אף
עשיתיו", וכתוב "וכל בניך למודי ה' וגו'".
ליוו את רבי אבא שלשה מילין. אמרו לו,
בעל ההלולא הזה המארח שלך זכה לכל זה
משום שקיים את קיום המצוה. אמר, מה
היא, אמר אותו האיש, אשתי, אשת אחי
היתה, והוא מת בלי בנים, ונשאתי אותה,
וזה הבן הראשון שהיה לי ממנה, וקראתי
לו בשם אחי שנפטר. אמר לו, מכאן והלאה
קרא לו אידי, וזה הוא אידי בר יעקב. בך
אותם רבי אבא והלך לדרכו.

כאשר בא, סידר הדברים לפני רבי
אלעזר, ופחד לומר לרבי שמעון. יום אחד
היה לפני רבי שמעון, ואמר רבי שמעון, מהו
שכתוב "ויפול אברם על פניו וידבר אתו
אלהים לאמר, אני הנה בריתי אתך". משמע
שעד שלא נמול, היה נופל על פניו ומדבר
עמו, אחר שנמול, עמד בקיומו ולא פחד.
"אני הנה בריתי אתך", שמצא את עצמו
מהול. אמר לו רבי אבא, אם נוח לפני מר
שאומר לפניו מאותם הדברים המעולים
ששמעתי בזה. אמר לו, אמור. אמר לו, אני
פחד שלא יענשו על ידי. אמר לו, חס
ושלום, "משמועה רעה לא יירא נכון לבו
בטוח בה". סיפר לו המעשה, וסידר לפניו
את כל אותם הדברים.

אמר לו, וכי כל הדברים המעולים הללו
היו טמונים אצלך ולא אמרת אותם, גוזרני
עליך שכל שלשים יום הללו תלמד ותשכח,
ולא כתוב "אל תמנע טוב מבעליו בהיות
לאל ידך לעשות". וכך היה. אמר, גוזרני

¹ זה אש שליהטה סביבות הבית והוא להורות גילוי הת"ת מתוך האש מתוך ד"ת. ז"ח (נ"א).

² "בשמי" שנימול, "ולכבודי" נשמה דאצילות, "בראתיו" נשמה דבריאה, "יצרתיו" רוח דבריאה, "אף עשיתיו" נפש דעשיה (אור יקר).

³ היו עושין לו לוייה (ד"א).

⁴ אחר, מלשון אידך (אור יקר).

כמו תניא אידך, שפירושו ברייתא אחרת, וכן אר"א על התינוק הנולד שיקראו לו אידי, לפי שגוף הראשון מת בלא בנים וכמאן דליתיה דמי וזה אחר הוא, ויעשה תיקון בלידת הבנים שיוליד (מ"מ).

⁵ ק"ל תרתי דנראה דנפל אחר שהתחיל הדיבור ומ"ט לנפילה זו. ועוד למה לא נפל קודם לכך פירוש דויפול על פניו פי' כל מה שדבר עמו עד הנה שאמר לו אני קל שקי וגו' וארבה אותך וגו' הכל היה בנפילת פנים ובעוד זה שהיה נופל מל אותו הקב"ה ע"י נס ומיד היה הדיבור אתו ממש שהיה על עומדו וא"ל מה שאתה עומד כי בריתי אתך וזהו דאשכח גרמיה גזיר. ז"ח (נ"א).

⁶ שגזר עליו שיטריח ל' יום בלמוד ההוא לשכחם כדי שלא יגלום לאחרים וכן היה (ד"א).

זהר לך לך

שבתורה הזו יגלו לבבל (ויגלו בבבל) בין החברים.

הוה אמר גזרנא [דבדאורייתא] [דאורייתא] <דבאורייתא> דא יגלון לבבל¹ [ויגלון בבבל ביני] [ויגלון בכל בני] חבריא

חלש דעתיה דרבי אבא יומא חד חמא ליה רבי שמעון אמר ליה טופסרא² דלבך באנפך שכיח אמר ליה לא על דידי³ הוא אלא על [דידהו] (דידיהו) אמר ליה ח"ו דאתענשו⁴ אלא בגין דמלין אתגליין בינייהו⁵ כל כך (וכד) יגלון ביני חבריא ילפון אינון [ארחין ויתכסיין] [ארחין ואתבסמן] מלין בגווייהו דהא מלין לא אתגליין אלא ביננא דהא קב"ה אסתכים עמנא⁶ ועל דינא אתגליין מלין אמר רבי יוסי⁷ כתיב (ישעיה נח ח) אז יבקע כשחר אורך וגו' זמין קב"ה⁸ לאכרוזא על בניו ויימא אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח והלך לפניך צדקך וכבוד יהו"ה יאספקך

חלשה דעתו של רבי אבא. יום אחד ראה אותו רבי שמעון, אמר לו, דפוס לבך מצוי בפניך. אמר לו, לא על שלי הוא אלא על שלהם. אמר לו, חס ושלוש שנענשו, אלא משום שדברים התגלו ביניהם כל כך, יגלו לבין החברים, וילמדו אותם הדרכים, (ומתמתקים) ויתכסו הדברים בתוכם, שהרי אין הדברים מתגלים אלא בינינו, שהרי הקדוש ברוך הוא הסכים עמנו, ועל דינו מתגלים הדברים. אמר רבי יוסי, כתוב "אז יבקע כשחר אורך וגו'". עתיד הקדוש ברוך הוא להכריז על בניו ויאמר, "אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספקך".

צ"א

צא ע"א

ומשמע כלהו דיפקון מאינון דקיימי תמן וכו' כלומר משמע שלא היו שם באותו מעמד הר סיני אלא אותם שיצאו מאותם שהיו עומדים שם דהיינו בניהם אשר יקומו אחריהם לבד משמע כן מדכתיב עמנו היום כלומר עמנו הם יושבים בהעלם במוח האב וא"כ קשה איך אמרת דכלהו בני נשא דזמינין למהוי בעלמא דהא קרא כתיב עמנו היום דהיינו הבנים שבמוח האב שהם עמו דוקא ולא בני בניהם וכ"ש הבאים אחריהם ולא כתיב עמנו עומד היום דאי הוה אמר הכי לא הוה משמע אלא אותם שעומדים ממש שם

¹ שיתגלו הדברים לבבל בין החכמים כולם והיה רבי אבא מצטער על זה (ד"א). ע"י ד"א ולא דק כי פירוש יגלון ילכו בגלות לבבל ושם ילמדו לסתום ולהסתיר הסודות ולא יתגלו לכל. הרשב"ב (נ"א).

² טופס והעתק (אור יקר). פירוש מחשבה הטמורה בלבך, שאתה מצטער בה, רואה אני בפניך. דהיינו בפנים שלך שהוא מתלבן הרבה, ומורה כאב וצער, כאמרם ז"ל למה פניך חולנית, וצער שלו היה מכח יראה שיגיע עונש אל בני בבל מכח גילוי הסודות הללו, או יגיע להם עונש שאינם ראויים לכך (עמק המלך הקדמה). דפוס וצירוף שבלבך בפניך שכיח ומצוי ר"ל ניכר בפניך הזועפים וירוקים שיש בלבך איזו דאגה וצער בשביל זה והשיב לו (ד"א).

³ לא שאני מצטער על עצמי אלא בשביל החכמים שמא יתענשו ע"י למוד זה כשיתגלה ביניהם (ד"א). ע"י ד"א ולא דק ופירש על דידהו שגזרת עליהם שיגלון לבבל ויהיה להם צער. הרשב"ב (נ"א).

⁴ פ' ונתירא רשב"י עליהם שמא יענשו על גילוי הסוד ולכן אמר שיגלו לבבל ושם ילמדו להסתיר רזי תורה נמצא שכוונת רשב"י לטובתם (מ"מ).

⁵ "אמר ליה חס ושלוש דיתענשו", שלא יזכו להכי אלא אותם הראויים לכך, "אלא בגין דמלין אלן אתגליין בינייהו כל כך, וכד יגלון ביני חבריא ילפון אינון ארחא דשיעור קומה בכל פרטיו", ויקחו להם כלליו, ויזכרו הפרטים "ואתכסיין מלין אלן בגווייהו" (עמק המלך הקדמה).

⁶ מסכים עמנו ע"י פ' ויחי דף רנד ע"ב ורכה ע"א (ד"א).

⁷ לסיים בנחמה (אור יקר).

⁸ יליף מאז ישיר משה דהוי בהכרזה ובקולות, ולכל לשון "אז" הכרזה הוא, ואם כן אז יבקע הוא בהכרזה (אור יקר).

זהר לך לך

דהיינו בניהם אשר כבר נולדו והם עומדים עמהם וא"כ איך אמרת דכלהו בני נשא דזמינין למיתי לעלמא עד הדור האחרון קיימו תמן וכו' (ש"נ).

ת"ח עד לא אתגור אברהם וכו' האי ת"ח נמי הוא כמו אמר מר שהביאו לעיל מימרא זו דף פח וחזר והביאו כאן להקשות ואי תימא וכו' דוק ותשכח אומרם כמה דאמרן כמה דאתמר. ז"ח: א"ר יהודה (מוהר"ר צמח הרב זלה"ה גורס א"ר יצחק קב"ה אמר בת פלוני לפלוני). קב"ה מזווג זווגין וכו' י"ס דלא גרסי ליה: מאי קא מיירי כלומר מאי חידושא איכא באמיר' בת פלוני לפלוני והיא היא קושיא דמאי כרוזא הכא ותירץ ר' אבא וכו' עד קב"ה דידע אינון רוחין ונשמתינן מחבר לון כדבבדמיתא ומכרז' עלייהו הוי צריך הכרוז להודיע כחו ית' וידיעתו שזה זווגו של זה מקדמת דנא קודם צאתם. ז"ח (ש"נ).

- 1 דעאלין (יהל אור).
- 2 נמחק ביהל אור.
- 3 בחושבן (יהל אור).
- 4 (ס"א כדאי) (דפ"ו).
- 5 "דאבטח ליה בכלהו הבטחות" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו כתוב "בכלהו דאזהר ליה".
- 6 אעדי (יהל אור).
- 7 מכאן עד ויעבור הוא גליון (הערת הזוהר).
- 8 "(אב ורס)" נוסף בדפ"ו.
- 9 (דההוא) (דפ"ו).
- 10 שבטי (דפ"ו).
- 11 אמתיק (דפ"ו).
- 12 פתחין (דפ"ו).
- 13 "ו"ה" נמחק בדפ"ק.
- 14 "ונפשא אשתארת תמן בגופא" מוסגר בדפ"ק.
- 15 בטורא (דפ"ו).
- 16 (ונפשא) (דפ"ו).
- 17 לאורכא (אור יקר).
- 18 כל פיסקא זו נמחק בדפ"מ.
- 19 "(מן כלא)" נוסף בדפ"ו.
- 20 "במצרים רשימו למאן דאנא זמינ' נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "לפרעה רשימו למאן דאינון זמינ'".
- 21 תיובתא (אור יקר).
- 22 אברהם (דפ"ו).
- 23 (והא) (דפ"ו).
- 24 ורוחין (אור יקר).
- 25 ומגיד (דפ"מ).
- 26 ומגיד (דפ"מ).
- 27 (נ"א לאשתלא איבא) (דפ"ו).
- 28 מקומו קודם "ומלכי צדק" דף פו ע"ב (דרך אמת).
- 29 ההוא (דפ"ו).
- 30 "לסבר אנפין דיומינ' נוסף בדפ"ו.
- 31 (ס"א יתבא) (דפ"ו).
- 32 "דדא" נוסף בדפ"ו.
- 33 "תרעי" נוסף באור יקר.
- 34 "באורייתא" נוסף בדפ"ו.
- 35 דתלת (דפ"ו).
- 36 (אלה"י צבאות) – דפ"ו והוא לשון הפסוק.
- 37 אמרו (דפ"מ).
- 38 להון (אור יקר).

זהר לך לך

³⁹ היכי אמר (אור יקר).

⁴⁰ "מלאכי חבלה)" נוסף בדפ"ו.

⁴¹ אנן (דפ"ו).

⁴² נמחק בדפ"ו.

⁴³ מוסגר בדפ"ק.